

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Adnotationes || Et Meditationes || In Evangelia Qvae || In
Sacrosancto Mis-||sae Sacrificio || Toto Anno || Legvntvr;||**

Nadal, Gerónimo

Antuerpiæ, M. D. XCV.

Feria V.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78158](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78158)

FERIA QVINTA MAIORIS

HEBDOMADÆ.

Cœna legalis.

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LVC. XXII. IOAN. XIII.

ANNO XXXIII.

In lxxvi. imaginem adnotatiuncula.

lxxvi.

100.

- A. IESVS mittit Petrum & Joannem in urbem ad quendam, ut Pascha parent.
- B. Perueniunt ad portam.
- C. Obuium hominem secuti veniunt in montem Sion.
- D. Astat agnus, &c Paratur Pascha.
- E. Comedant agnum adhibitis ceremonijs.

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LVC. XXII. IOAN. XIII.

Prima autem die azymorum
 Et primo die azymorum quando Pascha immolabant,
 Venit autem dies azymorum in qua necesse erat occidi Pascha.

accesserunt discipuli ad IESVM, ducentes;

dicunt ei discipulis,
 Quò vis eamus,
 & paremus tibi ut manduces Pascha?

Vbi vis paremus tibi comedere Pascha?

At IESVS dixit;

Et misit duos ex discipulis suis,
 & dicit eis;

Et misit Petrum & Joannem, dicens;
 Euntes parate nobis Pascha, ut manducemus.
 At illi dixerunt;
 Vbi vis paremus?
 Et dixit ad eos;

Ite in ciuitatem

Ite in ciuitatem, &

occurret vobis homo lagenam aquæ baiulās:

sequimini eum;

& quocumque introierit,

Ecce, introcuntibus vobis in ciuitatem, occurret vobis homo amphoram aquæ portans;
 sequimini eum in domum in quam intrat,

MATTH.

MATTH. XXVI. MARC. XIII. LVC. XXII. IOAN. XIII.

ad quendam, & dicite ei; Magister dicit; Tempus meum propè est: apud te facio Pascha cum discipulis meis.

dicite domino domus, & dicetis patrifamilias domus; quia magister dicit; Dicit tibi magister;

Vbi est refectio mea, ubi Pascha cum discipulis meis manducem? Et ipse vobis demonstrabit cœnaculum grande stratum; & illic parate nobis. Et abierunt discipuli eius, & venerunt in civitatem & inuenerunt sicut dixerat illis,

Vbi est diuersorium, ubi Pascha cum discipulis meis manducem? Et ipse ostendet vobis cœnaculum magnum stratum; & ibi parate. Eunt autem & inuenerunt sicut dixit illis,

Et fecerunt discipuli sicut constituit illis IESVS,

& parauerunt Pascha. Vespere autem facto venit cum duodecim.

& parauerunt Pascha. Vespere autem facto venit cum duodecim.

& parauerunt Pascha.

ADNOTATIO.

Rasper.
Bürgen.
Iansen.

A. **O** Per apertum erit hoc loco si intelligamus, primum quidem Christum manducasse agnum immolatum iuxta legis preceptum quartæ decimæ luna ad vespeream, non iuxta Iudeorum traditionem ad adititiam quintæ decimæ. Decebat ipso vero die legalis agni augustissima illa Sacramenta consummari, Eucharistia, & immolationis, cum inueniente, tum cruento verissimi agni Christi IESV filij Dei. Hanc igitur cœnam primum impleuit Christus adhibitis legis ceremonijs; dein cœnam communem sumpsit, ubi in paropside simul cum Christo intingit Iudas proditor buccellam: post hanc cœnam discipulorum lauit pedes; postremo cum ad mensam rursum accubissent, sacratissimum Eucharistia & sacramentum instituit & sacrificium, & omnibus dispensauit, & postea intinctum panem dedit Iudæ Iscariotæ. Hæc verò gesta sunt pridie quàm pateretur, hoc est præ-

cedenti nocte, eodem tamen die naturali, qui incipiebat à vespere præcedentis diei, & desinebat in vespeream sequentis; ante cuius initium Christus e monte Oliueti, siue malis è Bethania mittit Hierosolymam Petrum & Ioannem ut parent Pascha.

B. Perueniunt Apostoli ad portam urbis, reperiunt, ut illis prædixerat IESVS, hominem, qui lagenam siue amphorâ aqua, vas aquarium scilicet fictile, ex fonte Siloë, qui sub monte Sion scaturit, in urbem ferebat: is enim obuiam occurrit Apostolis in biuio ad portam auream, quod ille è Septentrione veniebat, Apostoli ab Oriente.

C. Illum hominem sequuti Apostoli veniunt ad domum in montem Sion, patresfamilias conueniunt, accipiunt ab eo liberam facultatem paradi Pascha; ostendit illis cœnaculum grande stratum ubi parent, ad quod undecim gradibus ascenditur; ipsum est longitudine l. pedum, latitudine

radine xxx. lucem recipit ab austro, habet ianua ab Occidente; illi ad Orientem aula conuergitur, ad quam item decem gradibus ascenditur, quo Spiritus sanctus descendit in Apostolos. Emunt agnum, parant amaras, id est agrestes lactucas, & panes azymos, sternunt mensam, infruunt ignem, omnia ornant ex prescripto ut immoletur agnus, & manducet IESVS cum discipulis Pascha. Extat autem adhuc hoc cenaculum, & aula in monte Sion, quo in loco monasterium habent Fratres ordinis Minorum.

D. Cum venisset cum discipulis IESVS ad cenaculum, subsequente matre & mulieribus, circumque ianue domus postem, & superliminare, assunt agnum Apostoli, ad ritum Pasche comedenti sese accommodant, praeceperunt Christus tunicam ad renes, calcos induit, tenet baculum manu, nondum sedet ad mensam, sed stat ad comedendum agnum: similiter duodecim Apostoli faciunt; mensa habet agnum, lactucas agreites, quae amarae sunt, & paucos panes azymos. Ex agno immolatio comeditur omnes, sed festinanter, quod indicat praeter celeritatem comedendi, quod adfert, quod sint accincti lambis, quod calcati, quod manu teneant baculos. Vide Christi, vide singulorum habitum

externum, qui totus trepidantium est: sed attentius contemplare Christi generosum & excelsum animum, magnanimitate mysteria passionis suae incipientis obire, Apostolorum contrapulsillum atque afflictum. Venerat oppleti metu & trepidatione, quod intelligerent ad mortem venire IESVM, animaduertebant mortem eius illis ceremonijs representari: Christi item animi promptitudo & alacritas illos perturbabat, quem, ut verisimile est, ipsi antea obsecrauerant ne se daret in periculum, neue veniret Hierosolymam, scire ipsum Principum coniurationem in se. Longe aliter Iudas, cuius crudelitas & impietas his rebus augebatur. Maria virgo & mulieres comederunt & ipsa Pascha, id est reliquias ex agno illo immolatio, quod imago capere commode non potuit: ita enim se attemperabant agnum illum paschalem manducantes, ut tota familia ex vno agno comedere aliquid posset; quae si non sufficeret ad totius agni consumptionem, adhibebantur vicini. Animaduerte & hic matrem & affinitas mulieres: Mariam tamem matrem Virginem summa animi deuotione & magnanimitate mitatem, filij constantiam imitari. Est autem consentaneum & patrem familias, & eius domesticos ex eodem agno gustasse, siquidem in eadem domo vnus tantummodo agnus immolabatur, vnus Pascha manducabatur.

Lanifer. gius &c. Ioan. de Louanio in 26. c. Matr.

Exod. 12

MEDITATIO.

Uir, magne IESV, legem obseruasti caeremoniarum veterum, quas abrogatum veneras? Diuinae erant illae caeremoniae, ac propterea ante abrogationem obseruandae, etiam a me, qui veneram non ut legem soluerem, sed ut adimplerem: veni enim ut figuram, in qua posita erat lex, ego perficerem, significatum exhiberem legis, vmbra mea praesentia depellerem. Perfecta haec legis fuit adimpletio, ab omnibus Sanctis veteris testamenti summus votis desiderata: atque adeo etiam si perfectum illi legem implerent, erat impletio illa imperfecta; significare enim mei aduentus mysteria, & totam nouae legis oeconomiam profitebantur, praestare non poterant quae illis caeremonijs significabantur. At ego illas perfectum adimpleui, in signo quidem ut caeremonias, in re vero & representatione significationis, quod illa quae erant in lege significata, per me, per Apostolos, per Ecclesiam ad iota vsque vnum & apicem expleui omnia.

Attulit mihi caeremoniarum omnium caeremoniarum obseruatio, non earum quas vel per errorem, vel ex ambitione & superstitione Pharisaei adiunxerant, singularem animi voluptatem, illius praesertim quam obuii in sacrificio Paschalis agni & estu quo die passus sum, cuius sacrificij, & Paschae vltimi typici cum mystico coniuncti esum cum discipulis vehementer semper desideravi. Etenim figura ipsa est vestigio coniuncta cum re ipsa est: significabat enim immolatio agni futurum ut immolaretur ego, esus, ut daret in cibum; vtrumque autem praestitum: immolabatur agnus & edebatur; ego in conficiendo sacramento me obtuli incruentum, & in sacramento me dedi edendum; quae omnia vim acceperunt a cruce & morte mea. Haec erant in animo meo cum Pascha typicam manducabam: gaudebam quidem cum viderem impletum meum singulare illud desiderium, sed simul accedebat naturalis quidam timor & tristitia de significatione: discipuli anxij

COENA COMMVNIS, ET LAVATIO PEDVM.

EISDEM CAPP.

In lxxvij. imaginem adnotatiuncula.

lxxvij.
101.

- A. Cenauit communem cenam.
- B. Dicit IESVS, obscure indicans proditorem; Qui inuoluit mecum manum in paropside, &c.
- C. Praefator factus Judas respondet; Nunquid ego?
- D. Procumbit IESVS ad lauandos pedes discipulorum.
- E. Petrus repugnat primo lotioni, deinde profuse obedit.
- F. Surgit Christus, resumit vestimenta sua.

MATTH. xxvi. MAR. xiiii. LVC. xxii. IOAN. xiii.

discumbebat cum duodecim discipulis suis.

Et cum facta esset hora, discubuit, & duodecim Apostoli cum eo: & ait illis; Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum antequam patiar: dico autem vobis, quia ex hoc non manducabo illud, donec impleatur in regno Dei. Et accepto calice gratias egit, & dixit; Accipite, & diuidite inter vos: dico enim vobis, quod non bibam de generatione vitis, donec Regnum Dei veniat.

Ante diem festum Pascha, sciens IESVS quia venit hora eius ut transiret ex hoc mundo ad Patrem; cum dilexisset suos qui erant in mundo, in finem dilexit eos.

Et discumbentibus eis & manducantibus, ait IESVS; Amen dico vobis, quia vnus ex vobis qui manducat mecum. At illi ceperunt contristari,

Veruntamen ecce manus tradentis me mecum est in mensa. Et ipsi ceperunt

Et edentibus illis, dixit; Amen dico vobis, quia vnus vestrum me traditurus est.

Et contristati valde ceperunt singuli dicere;

& dicere ei singulatim; quare inter se,

X MATTH.

quis esset ex eis qui hoc facturus esset.

Nunquid ego sum Domine?

Nunquid ego?

At ipse respondens ait;

Qui ait illis;

Qui intingit mecum manum in paropside, hic me tradet.

Vnus ex duodecim, qui^b intingit mecum manum in catino.

Filius quidem hominis vadit, sicut scriptum est de illo:

Et filius quidem hominis vadit, sicut scriptum est de eo:

Et quidem filius hominis secundum quod definitum est vadit:

De autem homini illi per quem filius hominis tradetur: bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille.

De autem homini illi per quem filius hominis tradetur: bonum erat ei, si non esset natus homo ille.

verunt amen vix homini illi per quem tradetur.

Respondens autem Iudas qui tradidit eum, dixit;

Nunquid ego sum Rabbi?

Ait illi;

Tu^b dixisti.

Et cœna^d facta, cum Diabolus iam misisset in cor ut traderet eum Iudas Simonis Iscariotes, sciens quia omnia dedit ei pater in manus. & quia à Deo exiit, & ad Deum vadit; & surgit à cœna. & ponit vestimenta sua. & cum accepisset linteam, praecinxit se; deinde misit aquam in peluim, & cepit lauare pedes discipulorum, & extergere linteo quo erat praecinctus. Venit ergo ad Simonem Petrum: & dicit ei^e Petrus, Domine, tu mihi lauas pedes? Respondit IESVS, & dicit ei; Quod ego facio, tu nescis modo, scies autem postea. Dicit ei Petrus; Non lauabis

MATTH.

MATTH X

mibi pedes in aeternū.

Respondit ei IESVS;

Si non lauero te, non habebis partem mecum. Dicit ei Simon Petrus; Domine, non tantum pedes meos, sed & manus, & caput. Dicit ei IESVS; Qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lauet, sed est mundus totus; & vos mundi estis, sed non omnes: sciebat enim quisnam esset qui traderet eum, propterea dixit, Non estis mundi omnes. Postquam ergo lauit pedes eorum, & accepit vestimenta sua: & cum recubisset iterum, dixit eis; Scitis quid fecerim vobis? Vos vocatis me Magister, & Domine; & bene dicitis: sum et enim. Si ergo ego laui pedes vestros Dominus & Magister, & vos debetis alter alterius lauare pedes: exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis. Amen amen dico vobis, non est seruus maior domino suo, neque apostolus maior eo qui misit illum. Si haec scitis, beati eritis si feceritis ea. Non de omnibus vobis dico; ego scio quos elegerim: sed ut adimpleatur scriptura, qui manducat mecum panem, leuabit contra me calcaneum suum. A modo dico vobis priusquam fiat, ut cum factum fuerit, credatis quia ego sum. Amen amen dico vobis, qui accipit si quem misero, me accipit: qui autem me accipit, accipit eum qui me misit.

ADNOTATIO.

A. **F**Acta cena legali, datis reliquijs, discubuit IESVS cum discipulis, ut communem somat canam, declarat vehemens desiderium quod habuerat eam canam cum ipsis ante passionem canandi: non solum typicam quam absoluerat, sed quam tunc inchoabat, cuius erat futurus finis institutio Sacramenti Eucharistiae, & inuenti sacrificij. Aspice frugalem & modicam canam, quam pater familias pie creditur exhibuisse parant sanctae mulieres. Vide ex discipulis septuaginta duobus aliquos mensa interuenientes, bis cibos exhibentes virginem Matrem & Magdalenam.

B. Cum inter canandum dixisset Christus Apostolis futurum ut ex eis vnus ipsum prode-

ret Iudeis, & ipsi inuicem aspicerent, hesitantes de quo diceret, & vehementem tristitiam & dolorem concepissent, & vnusquisque trepidanter interrogaret, numnam ipse esset: Iudas Iscariotes animo & vultu efferatur, IESVS vero benigne illum admonet. Quum enim eo momento simul & IESVS, & Iudas, & alij extendissent manum in triblion, siue paropsidem, id est

Baysius de vasculis.

C. Tunc tandem efferatior Iudas (intellexit enim se esse designatum) nec sui iam compos, interrogat

terrogat num ipse esset.

B. *Confirmat illud IESVS benigne; tu inquit dixisti, quod atrox illius animus, vultus, &etra corporis facies clamabant: & tamen hoc summissa voce dictum voluit IESVS soli. Christi hic mansuetudinem contemplare: cum suffert esse in mensa, ex eadem patina cibum petere, illi benigne respondet, quem sciebat Principes adijisse, cum illis pecunia accepta de prodicione nefaria transcessisset, & eo ipso tempore nihil aliud quam prodicionis oportunitatem quaerere. Longe maior videbitur postea Christi mansuetudo, que maior tamen esse non potest, ubi lauat illius latronis pedes, ubi corpus suum sacratissimum in sacramento porriget.*

D. *Absoluta a cena hac (nihil enim amplius in vita mortali sumpsit Christus cibi communis praeter paululum potus) surgit ipse a mensa, affurgunt Apostoli, edicit illis ut sedent, confident omnes, primus Petrus. Interea deponit IESVS vestimenta sua, retenta interiori tunica, ut expeditior esset ad lotionem; accipit linteam, eo praecingit se, quo pedes possit Apostolorum extergere; dein aquam haurit, peluum aqua replet, apponit ad Petrum, procumbit in genua, poscit pedes ut probeat lauandos. Aduertistis nunc, o caelestes spiritus, siue de caelo usque, siue ad terram propter ea delapsi, aduertistis mentem ad tam grande, tam humile, tam nouum in immensa filij Dei maiestate spectaculum? Aduertite & vos mortales omnes animum, quot quot aliqua pietas, aliquod desiderium humilitatis tenet. Contemplamini & videte quid rerum gerat, homo Deus Christus IESVS, & Angelorum omnium, & vester Dominus: admiramini, obstupecite, laudate Deum, praedicatē Christi humilitatem, exemplum imitamini ad quod vos inuitat de caelo IESVS. Illud retinete, cordi imprimitis factis exprimitis, omni studio completimini: ibi suauis Dominus, ibi dulcis IESVS, ibi potens in humilitate Deus.*

E. *Petrus Apostolorum primus, tamen my-*

sterium non capit; negat se permissurum ut lauet sibi pedes, is quem erat confessus filium Dei viui, auertit caput, ut qui vehementer abnueret, pedes abstrahit ne lauentur. Animaduerte Petri & IESV contentionem acrem utriusque; ille, Nō lauabis mihi pedes in aeternum; Christus, Si te non lauero, non habebis partem mecum: simul docet Petrum interius bonus IESVS quid mysterij illa lotio & sui humiliatio habeat; & illius conuertit e simplicitate quidem & obseruantia profectam nimiam humilitatem & timorem, in veram & salutarem obedientiam, & multo veriorē humilitatem: neque enim illa humilitas esse potest, per quam obedientia deseritur. Cedit Petrus, cupidius quā non negauerat dat pedes lauandos filio Dei, offert & caput: dat pedes alij omnium lauat, omnium extergit, humili tamen IESV nullus lauat. Vide quantā humilitate, reuerentia, timore permittunt sibi Apostoli a Deo IESV pedes lauari: considera quid interius sentiant, quantum cordis leuamen atque munditiam, quantum lucem, suauitatem, gaudium: contra vero exestuauit Iudam aspicere, & in illo furentem Daemonem: adorā immensam Christi humilitatem. Magnum est, bone IESV, si laues pedes Apostolorum, etiam sibi quidem mundi erant, nec egebant nisi pedum lotionem ad tenuia peccata ablunda, & ad expediendos pedes ad preparationem Euangelij patris: quanto maius fuit ad teterrimum parricidam procumbere, lauare eius pestilentissimos pedes! Et praeber quidem ille cum indignatione atque Christi execratione pedes lauandos. Quid in hoc latrone quaeris, Christe IESV? sed video te simul humilitatem tuam summissiorem facere, atque exempli maioris; simul illi velle optulari benigne, si quid loci respicientia relinqueret vellet.

F. *Post mysterium lotionis surgit Christus, auferunt Apostoli peluum & vas aquarium, deponit IESVS linteam, resumit vestes, redit cum Apostolis ad mensam vnde surrexerat.*

MEDITATIO.

EXistimate fratres, existimate omnes quot quot IESVM cognoscitis, excellentissimum hoc ipsius factum & exemplum ad vos proprie pertinere. Sed quod factum? quod exemplum? En vobis IESVS in genua procumbens ante Apostolos, illorum lauat pedes, & linteo, quo est praecinctus, extergit. Quis? Deus omnipotens, caeli ac terrae, & omnium quae in eis sunt, creator, conseruator,

gubernator & dominus. At quorum lauat pedes? Si nihil aliud, hominum; & tum inter eos teterrimi ac detestabilis proditoris Ichariote. Contemplamini implentem per se Deū IESVM omnia ministeria ad lotionem necessaria, haurientem aquam, quod pie credi potest, fundentem in peluum, ad pedes ferentem, & illis accommodantem, lauāntem suis manibus; cum qui caelum & terram creauerat,

nar, quiq̄ue nunc eadē sustinet, sordes eluen-
rem horum pedum, interiorum etiam om-
nium, præterquam Iatronis Iudæ; cuius sceleris
atrocitas fecit, vt non solum non munda-
retur, sed inquinaretur impurius. Mūdi enim
erant reliqui Apostoli, sed reliqua, non pe-
des, præferim internos: rebus enim terrenis,
quibus necessariō utebantur, & affectibus,
quamuis semel omnia reliquerant, non nihil
tangebantur: eam imperfectionem illis ex-
torit aqua ministerio Christi; sed cuius a-
quæ? naturalis quidem, sed quasi sanguine
suo, cuius erat vis purificandi pedes Apосто-
lorum, & præparandi ad Euangelium enun-
tandum & sanctè & expedite. Sic simul præ-
parabat I E S V S corda Apostolorum ad san-
ctum & venerabile Sacramentum suscipien-
dum: nam ad perfectum fructum ex sacra syn-
axi suscipiendum satis non est, si quis à lethali
culpa sit mundus, sed à venialibus oportet,
quoad eius potest, procurari. Propterea est
Ecclesiæ salutaris doctrina & vsus, vt aqua be-
nedicta sese aspergant, & populū, mysterium
Missæ celebrant, tum initio confessionem
generalem vt faciant, quibus rebus venialia
peccata eluantur; quandoquidem Christi caro
& sanguis, Christus ipse qui in sacramento
sumitur, summam requirit puritatem: vnde
fit vt puritas ipsa, & sanctitas infinita, puris
animis se communicet vnitiūs. Tametsi tanta
est Dei benignitas, & sacramenti virtus, vt
si quis se paret quidē, non assequatur tamen
omnem puritatem à sua imperfectione, eius
etiam sordes eluantur. Animaduertite fra-
tres, animaduertite omnes ad hæc, & cum ac-
cedendum vobis est ad sacrosancta mysteria,
etiam si mundi videamini, nec vos sollicitet
lethalis culpæ conscientia, vt pedes lauetis; ta-
men freti pia memoria, & exemplo, & virtu-
te huius lotionis, præbete vestros pedes Chri-
sto lauandos per humilem contritionem: nec
derectetis, quod Petrus faciebat feruidius
quàm sapientius; huic enim præparationi si
repugnatis, vel eam si contemnatis, caute ne
audatis à Christo; partem, si ita pergatis, non
habebatis mecum. Sed quo animo lauit Apo-
stolorum pedes bonus I E S V S? Misericor-
diam suam, & vim passionis in illos exerendi,
illos mundandi, illos præparandi, non solum
ad Sacramentum corporis & sanguinis sui
percipiendum, sed ad eorum animos confir-
mandos, ne ad passionem suam perterren-

tur vel deficerent: illud sunt consecuti, hoc
non sunt, quæ doctrina est nostra, ne soli gra-
tiæ sacramentorum per nostram stultitiam
innitamus, virtutū actiones necessarias non
adhibeamus. Constabat in Apostolis virtus
sacramenti, qua si vsi essent, & simul animi
fortitudinē exercuissent, sanè non fugissent,
& magistrum suum Deum non deseruissent,
trepidi. Hoc animo erat Christus, sed simul
hinc in cælo & afflicto propter mortis pro-
pinq̄uitatē, illinc lato propter beneficiorum,
quæ conferebat, magnitudinem. Postremò
quali exēplo hoc fecit? quali doctrina? Vtro-
que diuinitus efficaci: non enim exempla
Christi vel doctrina effœta est, vt hominum,
sed fœcunda, vt Dei; qui idem ipse promer-
itus est exemplis suis, & doctrinæ efficaciam
spiritualem, & vitam. Homines hoc non
possunt, sed quæ dicunt mortua sunt, nisi qua
Christi doctrina & exemplo imbuantur & gra-
tia: in Christi verò doctrina & exemplis vis
ineff diuina, viuax fertilitas inest vitæ sempi-
ternæ. Nec ita exempla & doctrinam Christi
audire oportet, vt verbo vel scripto tantum
per homines traditam; sed in ijs hominum &
Ecclesiæ ministerijs, in verbis illis & scriptis
Christus agnoscendus, audiendus, percipien-
dus est; diuina eius virtus corde recipienda, il-
li cooperandum, in illa exultandum. Quod
igitur exemplum dedit nobis? Quod ipse di-
xit, vt quemadmodum ipse fecit, ita & nos vi-
cissim faciamus. Hæc est vis exempli: fecit
hoc Christus, simul dedit nobis vim, si quis
velit, vt similem humilitatem fratribus exhi-
bere possit, & ad omnem submissionem, &
abiectionem quæque ministeria obeunda sit
paratus, in ijs etiam sese exerceat identidem.
Deus lauit Apostolorum pedes, cur ego non
faciam? cur ego non potero? cur potius non
crubescam, si munera humilitatis videantur
mihi difficilia? si desidiosus ad illa fuero? ô
admirabilem, & incomparabilem exemplo-
rum Christi & doctrinæ vim & salutem! ô di-
uinam faciendā atque efficaciam! ô diuinam
dulcedinem & suauitatem! Ostende nobis,
Domine, & da salutare hoc tuum, & te in tuis
exemplis & doctrina sentiamus, & videamus,
& adoremus præsentem. Imprime, Domine
I E S V, hæc dona cordi nostro, fac vt ijs co-
operemur in te, vt tua & præcepta, & consilia
impleamus, vt sis tu in secula sempiterna be-
nedictus. Amen.

SANCTISSIMI SACRAMENTI ET SACRIFICII INSTITVTIO.

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LVC. XXII.

I. COR. X. ET XI. ANNO XXXIII.

In lxxvij. imaginem adnotatiuncula.

lxxvij.

102.

A. IESVS iterum accumbit: ab solum cenam
Apostoli, nihil cibi ipse amplius sumit.

B. Conficit IESVS sacratissimum sacrificium
& sacramentum, & discipulis communicat.

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LVC. XXII.

^a Conantibus autem eis,
^b accepit IESVS panem,
& benedixit, ac fregit,
deditq; discipulis suis,
& ait;
Accipite, & comedite;
Hoc est corpus meum.

Et manducantibus illis,
accepit IESVS panem,
& ^b benedicens fregit,
& dedit eis,
& ait;
Sumite;
^b Hoc est corpus meum.

Et accepto pane
^b gratias egit, & fregit,
& dedit eis,
dicens;

Hoc est corpus meum,
quod pro vobis datur:
hoc facite in meam
commemorationem.
Similiter & calicem,

Et accipiens calicem
gratias egit, & dedit

Et accepto ^b calice,
gratias agens ^b dedit

postquam cœnavit, dicens:

illis dicens;

eis; & biberunt ex illo
^b omnes. Et ait illis;

Bibite ex hoc omnes;
Hic ^b est enim sanguis meus
noui testamenti,
qui pro multis effundetur
in remissionem peccatorum.

Hic est sanguis meus
noui testamenti,
qui pro multis effundetur.

Hic est calix nouum
testamenti in sanguine meo,
qui pro vobis fundetur.

Dico autem vobis,
non bibam amodo
de hoc genimine vitis,
usque in diem illum
cum illud bibam
vobiscum nouum in regno
patris mei.

Amen dico vobis,
quia iam non bibam
de genimine vitis,
usque in diem illum
cum illud bibam
nouum in regno
Dei.

ADNO

A. **A**sfidet ad mensam IESVS rursus cum discipulis, sumunt adhuc cibum hi, quasi ipsi canam ab soluerent; IESVS verò nihil amplius cibi communis accipit, sed totus est in celestis corporis sui cibo consociendo. Verum antiquam ad mysterium illud veniat, pro fine communis atque legalis cana benedicit communitati, & bibit ille paululum, nihil cibi sumit; dein tradit ut inter se potum illum diuidant Apostoli. Comestatur porro grauissime, ne canam illam quidem typicam se manducaturus amplius; futurum enim ut in regno Dei ea implentur, quorum illa erant figura & signum, sacramentum videlicet Eucharistiae, & sacrificium incrementum: cruentum verò præcipue Christi sacrificium, & eius resurrectione gloriosa. Vinum præterea, inquit, non bibam, nisi post meam resurrectionem, ubi regnum Dei iam constituaero.

B. His peractis, & alijs cibis sepositis, non ablatis (si quidem intinctum panem dedit Iudæ post communionem) apponi postulat sibi IESVS panem azymum, cuius erat iam inde propter Passcha legitimus usus; tum vinum in calice, cui parum aqua admiscet. Aggreditur autem ipse ad sacrandum omnibus Angelis & mortalibus venerandam ac tremendam sacramentum & sacrificium. Accipit in manus panem integrum, gratias Patri Deo agit, benedicit, frangit, dat Apostolis de manu sua salutarem hostiam. Sed interea dum hæc facit, post benedictionem, antequam ad fractionem veniret, adhibet diuina illa verba: Hoc est corpus meum: quibus verbis fecit, ut panis substantia in corporis sui substantiam conuerteretur, hoc est transsubstantiaretur, ut iam nihil remaneret ex panis substantia, sed subiret species sensibilis panis verum Christi corpus, essetque in illis speciebus præsens ex vi diuine consecrationis; consequeretur autem ut anima quæerat corpori vnita, & verbum vnitum humanitati, simul & integer Christus sub eisdem accidentibus essent. Similiter accepto calice fecit, ut substantia vini in sanguinis sui substantiam mutaretur, id est transsubstantiaretur, & similiter Christus integer sub speciebus vini esset. Verum fuisse tunc in Sacramento considera Christum passibilem, etiam si sub Sacramento pati non posset: ille enim idem qui mensa asidebat, erat in Sacramento. Sed sublimitas huius sacrosanctæ actionis mysteria nonni-

hil obiter contemplerur, humili fide nitentes, & cordis deuotione animati. Quid igitur fecit Christus? Consecit venerandam Eucharistiae Sacramentum, atque instituit & obtulit corporis & sanguinis sui sanctum sacrificium, immaculatam hostiam, ac simul incrementum sui corporis & sanguinis instituit sacrificium propitiatorium, pro viuus & mortuis offerendum. Ad hæc potestatem tradidit Apostolis omnibus, eorumque in Sacerdotio successoribus, consecrandi, offerendi, ministrandi corpus suum & sanguinem. O admirabilem benignitatem! Iudæ etiam ipsi eam potestatem tradidit, tradidit eidem ipsi proditori & latroni reterrimo. Quorsum autem, & que fecit Christus, & que instituit, & quorum facultatem dedit, quorsum hæc omnia spectant? Ad passionem ipsius, & crucis sacrificij, quod summus Sacerdos Christus Patri Deo solus obtulit, veram, efficacem, & viuam commemorationem & representationem, per signum quidem & sacramentum; non qualia erant veteris testamenti sacramenta, quæ significabant quidem ea quorum erant figura, non continebant, non conferrebant, non præsentia repræsentabant; sed per signum & sacramentum noui & æterni testamenti, quod præsentia ea repræsentat, facit, atque exhibet quæ significat. Significatur illis verbis in Christi corpus & sanguinem mutari panis & vini substantiam. Ita fit, significant species panis & vini post consecrationem sub ipsis præsens esse corpus Christi, præsentem sanguinem; præsentia hæc sunt; sub speciebus significatur offerri corpus & sanguis, Christus ipse, vera hostia, incrementum verè sacrificatur. Hæc est plena, verissima, atque efficacissima commemoratio, ubi mors Christi ante oculos fidei ponitur. Etenim ex vi consecrationis panis, sub panis ipsius speciebus solum est Christi corpus; ex vi consecrationis vini, solus est sanguis sub speciebus vini. Hic conspicitur quemadmodum sacrificauerit & obtulerit Christus sacrificium, consociendo videlicet sacramentum: nam illa consecratione effecit, ut separatim corpus & sanguis verè, realiter, & substantialiter repræsentaretur, & eius separationis & mortis oblatio, quæ est vera mortis Christi commemoratio, & oblatio incrementa. Hæc faciunt sacerdotes omnes Missam cum celebrant, hinc rationem incrementa oblationis accipiunt: hæc nobis sunt credenda, hæc adoranda Dei excelsa mysteria.

Illud autem animaduertendum, precipuam meditationem atque deuotionem in hoc sancto sacramento & sacrificio esse debere, illius separationis ex vi sacramenti representatae, in qua vera est ratio sacramenti & sacrificij: eius uero quae ex naturali connexionem & concomitantiam extat praesentiae totius Christi, secundo loco item precipuam, ad huius enim meditationem ex illa progredimur, & in sacramento & sacrificio sacrosancto Christum ipsum praesentem confitemur, offerimus, atque adoramus: ex illa vim accipimus ad peccatorum remissionem, & meritum uitae aeternae, & passionum nostrarum mortificationem: ex hac cordis exultationem, & uitae renouationem, ut ex praesentia Christi gloriosissimi, resuscitati, in dextra patris cum diuina maiestate sedentis. *Quem autem hoc loco IESV dolor non moueat? Quem non compungat? Sese offert Deo patri Christus IESVS omnium Deus & Dominus, non tantum ut semper fecerat, animo, atque interna oblatione, sed uer a representatione mortis & crucis suae. Quem Christi*

vehemens desiderium huius mysterij & representationis cum morte sua coniunctissimum ad pietatem non excitet? *Quem immensus ille amor, quo in cibum, & oblationem quotidianam sese exhibuit & donauit, charitate et non inflammaret? Ad i ad cor IESV, comperies illud desiderio, amore, dolore ardere. Apostoli mestri quidem & trepidi, admiratione tamen uehementi, & deuotione afficiuntur. Maria uero Christi gesta uidet in spiritu, & contempletur deuotissime. Christi filij animum perfectissime imitatur, addit suum matris dolorem, & amoris dulcedinem. Frangit igitur IESVS Sacramentum, id est panis species, in tredecim particulas, re sacramenti in singulis particulis perseverante, accipit ipse primus, dat exinde manu sua Petro, dein Ioanni, medius enim inter hos sedebat IESVS, deinceps ceteris Apostolis. Calicem similiter tradit omnibus. Iuda etiam ipsi scelerato proditori; biberunt enim Apostoli omnes: neque enim adhuc Iudas abfesserat.*

*Hieron.
Chrys.
August.
Cicil.
Comm.
inter.*

MEDITATIO.

DEserit me spiritus meus & vires, magne IESV, ubi propius accedo ad tuae passionis meditationem. Quis enim possit tot tanta mysteria, tantam rerum diuinitatem vel intelligere, vel enuntiare, nedum ego? Quis sine summo timore & tremore de illis cogitare audeat? Verum age, obsecro te, Domine IESV, illumina tu tenebras meas, foue infirmitatem, dissipa timores improuidos, per infirmitatem illam tuam, per illum timorem quem benignissime suscepisti pro nobis, & gloriosissime superasti. Te, o virgo Mater Maria, quae adfuiisti, & illa nunc planissime mysteria intelligis & percipis; vos, o Angeli qui fuistis praesentes, quique vel absentes vel praesentes in Deo illa vidistis & videtis mysteria, vos beatae animae, quae totam Christi passionis oeconomiam in uestra beatitudine contemplantini, iuuare in Deo, subleuate meam imbecillitatem, & scintillam aliquam mihi impetrate uestrae lucis & intelligentiae. Aggreditur IESVS suae passionis excellentissimum principium: quid dico principium? Principium quidem illud est, sed quod ueteris legis vniuersorum sacrificiorum & sacramentorum ueritatem contineat, & simul nouae uerae sacrificij cruenti, hoc est mortis Christi exhibitae representationem. Quod cum facit, uere

fese immolat pro nobis incruentem Christum, uere cruentum sacrificium nobis applicat, uere dat Ecclesiae facultatem eodem modo sacrificandi pro nobis. *Quoniam igitur est huius sacrificij ratio, benigne IESV? significauerunt uera sacrificia & oblationes meam mortem, sed imperfecte, animalium immolatione, & oblationibus alijs; significauit nefarie allata mors Abel; significauit sacrificium Abrahae in monte Moria; hoc idem designauit sacrificium Melchisedech, dum Deo offert panem & uinum: uerum haec omnia nihil aliud quam significabant, non exhibebant rem ipsam in signo. Hoc ego uolui ante passionem meam facere, impleui enim illorum mysteriorum significationem, & re uera per hoc sacrificium incruentum perfectam representationem, ut in uerissimo signo exhibui: ex uero enim uerborum & diuinae consecrationis, panis in corpus meum transsubstantiatur, & uinum in sanguinem meum. Haec est mors uerissime representata, hoc uerum sacrificium: nam reliqua ex naturali connexionem adfunt, in specie panis sanguis, in specie uini corpus, in utraque anima, & diuinitas, & totus ego. Et quidem cum consecraui sacra Eucharistiam ante passionem, aderam in utraque specie totus, uerum idem qui mortalis eram ac passibilis,*

*August.
de uide
ad Petri.
c. 19. &
lib. 12.
contra
Euseb. c.
18.
Gen. 4.
Gen. 22.
Gen. 14.*

bilis; post resurrectionem verò vbi consecra-
 ti, & quando vos consecratis, sum presens
 immortalis, impassibilis, & gloriosus. Neque
 hoc solum gessi, sed simul sacrificando feci, vt
 augustissimum sacramentum extaret reliquis
 sex sacramentis excellentius; sacramentum
 autem hoc destinaui in cibum & potum spi-
 rituali meorum fidelium, sub panis specie
 necessariò omnibus, sub vini non etiam. Ita
 summum hoc memoriale, & amoris mei di-
 uinū in signis reliqui Ecclesiæ meæ, vt in eius
 omni loco, donec veniẽ ad iudicium, sacrifici-
 caretur & offerretur nomini diuino oblatio
 munda, & perseveraret sacramentum, atque
 acciperetur in animæ & spiritus caelestem nu-
 tritionẽ & robur, ad augmentum donorum
 omnium & virtutum, ad refrigerium & sua-
 uitate incomparabilem, ad remissionem
 peccatorum. O quàm est magna, sancte I E-
 S V, multitudo tuæ dulcedinis, & bonitatis, &
 mysteriorum, quæ perfecisti & abscondisti in
 hoc tuo sacrificio & sacramento timentibus
 ac sperantibus in te! Re vera hic panis est ele-
 ctorum, hoc vinum virgines, puritatem ani-
 morum, ac perfectionem germinans diuini-
 tas. Hæc fecisti tu magna, Christe I E S V,
 presentibus Angelis plurimis, omnibus idẽ
 in diuinitate cernentibus, admirantibus, lau-
 dantibus. Similia Dei opera nõ videratis An-
 geli sancti, præter Verbi incarnationem, quæ
 omnia Dei opera antecellit, sed hoc reliqua
 omnia. O excelsum mysterium! sacrificatur
 Christus, & eo sacrificio non moritur: quod
 tamen esse non potuisset, nisi verè mortuus
 fuisset Christus. Itaque sacrificium hoc non
 est aliud quodammodo quàm illud crucis: &
 hic tu, Christe I E S V, sacrificaris & illic illic
 fit sanguinis à corpore separatio cruenta, hic
 incruenta: illic verè mortuus es vera separa-
 tione, hic verò ex vi verborum eadem fit se-
 paratio, vt in sacramento. Et quidem si quo-
 tiduo nunc sanguis fuit à corpore separatus,
 aliquis Apostolorum sacrificasset (quod tu ta-
 men fieri noluisti) verè extitisset separatum
 corpus à sanguine, & mortuus fuisset, Chri-
 ste, in sacramento: Quod tunc factum nõ est
 quia vivebas, neque nunc fieri potest, viuis
 enim in æternum. Itaque idem crucis sacrifi-
 cium hic exprimitur perfectè, & vt fieri po-
 test, fit. Hoc verò est cur per sacrificium in-
 cruentum fructus crucis redundet in eos qui-
 bus incruentum applicatur, & illud comple-
 tur quod scripsit Paulus Apostolus tuus, vna

oblatione consummasse te in æternum san-
 ctificatos. Non enim alia est hostia, non alia
 oblatio quæ in Missa, quàm quæ in cruce, sed
 alius modus eandem hostiam offerendi. Nun-
 quam autem hæc sola incruentia oblatio vim
 habet redimendi mortales, sed illa cruenta;
 nec incruentia ex se propitiatoria est & salu-
 tatis viuis & defunctis, sed ex vi cruentæ, quæ
 in eam suas opes quasi effundit. Quis igitur
 est, bone I E S V, huius incruenti sacrificij Sa-
 cerdos? Ego qui cruenti, factus enim sum Sa-
 cerdos in æternum secundum ordinem Mel-
 chisedech: sed cruentum feci semel me offe-
 rens immaculatum Deo, incruentum autem
 facio semper eandem hostiam me offerens
 Deo Patri, quæ est ratio particularis sacerdotij
 mei secundum ordinem Melchisedech. Ne-
 que tamen in cælo celebri Missam, & sacrifi-
 cium in pane & vino, sed è cælo per Ecclesiam,
 & mei Euangelij Sacerdotes. Horum hostias
 ego conficio, & illi conficiunt; in meo enim
 verbo illi conficiunt sacrificium & sacramen-
 tum. Quocirca summa mea interpellatio
 apud Patrem, & aduocatio, & intercessio, &
 oratio illius oblationis virtute perficitur: of-
 fero enim ego meam passionem & mortem
 Patri, & in Ecclesia mea verissimè represen-
 to per meam Missæ mysteria. Hæc mysteria,
 sancti Angeli, non solum diuinis præconijs
 celebrastis, & celebratis, sed ad sanctos patres
 nuncijs de his in Limbum aliqui descendistis,
 & ipsos summa admiratione & luce repleui-
 stis: illos præsertim qui mysticè illa designa-
 uerant sacramenta, Melchisedech, Abraham,
 Moysen, Zachariam, Malachiam, & alios. Lau-
 dabant autem vniuersi ad vestrum nuntium,
 his præcipientibus, Dei potentiam atque mi-
 sericordiam; Princeps verò Melchisedech
 gratias Deo egit & Christo eius: ego quidem,
 inquit, Domine I E S V, vinum obtuli & pa-
 nem, cuius oblationis significatio faciebat
 meum sacrificium sanctum, immaculatum
 hostiam. Quod si typus erat sanctus & imma-
 culatus, quid prototypum & exemplar? Non-
 ne hoc oportuit omnem sanctitatem & puri-
 tatem antecellere? Hoc ego nunc plenius
 contempler exemplar in meo sacrificio, hoc
 omnibus præconijs veneror & suspicio: sit
 nomen tuum, Christe I E S V, in secula benedi-
 ctum, Amen.

Obstupuit natura vniuersa, & simul gauisa
 est; certè Ecclesia in illa, se esse à diuina po-
 tentia superatam: sensit non omnia in sua
 quam

Ps. 109.

Gen. 14.

quam accepit à Deo facultate sita, fieri multa supra suam omnem potentiam; agnouit se Creatoris esse ancillam, ex se nihil esse, nihil habere, exeruit potentiam illam quam dicunt obedientialem, diuinæ omnipotentiae obediendi: incitatum autem in ipsa perpetuum illud desiderium, quod facit vt parturiat & ingemiscat, reuelationem filiorum Dei expectans; atque adeo hæc mysteria illius partus expectationem promouebant. Apostoli etiã si timore erant de rebus impendentibus conturbati, de Christi tamen beneficio singulari tantisper dum hæc geruntur recreati, tũ etiam mente illustrati, & tantarum rerum miraculo suspensi, summa animi deuotione in sacrificium, in sacramentum, in Christum vtriusque autorem & effectorem mouentur, summa animi humilitate potestatem illam excelsum accipiunt qua Angeli carent, animum confirmant ad futura pericula. Vtinam, Apostoli sancti, hunc animorum vestrorũ statum retinissetis constanter: sed in vobis nos docuit Christus, vt nostram agnosceremus fragilitatem; quod si quid nobis accideret, vt de eius clementia bene semper speraremus. Sanctissima Virgo Mater hæc videbat sacramenta fieri, vel præsens, vel absens in spiritu filij sui. Et verò vt præter cæteros Deo gratissima, & summis donis secundum filium ornata, absque dubitatione horum mirabilium excellenti luce fruebatur, excelsis illa laudibus celebrabat. Quid nos miseri, quibus præconijs tantam rerum maiestatem extollemus? Profitemur necessum est ingenuè nostram indignitatem atque infantiam, & quibus illa celebrarunt & celebrant virgo mater, Angeli, & sancti, eas laudes nos Deo demus, spiritu & fide illis laudibus acquiescamus. Sed tamen meditemur deuotè quid faciat Sacerdos in Missæ celebratione, id videlicet facit quod fecit Christus in sua cæna: peragit sacrificium incrementum, verum, propitiatorium; & pro

viuis & defunctis offert: conficit Sacramentum longè quàm alia Sacramenta præstantius. Contemplemur Christum, qui in cælis sedet ad Patris æterni dexteram, illud sacrificium facere & Sacramentum per Sacerdotem; eius virtute & præcepto, eius verbis Sacerdotem sacrificare, & sacram Eucharistiam conficere; consequi etiam vt anima, diuinitas, totus Christus inibi sint. Verè Sacramentum hoc domus Dei est, & porta cæli, atque adeo Pa.
radisus cælestis: Deus enim ipse ibi est, corpus Christi & anima, immentã luce & gloria refulgentia; quæ omnia dantur nobis in cibum & potum, in nutritionem, in augmentum omnium virtutum ac donorum, in petitionum nostrarum adeptionem, in necessitatum subleuationem, in remissionem item peccatorum. Hæc verò sunt diuitiæ & opes nostræ inestimabiles ac diuinæ; vt ego, qui post omnem præparationem sum futurus semper indignus, in cibum sumam tamen corpus Christi & sanguinem, Christum ipsum verissimè, diuinis his rebus pascor & nutriar: nam verè illis pascor & nutrior, corpore Christi & sanguine, Christo ipso, morte ipsius, & vita. Sed quo pacto, IESV bone! At vides tu ne curiosus agas, & ad Dei tentationem pertineat tua interrogatio. Dic vt voles, magne IESV, fac vt placet de me, de meis desiderijs, emenda meas ignorantias, & corrige insipientes interrogaciones. Esto sat tibi nunc si intelligas te Sacramento pasci & nutrirî super substantialiter, vt pane & vino super substantialiter: quæ nutritio etiam si spiritualis sit, & per dona mea fiat, & ad animum & spiritum pertineat, tamen illius spiritualis nutritionis tanta est vbertas, tam diuina vis, vt ad omnes potentias cælesti miraculo deriuetur, & in totam humanitatem. Benedictum sit nomen tuum sanctum, magne IESV; benedicta atque superexaltata opera tua: sit tibi laus & gloria sempiterna. Amen.

D E

DE GESTIS POST SACRAM
COMMUNIONEM.

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LUC. XXII. IOAN. XIII.

In lxxix. imaginem adnotatiuncula.

lxxix.

- A. Nondum surgit à mensa IESVS, sed turbat se.
B. Recumbit Iohannes supra pectus eius, & interrogat;
Domine, quis est, &c.
A. Respondet IESVS: Cui ego, &c.
C. Accipit Iudas buccellam à IESV: & exagitatus
à Demone, furiose à conatione se proripit.
A. Sublatiis cibis, &c. praedicat à Apostolis scandalum

- quod essent passuri.
D. Princeps Petrus confirmat eum nunquam se esse
deserturum: similiter omnes.
E. Surgit cum omnibus, secedit in aliud cubiculum,
ubi Apostolos docet.
F. Tandem hymno dicto egreditur ad hortum Geth-
semani.

103

MATTH. XXVI. MARC. XIII. LUC. XXII. IOAN. XIII.

Cum haec dixisset IESVS, turbatus est spiritu, & protestatus est, & dixit; Amen amen dico vobis, quia vnus ex vobis tradet me. Aspiciebant ergo ad inuicem discipuli, hesitantes de quo diceret. Erat ergo recubens vnus ex discipulis eius in sinu IESV, quem diligebat IESVS. Innuit ergo huic Simon Petrus, & dixit ei; Quis est de quo dicit? Itaq; cum recubisset ille supra pectus IESV, dicit ei; Domine, quis est? Respondit IESVS; Ille est, cui ego intinctum panem porrexero. Et cum intinxisset panem, dedit Iuda Simonis Iscariotae. Et post buccellam introiuit in eum Satanas. Et dicit ei IESVS; Quod facis, fac citius. Hoc autem nemo sciuit discumbentium, ad quid dixerit ei; quidam enim putabant, quia oculos habebat Iudas, quod dixisset ei IESVS, eme ea quae opus sunt nobis ad diem festum; aut egenis vt aliquid daret. Cum ergo accepisset ille buccellam, exiuit continuo; erat autem nox. Cum ergo exisset, dixit IESVS; Nunc clarificatus est filius hominis, & Deus clarificatus est in eo. Si Deus clarificatus est in eo, & Deus clarificabit eum in semetipso, & continuo clarificabit eum.

MATTH.

Tūc dicit illis IESVS;
Omnes vos scādalum
patiemini in me in
ista nocte.

Et ait IESVS;
Omnes scandalizabi-
mini in me in
nocte ista;

Et ait Dominus Simo-
ni: Simon, ecce Satanas
expetuit vos ut cri-
braret sicut triticum:

Filioli adhuc modicum
vobiscum sum: quare-
tis me, & sicut
dixi Iudeis, quō ego
vado, vos non potestis
venire: & vobis dico

Scriptum est enim;
Percutiam pastorem,
& dispersentur oves
gregis.

Postquam autem re-
surrexero, precedam
vos in Galileam.

quia scriptum est;
Percutiam pastorem,
& dispersentur oves.

Sed postquam resur-
rexero, precedam
vos in Galileam.

ego autem rogavi pro
te, ut non deficiat
fides tua: & tu ali-
quando conuersus,
confirma fratres tuos.

mandatum
nouum do vobis,
ut diligatis inuicem,
sicut dilexi vos, ut
& vos diligatis in-
uicem. In hoc cogno-
scent omnes quia
discipuli mei estis,
si dilectionem habue-
ritis ad inuicem.

Respondens autem
Petrus, ait illi. Et si
omnes scandalizati
fuerint in te, ego nun-
quam scandalizabor.

Ait illi IESVS; Amen
dico tibi, quia in hac
nocte antequam gallus
cantet,
ter me negabis.

Ait illi Petrus; Etiam
si oportuerit me mori
tecum, non
te negabo.

Similiter & omnes
discipuli dixerunt.

Petrus autem ait illi;
Et si omnes scanda-
lizati fuerint,
sed non ego.

Et ait illi IESVS; Amē
dico tibi, quia tu hodie
in nocte hac prius-
quam bis gallus vocem
dederit, ter me es
negaturus.

At ille amplius loque-
batur; Et si oportuerit
me simul commori tibi,
non te negabo.

Similiter autem &
omnes dicebant.

Qui dixit ei;
Domine, tecum para-
tus sum & in carce-
rem & in mortem ire.

Et ille dixit; Dico
tibi Petre, non can-
tabit hodie gallus,
donec ter abneges
nosse me.

Dicit ei Simon Petrus;
Domine, quo vadis?

Respondit IESVS;
Quō ego vado, non
potes me modō
sequi; sequeris
autem postea.

Dicit ei Petrus;
Quare non possū te
sequi modō? animam
meam pro te ponam.

Respondit IESVS;
Animam tuam pro me
pones? Amen amen
dico tibi, non cantabit
gallus, donec ter me
neges.
Surgite, eamus hinc.
Ego sum vobis verus, etc.

Et hymno dicto

Et hymno dicto
exierunt

Et egressus ibat se-
cundum consuetudinē

Hec cum dixisset IESVS,
egressus est cum
discipulis suis

A D N O

ADNOTATIO.

A. Post sacram verò communionem, cum eius mors plene iam fuisset representata, nec aliud esset reliquum nisi ut illam subiret, ad carnis amorem veritatem manifestandam turbat scipsum IESVS per spiritum. Etenim erant omnes Christi passiones non solum voluntariae, sed spirituales, perfectissime diuinae.

B. Ut autem eum vidit turbatum dilectus discipulus Ioannes, singulari animi pietate delibutus, ita recubuit in sinu eius, ut caput ad petrus eius inclinaret, quod precipui amoris fuit & indicium & privilegium; aperuit enim illi tuum Christus diuinum pectoris sui fontem, unde gratia & Euangelij fuenta potaret. Testatur rursus Christus palam, ac futurum denuntiat, quod aliquis ex duodecim ipsum proderet in mortem. Commouentur Apostoli & perterritur: attoniti inter se inuicem reserectare, animo torquenti: Iudas verò fremere quàm antea truculentius; exagitabat enim eum acerbius indigna communionis conscientia. Ibi Petrus inuoluit Ioanni recubenti in sinu IESVS, ut eum interroget, quis nam esset futurus proditor. Quid te praeter ceteros, Petre, mouit? Mea feruida natura, meus singularis in IESVM amor, mea confessio eius diuinitatis praecipua, quae ab eo acceptam beneficia atque prerogatiuae, zelus contra agni innocentissimi, detestatio impiissimi proditoris: denique is animus me mouit, quo etiam Christo dicitur; Et si oportuerit me mori tecum, non te negabo: ecce duo gladij hic, ex quibus ego unum habeo, is animi feruor, quo etiam Malchus auriculam in horto abscissurus. Sed quid fuisse facturum; si proditor tibi fuisset commonstratus? Nisi Christus me cohibuisset, fueram proditor et dentibus etiam discerpturus. Suauiter inquit à IESVS Ioannes ac familiariter; quoniam nam esset proditor; cuius mansuetudine ac modestia abductus IESVS, non Petri feruore improuidus, saltem Ioanni proditorem indicat: sed eo signo, quo & ipsum Iudam acris etiam quam antea officij admoneret.

C. Respondet igitur Ioanni in aurem; Cui ego panem intinctum porrexero, ille est proditor: accipit porro panis buccellam, intingit suae in catinum, siue in vinum, nam ea erant in mensa seposita, non ablata.

D. Accipit osulam Iudas; alij quorsum res spectaret non intelligere, tacet Ioannes, ut in-

telligeret velle IESVM. Iudam iam antea vi sua opplexerat Daemon, at nunc violentius corpus, animam, vires omnes occupat, possidet, atque exagitat. Itaque versus in furiam surgit, egreditur è triclinio, ut prodicionem urgeat & conficiat celerius: audit tamè antea, Quod facis, fac citius, ex Christo, non probante quidem vel adhortante, sed exprobrante, & animum eius pungente saluari admonitione, si audisset. Erat aliaque verba illa alacriter permittetis facinus, & ad passionem, & mortaliū redemptionem properantis. Hoc nemo intellexit discipulorum, ac ne Ioannes quidem propter animi simplicitatem & bonitatem, sed variè omnes verba Christi interpretabantur.

A. Ablatis porro cibis & vasibus omnibus è mensa (quod non potuit representare eadè imago) docens undecim discipulos IESVS, in eum incidit sermonem, ut illis praeannunciaret scandalum quod erant ea nocte in ipsum passuri.

D. Quo audito Princeps Petrus acerrimè confirmavit se nunquam esse illum de seiturum, etiam si oporteret simul cum illo mortem oppetere: promptius tamen id dixit, & audacius quam firmius. Similiter consequuti reliqui omnes dixerunt: extensis manibus, Petro & alio discipulo capulum etiam tenentibus gladiatorum quibus erant accincti.

E. Postea verò dixit Christus discipulis: Surgite, eamus; & surgens è mensa secedit in aliud cubiculum, ut plenius Apostolos doceat: ibi enim dixit suauissima illa verba; Ego sum vitis; & quae sequuntur. Antequam autem discedit ad hortum IESVS, post diuinam illam doctrinam quam discipulis tradidit, euocat a matre (ut ipse possumus meditari illi exponit dulcissime, simul atque humillimè rationem sui aduentus in mundum: propterea se ex ipsa carne suscepisse, sub illa adoleuisse, illi fuisse subditum reuerenter, ut in eam horam veniret, & tempus quod Pater praescripserat: implendam esse Patris voluntatem; quae & mea, inquit, est, & Spiritus sancti: moriendum mihi est pro salute & vita mortaliū, implenda Angelorum ruina, reponenda sedes in caelo; quod ego volens ac lubens facio. Viuam mea morte mortem ipsam, Demones omnes, infernum, peccatum, mundum. Erit quidem mihi acerbissima mea passio & mors: sed ita acerba, ut breuis sit illa futura acerbitas, aeternus eius acerbitas fructus, sempiternum bonum.

bonum. Mortuus ad Infernum descendam, illinc animas patrum educam, tertia vero die resurgam gloriosissime, & tibi primum omnium apparebo, & te omni replebo iucunditate. Hec etiam si placidissime dicebat IESVS, dicebat tamen dolenter, & dulcissimis lachrymis inter dicendum miscebat. Tandem illum accepit finem eius oratio ad Matrem, ut iuberet eam animo esse forti & generoso; facturum se ut etiam si amarissime, tamen summa cum constantia & magnanimitate esset illas penas latura. Quum primum os suum diuinum aperuit IESVS, intellexit diuina Virgo rem totam, quam iam alias cognouerat, intellexerat etiam ex verbis Simeonis; & tamen amarissime quidem, decentissime tamen plorans, respondit; Non possum, fili mi Deus, ex denuntiatione mortis tue non summa maeritia & dolore confici; vulneratum est cor meum, transfixa est anima mea gladio tue passionis & mortis: simul video hunc dolorem auctum iri, ut augebuntur tue passionis: verum solatur animi mei cruciatum, quod ita sciam Patrem tuum velle, ita te, ita Spiritum sanctum. Laudo te Deus meus Trinitas, in admirabili & summo hoc tuo opere, qui hanc solam rationem redimendi mortales iudicasti esse conuenientissimam. Scio, fili, breuem fore passionem tuam,

breuem mortem; expecto breui resurrectionem & triumphum tuum, sed per passionem tamen tuam & mortem; omnia de manu Patris tui gratiarum & donorum plena accipio lubens: trado etiam ego te, quod in me est, morti pro vita mortalium, ut Pater, ut tu te; & herco verbo bonitatis tue, quo auxilium mihi in meis tribulationibus spondidisti. Tua igitur passio & mors, quae mearum penarum erit causa, erit eadem patientiae & longanimitatis: sis benedictus, fili, a Patre tuo, sis a te, sis a Spiritu sancto; ego tamen interim ero desolata, omni maerore confecta.

F. Tandem hymno dicto domo egressus, venit ad portam auream, qua erat iter in montem Oliuarum, ut veniret ad hortum Gethsemani; sequebantur dolore & timore pleni Apostoli. Possumus hic pie meditari quid inter ea agebat Virgo Mater: earum rerum quas gerebat filius non erat ignarus; contemplabatur enim omnia, ad Christi affectus animo ferebatur, eum absens imitabatur, aliqua exponebat sanctis mulieribus: maerere quidem erant omnes & anxie, sed Deum magnificabant, Christi mansuetudinem pradicabant, suspensio animo tantarum rerum exitum expectabant.

ORAT CHRISTVS IN HORTO.

MATTH. XXVI. MARC. XIII. LUC. XXII. IOAN. XVIII.

In lxxx. imaginem adnotatiuncula.

lxxx.

107.

A. Torrens Cedron.	E. Specus ad iactum lapidis à tribus discipulis distans, ubi orauit IESVS.
B. Hortus Gethsemani.	F. Apparet illi Angelus à caelo confortans eum.
C. Rupes concava, qui est primus locus ubi octo discipuli substiterunt.	G. Locus quo semel & iterum ueniit IESVS ad tres discipulos.
D. Secundus locus superius ad dexteram, ubi tres reliqui.	H. Indas cum cohorte properat ad hortum.

MATTH.

MATTH. XXVI. MAR. V. XIII. LUC. XXII. IOAN. H. XVIII.

Tunc venit IESVS cū illis in villam que dicitur Gethsemani. Et venit in pradium cui nomen Gethsemani:

in montem Olivarum: sequi sunt autem illum & discipuli.

trans torrentem Cedron, ubi erat hortus, in quem introiit ipse, & discipuli eius.

Et dixit discipulis suis; Sedete hic, donec vadam & orem.

Et cum pervenisset ad locum, dixit illis;

Et assumpto Petro & duobus filiis Zebedaei, cepit contristari & mastrus esse. Tunc ait illis; Tristis est anima mea usque ad mortem: sustinete hic, & vigilate mecum.

Et ait discipulis suis; Sedete hic, donec orem. Et cepit paucere & cadere. Et ait illis; Tristis est anima mea usque ad mortem: sustinete hic, & vigilate.

Orate, ne intretis in tentationem.

Et progressus paululum, proclit in faciem suam orans, & dicens; Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste.

Et cum processisset paululum, proclit super terram, & orabat, ut, si fieri posset, transiret ab eo hora: & dixit; Abba Pater.

Et ipse avulsus est ab eis quantum iactus est lapidis;

Verum tamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Et venit ad discipulos suos, & inuenit eos dormientes: & dicit Petro;

Omnia tibi possibilia sunt; transfer calicem hunc a me, sed non quod ego volo, sed quod tu. Et venit, & inuenit eos dormientes. Et ait Petro; Simon, dormis? non potuisti una hora vigilare?

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LUC. XXII. IOAN. XVII.

Vigilate, & orate, ut non intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus est, caro autem infirma. Iterum secundo abiit, & orauit dicens,

Pater mi, si non potest hic calix transire nisi bibam illum, fiat voluntas tua.

Et venit iterum, & inuenit eos dormientes: erant enim oculi eorum grauati.

Et relicto illis iterum abiit, & orauit tertio, eundem sermonem dicens.

Tunc venit ad discipulos suos,

& dicit illis; Dormite iam, & requiescite:

ecce appropinquauit hora, & filius hominis tradetur in manus peccatorum. Surgite, eamus: Ecce appropinquauit qui me tradet.

Vigilate, & orate, ut non intretis in tentationem. Spiritus quidem promptus est, caro vero infirma. Et iterum abiens orauit, eundem sermonem dicens.

Et reuersus denuo inuenit eos dormientes; erat enim oculi eorum grauati, & ignorabant quid responderent ei.

Et venit tertio,

& ait illis; Dormite iam, & requiescite.

Sufficit; venit hora, ecce filius hominis tradetur in manus peccatorum: surgite, eamus: ecce qui me tradet prope est.

& postis genibus orabat, dicens, Pater, si vis, transfer calicem istum a me. Verum amen non mea voluntas, sed tua fiat. Apparuit autem illi & Angelus de caelo confortans eum. Et factus in agonia, prolixius orabat: & factus est sudor eius sicut guttae sanguinis decurrente in terram.

Et cum surrexisset ab oratione, & venisset ad discipulos suos, inuenit eos dormientes pro tristitia: & ait illis; Quid dormitis? Surgite, orate, ne intretis in tentationem.

ADNO.

ADNOTATIO.

A. Torrens Cedron ad Orientem Hierosolyma, qui est Hebraice קדרון Kidron, id est obscuritas, vel tristitia: trans torrentem statim mons Oliuarum se erigit. Unde concipiat aquas torrens, dictum est superius.

B. Hortus Getsemani, id est hortus vallis erat hortus, iuxta eum locum ubi monstratur sepulchrum Virginis Matris Dei Mariae ad Orientem passus h. in clivo montis ad dexteram. Inter sepulchrorum & Getsemani est via publica, qua equitibus est ascensus in montem. In hoc praedio notandi sunt secessus quatuor.

C. Vnus in inferiori parte, sub rupe concaua quae monte prehenditur, ubi Christus reliquit isto Apostolos.

D. Secundus paulo superius ad manum dexteram, unde a tribus discipulis auulsus secessit IESVS ut oraret.

E. Tertius est locus ubi oravit IESVS ad iudicium lapidis, paulo inferius in latere sinistro montis, ubi est specus rotunda: est huius spelunca introitus ab occidente. Quartus tandem locus est ab hoc tertio si parum progrediarius ad meridiem, ubi captus est Christus.

C. Aspice sub rupe octo discipulos, id est reliquos praeter Petrum & duos filios Zebedaei, metu & timore confectos, sedentes quidem, sed somno oppressos hinc inde deijci, atque obdormire. Hos ubi subsistere voluit Christus tanquam infirmiores, indicit autem & his ut orarent.

D. Duxit secum ad secundum locum Petrum, Iacobum, & Joannem: quo postquam secessit, comaritus esset & superiorum actionum caena legibus, institutionis sacrosancti Sacramenti, & sacrificij incruenti meditatione, quae mortem suam complectebatur, tum ex propinquitate mortis, & sacrificij crucientis, tamen quasi illa tristitia nihil fuisset, quae erat magna, incipit ex integro contristari, maestus esse, pauere, & tedere, & hac apud tres discipulos, praese ferre, & eis accere pauam. Sustinere hic, & vigilare mecum, & orate.

E. Venit deinde solus ad proximam specum, haerens praectus humi in faciem orans, acrimoniam crudelissimae passionis & mortis representationem concipit animo, ex qua necessario verissimus & perfectissimus homo, excellentissimus corporis sensibus tum exteriis tum interioribus praeditus patiebatur vehementissime: dolebat,

maerebat, vehementer aegrescebat, commotis vniuersis sensibus; & quo viuacius passio & mors ante oculos humanitatis ponebatur, eo acerbius anima simul, & sensus omnes cruciabantur. Sed quoniam fuit afflictissimi IESVS Dei omnipotentis oratio? Patrem orabat, si tamen ea esset eius voluntas, ut calicem passionis & mortis ne biberet, & mortem euaderet. Ita sensus appetebat voluntas, ita anima prout erat sensui coniuncta Deo per orationem exponebat: simul perfecte animi obedientiam offerebat Christus, ea mentis tranquillitate qua maior esse non poterat. Accepit autem eius metus, anxietas, & paupor magnas accessiones; venit enim ad tres discipulos semel & iterum, leuandi doloris causa, admonens ut vigilarent, ut orarent, ne se desererent in tanta afflictione constitutum. Dein Pater Deus eius angustias augeri videns, mittit Angelum qui illum confortet: is fuit Michael, Synagoga antea, nunc Ecclesiae Christianae Princeps. Non fecit Angeli confirmatio ut Christi afflictio abigeretur, vel se remitteret; atque adeo postea venit in agoniam, quasi videas Christum cum morte consurgentem, & in ipso vitae & mortis consilio laborantem. Ex hoc consilio, & doloris vehementia cum oraret prolixius, factum est ut copioso sanguinis sudore diffunderet vniuersum Christi IESVS corpus, & sudoris sanguinei guttae ad terram usque descenderet, terrae Dei sanguine maderet. Nihil citra mortem potuit validius veram Christi humanitatem demonstrare; haec enim cum verissime fierent, ex verissima Christi humanitate prodire necesse est. Verum extrema haec afflictio atque agoniam non faciebat ut animum remitteret aliqua ex parte Christus, sed summa constantia, fortitudine, magnanimitate, quae in vires corporis redundabant, ad passionem & mortem sese offerebat. Itaque post agoniam, post sanguinis sudorem, venit tertium ad tres discipulos, aliaratione exprobrans illis somnum peritiam. Dormite, inquit, iam, & requiescite, sufficit: quasi diceret; iam etiam si velis dormire, id non poteritis; sed dormistis haec enim superg, nunc ad sunt qui vos excitabunt atque exagitabunt; ecce hora mea appropinquabit, ecce prope est proditor Iudas, ecce cum illo armata multitudo surgite, eamus. Surgunt non hi tres solum, sed alij vocantur octo, omnes Christum sequuntur: procedit vero IESVS obviam Iudae & ar-

Theoph. in 26. c. Matth.

Et armatis. Est autem rationi consentaneum, cum tertio oraret Christus, Angelum esse missum à Deo, quia de re cum solus Lucas tradat, & tres orationes non explicet, quod dicit, ad tertiam potius orationem pertinere videtur; nam agonia, orandi prolixitas, sudor in ultima oratione res ipsa postulat ut euenerint, ante que dicitur confortatus ab Angelo. Adde quod subditur, cum surrexisset ab oratione, quasi ad eam non rediturus. Præterea inuenit tres Apostolos dormientes iam, non tam somno grauatos ut prius, quam tristitia, post duas interrogaciones. Etiam quod subiungitur, hanc sententiam confirmat: nam post primam orationem non dixit: surgite, post secundam, nihil, surgite igitur post tertiam dixit. Nec est verisimile hoc, orate, retulisse Lucam ad primam orationem: nam contigisset in prima oratione confortatio, agonia, prolixitas & sudor, quod nemo dixit.

F. Archangelus Michael ad IESVM in specu orantem & afflictum à caelo descendit, missus à Patre Deo ut IESVM confirmaret atque corroboraret. O Angeli excellentem dignitatem, qui homini Deo suppetias uenerit! O hominis Dei admirandam infirmitatem, que serui sui ope egeret! Quis assequi vel cogitatione possit quid Angelus Christo dixerit, quibus uerbis illum solatus sit ac confirmauerit, quid Christus responderit, quo pacto suum dolorem & afflictionem exposuerit? Tandem aliquid quidem effecit Angelus, sed ita ut eo discedere Christus acerbius angeretur.

G. Locus, quo semel uenit Christus ad tres Apostolos, illos excitauit & castigauit uerbis, quod una hora cum ipso non potuissent vigilare: nominatim uero Petrum increpauit. Eodem iterum cum uenisset, excitat quidem dormientes, que fuit tacita & uehemens increpatio: hærent

ad eius conspectum, sed eos non increpat sed dimittit, quasi idem uellet ipsos intelligere atque prius dixerat: tertium uero ad eos rediens ironia usus est, quod prius exposuimus.

H. Iudas interim proditor accepta cohorte, & à Principibus & Phariseis ministris, Hierosolyma egressus ducebat ad Getsemani armatorum manum, cum laternis & facibus, antecedens ipse plenus furij & Demone. Vide diabolos impellentes non solum Iudam, sed turbam, & Principes Sacerdotum, Magistratus templi, & Seniores qui multitudine se adiunxerant. Conuenerat undecim ad Christum discipuli, eos ipse precedit, & obuiam progreditur Iudæ proditori, & turba armatorum: sequuntur discipuli. Sunt autem in superioribus actionibus personarum affectiones consideranda: Christus merens, desolatus, tristis, opis angelicæ atque humanæ indigus, pauidus, & adio affectus, in agonia factus, & in extrema uitæ linea cum morte congressus, sudorem sanguinem sudans: sanguine copiose defluens ad terram usque, & tamen cum summa patientia, longanimitate, fortitudine, constantia, magnanimitate, eo se propensius ad mortem offerens, quod acerbior ea, & indignior erat futura: Apostoli octo illi profundo somno sepulti, toto tempore quo Christus orauit, tres excitati inibi secus identidem obdormiunt: omnes merore timore, anxietate confecti uix sunt apud se. Quid uirgo mater? Hac omnia ut præsentia domi emplantur, secundum filium animo patiebatur, mærebat, dolebat maxime: uerum constanter atque heroice, ad filij imitationem. Alie mulieres rerum que gerebantur ignare, abitione tamen IESV, tristitia matris, mortis recordatione à Christo prædictæ omnia timebant, in somno erant animi merore atque anxietate.

AD CHRISTI PASSIONEM MEDITANDAM PRÆLVDIVM.

ET quoniam hic pati incipit Christus, & sanguinem pro nostra mortalium omnium redemptione effundere, non erit abs re aliqua compendio annotare, qua & his meditationibus possint aliquam utilitatem afferre, & ad reliqua Christi mysteria accommodari. Quis igitur patitur? quis crucifigitur? quis moritur? Filius Dei Patris omnipotentis, Deus ipse omnipotens, impassibilis, immortalis, Patri con-

substantialis, hic est qui patitur in humanitate, crucifigitur, moritur. Pariterne diuinitas, vel Deus in se crucifigitur, moritur? Nihil horum: neque diuinitas, neque Deus in se, sed Verbum Dei, propter unionem personalem qua unitum est huic humanitati, recipit in se has passionum enunciationes: ut enim uere factus est homo Dei filius, & hæc unio fecit ut uere esset homo in unitate diuini suppositi.

digna efficit ut verè qua homo pateretur, eru-
 digeretur, moreretur, nihil in sua diuinitate,
 nihil in verbo patiens; sed in humanitate &
 carne assumpta.
 Cum igitur patiebatur ille homo IESVS,
 erat in cæli & terræ; Angelorū & hominum
 creator & Dominus ut nunc est? Erat ut est
 nunc planissimè; erat splendor gloriæ, & figu-
 ra substantiæ Patris, porrabat omnia verbo
 virtutis suæ, lux erat in finita, potètia immen-
 sa, in ipso erant, in ipso mouebantur & viue-
 bant quæ viuebant & mouebantur omnia, erat
 Angelorum & beatitudo & gloria, cælum &
 terram ipse implebat, ipse gubernabat. Quid
 secundum humanitatem? Vera erat Christi
 IESV humanitas ex anima rationali & cor-
 pore, utroque perfectissimo composita, om-
 nium quoque fuerūt, sunt, vel erunt excel-
 lentissima. Hæc erat Verbo Dei vnica hypo-
 statica vnione, in persona filij Dei, non sua.
 Itaque subsistebat in verbo illa humanitas,
 vnde homo iste verissimè erat Deus, filius
 Dei, Verbum Patris æterni. Quamnam erat in
 Christo excellentissima gratia, & est? Ea quæ
 appellamus vnionis, qua Verbum Dei factum
 est homo, atque sustentat in vnitate personæ
 suæ diuinæ illam Christi humanitatē. Quid
 in anima eius est contemplandum? Gloria
 Paradisi summa, gratia item summa. Erat igitur
 Christus in gloria, & Paradisi cœlestis de-
 licijs quando patiebatur: verum Dei miracu-
 lo fiebat, ut ea gloria nec in corpus redundare,
 nec in animam, quæ illius corporis erat
 forma, vel quæ ex viribus corporis operaba-
 tur, & erat inferior portio, ut videlicet pati
 Deus secundum humanitatem posset. Nam
 nisi gloriam animæ Christi Deus cohibuisset,
 et corpus gloriosissimum reddidisset, & ani-
 mam beatam planissimè, nec permisisset vni-
 uersitatem creaturæ humanitatem illam ne mini-
 ma quidem ex parte offendere. O admiranda
 atque adoranda Dei nostri mysteria! ò beni-
 gnitatem omnibus Angelis & hominibus
 prædicandam! Porro autem gratiæ Christi
 effectus hic erat, ut non solum ipse Deo Patri
 esset supra quam dici potest acceptissimus,
 atque omnes eius actiones & opera gratissi-
 ma, sed ut per ipsum, per eius actiones omnes
 & opera in omni gratia deriuaretur, omnes
 virtutes, omnia dona omnibus communicā-
 rentur, æternam gloriam tandem per ipsum
 omnes consequerentur, quotquot eius do-
 ctissimam recipere, & illi obtemperarent: fa-

ctus est enim omnibus obtemperantibus sibi
 causa salutis æternæ. Christus enim omnia in
 omnibus adimpletur, totus scilicet in mem-
 bris, non tamen singulis, ne nulla sit diuersi-
 tas meritorum. Itaque cum sibi nec gratiam
 meritis sit Christus, nec gloriam, nec virtu-
 tes, nec dona (quæ omnia Dei beneficio per
 vnionem hypostatice accepit) sed corporis
 tantum glorificationem, nominis exaltatio-
 nem, resurrectionem à mortuis, &c. nobis
 tamen & illa, & hæc meruit copiosissimè at-
 que efficacissimè. Sed copiosam animaduerte
 Christi IESV redemptionem, à primo vsque
 momento conceptionis in Mariæ Virginis
 matris vero, & sibi, & nobis omnia prome-
 ritus est futuræ passionis & mortis, vitæ suæ,
 omnium operum applicatione ad Dei Patris
 gloriam maiorem: idem tota vita, idem pas-
 sione & morte consummauit. Vidit Christus
 in Verbo & diuina sua essentia habitualiter
 omnia quæ sibi & Patri erant possibilis: vidit
 per species creatas Christi anima quæ erant
 omnia, quæ fuerant, quæ erant futura; sciuit
 quinam essent credituri, & fidem operibus
 essent expressuri, quinam à fide defecturi, qui
 erant in gratia perseveraturi, qui non; deni-
 que qui saluandi essent, & qui damnandi, of-
 ferebat vitam suam, passionem & mortem
 pro omnibus quidem sufficienter, efficaciter
 pro solis prædestinatis. Nam cum omnia ha-
 beret in numero, hos tamen præter ceteros
 ab æternitate, atque in æternitatem dilectos
 habebat. Ad hæc erat Christus supra omnem
 vel hominum, vel Angelorum captum om-
 nium virtutum excellentissimus, quod
 faciebat Dei persona, vnio hypostatice, gratia
 eius summa & gloria: vnde rursus illud fie-
 bat, ut nec fidem haberet nec spem; subiecit
 enim locum fidei à primo conceptionis mo-
 mento excellentissima Dei, & earum rerum
 omnium quæ fide continentur, visio, spem
 excluderat Dei præsens fructio beatissima: ta-
 men essent nonnulla quæ ex dispensatione
 carnis expectabat, nondum possidebat Chri-
 stus. Contemplare in Christo patiente non
 solum quæ dixi omnia, sed charitatem immen-
 sam, fortitudinem, magnanimitatem, patientiam,
 humilitatem, sapientiam, summas alias,
 excellentissimasque virtutes. Hæc autem em-
 ita essent, & omni ex parte esset ille homo
 consummatissimus, profecerat tamè sapientia,
 ætate, gratia apud Deum & homines; didicit
 ex his quæ passus est obedientiam. Planè Chri-
 stus

Heb. 5.
 Ephes. 1.
 Hier.

257
 258
 259

260
 261

flus IESVS progressum habuit in ætate, & in exercitio atque vsu virtutum ac donorum quæ acceperat: utebatur naturalibus bonis, intellectu agente ac potestatis, & voluntate: ea exercebat quæ vel à naturali facultate, vel à supernaturali proficisci poterant & debebant, iuxta legationem & mandatum quod à patre acceperat: ita dicitur verè profecisse, non solum apud homines, qui videbant maiora in dies Christum opera, & illustriora designare, sed etiã apud Deum. Illæ enim Christi actiones verus erant apud Deum profectus, sine quibus ad finem redemptionis humanæ veniendum non erat: tamen si nullius virtutis, nullius meriti in Christo fiebat accessio, nouum aliquid merendo, fiebat tamen amplior, fiebat copiosior ac cõsummator Christi eadem illa redemptio & meritum. Quid præterea proderit ad meditationem Christi passionis & mortis? Si perfectiones eius consideremus, non solum quas perstrinximus, sed humanitatis naturales, animæ videlicet excellentiam, & corporis, & omnium potentiarum, & sensuum omnium, tum interiorum tum exteriorum. Harum rerum perfectio etiam si humana specie continebatur, tamen erat longè quàm aliorum omnium hominum eminentior: erant enim illa omnia eius humanitatis, quæ hypostatice erat verbo Dei vnita: erant etiam diuinitatis organa. Quæ diximus hæcenus, ea faciebant vt indignissima atque acerbissima esset passio & mors Christi, ac proinde efficacissima supra quàm vel verbis, vel cogitatione assequi possimus. Sed quid, & à quibus passus est Christus? vbi, & propter quos? Quis fructus eius passionis & mortis? Sustinuit pœnas acerbissimas Christus, tum interiores animæ, tum corporis exteriores. Et interiores quidè animæ iam inde postquam conceptus est, doluit enim vehemèter atque assidue de omnibus offensis atque peccatis quæ diuinitatem offenderant, offendebant, erant offensura. Si enim verè dixit Paulus, vt dixit, Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non vror? Quid de Christo IESVS nõ possumus credere & debemus? Corporis exteriores sustinere incepit, non solum à circumcissione, sed à natiuitate, lachrymis, frigore, egestate: huc adde fugam in Aegyptum, abiectioem & humilitatem vitæ atque obscuritatem, antequam Euangelij prædicationem aggredetur. Adhæc ignominias, opprobria, cõtumelias: bis tulit illum

*Pf. 50.
E. 129.
Heb. 5.*

*2. Cor.
11.*

211

+ Y

sublimem Dæmon per aërem, ter tentauit. Quoties eum voluerunt lapidare Iudæi? quoties manus in eum iniicere? semel etiam sui ciues eum propulerunt, vt præcipitem è montis prærupto darent. Quoties frigus, calorem, famem, sitim sensit? quoties luxuriam? quoties destitutus est, nec hospitio quisquam est illum dignatus, qui alioqui nõ habuit vbi suum caput reclinaret? Postremò quis eum enumeret poenarum multitudinem quas in passione tota & morte pertulit? quis illarum acerbiter exponere possit? quis mortis infamiam, ignominiam, contumeliam, indignitatem? Sed de his peculiariter suis locis dicendum erit; nunc perstringamus reliqua. A quibus illata passio est & mors? Si nihil aliud, ab hominibus quos ipse, cui illata est, creauerat, quorum substantiam, motum, vitam, bona omnia continenter sustentabat, pro quibus homo factus erat, & mortalis, pro quibus patiebatur, quos summa charitate amplectebatur, quibus vitam sempiternam amarissima morte conciliabat. Hæc indignissima sunt & luctuosa. Verum adde quòd à suæ gētis hominibus morte turpissima afficiebatur, ab ijs in quos tot beneficia contulerat, è quibus innumeros egros curauerat, mortuos suscitauerat, quibus caelestem doctrinam benignissimè communicauerat: manus verò illi inferebant terribili latrones gentiles, tum Iudæi, hominum colluuiis: tradebatur in mortem à discipulo, damnabatur inuidia & malitia Principum, interficiebatur à Præsidis ambitione. At vbi passus, vbi crucifixus est? In celeberrima totius Orientis vrbe, etiam si extra portam, quæ & à se, & Patre præter ceteras electa fuerat, infinitisque beneficij ornata; vbi templum suum Deus esse voluerat, nullum alibi, vbi religionem suam inter mortales vnicè collocauerat. In loco tamen clarissimæ vrbis infami atque contaminato, vbi scilicet homines flagitiosi supplicio afficiebantur, in monte Golgotha, id est Caluaria, ossibus damnatorum, & caluarijs, & omni immunditia pleno: etiam si illud fortassis verum sit, & ad mysterium referendum, primum hominè ibi magnum illum Adam fuisse sepultum. Contemplantur hoc loco spectaculum indignissimum esse factum Christum IESVM Dei filium Angelis, qui & frequentissimi è caelo conticnerant, vel è caelo morientem Regem suum spectabant, Dæmonum principi Lucifero gratissimum, & turbæ nequam spirituum, quotquot permittebat

tebat Deus adesse; hominibus, hinc paucis bonis crudelē, illinc multitudinē, & hominū faci, Judais & Gentilibus optatum. Oculos hic paululum mentis aperi, animaduerte singulorum animos, & affectuum varietatem. Propter quos mortuus est Deus? propter inimicos, omnes videlicet homines, propter eos qui illum supplicijs innumerabilibus, ignominia immensa atque opprobrijs, tandem acerbiſſima morte affecerunt. Erant enim omnes mortales Deo Patri, & Christo eius inimici, ē quibus nullus faciebat bonum, nullus facere poterat ex se, ne vnus quidem: pro his omnibus, etiam si non peccassent in similitudinem prauaricationis Adā, id est etiam si nihil peccati actualis addidissent, & tantummodo originale contraxissent, mortuus est Christus. Rursum pro ijs qui liberati per Christi sanguinem ab originali peccati luetor scelerata, tot flagitia in Deū cōmiserāt, cōmittēbāt, erant cōmissuri. Et hæc quidē commēdābāt Dei erga homines, & Christi IESV ineffabilem charitatem, non tamen faciebant vt maior non esset passionis indignitas, crudelitas, interficientium ingratitudo atque iniustitia. Quis tandem tam probrose atque acerbe mortis fructus? Multus, atque per omnem modum maximus. Restituuntur per Christi mortem ruinæ Angelicæ, repletur Paradisus, numerus à Deo ad gloriā caelestem prædestinatorum præstitutus impletur. Hæc vetillima quidem sunt, sed illud simul est indubitatum, multò maiorem esse hominum multitudinem pro quibus mortuus est Christus, qui tamen ex eius morte nullam acceperunt vilitatem, quæ eorum fuit culpa; qui filium Dei IESVM conculcarunt, & sanguinem testamenti pollutum duxerunt, & spiritui gratiæ contumeliam fecerunt. Quot ante Christum homines perierunt? pro his mortuus tamen est Christus. quot eo viuentē? pro his passus est Christus. Hinc existit rursus passionis & mortis maior indignitas, hinc Christi dolor vehementius augebatur: videbat enim innumerabiles homines ex sua morte nullam accepisse, vel accepturos esse vilitatem; atque adeò quam plurimos maiorem condemnationem: ex his verò quibus

fructum & salutem sempiternam vel attulerat, vel erat allatura eius mors, quàm multos videbat qui in eius mortem per lethalia peccata vel offenderant identidem, vel erant offensusuri? Hæc faciebant omnia vt maiorem Christus conciperet mœrorem, maiorem dolorem sentiret.

Hæc pro compēdio fat multa, cū tamen nihil satis esse possit ad fructuosam passionis Christi meditationem. Hæc meditaturus animo complectatur: illud verò præcipuè quod primo loco attigimus, quis nam sit qui patitur, qui moritur, si intima cordis pietate imbibamus ac retineamus, singularem fructū ex meditatione passionis & mortis Christi sumus relaturi. Alij alijs adorationibus & præsidijs vtuntur, qua in re singuli abundant in suo sensu, cum humilitate cordis atque simplicitate: illud tamen meminerint, vt vnde Dominus sensum spiritus, ac fructum spiritualem subministrat, ibi se exerceant, nec facile ad alia animum diuertant. Mihi vsuuenit placere, si in meditationibus passionis Christi, sanguinis præcipuè effusionum, quatuor capita meditemur: primum, rei indignitatem infinitam; dum vulnerari à terribis hominibus Dei filium, Deum ipsum omnipotentem conspiciamus: secundum, doloris quē patiebatur homo ille Deus acerbitatem: tertium, sanguinis ipsam effusionem, quæ per mortem Christi vitam mihi parit: quartum, si meditemur, quid sacrosancta Mater virgo patiebatur, siue absens ex meditatione, siue præsens ex rerum præsentia contemplatione. Qua in re illud piè credere possumus, quod beneficium tam multi pij homines ac mulieres à Deo sunt consequuti, vt quasi præsentia mysteria passionis ac mortis Christi contemplarentur absentes, id beatissimæ Virgini Dei matri Mariæ non esse negatum. Illud postremò addam, multis prætermisissis: qui passionē & mortem Christi est meditaturus, ad animi mœrorem, & Christi compansionem se comparet, omnem à se voluptatem & lætitiā abijciat, vt idē in se possit sentire quod in Christo IESV: tū illa duo addat, gratiarū actionē pro singulis Christi doloribus, tū vt per singulos gratiā aliquā à Deo & Christo petat.

MEDI-

Videō te, sancte IESV, praterquā quod mortem tuam in cœna Simonis leprosi, in typica cœna, in sacrificio & sacramēto Eucharistia: tuā sacra repræsentasti, adire nunc acerrimam mortis tuæ repræsentationem, & cōstingere acerbissimè cum morte ante mortem; & ita configere, vt morti aduersum te permittas vires citra mortem maximas. Quid sanis ò mors? quæ est ista tua ferocia tam truculenta? Non sat tibi erit si Deum interficias in cruce, nisi etiam in horto tam acerbè, tam implacabiliter affligas, & ante mortem necare moliaris? O impia mors, immitis, saua, crudelis, pessima, filia peccati primogenita, quæ tam es peruersa & mala, vt te Deus non fecerit, sed peccatum! Tu heu nimium regnasti. Sed video vnde sit illa atrocitatis tuæ impotentia, in te enim operabatur Damon, qui concepta ingenti iracundia, quod suspicaretur sibi tempus libertatis diabolicæ modicum restare, & se immaniorem facit, & te erga innocentem IESVM. Ergone, magne & parue IESV, potens & infirme, tam fuit vehemens & acris illa mortis tuæ repræsentatio, & tuorum cruciatuum, vt ad mortis portam ipsam te adigeret metus & tristitia? Causam nobis obsecro, benigne IESV, explica tui metus & tristitiæ. Obuersabatur ob oculos mentis meæ infinita illa Iudæorum & Gentilium atrocitas in meam vitam, catena, vincula, raptationes, colaphi, alapa, sputa, vulliones, cū insanis increpationibus atque irrisionibus coniunctæ & contumelijs, flagella, corona spinea, crucis baiulatio, crucifixio, crucis leuatio, crucis suspendium, mors tandem ipsa, & ea quidem plena omnis dedecoris & ignominia. Simul videbam immensam Iudæorum & Gentilium impietatem, fructum verò ex mea cruce etiã si qui in prædestinatione mea erat videbam ingentem, tamen innumerabili hominum multitudini fructū ex ea nullum, atque adeò maiorem sciebam inde à multis acceptum iri condemnationem. Hæc verò omnia vt contemplantur ego clarissimè, & futura esse certissimè sciebam, ita anima mea in magnas angustias conijciebatur, seu tristitia, pauore, & tædio conflictabar; quæ eò erant acriora, quod cum potentijs sensitiuis erant coniuncta, & toti humanitati acerbissima. Itaque eò fuit progressum vt in agoniam ve-

nire & luctam cum morte, orarem verò factus in agoniam prolixius; vnde tanta exultatio etiam corporis angustia, vt quasi ad mortem properaret natura, in profluuiū sudoris sanguinei exfluat. Audio, sancte IESV, & credo omnia: sed illud cupio doceri, quænam fuerit tanti doloris ratio? & quo pacto anima tua in afflictione fuit, beata cum esset? Probo quod primum fide omnia cōcepisti, ea enim via est ad mysteriorum meorum intelligentiam: igitur ratio tam vehementis metus hæc fuit; natura ipsa hominis, quem ego creavi, facit, vt nihil illi sit morte terribilius; creavi enim hominem inexterminabilem: faciunt ^{Sep. 2.} autem cruciatus si addantur, mortem vt acerbior, ita horribilem magis. Quod si perfecta natura sit, qualè ego habui, ibi verò longè maior est & metus & horror, vt est illa mors magis contra naturam. Hæc fuit ratio tam acris meæ mortis, timoris, & tristitiæ. Volui simul veram esse meam humanitatem docere excellenti exemplo, & mereri apud Patrem vt meis martyribus, & meis Christianis formidabilis ne esset mors & cruciatus: illum enim metum mea infirmitate ego debilitavi, nec patior vt quam vim in me exeruit mors, eam in meos obrineat: atque adeò facio sapenúmero vt vel parum, vel etiam nihil sentiantur & mors, & mortis cruciatus. Quod autem anima mea Deū cum prospiceret in suo conspectu semper, dolere, & tristari, & pauere potuerit, illud fuit mysterium in mea vita mortali perpetuū, vt simul & Deus essem, & homo; passibilis, & impassibilis; mortalis, immortalis; omnipotens, infirmus; beatus, viator. Video, magne IESV, & credo plenissimè: sed nondum satis intelligo. Audi igitur. Anima per actionem intellectus & voluntatis erat beata, quum Deum videret clarè in se, eoque frueretur, atque cum statum in eternitate perpetuò possidebat. Hanc beatitudinem obtinui ego perfectissimè iam inde ab incarnatione mea: suspensus verò fuit illius gloriæ splendor & communicatio in corpus per diuinum miraculum; neque enim aliter compleri potuit humana redēptio per meas passiones & crucem. Itaque tota illa mea gloria anima, etiam si immensa, veluti se colligebat in se, & animam quidem meam faciebat perfectè beatam, eandem tamen vt corpori vnitam,

*Rom. 5.**Apoc. 12.*

uitam, & corporis viribus utentem, ira relinquebat passibilem, ut ea quæ corpus affligebant, pertingerent ad animam, & ea ipsa, ut corpus fouebat, pateretur. Quare virtus diuina faciebat ut animæ passionibus non corrumpetur eiusdem gloria, sed similiter conferuaretur, atque si nullum pateretur detrimentum. Sis benedictus, Domine IESV illuminailli cor meum: ex eodem igitur miraculo nascebatur quod sic orares: neque enim ita orasses, si anima tua, cum beata esset, non sensisset tamē corporis passiones, & illas tu non assumpsisses. Ut operabatur ergo anima tua per potentias, iuxta quod erat simul passibilis, ut fugiebat ac timebat passiones, ita orabat, ac vehementer orabat: verum ut erat eadem beata, atque iuxta inferiorem partem rationi perfecte subiecta, simpliciter non orabat, sed sub conditione, sciebat enim quod penebar non esse impetrandum. Mysterium igitur hoc erat: dolebat anima, tristabatur, timebat, cum quo erat coniunctum ut peteret liberari. O Christe IESV, quot ex hoc tuo metu, & oratione, & agonia, & sudore prouenerunt nobis diuina emolumenta! Iam primum intelligimus quàm tibi fuerit acerba passio tua & mors, quum illius cogitatio tantam tibi attulerit afflictionem. Assumpsisti præterea illū mortis & suppliciorum metum, ut remeritatem, & stupiditatem naturæ sciremus nobis esse fugiendam, ac timendam, secundum rationis rectæ iudicium, vnde & mala per te auerteremus: nec propterea debere nos de statu mentis nostræ & spiritus decidere. Illud verò singulare fuit tuū beneficium, quod per tuum metū nostris timoribus prouidisti, etiam naturalibus, ne nobis essent tam

molesti, quàm fuissent futuri. Orare verò docuisti perfectissimè, & perseveranter; quod ter orasti & eadem de re, & de ea re quæ sciebas te non esse impetraturum, ut magnum affectum nos afferremus ad orationem, magnum desiderium & constans; deinde ut Dei voluntatem nostris orationibus pro regula poneremus, in ijs quidem quæ ad salutem animæ necessaria non sunt, semper omni ex parte, siue Deus det quæ postulamus, siue non det, siue statim concedat, siue non statim; siue aliter quàm nos petimus tribuat, siue aliud det: in rebus verò ad salutem necessarijs, rei magnitudinem & modum ad Dei voluntatem referamus: denique omnia ita peramus, ut voluit Deus à se peti. Quod autem in agoniā venisti orans, quod prolixius orasti, quod sudasti sanguineum sudorem ad terram vsque decurrentem, quæ corda non moueat? Deus enim illud supplicium patiebaris, & pro quibus? pro abiectissimis atque indignissimis. Quis porro inde non moueatur ad deuotionem orationi adiungendam, & acrem contritionem & humilem: um ad plenitudinem orationis, & prolixitatem, si non verborum, certè pietatis? Quis non nitatur ita orare, ut sensus etiam ipse ex orationis contentione & deuotione variè afficiatur, animo quidem semper, corpore etiam frequenter? Doce nos, benigne IESV, huiusmodi rationem orandi exercere, ut oremus vero spiritu & vera mente, & des vires tuas, quibus perfecte orare Patrem, & te, & Spiritum sanctum possimus, per tuæ huius orationis virtutem, & earum afflictionum quas in hac oratione perpeffus es, ut vigeat in animis nostris vis tua diuina. Amen.

DE IVDÆ PRODITIONE.

Veniunt ad hortum armati.

EISDEM CAPP.

In lxxxii. imaginem adnotatiuncula.

lxxxii.

108.

A. Accedit ad IESVM Iudas, osculatur eum: respondet ei benigne IESVS: nihil milites mouere audent: redit ille ad cohortem.

B. Procedens IESVS interrogat, Quem queritis?

C. Solo verbo Iudam, militesque resupinos prostermit omnes.

MATTH.

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

Sciebat autem & Iudas qui tradebat eum, locum: quia frequenter IESVS conuenerat illuc cum discipulis suis. Iudas ergo cum accepisset cohortem, & à Pontificibus & Pharisæis ministros, venit illuc cum lateribus & facibus & armis.

Adhuc ipso loquente. Et adhuc eo loquente
ecce Iudas. venit Iudas Iscariotes
unus de duodecim
venit, & cum eo turba multa cum gladijs & fustibus, missi à Principibus sacerdotum & senioribus populi.

Adhuc eo loquente,

ecce turba,

Qui autem tradidit eum, dedit illis signum, dicens, Quemcumque oscularus fueris, ipse est: tene te eum.

Adhuc eo loquente, ecce turba, Iudas ergo cum accepisset cohortem, & à Pontificibus & Pharisæis ministros, venit illuc cum lateribus & facibus & armis.

Et cū venisset, ad IESVM dixit, Ave Rabbi.

Et qui vocabatur Iudas, unus de duodecim antecedebat eos, & appropinquauit IESVM, & oscularetur eum.

Et cū venisset, ad IESVM dixit, Ave Rabbi. & osculatus est eum. Dixit q. illi IESVS, Amice, ad quid venisti?

Et cū venisset, ad IESVM dixit, Ave Rabbi. & osculatus est eum. IESVS autem dixit illi, Iuda, osculo filium hominis tradisti.

IESVS itaque sciens omnia que ventura erant super eum, processit, & dixit eis, Quem queritis? Responderunt ei, IESVM Nazarenum. Dixit eis IESVS, Ego sum. Stabat autem & Iudas, qui tradebat eum, cum ipsis. Vt ergo dixit eis, Ego sum, abierunt retrorsum, & ceciderunt in terram. Iterum ergo interrogauit eos, Quem queritis? Illi autem dixerunt, IESVM Nazarenum. Respondit IESVS, Dixi vobis quia ego sum: si ergo me queritis, finite hos abire: vt impleretur sermo quem dixit, Quia quos dedisti mihi, non perdidisti ex eis quemquam.

PRODIGIONE

HTTAM

ADNO

ADNOTATIO.

CVM esset in sua oratione Christus & angustiss, veniebat ad hortum Gethsemani Iudas cum cohorte Romanorum militum, cum ministris Iudeorum, & Principibus, & templi Magistratibus, & Senioribus, ut IESVM ipse proderet: eo autem peruenit ad huc loquentem IESVM discipulis. Hic vides cohortem, id est quingentos quinquaginta quinque milites Romanos pedites, ante cohortem Tribunal, in media cohorte Draconarium, qui signum, cui erat in more Romanorum Draconis insigne, alie gestabat, deinde Centuriones cum suis insignibus, cruxa videlicet, & paruo signo in galeis, equites praetera quingaginta cohorti coniungebantur ministri Iudeorum, satellites scilicet Magistratum templi & Principum, horum & Seniorum familiares cum gladijs & fustibus. Cur tam multi venissent Iudaei cur armati? Timebatur opinor: sed quid timebatur? non discipulos IESV plebeios homines atque inertes, non turbam: nam nocte nulla erat hominum turba timenda. Esto fortassis & Iuda timebatur homines ignavi & timidi, nonne simul illius diuinae virtutis, quam in IESV toties animaduertieratis, vobis venit in mentem: nonne illa vos multo vehementius terreat? Igitur paratis cohortem & satellites aduersus diuinam potentiam Christi? O vesaniam, singulari! Animos Romanorum considerate atque insolentes, Iudeorum miseros sed crudeles, insaniam Principum, perfidiam atque impietatem Iudae, in omnibus his seuietes Demones: contra vero boni IESV mansuetudinem atque magnanimitatem, Apostolorum incipientem trepidationem. Expectauerat mansuetus IESV quos sciebat ad se properare, nunc progreditur illis obuiam: Iudas vero, qui ante turbam veniebat, accedens osculatus est IESVM, Ane, inquit, Rabbi: ut eo signo eum designaret & proderet: IESVS vero benignè illum accipit, Ane, inquit, ad quid venisti? Iuda, osculo filium hominis tradis? Quid impietate Iuda execrabilis, quid Christi mansuetudine diuinius, quid amabilis? & tamen Iuda atrox malitia bene-

ficijs inflammatur. Homo detestabilis, nonne intelligis Christum te ad salutem vocare & amicitiam, quem sciebat hostem, & parricidam terribilissimum? Amicum te vocat, qui aliquando fueras, non qui esses, sed qui esse debebas, & cupiebat te esse, ad quod etiam te inuitabat. Sed cum redisset ad cuncum armatorum Iudas, IESVS alterius progreditur ad turbam. Nonne signum inter vos conuenerat? cur non irrucitis Iudaei? Cur ne Romani quidem? Deus erat IESVS, nolebat teneri vel pati, nisi sua voluntate, quod fit apertius sequenti adnotatione.

B. Nihil audebant Iudaei, nihil Romani, nihil Demones, stupent omnes ad conspectum IESVS. Ad hos igitur propius accedens IESVS; Quem, inquit, queritis? Sed qua mansuetudine hoc dixit? sua, Dei. Attoniti quidem erant omnes, sed respondent tamen timide Tribunal, Centuriones, Antesignani cum templi ducibus, IESVM Nazarenum. Respondet IESVS; Ego sum. Quis es, bone IESV? Ego sum qui sum, ego Dominus & Deus vester, ego sum IESVS Nazarenus, quem vos queritis. Cur ne nunc quidem impressione facta IESVM comprehenditis? Iudas enim osculo prodidit, ipse se cum professus est quem queritis.

C. Exeruit Christus nonnihil virtutis à diuinitate cum dixit, Ego sum: quae illos adeo perculit vehementer, ut exanimati omnes cum suis armis retrorsum abeuntes in terram resupini vnus super alium prosternebantur. & Iudas quidem cum illis. Aspice simul Demones cum illis in terram deiectos volutari diabolice. Respirant paululum Apostoli. O incredibilem obstinationem! ne tum quidem virtutem agnouerunt diuinam: nam cum vim illam remisisset Christus, exiliunt Demones, surgunt omnes: rursum idem interrogat mitis IESVS; Quem queritis? idem inclamant; IESVM Nazarenum: iterum respondet IESVS; Dixi vobis quia ego sum, verò vim non exerit diuinitatis: ut intelligere possent, IESVM illic se Deum, hic hominem esse professum: illinc non potuisse interfici, hinc posse, sed ipso permittente posse, ipso nolente non posse.

MEDITATIO.

Adeste huc, aduertite, animaduertite omnes quorū deuoionem amatis, & piā orationem sectamini, & meditationem pas-

sonis & crucis IESV Christi cupitis exercere, ut debemus omnes: attendite ad mirabilia quae facit in Christo Deus, quae ad-

Z

mittit

mittit in se mansuetissimus agnus, Deus ipse omnipotens pro inimicis suis; & idem sentite in vobis, quod in Christo patiere & moriete; quæque in ipso geruntur, eadem in vobis fieri non existimetis solum, sed eam cordis pietatem concipiatis, vt in vobis ea fieri spirituali quadam experientia percipere possitis, etiam exterioribus sensibus communicare Christo propitio. Verum facit nostræ mentis inertia, & spiritualium sensuum hebetudo, vt hæc inuistrata & aliena videantur, quæ esse non deberent: quid enim coniunctum magis est cum Christiano homine, quam mortem Christi sentire? vt qui in mortem Christi baptizatus sit, & in mortem eius cum illo consepultus, & complanatus factus sit similitudini mortis ipsius. Itaque hæc scire deberemus omnes, non speculatione tantum (non enim speculatione tantum traduntur) sed praxi, & sensu deuotionis, & pio nos tangente affectu, & quadam spiritus experientia. Quid ergo sentire deberemus? Quod vetus homo noster simul cum Christo crucifixus est, vt corpus peccati destruat & vitiorum. Hanc mortem in nobis sentiamus, ac confirmemus in dies. Quid verò significat Paulus, cum dicit; Hoc scientes, quod vetus homo noster simul crucifixus est? non enim nudam ibi scientiam requirit, sed piam, & affectu rei cõsentaneo imbuiam: est enim baptismus noster in Christo, mortis eius virtus nobis communicata; cruci enim affixum est peccatum, vnde mortui omnes sumus peccato, vnde sepulti, vt cum Christo mortui, & sepulti cum Christo resurgamus in nouitatem vitæ, & gratiæ, & lucis diuinæ. Nil in nobis veteris hominis agnoscetes. Alia est ratio sentiendi mortem Christi in nobis & resurrectionem, si efficaciam mortis peccati ex illius morte perspiciamus, quasi furculi inferti mortis ipsius similitudini; & sciamus corde & spiritus gustu, quia simul vetus homo noster crucifixus est, & quod accepimus vim mortis peccati à morte Christi, qui peccatum non fecit, sed pro nostris peccatis mortuus est, vnde & vim resurrectionis spiritualis adipiscimur. Sapientissimè his metaphoris vitur Paulus, vt per res admodum sensibiles potentiæ nostræ moueatur, & in spiritus sensum assurgant. Petrus etiam salutariter nos passionis Christi meditatione armat, inuitat etiam ad exemplum & imitationem, Christo

1. Pet. 4. igitur, inquit, passio in carne, vos eadem cogitatione armamini. Et rursus, Christus passus

est pro nobis, vobis relinquens exemplum. Arma dant nobis fiduciam & securitatē, armis protegimur ab aduersarijs, armis pugnamus contra aduersarios: hæc tamen non facient arma, nisi nos illis scite & fortiter vtamur. Sed quid in nobis armatur illa cogitatione? Mens, animus, voluntas, cor, potentia omnes, quibus contra hostes nostros pugnandum est. Quapropter illas potentias armis illis indui necessum est, ipsis se munire, illorum virtute imbui; vt legitime illis & vtiliter vti possimus, & victoriam adipisci. Exemplum verò Christi passionis humana exempla omnia infirma viru canrecellit, nam illa creatam vim continet, hæc diuinam, hæc diuinitus nos mouent & iuuant, caelesti quodam numine ad corda nostra penetrante. Et exempla quidem ad praxim per se spectant, non ad solam rerum speculationem; exemplum enim propterea proponitur, vt animum & vim ab illo accipiamus, & ad imitationem nos per illud exerceamus. Contendamus igitur, fratres, ad veram quidem mysteriorum passionis & mortis Christi intelligentiam; maiori tamen cura aspiremus & pietate ad illorum mysteriorum internum sensum, & spiritualem vtilitatem: non enim vbi plus est scientiæ, ibi maior animi nostri fructus: sed vbi spiritualis sensus & gustus rerum plurimus est, ibi vberior fructus. Quid igitur post orationem facis, Christe bone? Videbam proditorem Iudam ad meam mortem atroci animo properantem cum armata Iudæorum manu & Romanorum: excussi illi timorem & radium generosæ, ac proflig quæsi exultans gigas ad currendam viam passionis & mortis; atque adeo potentius quouis gigante exilij, & constiti in acie aduersus mundum, carnem, & diabolum, mortem, infernum, & peccatum. Hæc stabant contra me in acie, non solum Iudæi & Romani, sed per illa, ac pro illis hi bellum illud contra me suscipiebant. Videbam Principem Satanam cum scelestissimis Diabolis, præter alios qui aderant frequentissimi, ad atrocitatem acere homines illos terribissimos. Signum dat Iudas quod inter eos conuenerat; Salue, inquit, Rabbi. O ironiam execrandam! ô funestam salutationem! & osculatur IESVM. Vide ex ore nefandi latronis efflari in IESVM auaritiâ, parricidium, impietatem, omnium scelerum obscenitatem; refundi tamen ex diuino IESV ore mansuetudinem, benignitatem, diuini-

diuinitatem. O abominandum Iudæ osculum! ò IESV adorandum! Non mouetur tamen osculo IESV diuina virtute proditor, mouetur Iudæ osculo mansuetus IESVS, clementer illum compellat; Amice, ad quid venisti? Non solum non detrectat osculum Iudæ mitis IESVS, sed illum verbis etiam inuitat ad sanitatem, aperit portam illi ad amicitiam, allicit ad sceleris sui confessionem: scilicet tamen obstinatio Iudæ fecit & obsecratio, vt beneficio summo ad maleficium nefarium abuteretur. Rediit ad armatos, stat in acie, atque etiam ante aciem contra Christum. Quis ex his rebus non timebit? quis non cauebit? quis contra non sperabit? Iudas Apostolus Christo aliquando acceptus, fit postea Diabolus: audit tamen doctrinam Christi, videt miracula, accipit facultatem consecrandi Eucharistiam & ministrandi, recipit corpus & sanguinem IESV ex eius manibus, toties admonetur à Christo officij sui & pietatis; & tamen non retardatur à suis sceleribus, non à prodicione Christi. Quis non timeat Dei occulta iudicia, qui hæc passus sit in Apostolo? Quis ne similiter sibi eueniat non formidabit? Quasi verò Diabolo nos propter res vilissimas non tradamus toties Christum, qui in nobis habitat per gratiam: audimus verò doctrinam Christi & Apostolorum, videmus ex fide miracula, sacramenta accipimus, Eucharistiam etiam frequentius; vti nam nunquam vt Iudas, admonemur officij & penitentia: identidem; & illa videmus in Iudæ, & erimus absque metu? & non exhorrebimus ad Iudæ calamitatem? non cauebimus? Iam si quis præterea sit Sacerdos, si Religiosus, si Episcopus, nonne magis etiam erit Iudas quàm Iudas, si piè non viuât, si vocationem non tenet & pietatem? Quis verò contra non simul cauebit, & sperabit, vbi alias misericordias in Iudæ contemplantur, tum osculum, & verba illa; Amice, ad quid venisti? Cauebit quidem ne non respondeat ad monitioni diuinæ, pulsui manus Domini, qui semper ad ostium cordis nostri stat & pulsat: sperabit verò, modò nolit esse Iudas: quod qui volet, deterior erit quàm Iudas; ille enim exemplum sui non habuit, nos habemus ipsius. Iudæ autem animaduertentum, & quidem summa cum humilitate & metu; vbi

tentat quempiam Damon, & eò venit vt tentationi videatur consensurus, aperiat interioriorem aurem ad vocem Christi, qui tunc similiter atque Iudæ loquitur suauissimè; Amice, quò deuenisti? Iudas me tradere voluit Iudæis, non statim interficere; tu, si consentis in peccatum, non solum me trades Diabolo, sed continuo crucifiges quod in te est; certe gratiam per quã ego in te sum necabis. Quid porò gestum est, magne IESV: Volui omnibus demonstrare me mea voluntate pati pro mortalibus, processit armatis obuiam, interrogauit; Quem quæritis? Dicunt; IESVM Nazarenum. Respondi; Ego sum: quibus verbis aliquid addidi meæ virtutis, quã vires armorum omnium enervauit, & omnem multitudinem in terrâ prostrauit, & cum ipsis Iudam, Satanam, & eius omnes satellites. Victi igitur estis omnes Romani, Iudæi, orbis vniuersus, omnes Damones. Eodem negotio, imò absque vilo negotio potui Christus omnes homines conculcare. Cur non pergis ita hostes tuos accipere, maxime IESV? Hac ratione si egissem, perierat salus vestra, & mea vestri redemptionis. Non enim veni in mundum, vt cum hostibus sola potètia diuinitatis dimicarem, vel eos vincerem, (id enim de cælo poteram) sed ex infirmitate assumptæ humanitatis fuit mihi cominus confugiendum: & tamen meam virtutem similiter exero in hoc etiam genere belli; prosterno enim hostes meos & conculco, frango eorum superbiam humilitate, robor infirmitate, mortem ipsam morte mea expugno. Itaque cum me ligant, cædunt, contumelias afficiunt, crucifigunt; ijs ipsis rebus eos ego prosterno atque vinco. Hac ratio vincendi facit, vt quãdo vos hostes vestri querunt ad mortem animæ, presto ego sum, & respondeam Diabolo, si velitis audire; Ego sum. Non huius animam miseri hominis tu vis interimere, sed me: & fiet, si meo spiritui consentiatis, vt frangatur illa vis diabolica & extirpetur. Video, benigne IESV: ego verò te authore ex horum mysteriorum virtute me ita comparabo, vt osculum tuæ sapientiæ è tuo ore diuino humillimè in spiritu recipiam, quod mihi significet ligandum me diuinis tuis mandatis & consilijs, ac diuina tua virtute faciat fortem. Amen.

MALCHI AVRICVLÆ ABSCISSIO.

MATTH. XXVI. MARC. XIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

In lxxxij. imaginem adnotati iuncula.

lxxxij.
109.

A. Seruo Principis Sacerdotum insolentius adoranti
IESVS, absidit auriculam Petrus.
B. Nihil propterea mouentur Iudais, obiurgat tamen

Petrum IESVS.
C. Malcho restituit auriculam: permittit se capi.

MATTH. XXVI. MARC. XIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

Tunc ^a accesserunt,

Et ecce vnus ex ijs qui
erant cū IESV, exten-
dens manū exemit gla-
dium suum, & percus-
tiens seruum Principis
Sacerdotum, ^a ampu-
tauit auriculam eius.

Vnus autem q uidam
de circumstantibus
educens gladium,
percussit seruum
summi Sacerdotis,
& amputauit illi auri-
culam.

Videntes autem hi qui
circa ipsum erant, quod
futurum erat, dixerūt
ei, Domine, si percuti-
mus in gladio?
Et percussit vnus ex
illis seruum Principis
Sacerdotum, & ampu-
tauit auriculam eius
dexteram.

Simon ergo Petrus
habens gladium,
eduxit eum,
& percussit
Pontificis seruum,
& absidit auriculam
eius dexteram.
Erat autem nomen
seruo Malchus.
Dixit ergo IESVS
Petro; Mitte gladium
tuum in vaginam:
Calicem quem dedit
mibi Pater, non bibam
illum?

Tunc ait illi IESVS, ^b
Conuerte gladium tuū
in locum suum: omnes
enim qui acceperint
gladiū, gladio peribunt.
An putas quia non pos-
sum rogare patre meū,
& exhibebit mihi mo-
dō plusquam duodecim
legiones Angelorum?
Quomodo ergo imple-
būtur Scripturæ, quia
sic oportet fieri?
In illa hora dixit
IESVS turbis;

Respondens autem
IESVS ait, ^b Sinite,
vsque huc.

Et cum ^a tetigisset auri-
culā eius, sanauit eū.
Dixit autem IESVS
ad eos qui venerant ad
se, Principes Sacerdo-
tum, & Magistratus
templi, & Seniores;

Et respondens IESVS,
ait illis;

Tanquam ad latronem
existis cum gladijs
& fustibus compre-
hendere me:

Quotidie apud vos se-
deba docens in templo,
& non me tenuistis.
Hoc autē totū factum
est, ut adimplerentur
scripturæ Prophetarū.

Tanquam ad latronem
existis cum gladijs
& lignis comprehen-
dere me:

Quotidie eram apud
vos in templo docens,
& non me tenuistis.
sed, ut impleantur
scripturæ.

Quasi ad latronem
existis cum gladijs
& fustibus:

Cum quotidie vobiscū
fuerim in templo,
non extendistis manus
in me. Sed hæc est hora
vestra, & potestas
tenebrarum.

AD NO

ADNOTATIO.

A. Significauit itaque se potestatem facere mitis IESVS, ut ipsum possent comprehendere; verum illud interdicit, ut ne suis aliquem capiant, nulli e suis noceant. Perterriti fuissent Apostoli iam tunc, nisi Christum ipsis carnisse intellexissent. Facta potestate ut eum tenerent, irruunt quidem, sed trepidantes; neque enim se omnino receperant à superiori conseruatione. Id quoniam facerent, & unus è seruis Principis Sacerdotum primus IESVM adoriretur inscientius, non potuit id petiti Petrus; & cum omnes commoti dixissent; Domine, si percussus in gladio? Me nullo expectato uestro sono eripit è vagina gladium: dictum ac factum, percussit Malchum (ho enim erat nomen seruo illi summi Pontificis) abscindit illius dexteram auriculam. Et hoc quidem cum patraret Petrus, interdicebat IESVS omnibus ne id facerent; Sinit inquit, vsque huc, desinit, abstinete ad paululam temporis, donec patiar: post hoc tempus mea erit vindicta, ego retribuam. Horrent factum Petri ceteri Apostoli, & parum absuit quin fugerit, sed adhuc illorum animos Christus sustentabat. Quid etiam nunc moramini milites, satellites, ministri, Tribuni, Duces templi? ecce praelium committit vnus piscator aduersus Romanam potentiam & Iudaicam: vulnerat, membrum amputat serui Principis Sacerdotum: cur haereti? que nam haec est vestra omnium tanta ignauia? Non poteratis, quia nolebat Christus adhuc comprehendendi.

B. Timor igitur cum corripuisset omnes ac stupor, astant attoniti, & audiunt IESVM, quemadmodum Petrum obiurgat; Mitte, inquit, gladium tuum in vaginam: calicem quem dedi mihi Pater, non vis ut bibam illum? omnes

enim qui acceperint gladium, gladio peribunt. An putas quod non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modo plusquam duodecim legiones Angelorum? Quomodo ergo implebuntur scripturae, quia sic oportet fieri? Videtis nunc planissime Romani & Iudei, vniuersi videtis mortales, IESVM sua voluntate passum, ut Patris Dei voluntatem impleteret. Haec enim cum audirent tam multa verba, nullus tamen commouetur.

C. Iacebat Malchus sanguinolentus, hunc sanat IESVS solo auriculae contactu, & auriculam restituit: dein summa cum animi mansuetudine dicit Principibus Sacerdotum, templi Magistratibus, id est praefectis militum qui templi agebant custodiam, & Senioribus, qui cum armatis conuenerant. Iudeis loquitur Christus, non Tribuno, non Romanis; Iudei enim necis Christi erant authores, Iudei Christum interficiebant: necabant quidem etiam Romani, sed minori facinore. Quid igitur dicit IESVS sceleratis Iudeis? Tanquam ad latronem existis cum gladijs & fustibus comprehendere me; quotidie eram apud vos, sedebam in templo docens; cum itaque quotidie vobiscum fuerim in templo, non extendisti manus in me, nec me tenuisti: sed haec est hora vestra, & potestas tenebrarum. Quid haec sibi volunt, bone IESV? Ea illis demonstraui quorum ipsi erant sibi conscij; voluisti eos me tam frequenter comprehendere, lapidare, interficere; non potuisti tamen teste eorum conscientia; ac ne nunc quidem cum tanta armorum multitudine, vel potuisti, vel posse, nisi ego velim, nisi permittam: sed tunc plane permisti, cum dixi: Haec est hora vestra, haec potestas tenebrarum.

MEDITATIO.

O IESV, Dei & Domini nostri adorandam mansuetudinem! Rursum se offert latronibus ligandum & ad mortem ducendum, dat eis etiam facultatem vt id possint, quod ipso nolente non valebant; recreat enim illos ex conseruatione, restituit vires prostratas, quas in ipsum exercent. Verè oblatas es, Domine, quia voluisti, verè tua voluntate ex patris obedientia tradidisti temetipsum pro nobis; & nos tamen nulla voluntate quae nobis sese offerret tribulationes pro peccatis nostris

suscipimus, sed auerfamur illas, exhorremus & fugimus; quod contra factum oportuit auctore Christo, exemplo Christi. Quis enim non ferat pro se quasuis poenas eo corde, quod sentiat promptitudinem oblationis Christi ad mortem pro nobis? praesertim cum cauerit ne nostro spiritui noceant omnes aduersarij nostri. Propterea enim sibi non cauit, sed se ligari, & ad mortem perducere permisit, vt tanta hostium nostrorum violentia in ipsum solum effusa eneruaretur, nec nostram conscientiam

tiam ledere quisquam posset, nisi stolidè ladi nos ipsi velimus. Quum igitur sentiunt sibi vires esse factas, primus Malchus intèperantiùs IESVM adoritur. Miserum scilicet seruum, & abiectum Iudæorum regnum & potentia. Idcirco noluit Christus per Iudæos ligari, sed per Romanos: simul tamen per Iudæos permittit postea, vt vniuersus orbis contra Dominum, & contra Christum eius staret. Huc verò magnæ incurrunt rerum vicissitudines, magna antitheses: Malchus iniicere manus in IESVM audeat, quod non poterat: mouentur Apostoli ad præliū, ad defendendum Christum duobus gladijs, quod non debebant: Petrus committit prælium, & tamen Christus prohibebat, dicens; Sinite vique huc: paruo hoc tempore, quum adhuc vires habere videmini ad resistendum, illis ne vtamini tamen, statim nihil erit quod vos ego prohibeā: Iudæis enim ac Romanis omnia permittentur, & vos nil vel audebitis vel poteritis propugnare. Armata adstat turba Iudæorū, Principes, Magistratus, cohors Romanorum, Tribunus, Centuriones, Antesignani: ab IESVM vndecim homines stant cum duobus gladijs, & nullus audeat manus in IESVM iniicere, præter vilem seruum, & Pontificis, & Malchum. Abscindit huius auriculam dexterā Petrus, hæc restituit IESVS, increpat Petrū & docet, deinde omnes Principes Sacerdotum, & templi Magistratus, & Seniores, & humanissimè arguit inhumanitatis & insolentia. Quorsum hæc omnia, sancte IESV? Quod ad Malchum attinet, mysterio factum est vt rex vocaretur, & seruus esset qui primus in me ausus est manus iniicere: regnum enim Iudæorū erat seruum; reliqua erat religionis libertas & legis, ea tamen seruebat, non Romanis solum, sed ambitioni etiam Iudæorum, & illius libertatis deprauationi. Video, Domine, quod ex facto Petri ostensum sit esse iam abscissam auriculam, qua poterant vt legitime Iudæi, non viebantur tamen. Cur ergo restituis illam aurem, Christe IESV? Non illam restituo vt suam; illa enim erat vetus, hæc noua; illa Iudæi, hæc mea Christi; illa, qua veterem legem audiebant, hæc, qua Euangelium filij Dei debebāt audire. O te felicè si intelligas, Malche, quam aurem amisisti, & quam recuperasti! Sed tu

Eulby. ex Chry. sustemo. meministi tuæ atrocitatis, & iniuriæ Petri, nec desisti Christum insectari: vt in te intelli-

geretur, Iudæos, etiam postquam Christus mortuus fuerat, non desitisse à sua pertinacia, & Ecclesiæ persecutione. Quid autem nobis? Non sæpenumero per prædicatores & bonos patres auris tarpium vel verborū vel cogitationum amputatur, & Christi subrogatur, tamen subinde hanc respuimus, ad illam redimus? Amputa mihi, Christe IESV, per Petrum vtramque aurem meam, & vtramque; resiaura tua manu, vt vanitates ne audiat anima mea, sed insonent semper ad cor meum verba tua suavissima, & passio tua efficacissima. Sed, heus tu Petre, quid facis? Christus prohibet, tu tamen sine Christo per te præliū committis, & deijcis hominis auriculā: Quod non debuisti facere, fecisti, simili ardore animi propulsus atque tunc, quum dixisti; Et si oporteat me mori tecū, non te negabo. Quocirca iussè à Christo fuisi obiurgatus. Verum doces nos vtiliter, ne feruores dumtaxat nosiros, etiam qui videantur excellenter spirituales, temerè sequamur, quin prius ad Christum accurramus, atque ex vero & humili spiritu recta ratione illos impetus examine-mus, vt à Deo, si rectè sint comparati, vim accipiant, & in actiones salutares progrediantur: vt ne faciamus Dei spiritum vel zelum, qui noster est, vel etiam Damonis. Quid autem, bone IESV, voluisti in hac tua mansuetudine & benignitate, quid verò in Iudæorum obiurgatione? Et hic, & toto passionis meæ mysterio eò spectabam, si quis ad cor rediret, vt eum ad poenitentiam recipere possem clementer: quod planum feci, & cum pro meis crucifixoribus orauī, & cum latroni sponondi Paradisum, qui modò fuerat mihi conuictus. Et quidem tota mea passio, omnes meæ passionis actiones oratio quadam erat pro ijs à quibus patiebar: nec mirum, quia erant pro totius orbis redemptione meritum. Simul hoc vobis dedi exemplum amplissimum, quo meam doctrinam confirmari validissimè, vt inimicos vestros diligeretis, benefaceretis ijs qui oderunt vos, oraretis pro persequentibus & calumniantibus vos; vt sic filij adoptiui essetis patri meo, sicut ego sum naturalis. Tandem pro meæ mansuetudinis consummatione feci Iudæis & Romanis facultatem, vt in me ea possent, quæ pater constituerat. Diuinè hæc egisti, magne IESV, vt omnia. Sit tibi gloria in seculum. Amca.

CAPITVR CHRISTVS.

IISDEM CAPP.

In lxxxij. imaginem adnotatiuncula.

- A. IESVS ligatur collo & manibus.
- B. Diffugiunt Apostoli omnes.
- C. Adolefcens relicta sindone nudus aufugit.

D. Sedet Lucifer in throno igneo & tenebrofo, vnde furias omnes immittit in Christum.

MATTH. XXVI. MARC. XIII. LUC. XXII. IOAN. XVIII.

Tunc discipuli omnes relicti eo fugerunt.

Tunc discipuli eius, relinquentes eum, omnes fugerunt.

Adolefcens autem quidam fequebatur eum amictus sindone super nudo. Et tenuerit eum. At ille reiecit a sindone, nudus profugit ab eis.

Et manus iniecerunt in IESVM, & tenuerunt eum.

At illi manus iniecerunt in IESVM, & tenuerunt eum.

Sed & hec est hora vestrâ, & potestas tenebrarum.

Cohors ergo & Tribunus & ministri Iudeorum comprehederunt IESVM, & ligauerunt eum.

ADNOTATIO.

A. Illa cum dixisset IESVS, sentiunt primi Apostoli datam omnino potestatem armatis in IESVM, diffugiunt omnes perterriti atque exanimati. Idem intelligunt Demones, vrgent trucidenter, sentiunt Romani & Iudei vix sibi relictum & animum, abscesse timorem, incipiunt terribilissimas manus in IESVM, Deum colligant, insultant, exagitant: ligatum verò creditur eius collum catenis, manus retrò sunt in fune: latantur Iudei, gaudet execrabilis Iudas, exultant omnes. Luge tu colligatum Deum omnipotentem, ut tibi solueret vincula peccatorum & inferni.

B. Diffugiunt Apostoli omnes consternati. Et initio quidem simul Ioannes territus aufugit cum reliquis, etiam si statim cum Petro rediit, & sequeretur à longè. Fugerunt quidem dispersi Apostoli, nec quo ierint scimus, est tamen verisimile aliquos accurrisse ad Matrem IESVS, atque ad eam acerbisimum nuntium attulisse, repletam domum tristitia & luctu, ma-

gro animo id tulisse Mariam, etiamsi omnium agerrime.

C. Fugientibus Apostolis, sequebatur adhuc IESVM adolefcens quidam sindone amictus super nudo (num hic fuit Ioannes, ut non displicet Gregorio?) tenetur sindone; excutit ille sindonem & aufugit nudus. Alij simpliciter accipiunt unum quendam adolescentulum illum fuisse, incertum verò quisnam fuerit.

D. Sedet Princeps spirituum omnium malignorum Lucifer in throno igneo ac tenebrofo, astant innumerabiles Diaboli, suo imperio gubernat Romanorum ac Iudeorum sententiam, Principum malitiam auget atque atrocitatem, vrget mortem Christi. Verum hoc fecit donec incepit sibi à morte Christi timere; tunc enim per vxo-rem tentauit reuocare Pilatum à nece Christi. Itaque omnibus imaginibus, donec pro tribunali sedet Pilatus, est intelligenda presens affuisse hac tenebrarum potestas & Satana, tunc primum abscesisse.

Ignat. ad Philipp.

Sed hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum. Faciem rerum harum luctuosissimam contemplerur fratres. Accipiunt licentiam simul & vim à Christo Lucifer, Iudæi, Romani: nihil iam verentur, nihil timent, Angeli longè astant, vim faciunt atrocissimam qui querebant animam IESV: narratur Patribus in Limbo quæ fiunt, adquerunt mentem Angeli è cælo omnes, incipit vniuersa natura stupefcere, quum videt creatorè suum ligandum. Sed quid Apostoli? Quum intelligerent per illa verba datam facultatem hostibus Christi, & cernerent irruere omnes in illum, sibi miserè timentes diffugiunt omnes ac dissipantur, quasi oues percusso pastore.

*Psal. 37**Zac. 12.*

Quid facitis, o boni? Animum cur non retinetis quem modò exercebatis confidenter? ubi est illud, Si percutimus in gladio? Non recolitis accepisse vos ante duas horas Christi corpus & sanguinem, & gratiam Dei singulari, & diuinum robur: iam si omnia vos deficiunt de vestra infirmitate, nonne nunc audistis ex ore IESV vobis esse cautum, ac proinde nullum posse vobis nocere? Nolite fugere, quod facitis, Christo ingrati in primis, quasi illi non fidatis, quasi vestra fuga prius illum videatur damnare quàm Iudæorum vincula: pedem figite, aderit vobis IESVS è vinculis, è passione, è cruce, è morte. Contemplamini potiùs, quæ coram Deo, & Angelis, & hominibus mirabilia, inuisa, & inaudita permittit in filio suo Deus, quæ filius ipse summa voluntate patiarur à moralibus, vt mortales redimat: animum recipere heu nimium pauidi, & ad harum admirabilium rerum studium, quæ fieri incipiunt, vos comparate. At vos fugitis, & animam abijcitis præfente Christo, patiente pro vobis Christo, & ad vim illam externam & ferociam sensum & animum totum aduertitis, & illa deseritis subsidia quæ sunt vobis præsto diuinitus. Neque verò hæc ita dico, vt negem vos iuuante Christo, cohortante etiam virgine Matre, ad quam venistis, animum recepisse: sed illa noto in vobis, dum vestram historiam narro, vt similia in nobis notem. Quid enim nos similiter non facimus? quoties ad minimam vel Dæmonis, vel mundi, vel carnis tentationem animum despondemus? faciem à Christo auertimus? & quod longè est deterius, illis cõsentimus,

ac vires nostras cum illorum coniungimus, & Christum cum illis oppugnamus? Quid autem timentus in tentationibus? enervauit timores nostros timor Christi in horto. Cur animum deiicimus, quem recepit pro nobis Christus exiens obuiam armatis? Quid ligari nos sinimus ab hostibus nostris? quorùm vincula non solum vt soluerentur, sed vt neligari nos quidem possent fecerunt Christi vincula. Cur non potiùs damus ligandos nos Angelis Christi vinculis? Erant igitur omnia quæ gerebantur plena mysterio: Apostoli fugiunt, vt nos ne temerè fugiamus; nihil patiuntur à Iudæis, vt salutem nostram dicamus vnicè in Christo collocare, nec timere quid faciat nobis vel homo vel Dæmon. Sequitur tamè adolefcens fugientibus Apostolis: descendentibus scilicet Iudæis, sequitur nota gentilitas Christum, oppugnatur, eripit se tamen ab illis, & ad salutem contèdit relictis omnibus, per martyres, & per religionis statum. Verum ad vincula Christi veniamus. Incipit pati Christus filius Dei: paremus animum nostrum, & eius passiones omnes intimis visceribus recipiamus, illis nostra corda & carnes configantur. Aperi cor nostrum, mitis IESVS, & reple suauit & forti compassione, & sensu viuido tuarum pœnarum; ibi enim ianua recluditur ad cœlum, & ad ea quæ è cœlis dona tua deuotis animis communicantur, quæ significari non nihil possunt, explicari plenè non possunt. Infinitam atrocitatem & rabiem contemplare capientium, trahentium, raptantium benignum IESVM, & collum eius, manusque ligantium; ibi enim pessimus maiori atrocitate sauit Iudas, instigat nefariè, hortatur tamen vt ducant cautè. Instat omnibus Principes Sacerdotum & Seniores, Magistratus templi, Tribunus, Dracônarius, vrgent Centuriones & insulant; Habemus, tenemus sacrilegum, præstigiatorum, & seditiosum, opprobrium hominum, & plebis abiectionem: gaudent Dæmones, exultat Lucifer, regnum suum iactat ligato IESVS, nihil sibi iam timendum. Lugent è contrario Angeli, & præfentes, & è cælo; & quibus lachrymis condolere possunt, patienti Domino & Creatori suo compatiuntur. Similiter reliqua creatura creatori & conseruatori suo, & gubernatori condolet: lugent è Limbo patres:

tres: verè tangitur dolore cordis intrinsecus
 amarissimè Virgo Mater, quæ hæc nouerat
 per internuntios, & eos qui ad se iam redierat
 22. Apostolos. Planè hora & tēpus pessimorum
 hominum illud erat, & rectorū tenebrarum
 harum, & inferni potestas exerta diuina per-
 missionè. Sed quis capitur? quis autē ligatur?
 Deus, potentia immensa & infinita: is qui
 caprus & ligatus sustentat tamen creaturam
 omnem, animas omnes creat, gubernat coc-
 lum & terram: is qui per sua vincula illos li-
 gat qui eum ligabant, & quidem inferni vin-
 culis: ille qui suis vinculis peccatorum vincu-
 la soluit æterna & temporalia. O vinculorum
 potentiam adorandam! O vinculorū incom-
 parabilem libertatem! O vincula salutaria!
 Hæc sunt quæ te constringūt Satan, te mors,
 te inferne, te peccatum: hæc vincula soluunt
 patres è Limbo; hanc enim tunc potestatem
 habebat illa vincula. Hæc vincula potestatem
 illam ingentem hominibus dederūt soluē-
 di peccata, tum etiam ligādi ad peccata & ho-
 rum penas. At nos tamen nihil aliud quàm
 continenter te ex nobis ligamus, magne I E-
 S V; nostra quidem peccata hoc faciunt, qui-
 bus à Deo faciem auertimus, ad ea quæ tibi
 non placent conuertimus: tum si quando in
 Spiritum sanctum peccamus, ibi verò manus
 Dei benignitatis in nos ligamus arctius. Cer-
 tè quò magis demeremur Dei misericordiā,
 eò manus Dei ligamus magis; & vbi nobis
 vult beneficiare, id ne faciat quod in nobis est
 impedimus. Nostram simul mentem, volun-
 tatem, potētias ligamus atque corrumpimus,
 & eò deducimus, vt ne possint quod possent.
 Illa verò est nostra Dei manuum ligatio, heu
 nimium vtitata: quum enim nunquam Deus
 non ad ostium adstet nostri cordis, cum con-

tinenter illud pulset; nos tamen adstantē non
 agnoscimus, illi non aperimus, illius gratiam
 præuenientem & excitantem auersamur, illi
 non cooperamur; atque adeò fortius illi o-
 stium ocludimus, quò pulsantem minus au-
 dimus. Eodem negotio, imò maleficio hosti-
 bus nostris aperimus, illorū manus soluimus,
 & contra Deū & nos ipsos armamus. O mi-
 seriam omnibus lachrymis deplorandam! Et
 tamen postquam ita fecimus, rursus si veli-
 mus, si Deū admittamus in corda illo iuuan-
 te, si ad eius hæc vincula confugiamus, solu-
 mus denuò illi manus quas ligaueramus, &
 effundetur eius in nos benignitas: ligabitur
 simul eius in nos iustitia atque indignatio; si
 opera pia exerceamus, si orationibus deuotè
 instemus & feruidè: nec vindicabit suas iniu-
 rias pro nostro merito, sed clemēter manum
 suam in nos exercebit, misericordiam expedi-
 et; corripiet nos, sed vt pater: nam si flagella
 adhibeat, erunt illa benigna & salutaria: quòd
 si non emendemur, ibi verò exeret illa ma-
 num Dei solutio, illa Dei ira in nos, ille fu-
 ror æterni exitij. Ex quo malo libera nos, be-
 nigne I E S V, per tuam hanc captionem &
 vincula, & trahe nos funiculo tuæ humanita-
 tis atque clemētiæ, vinculis charitatis tuæ in-
 finitæ complectere nos, allicias nos ad te, &
 ad tuam bonitatem alliges, tibi vnias excel-
 lenti illa gratiæ tuæ vnione, vt in te viuamus,
 moueamur, & simus, in te & per te opere-
 mur. Liga nos tuis præceptis & consilijs salu-
 taribus, & dissolue vincula nostrarum ini-
 quitatum, & impedimenta nostrarū poten-
 tiarum & actionū. Fac nos quæ vincula pas-
 sus es corde gestare, quæ nobis parient veram
 libertatem in te & salutem. Amen.

DVCL

DVCITVR AD ANNAM

PRIMUM.

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

In lxxxiiij. imaginem adnotati iuncula.

lxxxiiij.

III.

A. Deducitur IESVS ex itinere ad Annam
domum.

B. Anna sstitur.

C. Remittit eum Annas ad generum Caipham.

MATTH. XXVI. MARC. XIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

*At illi tenentes**IESVM,**duxerunt ad Caipham Principem Sacerdotum.**Et adduxerunt**IESVM ad summum Sacerdotem.**Comprehendentes**autem eum,**duxerunt ad domum**Principis**Sacerdotum.**Et adduxerunt eum ad Annam primam: erat enim socer Caiphe qui erat Pontifex anni illius. Erat autem Caiphaz qui consilium dederat Iudeis, quia expedit unum hominem mori pro populo.*

ADNOTATIO.

EX horto Gethsemani per torrentem Cedron & portam auream trahitur benignus IESVS à crudelissimis latronibus, cum summa indignitate & contumelia: illinc procedunt qui catenam eius tenent, hinc sequuntur qui funem manus retrò colligantem. O bone IESV, quis erat tunc animus tuus? Te & mortales redimentis mea patientia. Præcedunt alij armati, alij sequuntur, medius rapitur IESVS; qui prius fugerant Ioannes & Petrus recepto animo sequuntur longè. Capiunt iter latrones ad Caipham, ut summo eius anni Pontifici IESVM sstiterent iudicandum: & tamen ex itinere ducunt illum primum ad Annam Caiphæ socerum. Vide turbam, arma, faces, laternas, tumultum; vide Iudam sollicitum ut cautè agerent, ut cautè IESVM ducerent; adhuc timent omnes: nam cum timida sit omnis malitia, quem animum arbitremur fuisse pessimorum hominum

Sap. 7.

in tam atroci & nefario scelere? Contemplantur collum Christi crudeli catena constrictum & afflictum, liuorem carnis Christi deosculari, idem in manibus facit o; nec existimes ligatum collum vel manus IESV catena & fune suauiter, sed acerbè atque crudeliter, & non eadem causa solùm leat, sed violentia trahentium & contumelia.

B. Domus Annæ, quam ingressi obtulerunt IESVM ligatum Pontifici (dicebatur enim Annas Pontifex, etiamsi non esset anni illius) ut ei gratificarentur, & genero Caiphæ.

C. Respondet illis Annas; Gratium mihi fuit officium vestrum fratres, quod reum ad me primum adduxistis, sed tamen apud Caipham agenda est causa; verum ego quasi obiter aliquod præiudicium venari vellem ab imputato. Deinde omnes; Ad Caipham: sic nihil interrogat IESVM Annas. Propterea subditur alia adnotatio.

INTER-

INTERROGATUR AB ANNA:

NEGAT EVM PETRVS.

MATTH. XXVI. MARC. XIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

In lxxxv. imaginem adnotatiuncula.

lxxxv.

112.

- A. Anne interroganti respondet IESVS.
- B. A petulante milite alapa IESV infligitur.
- C. Ingreditur Joannes in atrium.
- D. Huius rogatu Petrus quoque introducitur.
- E. Excogitatur ab ancilla ostiaria.

- F. Negat sibi notum esse IESVM.
- G. Surgit, egreditur foras ante atrium.
- H. Gallus cantat primo.
- A. Tabet Annas duci IESVM ad Caipham: Petrus eodem properat.

MATTH. XXVI. MARC. XIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

Sequebatur autem IESVM

Petrus verò sequebatur à longè.

Simon Petrus, & alius discipulus. Discipulus autem ille erat notus Pontifici & introiit cum IESV in atrium Pontificis; Petrus autē stabat ad ostium foris. Exiit ergo discipulus alius, qui erat notus Pontifici, & dixit ostiariae, & introduxit Petrum.

Et cum esset Petrus in atrio deorsum,

Accenso autem igne in medio atrij, & circum-sedentibus illis, erat Petrus in medio eorū:

Et accessit ad eum una ancilla,

venit una ex ancillis Summi Sacerdotis; & cum vidisset Petrū calefacientem se,

quem cum vidisset ancilla quaedam sedentem ad lumen, & eum fuisset intuita, dixit;

aspiciens illum ait;

Et tu cum IESV Galileo eras. At ille negavit eam omnibus;

Et tu cum IESV Nazareno eras. At ille negavit,

Et hic cum illo erat. At ille negavit eum,

Dicit ergo Petro ancilla ostiaria; Nunquid & tu ex discipulis es hominis istius?

MATTH.

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

dicens;
Nescio
quid dicis.

dicens;
Nescio, neque no-
ui quid dicas.
Et exiit foras
ante atrium,
& gallus ^b cantauit.

dicens;
Non noui illum.
Dicit ille;
Non sum.

Pontifex ergo interro-
gavit IESVM de di-
scipulis suis, & de doctrina eius. Respondit ei IESVS. Ego palam
loquutus sum mundo; ego semper docui in Synagoga & in templo,
quod omnes Iudei conueniunt: & in occulto loquutus sum nihil.
Quid me interrogas? Interroga eos qui me audierunt, quid lo-
quutus sum ipsis: ecce hi sciunt quae dixerim ego. Hec autem cum
dixisset, vnus assistens ministrorū dedit ^b alapam IESV, dicens;
Sic respondes Pontifici? Respondit ei IESVS; Si male loquutus
sum, testimonium perhibe de malo si autem bene, quid me caedi?
Et misit eum. Annas ligatum ad Caipham Pontificem.

ADNOTATIO.

A. **N**ON potuit interrogare IESVM An-
nas ut Iudex, quia Iudex non erat, sed
dolosè captans aliquid unde eum posset vel dam-
nare vel accusare, de doctrina, de discipulis in-
terrogauit in atrio ipso. Aversatus est Christus
IESVS pessimi hominis malignitatem, & con-
stanter respondit; Cur me tu de ijs interrogas
quae ego palam loquutus sum, & quae tu nosti?
Sunt innumerabiles qui ex me doctrinam meam
audierunt, & nouerunt discipulos. Nihil enim in
occulto docuit Christus: nā si explanabat omnia
priuatim discipulis, nolebat tamē esse occulta.

B. Hec quum in contumeliam dicta inter-
pretarentur Annas & circumstantes ministri,
vnus ex his inuenit Deo IESV alapam in ma-
xillam. O Angeli qui hoc tenuis, quid statis?
Cur tam atrocem contumeliam in regē vestrum
& Dominum non vindicatis? O bone IESV,
permitte vindictam Angelis: erro tamen ego
vehementer, longius me rapit contumelia atro-
citas; vereor ne audiam ut Petrus audierat: ve-
deo igitur ad me, detestor impietatem, doleo ita
pati Christum propter me, illi compatiar, desleo
mea peccata, deprecor similiter pati pro Christo,
desidero in corpore meo & corde non hanc ala-
pam solum, sed omnes Christi passiones sentire,
Christi responsum plenum diuina mansuetudi-
ne, patientia, & sapientia adoro.

C. Cum haec aguntur, introducitur Ioannes
in atrium, quod cum sciret ostiaria ancilla esse

Pontifici notum; Petrus verò non admittitur,
ignotus homo.

D. Cum autem Ioannes uidisset Petrum non
esse ingressum, egreditur rursum, & impetrat
ab ostiaria ut eum admittat: Ioannes confide-
tius accedit ad milites, obseruat ad scalas quid
fiat.

E. Petrus verò miscet se turbae, ad ignem ac-
cedit, modo stat, modo sedet; non sinebat scilicet
solicitudo & metus illum esse quietū. De Ioanne
disimulabat Iudei, ut quae Pontifici sciret esse
familiaem, Petrus exagitant; & primum ancilla
ostiaria sola illum adoratur; Tu cū Galileo, cū Na-
zareno eras, tu ex discipulis es hominis istius?

F. Petrus in omnium conspectu negat om-
nia. Hem Petre, quid facis? ubi es? ubi sunt ille
tua pollicitationes tam feruida? Etiam si omnes
scandalizati fuerint, sed nō ego, Domine, tecum
paratus sum & in carcerem, & in mortem ire,
quare non possum te sequi modo? animam meam
pro te ponam. Nonne memoria tenes professio-
nes tuas de IESV fidei & pietate plenas? Ver-
ba vitae aeternae habes; Tu es Christus filius Dei
vini. Non veniebat in mentem tibi priuilegio-
rum quae à Christo acceperis tam multa, & illius
praesertim quo designatus à Christo fueras fun-
damentū Ecclesiae, ac Regni caelorum ianitor? At
tu omnium immemor praemarore & metu obstu-
pisti ad vocem vilis ancillulae, & grauius fi-
lium Dei offendisti. Sed mysterium hoc fuit di-
uina

anima sapientie, que te permisit cadere turpiter, et conficiam tuam infirmitatis ouium Christi te commisereretur, futurum pastorem ouium & gubernatorem.

G. Et tamen nondum sentit Petrus quid egerit, surgit, foras egreditur, quasi querens diffugia turbatus.

H. Ibi cum esset, gallus cantauit primum.

A. Acerbissime tulit responsum IESV Annam: ubi corripit, & trahi ad generum Caipham Pontificem anni illius, quod omnes Sacerdotes, Scribas, & Seniores conuenerant, quos sequutus est ipse festinus, ut concilio & iudicio interesset. Hic rursus meditare quantam cum indignitate &

contumelia bonum IESVM ducerent homines scelerati, ut longe Petrus & Ioannes timide sequerentur. Facile enim assentior Augustino & communi consensui, fuisse interrogatum IESVM ab Anna, ubi accepisse alapam, apud Annam a Petro negatum: & tamen sunt imagines sue ad utramque intelligentiam accommodatæ. Nam si nihil eorum que dixi, apud Annam factum est, illud tamen apud Annam meditandum; quemadmodum IESVS illi offertur, & confestim ipse innuit ut ulterius ad Caipham ducatur, se consequitur. Reliqua ex presenti imagine quasi in domo Caiphæ facta intelligantur.

MEDITATIO.

Memento, anima mea, te captam esse & ligatam cum Christo: vide igitur quid preterea fiat in eo qui pro te capi ac ligari dignatus est, qui te suis vinculis colligauit, ut de te similiter sentias. Video captum & ligatum in meis peccatis Christum Dominum, Deum glorie, cui dicebatur: Sub umbra tua uiuemus in gentibus. Verè quam nobis vim & sensum internum vinculorum & passionis sue communicauit IESVS, lucida umbra est eius vinculorum & passionis: in hac umbra diuina uiuimus inter hostes nostros, hæc nostrum refugium, hæc quies, hæc robur; ex hac cordis nostri vita percipitur. Ducitur IESVS, immo trahitur & raptatur atrociter, sed tamè caute, amatis circumdatus, ne qua ratione elabi posset: quod admonuerat Iudas proditor, & præfari curabat. En cum summa & uolentia & insolentia trahitur Deus tuus, uita cordis tui, agnus in finitæ innocentia, tamquam malefactor, tanquam latro ab impijs hominibus, spectante Deo & Angelis & hominibus, imperante Satana & instigante. Contemplantur singularum personarum habitum & sensum, audi quid loquatur, unde fructum accipiat spiritus tuus. Hæc patitur Deus tuus, ut ne tu similiter ab hostibus tuis patiaris: & tamen tu quoties illorum deceptionibus & illecebris te capiendum dedisti, & in peccatum ducendum tua uoluntate, & in animæ tuæ mortem! Et tamen vincula Christi & captiuitas te soluunt ac liberant: ut enim te è vinculis eriperet & captiuitate, propterea hæc passus est Christus. In hoc enim apparuit filius Dei, ut dissolueret opera Diaboli suis operibus, sua passione & morte. Sed illud singulare fuit Christi beneficiū, ut peculiaribus

actionibus & passionibus suis Diaboli particulares machinationes & malignitates euerteret, & contra has in illis vim poneret diuinam, qua ui nos freti & nixi hostes nostros profligaremus, & si quando nostra culpa uinceremur, in illis opportunum effugium eorum manibus reperire possemus. Pugnat Diabolus ut me vinciat & captiuum ducat ad Infernum; vinculis ego his & captione Christi munitus, in fide, in spe, & charitate Christi illius manus effugiam. Me uicerit Dæmon (quod Deus auertat) quum uinctus ducebatur Christus, simul eripiebat me de manibus mei hostis & peccatorum. In eo enim quod passus est ipse & tentatus, potens erat, & est, eis qui tentantur auxiliari. Fecit igitur hanc potentiam in brachio suarum passionū & operum Christus, qua nos uti possumus ad auxilium nostrarum tentationum, & ad peccata euitanda. Sed cur ad Iudæos, & non ad Pilatum ducitur Christus? cur uerò ad Annam primum, qui non erat Pontifex anni illius? Ad Iudæos ducitur, ut prius illum impietatis & hæreseos damnatum offerrent Romano præfidi condemnandum seditionis & maleficij. Ad Annam; quod ita conuenerat inter eos ut primum ab Anna examinaretur causa IESV, qui & senior erat, & summus Pontifex, etiam si non illius anni, & focer Caiphæ, ut maiori authoritate damnaretur in concilio ex Anne præiudicio. Sisteitur bonus IESVS ad summum Pontificem, ambitiosum & sacrilegum hominem; sacrilegè enim Pontificatum & emerant communiter ipse & gener, & vicissim gerebant flagitiosè. Sed antequam de affigente Anna (sic enim est eius nomen) dicamus, Petrum cogitemus. Quid agis, Petre?

A a Quum

Ioan. 6.
Matt.
16.

Quum Christus ad Annam sistitur, & ab eo interrogatur, & Anna respondet, & impiam alapam accipit, das item tu tuam alapam I E S V. At cui? Ei qui habebat verba vite aeternae, & qui erat Christus filius Dei viui. Sed ego nihil horum cogitabam, tantus metus me & horror corripuerat, & tanta mentem meam ignorantia & socordia obsederat. Peccaui, fateor, heu nimium, & alapam infixi Christo, nihil excuso. Euge Petre, hoc permisit in te I E S V S, vt intelligeremus iniuria à pijs, si ab statu mentis discedat, Christum & Deum affici posse, non solum ab impijs; & huius rei exemplum esse impium Iudam, qui discipulus I E S V, & pius aliquando fuerat; tum Petrum, qui & discipulus, & pius semper fuerat: timendum verò nobis esse, vnum poenitentiae locum non accepisse, aliū accepisse. Quid enim nos? Nonne vbi peccamus, Christo colaphum impingimus nefarie, & eius laedimus non solum humanitatem, sed diuinitatem? Cum enim qui lethaliere labuntur omnes faciem Dei offendant, illi tamen praecipue laedunt, qui per infidelitatem vel haeresim peccant: etsi enim vtrique dignitatem violant Dei, quod in ipsis est, eius etiam praesentiam, manifestationem, potentiam, quae semper exserta est; illi tamen laedunt, non tollunt; hi & laedunt impiè, & ex specie sceleris quasi tollunt, vbi vel negant vel oppugnant. Verum illud qui Catholici sumus intelligamus, etiā si fidem non inficiemur neque oppugnemus, nostris tamen peccatis causam offerimus, vt impietate & haereses extare permittat Deus, deinde non extirpet. Quid autem interim agitur, Christe I E S V? Magna contumelia sistit ad Annam: soluuntur mihi vincula, qui erat mos dicentium causam, vt liberiùs viderentur suum ius defendere: circumstant Principes Sacerdotum, Seniores, Tribunos, Magistratus templi, Centuriones, Antesignani atrociter minaces. Interrogat me homo miserimus magna arrogantia & impotentia de discipulis meis, interrogat & de doctrina. Dic de discipulis, non illis solum paucis qui nunc ignauiter fugerunt, sed de occultis, tum de multitudine quae tibi solebat esse semper praesto: & quid sibi voluit ante quatuor dies ille tuus in urbem & templū introitus, cum tanta pompa, cum tam infinita frequentia, cum tam honorifica acclamatione? Hæc conficit te hominem esse seditiosum, & ambitiosè regnum affectare. Quid præterea tu doces? Nos

Mosen habemus, cui Deus est loquutus, cui legem dedit; hunc nos docemus: tu verò & nos & nostram doctrinam nunquam cessas oppugnare, nec hoc solum facis (quod tamen intolerabile est) sed simul eò videmus tuam omnem doctrinam spectare, vt videaris esse filius Dei & Deus, quod impium est ac blasphemum, atque omni lapidatione dignum. Conclamat omnis colluuius circumstantium, laudant Pontificem, insanè vituperant omnes I E S V M. Imperat Anna vt ad hæc respondeat. De his autè ego cum intelligerem me esse accusandum postea, & scirem Annam Pontificem anni illius non esse, & nihil aliud quam per insidias venari aliquid ex me, vnde virulentius accufaret, neque vel locus esset vel tempus vt responderem ea quae postea respondi, de his nolui sigillatim respondere; illud dumtaxat dixi; Nihil est quod ego tibi respondeam, vel tu me interroges, praesertim cum palam loquutus sim mundo, semper in synagoga docuerim, quò omnes Iudaei conueniunt, & in occulto loquutus sim nihil. Nihil potes de mea doctrina interrogare quod putes attinere vel ad seditionem vel ad ambitionem, quin id palam dixerim; nihil verò dixi occultè, vel quod occultari voluerim, & nò potius omnia in ore & oculis omnium pradicari: vel Iudam interroga, qui vobiscum est, & rebus meis omnibus interfuit; vel ministros vestros, qui cum ad me ligandam missi à vobis essent, meministis quid vobis responderint. Et quidem doctrinam meam tam aperte docui, vt propter illam toties me volueritis lapidare. Quid igitur me interrogas, & non potius eos qui me audierunt? Nolui non Iudici id confiteri alieno tempore & loco, quod Caipha in concilio, & Pilato in praetorio confessus sum; nam neque ipse Iudeorum republicam representabat priuatus, minus Romanorū Imperium: & tamen confessurus ego eram bonā confessionē ijs qui rerum potiebatur. Visus itaque sum prouidentia & magnanimitate, tū libertate animi & constantia, vt nihil à rectitudine dimoueret propter metum, vel humanū respectū. Ambitio autem Annae & socordia tantā virtutē ac veritatem pati non potuit, non barbaries assistentiū & ferocitas: significat ille contumax esse & iniuriosum responsum, hi atrociter in I E S V M incitatur: praue nit vnus, & alapam infringit I E S V diuino ori; Sic, inquit, tā temerè, tam imperanter, tam superbè respōdes Pontifici? O ho-

O hominem hominum omnium nefandissimum! sceleratorem etiam si tu ipse es Malchus, cui IESVS auriculam restituerat: & tamen Deus tantam impietatem permittit, Angeli non vindicant, patienter fert bonus IESVS: oportebat enim Christum pati, & sic intrare in gloriam suam, & afferre salutem credentibus. Quid verò mirum si permissa à Deo tenebrarum potestas hanc auderatrocitatem in eum, quem cruci obstinatè destinauerat affigere? Vide ut ad hanc contumeliam vires conferunt Demones, & Satan ipse praesens. At benignus IESVS, qui nutu poterat omnes ad infernum projicere, benigna mansuetudine viuat. Nihil est quòd me cadas, o homo: nam si malè loquutus sum, age apud Iudicè legitimè, sin benè, ut benè sum loquut⁹, quid est cause cur infligas alapam immeriti? Quid iniuriam, quid diuinius potuit responderi? Hæc geruntur apud Annam, & incipit ex di à Iudicis IESVS cum summa cōtumelia. O Christe IESV, Deus omnipotens, video indignita-

tem summam. Pateris Deus ab impio & detestabili homine in honestissima corporis tui parte, in facie, vbi vigent sensus tui diuini; videri fuisse percussorem violentissimam, totum caput tuum concussum, liuidam genam, oculos sanguinolètos. Vbi est, o Angeli, faciei illius splendor quem adoratis? Adoratis certè & nunc, sed tumidam, liuidam, turbatam, sanguinolentam, qualem noluissetis: sed elucet vobis in illa contumelia diuina quædam lux obediētiae & patientiae Christi, & mortalium redemptionis. Quid facimus, anima? Accipe istam alapam, istam indignitatem, dolorem, & cordi tuo illa omnia inflige: incipe myrrhae fasciculum colligere, lachrymas saltè ex corde incipe effundere, quibus tuas alapas peccatorum, quas tã sæpe Christo infregisti, eluas; quæ lachrymæ, qui sensus & dolor pariat in te veritatem, magnanimitatem, patientiam in aduersitatibus tuis, fredo veritate, magnanimitate, & patientia hac Christi Domini & Dei nostri. Amen.

Cant. 1.

TRAHITVR AD CAIPHAM IESVS. NEGAT ITERVM PETRVS.

IISDEM CAPP.

In lxxxvi. imaginem adnotatiuncula.

lxxxvi.

113.

A. Siftunt ante Caipham IESVS.	A. IESVS tamen tacet.
B. Citantur falsi testes: reijciuntur.	F. Turbatum Petrum ex prima negatione, & inuicem exeuntem accusat ancilla apud eos quæ aderant.
C. Abiunt confusi.	G. Ad ignem rursus ab astantibus urgetur.
D. Veniunt tandem duo testes peruersi.	H. Præterea ab alio.
E. Exiit Caiphas (quod non potuit assequi pietura) solio, interrogat, & furens IESVM increpat; Nihil respondet, &c.	I. Negat Petrus adhibito inreiuando.

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LVC. XXII. IOAN. XVIII.

duxerunt ad^a Caipham
Principem Sacerdotum,
ubi Scribae & Sacerdotes
conuenerant.
Petrus autem sequebatur
eum à longè, usque
in atrium Principis
Sacerdotum.
Et ingressus intro,
sedebat cum ministris,
ut videret finem.

Et adduxerunt IESVM
ad^a summum Sacerdotem:
& conuenerunt omnes
Sacerdotes, & Scribae,
& Seniores.
Petrus autem à longè se-
quutus est eum usque
intro in atrium
Summi Sacerdotis,
& sedebat cum mini-
stris ad ignem,
& calefaciebat se.

Aa 2 MATTH.

MATTH. XXVI. MARC. XIII. LUC. XXII. IOAN. XVIII.

^b Principes autem Sa-
cerdotum, & omne cō-
cilium querebant fal-
sum testimonium con-
tra IESVM, ut eum
morti traderent: & nō
inuenerunt, cum multi
falsi testes accessissent.

Summi verò Sacerdo-
tes, & omne concilium
^b querebant aduersus
IESVM testimonium,
ut eum morti trade-
rent; nec inueniebant.
Multi enim falsum
testimonium dicebant
aduersus eum, & con-
uenientia testimonia
non erant.

Nonissimè autem ve-
nerunt ^a duo falsi
testes,
& dixerunt;
Hic dixit;

Et quidam surgentes
falsum testimonium
ferebāt aduersus eum,
dicentes;

Possum destruere tem-
plum Dei,
& post triduum
re edificare illud.

Quoniam nos ^a audi-
uimus eum dicentem;
Ego dissoluam templū
hoc manufactum,
& post triduum
aliud nō manufactum
edificabo. Et ^a non erat
conueniens testimo-
nium illorum.

Et surgens Princeps
Sacerdotum

^c Exurgens autem sum-
mus Sacerdos in me-
dium, interrogauit
IESVM, dicens;

ait illi;
Nihil respondes ad ea
que isti aduersum te
testificantur?
IESVS autem tacebat.

Non respondes quic-
quam ad ea que tibi ob-
yiciuntur ab his?
Ille ^a autem tacebat,
& nihil respondit.

Petrus verò sedebat
foris in atrio.

Exeunte ^e autem illo
ianuam, vidit eum alia
ancilla, & ait his qui
erant ibi; Et hic erat
cum IESV Nazareno.
Et iterum ⁱ negauit
cum iuramento, quia
non noui hominem.

Rursum ^f autem cum
vidisset illum ancilla,
cepit dicere circum-
stantibus; quia hic ex
illis est.

At ille ⁱ iterum
negauit.

& ^f post pusillum
alius ^h videns eum,
dixit;
Et tu de illis es?

ⁱ Petrus verò ait;
O homo, non sum.

stabant autem serui &
ministri ad prunas,
quia frigus erat, & ca-
lesfaciebant se. Erat au-
tem cum eis & Petrus
stans, & calefaciens se.
Erat autem Simon Pe-
trus stans, & calefa-
ciens se. Dixerunt ergo
ei; Nunquid & tu ex
discipulis eius es?
Negauit ille, & dixit;
Non sum.

AD NO-

ADNOTATIO.

11. 26. A. **S**ifitur IESVS ante Caipham summum eius anni Pontificem, aſidet Annas & alij Principes Sacerdotum, ſedent primarij Seniores & ſcribe,etra lues nequiſſimorum hominum, tenent manſuetum IESVM duo horridi milites, agitur cauſa inuidioſiſſime.

B. Citantur falſi teſtes permulti, accuſatur, audiuntur falſa teſtimonia, exquiruntur omnes calumniae vnde bonum IESVM damnent.

C. Vincebat tamen veritas tacente Chriſto: non enim erant apud iniquiſſimos etiam Iudices & peſſilentes conuenientia teſtimonia vel idonea, abibant pleni conſuſione & ignominia iniqui teſtes.

D. Veniunt tandem duo falſi teſtes qui dicent iurati, ſe audiſſe quum diceret IESVS, demoliturum ſe templum manuſactum, & aliud non manuſactum reſtituturum poſt triduum. Ne horum quidem conueniens vel ſatis idoneum uſum eſt teſtimonium, ſciebant enim Iudici non dixiſſe Chriſtum, poſſum deſtruere, vel, ego diſſoluam templum hoc, ſed, ſoluite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud; itaque non reprehenderant primum, ſed ſecundum mirati tantum fuerant contemptim, nec ea de re cum auſi ſunt interrogare: timebant enim ne laus Chriſti, & eorum ignominia conſequeretur ſi Chriſtus dictum ſuum expoſuiſſet. Nulla calumnia vim aliquam obtinebat, neque aliud quicquam eorum malignitas quam Chriſti innocentiam confirmabat.

E. Ira vero preceps atque impatiens morae, locum calumniae non reperiens, excutit (quod non potuit exprimere una imago) de ſolio Caiphae, de ſuis ſedibus omnes; demonſtrant uniuerſi motu corporis veſantiam mentis ac furias quibus exagitabantur. Inſultat Caiphās; Nihil reſpondes ad ea quae iſti aduerſum te teſtificauerunt?

A. Ne ad hoc quidem reſponder dulcis IESVS: quid enim reſponderet, cum ipſi ſibi pro

ipſo reſponderent, & calumnias ipſi eſſe omnia teſtimonia conſiterentur? Cur enim tot & tam varijs teſtimonijs quaſi oppreſſum non damnatis, praefertim cum ſe non defendat? cur non opponitur illi violatio ſabbati? Cur non quod eſſet vini potator, & Publicanorum amicus ac peccatorum? Cur non quod Demonium haberet, & in principe Daemoniorum Demonia eyceret? quod eſſet Samaritanus? Nihil horum probant, de quibus fuerant tam ſepe oratione Chriſti ac miraculis conſutati: reliquum erat ut cum dimitterent; niſi atrox eorum inuidia, malignitas, & deplorata malitia impediret: haerent omnes, diſcruciantur animo.

F. Cum ſemel iam negaſſet Chriſtum Petrus, percuſus conſcientia, nec tamen adhuc ad ſe reuerſus (nam ad domum Caiphae etiam ſi non precario, ſed libere ſit ingreſſus, fuit tamen poſt primam negationem inquietiſſimus) modo ſtat ad ignem, modo ſedet foris in atrio, modo ianuam egreditur quaſi diffugiens. Hic illum intuita alia ancilla, apud circumſtantes accuſat; redit tamen ad ignem Petrus, eo illi conſequitur.

G. Commoti vrgent; Nunquid & tu ex diſcipulis es hominis iſtius?

H. Vnus alius praeterea inſtat; Et tu ex illis es.

I. Negat ille ruruſum vehementius, adhibito iure iurando, non ad vocem ancillae, ſed aliorum inſtigante ancillula. Hic gallus non cantat, nec hic Petrus commouetur: inter primam enim & tertiam negationem videntur interceſſiſſe due horae: nam ſolent varie noctu cantare galli, praefertim poſt initium. O Petre, aduerte quid faciat IESVS, quid tu eodem tempore: ille à nemine adhuc condemnatur, tu quaſi illum iam damnas dum negas. Tu illum negas te nouiſſe, ut mortem effugas, & tamen debueras meminſſe quod tibi & ſocys cauſſet Chriſtus, ubi dixit; Sinite hos abire, nec poſuiſſe tibi nocere Chriſto nolente.

A a 3 MEDI

Accepit impius Annas magnam occasionem accusandi IESVM arrogãtia, quod noluisse sibi respondere Pontifici, & quod respondiſſet, id feciſſe intemperanter. Mitit igitur ligatum magna cum indignatione ad generum. Rapiunt eum milites violentiſſimè, conceperant enim & ipſi indignationem ex reſponſo Chriſti omnes, non ſolum qui alapa illum percuffit. Atrocius etiam agunt videntes id Pontifici placere: hortari qui aderant alij Pontifices, Magiſtratus templi, & Seniores miniſtros & milites ad maleficiũ. Inter primos inſtare Iudas proditor, & ſubinde monere vt cautè ducerent. Contumeliõſè quidem trahebant IESVM per eius vincula, ſed quoad poterant abſque tumultu & ſtrepitu, ne nocturna aliqua plebis ſeditio exoriretur: vt enim metus fecerat ne in die feſto illũ dolo tenerent & occiderent, ita nunc vt cautè & abſque clamoribus & tumultu ducerent. Conſidera anima mea qui adſunt præſentes lucluõſiſſimo huic ſpectaculo, ſingulorum mentes, omnium affectus, verba, actiones, facta cogita, vnde ſenſus cordis commoueantur ad vtilitatem tuam ſpiritualem. Simul illud ſit in paſſione Chriſti perpetuũ cogitare: quis, quid patitur, quãta ſit rei indignitas, quantus dolor, pro quibus, à quibus, vbi, cur. Venitur ad domum Caiphæ, vomitoris impuriſſimi, ſedet pro ſuo tribunali ſcleratus, aſſidet Annas, & Pontifices, & Seniores: non erat tamen vniuerſum concilium congregatum, quod manè factum eſt. Quid autem hæc hominum ſentina ſibi vult? quò ſpectat? Vt ſcilicet damnatum adducant ad concilium, vnde maiori authoritate condemnatum proſiteti apud Pilatum poſſent, ſummo omnium conſenſu eum ſe ipſi offerre morte plectendum. Statuitur ante Pontificem benignus IESVS, ore ex crudeli alapa liuido, oculis ſanguinolentis, illum omnes truci aſpectu, & atrociter minaci excipiunt: narrat Annas quanta contumacia reſponderit apud ſe, quum de diſcipulis & doctrina eius interrogaretur. Non placuit tamẽ concilio vt illas interrogationes vrgerent, vnde nihil ſperabant criminis ſe eſſe confeſſuros: & planè deſperãtes aliunde ſuam cauſam vel accuſationem probare, ad falſos teſtes ſeſe omnes conuertunt: non enim contendebant vt iure damnarent, ſed vt iniuria & dolo. Proiccerant verò omnem Domini timorem, &

poſuerant mendacium ſpem ſuam, mendacio ſſa, & falſitate ſeſe armabant. Dicuntur certatim falſa teſtimonia; hic eſt Samaritanus: alij, habet Dæmonium, vini potator eſt, amicus Publicanorum: illi, iuſtificat meretrices: alij, viliſ eſt homo & abiectus: ruſus, magus eſt iſte homo, & in Principe Dæmoniorũ Beelzebub Dæmones eijcit; & virtutes facere videtur, non facit; eſt ſubdoluſ præſtigiator; eſt homo ſeditioſus, ſectatur plebis & multitudinis fauorem. Quoties eduxit in ſolitudinem homines infinitos ad conuiuium, vt Rex crearetur! Diſcipulos propterea congregauit innumerabiles. Nam hæc quorũ ſpectant niſi ad ambitionem, & vt regnum per vim occupet? Caput verò eſt omnium, quòd non ad ambitionem ſolum hic homo, & ad terrenum regnum contendit, ſed cœleſte etiam ſibi arrogat ſolidè, & filium Dei ſe ſubinde facit per ſummam blaſphemiam & impietatem. Plures etiam & amarulentiores teſtes conueniebant conſertim: & illi duo tandem inculcant; hic dixit; Poſſum deſtruere templũ Dei, & poſt triduum reedificare illud: nec tamen fidem quiſquam faciebat concilio; non enim erant conuenientia teſtimonia, vel quæ rerum atrocitatem æquarent, & fidem facerent. Vide diſcruciani Annam, Caipham, omne concilium, Dæmones etiam ipſos inſigurores. Ferunt acerbiffimè quòd à veritate tanta vi ſuperentur, nihil excuſante, nihil reſpondente IESV. O Chriſte IESV, veritas infinita, ſplendor & ſapientia Patris immenſa! calumnias ſtruit & mendacia in te Satan pater mendacij, & ſynagoga malignantium, tu tamen taces. Nihil videlicet veritas patiebatur iacturæ, ſed elucebat potiùs, & tua patientia & virtus illuſtrabatur, & mea inſipientia inſtituebatur. Tandem omiſſis omnibus teſtibus & teſtimonijs, interrogante Pontifice perhibuit IESVS veritati ſummæ excellentiſſimum teſtimonium; quòd ipſe eſſet filius Dei. Hinc colligere debuiſtis, ò homines impij, IESVM vt Meſſiam recipiendum, vt Deum adorandum. Nam quo pacto Prophetis crediderunt patres veſtri? quo pacto Moysi & ipſi, & vos creditis? Nimirum quòd Spiritus Dei in eorum verbis elucebat, quòd verba ſignis editis confirmabant. Quid horum non vididiſtis in IESV? Quid verò non ſupra hæc omnia conſpexiſtis? & tamen illorum verbis credere

credere vos iactatis: cur non IESV, quum de IESV illi summo consensu sint vaticinati, & vos Prophetas omnes de IESV testimonium divinum feretes legatis? Date fidem Prophetis, & Christo credidistis: sed vos illis coarguimini non credere, qui in ipsis Christum non videris. Hem Christe IESV bone, æterna salus animæ meæ, sciebas propter hoc tuum testimonium te neci esse tradendum, & tamen nihil dubitas illud dare: videlicet tua voluntate mori tradebas te, tradebat te Pater, sed & ego tuæ voluntati non repugno: non enim volo audire quod Petrus, sed sapere quæ tu qui Deus es, non quæ homines. Alia tamen præterea ratione ego trado te; nam mea peccata ea sunt quæ te morti addixerunt. Angustia mihi sunt undique: nollem, si Pater vellet tuus, ea dicere te propter quæ interficiendus es, assentior tamen tuæ & Patris voluntati: simul illud acerbè me angit, quòd ego causa fuerim quòd ita velles respondere, & quòd mori pro meis peccatis velles. Iam nunc eò deventum est, ut sacrilegi homines nulla amplius quærant testimonia, sed pro blasphemia & impietate diuinum illud responsum Christi accipiunt, & toti sunt in te affligendo humilis IESV. Præter illa enim quæ in commemoratione tuæ mortis, & sacrosancti sacrificij & Sacramenti institutione passus es, præter ea quæ in horto, quæ in vinculis, quæ in domo Annæ sustinuisti, quasi ex integro nunc contumeliosis impeteris, maledictis, iniurijs, sputis, palmis, pugnis caderis, omni genere improperij afficeris. O mansuetudinem infinitam & patientiam! Incipit in te sauire concilium, hoc est Iudæorum latrocinium; excipiunt te milites crudeliter, insana fex ministrorum te amigrit. Quid autem tu interim Petre, quid reum agis? Timeo, angor, distrahor animo, nõ sum apud me, nego IESVM me nosse semel iterum, tertio; & nisi me respexisset IESVS, habitasset in inferno anima mea: penetrauit tamen ille respectus meum cor è vestigio ut terrum negavi. O misericordiam adorandam! Ad me redij, amarè luxi meum peccatum, veniam retuli. Quid nobis formidandum non est? Negat ter Christum qui tot beneficia à Christo acceperat, tot priuilegia, tam insignem mentis & fidei illustrationem. Quis hæc vi-

dens, etiam si ad Seraphinos attingat, nõ timebit? Quocirca tunc esse securum se credat quis, si nunquam se ex se esse securum credat, sed in Christo: verum quum nõquam sit securus ex se quòd in gratia sit, quòd gratiæ cooperetur, in timore suam constituat securitatem & cordis humilitatem in Christo. Contra verò quis non speret securitatem, si cogitet Dominum propterea permisisse cadere Petrum, ut postea esset firmissimus, & nos illius exemplo eruditi, ut circumspectius nobis caueremus? Tum si, quòd auertat Deus, caderemus, nulla esse nobis ratione animum despondendū, sed firmiter semper de misericordia Domini sperandum in Christo. Ceterum quòd ad accusationes non respondisti, sancte IESV, & tamen confessionē diuinam illam professus es; martyres docebas, ut solliciti ne essent, neque anxie cogitabundi quid respondere deberent: datum ipsis iri os & sapientiam, cui resistere nõ possent omnes eorū aduersarij: ita enim futurū, ut in rebus omnibus quid vel respondendum vel non respondendum, absque eorum solitudine diuinitus instituerentur, si quòd est necessarium constanter profiterentur & clarè, summa cū fidei & integritate & sinceritate. Quam rationē scio ego à duobus Catholicis usurpatam, cum ab hæreticis essent capti, & in periculo versarentur: conuenerat enim inter ipsos, ut si quando in manus inciderent hæreticorum & periculū, de reliquis ne essent admodum solliciti; sed vbi viderent in discrimen vitæ se venisse, interrogarent ex hæreticis causam cur eos vellēt interficere, nescire illos eorum fidem vel teneant, vel sint parati accipere: ita repressa eorum furia, planissimè tunc & constantissimè expedirent ac profiterentur suam fidem Catholicam, & orthodoxā confessionem; & anathema Luthero, Caluino, & omnibus eorum sequacibus & hæreticis dicerent. Ita futurū, ut nulla alia possēt causā eorū mortis effingi, quàm verā fidei, & orthodoxæ vnitatis professionem in gloriam Dei. Imprimè, Domine IESV, per ea quæ hæc nocte passus es, lumen cordibus nostris sapientiæ tuæ, ut horum mysteriorum sensum spiritualem, & accipere, & retinere possimus ad gloriam nominis tui sempiternam, & nostrarum animarum salutem & perfectionem. Amen.

Luc. 21.

ADIVRATIO CAIPHÆ:

CONFESSIO DIVINA CHRISTI.

Tertiò negat Petrus.

EISDEM CAPP.

In lxxxvij. imaginem adnotatiuncula.

lxxxvij.

114.

- A. Adiurat IESVM Caiphas num sit filius Dei.
 B. IESVS constanter pariter ac modeste confitetur.
 C. Scindit Caiphas vestem, & omnes: clamat, clamant omnes: Blasphemavit; & mortis condemnant.
 D. Concurrunt ad clamores. IESVM quidam è concilio conspuunt; tum ministri & milites eum velant atque percutiunt.
 E. Qui astabant, Petrum accusant.
 F. Alius quidam affirmabat; Verè & hic cum illo erat.
- G. Tandem servus Caipha cognatus Malchi illum urget vehementer.
 H. Negat tertiò Petrus cum detestatione & execratione.
 I. Continuo gallus cantat.
 B. Conuersum IESVM intellige respexisse Petrum, quod non potuit exprimere imago.
 K. Egressus foras Petrus flet amarè.
 L. Gallinarum, ubi cantat Gallus.

MATTH. XXVI. MAR. XIII. LUC. XXII. IOAN. XVIII.

Ei^a Princeps Sacerdotum ait illi;
 Rursum^a summus Sacerdos interrogabat eum, & dixit ei;

Adiuro te per Deum vivum, ut dicas nobis si tu es Christus filius Dei.
 Tu es Christus filius Dei benedicti?
 Dicit illi IESVS;
 IESVS autè dixit illi;
 Tu^b dixisti.
 Ego^b sum:

Verunt amè dico vobis, amadò videbitis filium hominis sedentè à dextris virtutis Dei, & venientem in nubibus cæli.
 & videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis Dei, & venientem cum nubibus cæli.

Tunc Princeps Sacerdotum^c scidit vestimenta sua, dicens;
 Summus autem Sacerdos scindens vestimenta sua, ait;

Blasphemavit;
 Quid adhuc egemus testibus?
 Ecce nunc audistis blasphemiam:
 Audistis blasphemiam:
 quid vobis videtur?
 quid vobis videtur?
 At illi respondentes dixerunt;
 Qui omnes
 Reus est mortis. eum esse reum mortis.
 Tunc expuerunt in faciem eius, Et^d ceperunt quidam conspuere eum,

MATTH.

MATTH. XXVI. MARC. XIII. LUC. XXII. IOAN. XVIII.

Et viri qui tenebāt illū,
illudebant ei cadentes,
Et velauerunt eum,
& velare faciem eius,
& colaphis eū ceciderūt:
& colaphis eū cadere,
alij autem palmas in faciem eius dederunt,

dicentes;
Prophetiza nobis Christe,
Prophetiza:
& ministri alapis eū cedebant.

quis est qui te percussit?

Et post pusillum accesserūt qui astabant,
& dixerunt Petro;
Verē & tu ex illis es;
nam & loquela tua manifestum te facit.

Et post pusillum accesserūt qui astabant,
& dixerunt Petro;
Verē & tu ex illis es;
nam & Galilaus es.

Tunc cepit ^h detestari
& iurare
quia non nouisset hominem.

Et continuō ^h gallus cantauit.

Et recordatus est Petrus
verbi IESV
quod dixerat illi;
Priusquā gallus cantet,
ter me negabis.
Et egressus ^h foras,
sleuit amarē.

Ille autem cepit anathematizare
& iurare,
quia ^h nescio hominem istum
quem dicitis.

Et statim ^h gallus iterum cantauit.

Et recordatus est Petrus
verbi quod dixerat ei
IESVS;
Priusquam gallus cāret
bis, ter me negabis;
& cepit flere.

Et viri qui tenebāt illū,
illudebant ei cadentes,
Et velauerunt eum,

& percutiebant faciem eius,
& interrogabant eum
dicentes;
Prophetiza,

quis est qui te percussit?
Et alia multa blasphemantes dicebant in eum.

Et ^h intervallo factō quasi horae unius, alius quidam affirmabat, dicens; Verē & hic cum illo erat: nam & Galilaus est.

Dicit ei vnus ex seruis Pontificis, cognatus eius cuius abscidit Petrus auriculam;
Nōne ego te vidi in horto cum illo?

Et ait Petrus; Homo, Iterum ergo negauit nescio quid dicitis. Petrus;

Et cōtinuō adhuc illo loquente cantauit gallus. & statim gallus cantauit.

Et cōtinuō adhuc illo loquente cantauit gallus.

Et ^h conuersus Dominus respexit Petrum;
& recordatus est Petrus verbi Domini, sicut dixerat;
quia priusquam gallus cāret, ter me negabis.
Et egressus foras Petrus, ^h sleuit amarē.

ADNO.

A. Surrexerat furiosè Caiphas, insultauerat IESV; nunc acerrime urget:

A. Adiuvo te per Deum viuum, ut dicas nobis si tu es Christus filius Dei benedicti.

B. Constantissime & planissime id confitetur Christus; Tu dixisti, ego sum. Hoc toties ex ipso audisti Iudaei, hoc toties diuino testimonio, id est tam multis miraculis confirmauit Christus, toties propere a uoluitis eum lapidare: quid nunc tibi vis; pestilentissime Caiphas? quid petis? Tu quidem sanguinem & vitam Christi petis per calumniam & impietatem, at Dei prouidentia factum est ut illud interrogas, cui praclarissimum illud responsum det Christus, unde gloriosissima eius mors consequeretur. Etenim propter testimonium illius summae ueritatis, quod ipse esset Christus, quod esset filius Dei, crucifixus est IESVS; mortem uero ipse suam ad redemptionem mortalium contulit & applicauit. Audite uero Iudaei: si non terret uos miraculorum praeteritorum recordatio, si non uis diuina qua uestrum exercitum prostrauit solo uerbo IESVS, si non sanatio Malchi; illud amaduerte tamen quod nunc uobis comminatur futurum, ut cuius nunc mortem decernitis nefarie per calumniam, eum sedentem uideatis ad dexteram uirtutis Dei, & ad indicandū orbem uincens uenientem cum maiestate. Hac cum audissent omnes, Caipham, quem de sacerdot aliis furor excuserat,

C. eundem rabies ad scindendas uestes prouocat, quod erat solenne Iudaeis facere ad blasphemiam, uel ad rei alicuius atrocitatem singularem. Scindit uestimenta Caiphas, & quasi se primat Pontificatu, scindunt omnes, tonclamant: Blasphemauit, audiuius ex eius ore blasphemiam, reus est mortis. Exultant simul Demones, atque adeo idem illi priores in corde Iudaeorum uociferantur; Blasphemauit, dignus est morte. Quid te mouet Satan, ut in eum quem uocasti in fontem, cum suspiceris esse Deum, sanas? Meum me odium mouet aduersus Deum & IESVM: nihil cogito siue filius Dei sit siue non sit, pereat, eradatur nomen eius de terra uenturum. Idem dicunt Iudaei inflammati tetra conuicia atque malignitate.

D. Concurrunt milites & ministri Iudaeorum ad clamores, audiunt damnatum mortis. Insultant in benignum IESVM primum aliqui e cœciliis, dein ministri & milites cedunt, rapiunt, alligant, qua de re proxima dicitur imagine.

Bis negauit Christum Petrus, & gallus erat secundum cantaturus.

E. Rursum qui stabant urgent propius Petrum; Non potes negare quin Galilaeus sis discipulus, loquela enim tua manifestum te facit.

F. Et interuallo facto quasi horae unius, alius quidam affirmabat dicens; Verè & hic cum illo erat, nam Galilaeus est.

G. Postremò seruus Caipha Malchi cognatus acerrime urget; Nōne ego te uidi in horto cū illo?

H. Oppressus tot accusationū impressione Petrus capit anathematis are & iurare se hominem non nouisse. Addit insurandum ad execrationem, quae **Q̄m̄** cherè est Hebraeis, execrabilem scilicet sibi maledictionem atque excommunicationem imprecatur si nouisset.

I. Compleuerat negationem Petrus, & ecce tibi gallus cantat: excipit galli cantum Christi commisseratio in Petrum.

B. Conuersus enim illum respicit (quod una imagine representari non potuit) & uulnerat uno oculorum suorum, atque adeo in utroque: exaestuât eius precordia, hinc memoria eius quod audierat à Christo: Priusquam gallus cantet bis, ter me negabis, simul recordatione superiorum negationum: subeunt mentem tot beneficia quae à Christo acceperat; nunc habet uerba uitae a ter-

ne IESVS, nunc Christus est filius Dei uiui: operatur in eius precordiis diuina illa boni IESV

conuersio atque respectus, cooperatur Petrus, agnoscit patratum facinus, detestatur in rugitū cordis primum, dein etiam uocis erumpit.

K. Iam nihil timet armatorum multitudinē, per medios foras se proripit plenus amaritudinis ac poenitentia, deslet amare peccatum suum Petrus, sumit in eo magnas accessiones Christi gratia, clarius uidet Christi bonitatem, potentiam, maiestatem, misericordiam: inflammatu amore in IESVM, dolor, & peccati poenitentia augetur, profluunt copiose lacrymae, rugit, lamentatur, deprecatur à Christo veniam: tandem confert se ad matrem misericordiae Mariam Virginem (quod pie possumus meditari) & exponit suam calamitatem, veniam precatur & opem: pollicetur illa benignissime, bene sperare iubet.

G. Gallinarium, & in eo locus ubi gallus & gallinae noctu dormiebant. Ibi complotis alius gallus cantans Petrum arguit. Porro traditione accepimus, Petrum, quotiescunque post illum diem audiuit gallos noctu cantantes, conscientia praeteriti

teriti criminis sui vehementer indoluisse. Vo- stationem galli cantus. & Petri primum casus, cat omnes ad humilitatem, & arrogantiam dete- dein penitentiam.

MEDITATIO.

Pro. 4. DE quibus Salomon dicere illud potuit, Non dormiunt, nisi cum malè fecerint; & non rapitur ab eis somnus, nisi cum supplantauerint, si de vobis non dixit, homines impij & nepharij? Non potuistis hac nocte dormire, nisi pessimè egissetis; nec potuistis alitè dormire, ut à vobis eripi somnus non posset, nisi iustum ad mortem conscelerato latrocinio condemnassetis; & tamen nisi essetis in abyssum omnis malitiæ demersi, furia nocturnæ nõ sineret vos oculum claudere.

Pro. 18. Verissimum certè illud; Impius cum in profundum venerit peccatorum, contemnit: ut enim progreditur in impietatem, ita in contemptum: & Demones tamen illas à vobis furias abigebant, & vestram contempcionem fouebant: Angeli vestri custodes sordescere vos amplius in vestro maleficio permittebāt, neque volebant Christi mortem impedire, neque poterant: proffigatissimè ergo faciebatis omnia. Illud verò horrendum, quòd curastis Christum non duci solum & ligari in carcere terribimo, sed continenter affligi per totam noctem imperauistis. Quis enim possit vel cogitatione complecti quæ in concilio, quæ cum ad carcerem traheris, quæ ligatus in carcere passus sis, Domine I E S V, vita animæ meæ? Quæ lachryma, indignitates, & dolores, & impropria illius noctis plangere valent? Incipe iam, cor meum, comprimere venas tuas, & spiritus tuos constringere, ac te verberare colaphis, palmis, omnibus modis affligere, ut salutare lachrymas, & dolorem vehementem de ijs quæ sunt concipias. O noctem luctuosam ac crudelè, & omni acerbitate plenissimam! Luna & Stella, nolite lucem vestram spargere, continete apud vos lumen vestrum; neque enim poteritis creatoris vestri contumelias videre vel pati. Noli amplius tuam illam noctem deplorare Iob, hanc deplora, quæ tanta sæuitia Deum gloriæ affligit. In hac nocte luge o Hierusalem; o anima

Iob 3. Christo deuota, assume lamentum super dilectum tuum, super lumen cordis tui, sint lachrymarum fontes in maxillis tuis: non enim habes qui consoletur te ex omnibus charis tuis, omnes amici tui dereliquerunt I E S V M tuum,

Thre. 1. In hac nocte luge o Hierusalem; o anima

Hier. 7. Christo deuota, assume lamentum super dilectum tuum, super lumen cordis tui, sint lachry-

9. marum fontes in maxillis tuis: non enim habes qui consoletur te ex omnibus charis tuis, omnes amici tui dereliquerunt I E S V M tuum,

Pater, Angeli, discipuli: ipse tamen in manus se hostium suorum tradidit. Quid facitis homines scelerati & impij? Interficietis I E S V M paucis his horis, quid illum antea tam acerbè afflictais? Nullum humanitati locum dabitur homines pessimi, nullum pietati? Sed contra video vos quod auctore & agente Damone facitis, id niti etiam ut vincatis vestra crudelitate. Et tamen, mihi I E S V, tu taces, nullum gemitum edis, nullam significationem voluntatis alienæ ab illis contumelijs & crudelitibus. Planè illud impleas diuina tua patientia quod discipulis præscriperas, & percutienti te in vna maxilla præbes alteram. Vides de tuis opprobrijs, alapis, colaphis Angelos moerentes, naturam roiam laborantem, tu tamen exhibes faciem tuam ut petram durissimam, & non confundaris; Pater enim Deus, tu, & Spiritus sanctus auxiliator tuus est. Hac lugenda sunt in carcere Christi hac nocte: ibi adesse mente debes, pie mediator, personas considerare, verba facta, vnde fructum possis elicere animæ tuæ salutarem. Verum vbi te Christus suo tempore tenuerit; illa mente gerens quæ eris meditatus, ac plenus amaritudine ad matrem Dei adi: eam reperies in monte Sion, vbi descendens ad orationem in hortu Gethsemani I E S V S reliquerat, & se ire ad mortem renuntiauerat. Ibi virgo mater cum sanctis mulieribus hanc noctem exegit in luctu & moerore, non solum mente & cogitatione complectens, & nuncijs cognoscens quæ I E S V S agebat, quæ patiebatur, sed videns etiam clarè oculis fidei. Nam si Paula vidit illis oculis infantem I E S V M pannis inuolutum, & vagientem in præsepiti, Magos adorantes, stellam fulgentem desuper, Matrem virginem, nutritium sedulum, pastores nocte venientes, paruulos interfectos, Herodem sæuientem, Ioseph & Marrem fugientes in Aegyptum; cur non magis quæ patiebatur Filius vidit absens Mater? siquidem receptum est, nulli factum fuisse à Deo priuilegium, quod Maria Virgo nõ cumulatè acceperit pro eius dignitate & gloria. Flebat igitur sancta Mater longè amariùs, quàm Tobia Anna, digressio à se Tobia filio. Quò iusti lumen Angelorum & meum?

meum? Quò vita cordis mei discersisti? Etsi nihil aliud quàm à me disceres, luctum mihi relinques intolerabilem: at verò ad mortem abis, vt immoleris agnus innocentissimus discedis. Iam hinc animo complector omnes & pœnas, & contumelias, & mortem tuam plenam cruciatus & ignominia: omnia me mouent, omnia angunt, omnia contristant, omnia timeo: tuus enim metus, mœror & oratio, & sudor sanguineus, & agonia me affligunt secundum te acerbissimè; neque me Angelo te ad passionem confortanti coniungere possum, sed tuæ orationi. O Pater filij mei, Deus immensæ atque æternæ potestatis, si vis, transfer calicem à filio meo, & mihi applica; & vt hoc velis, oro te atque obsecro: lubens ego a clata mortem obibo, ne filius meus & tuus moriatur. Scio quia omnia potes, neque defuisse tibi rationem aliam qua genus humanum redimeres; sed exemplum voluisti dare moralibus, & misericordias tuas magnas communicare: si tamen aliter fieri te volente non potest, fiat voluntas tua bona, beneplacens, atque perfecta. Hoc tamen peto Domine, quod spero me impetraturam, vt eius omnes passiones & mortem ita sentiam, vt sentire ac perpeti animo debeo, & tu de tua in me perpetua & singulari clementia facias

vt possim. Verùm heu fili mi, iam te video prodi à discipulo, fugere alios discipulos, ligari te, duci, alapa ab impio seruo accipere, trahi ad teterrimum Caipham, ad mortem damnari, in carcerem claudi, à crudelissimis latronibus alapis & colaphis te ligatū cædi, ignominijs & cõtumelijs in te sauari noctem totam: video Petrum te ter negantem. Veniunt ad me trepidi accõsternati discipuli: quæ ego per me in spiritu video, illi referunt identidè. Venit Petrus plenus lachrymarum & pœnitentiæ, ad me omnes accurrunt: ego illos ad te vt accurrant admoneo & adhortor, abs te doceo fidei & spei firmitatem petendam, & animi constantiam. Habere eorum præceptorem thesaurum in manibus misericordiæ & miserationum præsentem, atque adeò illū nūc conficere per singulas pœnas suas & passiones. Illum mente & cogitatione inuocate, ô Apostoli, & mihi nolite pœnam luctu vestro augere, nimijs vestris animi tribulationibus. Hæc est mea nox fili, quæ ego in te & per te sustineo: mœsta quidem sum, & desolata supra quàm dici potest, sed ita tamen, vt sentiam per te, per eadem illa quæ tu pateris & ego dolco, deriuari ad me virtutem patientiæ & fortitudinis. Sis benedictus in sæcula, fili mi & Deus meus. Amen.

Bb DE

DE GESTIS IN CARCERE

CAIPHÆ, POST DIMISSVM CONCILIVM.

EISDEM CAPP.

In lxxxvij. imaginem adnotati iuncta.

lxxxvij.

A. Excubiæ aguntur ad ianuam, more militari.
B. Crudelissimi affligunt IESVM quod erat

reliquum noctis.
C. Deuenit ad virginem Matrem Petrus & Ioannes.

115.

ADNOTATIO.

Dissoluitur concilium, deducunt Pontificem aliquot è Senioribus ad cubiculum, animos ille confirmat omnium, indicit in auroram ad curiam ut conueniant, non hi solum qui iam conuenierant, sed uniuersum concilium, milites excipiunt discedentes, ut domum deducant. Discedit Annas, & Principes Sacerdotum abeunt omnes: gaudent inuenisse se causam cur IESVM interficiant, confirmant seinuicem & cohortantur in eius necem, condicunt ut rursus in aurora ad Pontificem conueniant.

A. Ad ianuam militari more excubant milites ad domum Caipha custodiam.

B. Acerbissimum spectaculum ob oculos & Angelorum & hominum proponitur. Caeperant conspuere IESVM & illudere è concilio quidam, tum qui eum tenebant ad iudicium; deinde accurrentes milites Romani ac ministri Iudeorum ad concilium & clamores, excipiunt mansuetum IESVM, insultant in illum coram Pontifice ac toto concilio, expuunt in eius faciem certatim. Animaduerte quid, cui faciant, & quasi presens omnia contemplare, Christo compatere, & deslepeccata tua, propter que patitur Deus. Alij velatis eius oculis palma utramque genam crudelissime verberantes, cum summo opprobrio obtrudunt; Prophetiza Christe, quis nam est qui te percussit? Alij colli posteriora alapis cadunt, alij colaphis & pugnis caput eius undique atrocissime contundunt, cunctis diras blasphemias in eum

iaciunt. O Angeli, nonne hæc est facies eius in quem desideratis prospicere? nonne hic est vultus Dei omnipotentis? O homines execrabiles! ô pessimos Demones instigatores! Tacet bonus IESVS, dat corpus percutiētibus, genas vellentibus, non auertit faciem ab increpantibus & conspuentibus ipsum; absconditur sputorum immunditia diuinus eius vultus & despicitur: non tamen ipse faciem ut durissimam petram, non confunditur. Deturpatam vide diuinam Christi faciem, tuber caput, liuidas genas, barbam & capillos sordidos, dissipatos, emulos, ex ore & naribus excussum sanguinem. Imperat tandem Caiphas ut diligentissime quod reliquum erat noctis illum asseruent milites ac ministri, summo mane omnes ad eius iudicium conuenturos. Trahitur continuo ad domesticum carcerem, alligatur benignus IESVS colūna, circumstant truculenti latrones, affligunt atque illudunt IESVM similiter ut prius totam noctem.

C. Deuenerat ad Matrem Virginem Petrus, eodem venit Ioannes; narrat quæ vel viderant vel audierant, renouatur dolor & lachrymæ. Eunt, redeunt tota nocte discipuli, ut sciant quid agatur apud Caipham, si quid de IESVS possint intelligere, ad Matrem Virginem ut referant: omnia sunt plena amaritudine, acerbitate, luctu. Maria, ut omnes superat sensu doloris, ita magnanimitate robore omnibus antecellit.

DE

DE GESTIS MANE IN PRIN- CIPVM ET SENIORVM CONCILIO.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXII.

In lxxxix. imaginem adnotatiuncula.

lxxxix.

116.

A. Curia, quò conuenerunt omnes Principes Sacerdotum, Seniores Populi, & Scriba.

C. Confiteatur rursum se filium Dei.

interrogatur rursum.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXII.

Mane autem factò consilium inierunt omnes Principes Sacerdotum & Seniores populi

Et confestim mane consilium facientes summi Sacerdotes cum Senioribus & Scribis & uniuerso concilio,

Et ut factus est dies, conuenerunt Seniores plebis & Principes Sacerdotum & Scriba,

aduersus IESVM, ut eum morti traderent.

& duxerunt illum in concilium suum, dicentes: Si tu es Christus, dic nobis.

Et ait illis: Si uobis dixerò, non crederis mihi: si autem interrogauerò, non respondebitis mihi, neque dimittetis. Ex hoc autem erit filius hominis sedens à dextris virtutis Dei.

Dixerunt autem omnes: Tu ergo es filius Dei? Qui ait: Vos dicitis, quia ego sum. At illi dixerunt: Quid adhuc desideramus testimonium? ipsi enim audiuimus de ore eius.

ADNOTATIO.

A. Proxima nocte conuenerant tumultuarie Iudaei, causam agitauerant, responderat praclarissimum de se testimonium IESVS; exclamauerant, reum esse mortis; sed restabat, quae erat eorum singularis malignitas, ut uniuersum concilium coiret, & rursum ageretur causa, ac damnaretur IESVS; ac inde ut Praesidi traderetur ignominiose necandus. Itaque mane non ad domum Caipha conueniunt, sed ad curiã, quae vocabatur eorum lingua **Παλαιο** Consistorii, ubi Sanhedrin, id est Synedriion conuenire solebat, & plenum concilium agitari. Erat

haec domus ampla, in inferiori parte ciuitatis, quae fuerat sub Antiocho Epiphane aedificata. Huc uniuersum concilium summo mane properauit: consedit in suo solio Caiphas, assidet Principes, Sacerdotes, Seniores, & Scribae: inter quos non dubium quin essent Pharisei multi & Sadducei. Citatur reus IESVS Nazarenus, soluitur à columna, extrahitur à carcere, rapitur ad concilium per mediam urbem cum summa contemptione & opprobrio, armatorum multitudine circumseptus. Aspice hic quasi praesens mansueti IESV rotius corporis habitudinem;

Bb 2 riget

riget è nocturno frigore è loci situ & squalore, colligatus est, collum dura catena, manus crudeli fune, vultus est deformatus sputis, dispersa barba & capilli, caput contusum, livida gene, sanguinolenta facies. It a trahitur IESVS vita nostra & salus ad mortis iudicium. Retinuitur Virgini Matri eductum è carcere duci filium, propter ad illum pia Mater & afflicta, sequuntur Magdalena & mulieres alia, venit cum illis Ioannes, conveniunt ducti penitentia fugitivi discipuli: omnes properant ut ad Christum veniant, longo tamen intervallo praemetu, virgo Mater providenter, ne quid ab insana multitudine iniurie patiat, quod fieri nunquam passus est IESVS.

B. Siffitur benignus IESVS ante Caipham & concilium, soluitur vinculis: quod malitiosè fecerunt Iudaei, ut videretur liberius causam suam dicere. Tam non citantur testes, toti sunt in superioris noctis prauidicio, ut idem coram uniuerso synedrio profiteatur, si ipse sit Christus: ad igitur solum urgent confertim homines te-

terriri. Aperit primum bonus IESVS palam eorum animi perversitatem; Non quaeritis vos an ego sim Christus, sed occasionem inquiritis, unde in me calumniam deuoluatis, & interficiendum tradatis Praefidi. Neque enim si professus fuero me Christum esse, credeis; neque si vos interrogauero, & causam meam egero, me dignabimini responsione, neque verò dimittetis. Illud igitur quod superiori nocte de me audistis, rursum vobis denuncio, me in maiestate Patris caelestis venturum, ut vos, & orbem iudicem uniuersum. Optabant ipsi praeterea idem illud responsum elicere quod antea audierat; Tu ergo, inquam, es filius Dei?

C. Quod cum esset constantissime professus IESVS, consurgunt omnes, conclamant, damnant illum mortis, decernunt ut tradatur Pontio Pilato Praefidi interimendus. Iubent rursum vinciri & duci: conclamatur toti curia IESVM esse Romanis tradendum, ac morte plectendum; concurrunt armati, illum rapiunt.

MEDITATIO.

Cessarunt tandè in aurora carnifices horridi Christum affligere, iussi illum ad curiam ducere & plenum concilium. Quietem aliquam accepit agnus mansuetus, sed ut ducatur ad mortem, & ut illi alia succedant afflictiones. O ærumnosam quietem, quam excipiunt itineris insanae raptiones & contumelia! Et nos animum deijcimus si in minimam tribulationem incidamus, nec cogitamus Christum, non eius tribulationes; vel tam miserè cogitamus & improbè, ut illud nunquam assequamur quòd semper peruenire deberemus, ut Christi passiones magis sentiamus, illis magis moueamur quam nostris: quod signum nostrae imperfectionis est, & argumentum quòd vigeat adhuc in nobis caro nostra, non spiritus. Aspice ut ad curiam summo manè festinant praecipites homines execrandi, concilium malignantium: vide ut concilio supernè incumbit, arque adeò interne Satanas cum suo Daemonum concilio infernali, ut illis furias immitit: cogita quid Demones, quid illa lues hominum animo verset & machineur; maleficiù, sanguinem, fauoriam; quid mitis IESVS mediretur & conficiat; illorum, si velint, & omnium mortalium salutè, & vitam caelestem. Internun-

tij à Virgine & ad Virginem solliciti obseruabant quid de IESV ageretur: ab ijs audiri duci illum: finem alij dolores accipiunt, & luctus alius denuo innouatur. Quò ducitur? Ad iudicium ducitur iustitia sempiterna, lumè cordis mei; ut rursum condemnetur & rapiatur ad mortem trahitur aeterna vita. Noui sunt hi dolores, quòd videam tam contumeliosè & crudeliter duci; sed superat etiam hunc dolorem metus, & animi mei anxietas de iudicio & rerum euentu, qui est futurus & ærumnosus & crudelis. Venite mecum sociæ, venite fratres mei, neque enim sustinet charitas mea in filium, ut eum non videam; etiam si planè sciam renouatù iri dolores meos ex eius tam calamitoso conspectu: videbo tamen filium Dei & meum, vitam animæ meæ aspiciam. Sed quid vos? quid agitis in Synagoga vestra, in cathedra pestilentiae, imò quid Satan per vos? En Caiphas ad omnes euomit; De hoc homine, viri Israëlita: iam antea meam sententiam intellexistis: neque verò nunc eum vobis sistimus, ut de ipsius causa iudicium feratis; damnatus enim iam est propter atrocem in Deum blasphemiam: his enim paucis horis coram nobis, coram Principibus Sacerdotum, & multis è vobis confessus est se filium Dei

Dei esse, minatus simul vobis omnibus supplicium est sceleratus. Quod ut sciatis esse verissimum, & hominem esse dignum non vna morte, en coram vniuerso concilio illum interrogato. Si tu es Christus, dic nobis. Si vobis dixeris, non credetis mihi; si autem & interrogauero, non respondebitis, neque dimittetis: ex hoc autem erit filius hominis sedens à dextris virtutis Dei. Tu es igitur filius Dei? Vos dicitis, quia ego sum. Videtis insolentiam? percipitis minas? auditis blasphemiam? Quid expectamus? Audistis omnes de ore eius: non est quiddam de re tam manifesta consulamus; sed tamen quid vobis videtur? Ego verò necessarium esse censeo, ut confirmetur ab omnibus superius præiudicium, & morti rursus addicatur ignominiosissime. Hoc fiet, si cum Pilato Præsidi tradamus crucifigendum. Sed tamen conueniat nobis inter nos, quos, & quilibet criminibus illum apud Præsidentem accusamus. In omnia consentiunt omnes, agunt de accusatione, dein exurgunt seditiosè, clamant ad Pilatum, rapitur benignus IESVS. Verum heus tu pie mediator, illud hoc loco considera, qui in lethale crimine consentiunt, eos semel Christum morti addicere, qui iterum consentiunt, eos rursus Christum damnare ad mortem: quanta igitur erit illius hominis immanitas, qui frequenter Deum offendit? Nonne eius vita est tota in Christo condemnando, & tradendo ad mortem, atque adeò Christum ille identidem ad mortem ducit, & cruci affigit? Verum simul sit, ut cum peccator IESVM ducit ad mortem, totus ipse ad mortem eternam, & in infernum tradatur, & in manus Dæmonum. Nam vbi tandem est peccator, nisi in manibus & potestate Dæ-

monum? vbi, nisi in inferni reatu, separatus à Deo, à Christo, à charitate, & sanctorum vnione? Lata enim in illum est æterni ignis sententia; nondum tamè executioni demandata, & quidem scire non potest quando sit exequenda. Erat vehementer afflictæ Mater Virgo; erat in summis angustijs, quum sciret agi causam filij sui in concilio: & ecce tibi personant voces damnatum IESVM esse, tradendum Pilato ut necetur: hic fuit gladius nouus Mariæ animam transgens. Sciebat quidem sancta Mater interficiendum, sciebat semel fuisse damnatum, gladius in corde eius erat: sed cum hæc ad actum prodeunt, ex integro recrudescit dolor cordis eius & mœstitia, quasi tunc primùm gladio feriat. Congeminant luctum mulieres sociæ, discipuli, & sanctus comitatus, & quod pie credere possumus, properat locum occupare Virgo Mater, vnde etiam si eminus, videat tamen egredientem filium. O pij meditatores, adeste, quæso; mentem aduertite ad hæc mytheria. Videtis IESVM cordis vestri dulcedinem, ligatum tamen, & despiciatum, & ad mortem denuo damnatum, summa patientia spectabilem; sollicitam Matrem virginem ad filium suum IESVM festinare: festinate & vos eius precibus & intercessione animati, ut Christum ex spiritu & sensu cordis vestri videatis & contemplantini. Transfigatur cor vestrum compassione, lachrymis, luctu: illa patitur animæ vestræ lumen, vita, refugium, & virtus. Aduina verò tu, sancte IESU, qui iâ per Matrem iuuas: peculiari tamen auxilio subueni: in his enim afflictionibus est vis tui meriti infinita, est tua misericordia, & laus tua sempiterna. Amen.

DVCITVR IESVS AD PILATVM, ET IVDAS LAQVEO SE SVSPENDIT.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII.

In xc. imaginem adnotati iunctula.

- A. Dicitur à Concilio IESVS ad Pilatum.
B. Iudas plenus Damone mediatum desperationem
& laqueum.
C. Accusat se apud Principes, offert precium proditi-
onis, ab his rejicitur.

- D. Venit Damone plenus in templum, proicit triginta
argenteos.
E. Abii percussus furis, & laqueo ex arbore se
suspendit.
F. Propter virgo Mater, ut videat filium.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII.

Et vinculum^a adduxerunt
eum, & tradiderunt Pon-
tio Pilato Prasidi.

Tunc videns^b Iudas, qui eum
tradidit, quod damnatus esset:
penitentia ductus, c^c retulit triginta argenteos
Principibus Sacerdotum & Senioribus, dicens;
Peccavi^c tradens sanguine iustum. At illi dixe-
runt; Quid ad nos tu videris. Et proiecitis ar-
gentis in^d templo, recessit, & abiens laqueo se
suspendit. Principes autem Sacerdotum, acceptis
argenteis, dixerunt; Non licet eos mittere in cor-
bonam, quia precium sanguinis est. Consilio autē
inuito emerunt ex illis agrum figuli, in sepulturā
peregrinorum. Propter hoc vocatus est ager ille,
Hacheldemab, hoc est, ager sanguinis, usque in
hodiernum diem. Tunc impletum est quod di-
ctum est per Ieremiam Prophetam, dicentem;
Et acceperunt triginta argenteos, pretium ap-
pretiati, quem appetiaverunt a filijs Israel, &
dederunt eos in agrum figuli, sicut constituit
mihi Dominus.

vincientes IESVM,
duxerunt,
& tradiderunt illum Pilato

Et surgens omnis multitudo
eorum,
duxerunt illum ad Pilatum.

ADNOTATIO.

A. Dicitur IESVS ad Pilatum ab impijs
hominibus per mediam civitatem li-
gatus, despiciatus, contumelijs & afflictionibus
plenus; sequuntur Principes Sacerdotum & cō-
cilium, ut illum apud Prasidē accusent. Ductus
autem est à curia, quod fuerat à domestico Caiphe
carcere pertractus, ad pretorium: hinc est quod
Ioannes à Caipha ductum dicit.

B. Iudas, quem hactenus seu avaritia, atque
animi malitia transversum egerat, cum videret
damnatum à concilio IESVM duci ad Pilatum,
tunc tandem agnoscit suam impietatem, intelli-

git prodidisse se ad mortem mansuetum agnum,
sanguinem iustum, dominum & preceptorem: à
quo tot acceperat beneficia, tam indulgentem,
etiam ubi machinabatur eius mortem in cœna,
& ubi illum prodebat in hortu fuerat admoni-
tus, & tam benigne ad sanitatem inuitatus.
Quid hinc, Iuda, colligis? quid meditaris? Pen-
itentiam tu quidem cogitas, sed diabolicam, sed
Caininam: exagit autem te furia acriores; Non po-
test tantam iniquitatem mihi ipse consciscam, fieri aliter
non potest. Verum fecit divina providentia ex
hac

loc. Iſcariotis deſperatione, etiam teſtimonium
 et caperet Chriſti iuſtitia, ac Iudaeorum impie-
 ritas. Sequebantur Principes armatorum multi-
 tudinem illis praeſertim ſit obuiam in atri-
 o Iudas dicit ac deſperato vultu;

C. Peccauit inquit, tradens vobis ſanguinem
 iuſtum: & ego qui illum prodiidi, & vos qui in-
 terficiſtis illum iniuſti ac ſcelerati. Non audent
 negare Principes, etiam ſi eſſent iniquiſſimi, il-
 ludant; Quid ad nos? tuum eſt illud deputare:
 nos nihil aliud quam cogitamus illi vitam eripe-
 re, per ſas per neſas. Contempto Iſcariote pro-
 perant Principes.

D. A Principibus ad templum amens fe-
 ſtinat Iudas, hic idem proficitur, iuſtum eſſe
 IESVM, ſe impium qui illum ad mortem prodi-
 derit: proicit palam triginta argenteos, & abit:
 reponunt Leuita pecuniam, de qua referant ad
 Principes, quum a morte Chriſti redirent. Re-
 dunt, referunt; tunc etiam de derunt teſtimo-
 nium Principes innocentiae Chriſti; Pretium eſt
 ſanguinis, contaminata pecunia (quid vos, per
 quos eſt contaminata?) ne miſceamus illam ſa-
 cris theſauris & corbonis, emamus agrum in pe-
 regrinorum ſepulturam.

E. Vide abeuntem Iudam, plenum ira, de-
 ſperatione ſenſitia, Demone. Venit verò extra

portam David, ſive piſcium, ſive negotiatorum,
 quae ad Occidentem reſpiciebat, unde erat exitus Brocard.
 ex urbe per teſtudinem, quae duas valles coniun-
 gebat, unam ab Aquilone, aliam ab Oriente: erat
 porta haec frequentiſſima ac celebris. Ad dex-
 teram verò huius teſtudinis & porta, vi habet
 traditio, peruenit Iudas, affert ſecum laqueum,
 querit arborem ſicomorum: conſcendit, inſerit
 prius collo ſunem, dein arbori alligat; inſtigant
 horridi Demones, gaudent inſultant. Projicit ſe
 ex arbore in mortem & infernū homo omnium
 hominum ſceleratiſſimus atque impiſſimus: cō-
 ſtitatur cum morte pendens, auget pœnam &
 deſperationem peſimi Demones, crepat medius,
 effunditur viſcera eius omnia; tandem arripiunt
 animam et terram Demones, atque in infer-
 num projiciunt profundiffimè. Conueniunt plu-
 rimi ad rei atrocitatem, cauſam ſuſpendij intel-
 ligunt, predicatur iuſtus identidem IESVS, im-
 pius Iudas, ſcelerati Iudaei.

F. Properabat quidem ſancta Virgo videre
 filium, non potuit tamen illum conſequi, nec tūc
 videre. Venit ad curiam, obſeruat opportuno loco
 cum ſuis mulieribus, unde eaductum poſſit filium
 conſpicere. Contemplare quanta erat cordis af-
 flictione benedicta Mater, in quanto mœrore
 mulieres & diſcipuli.

QVÆ PRIMVM GESTA
 APVD PILATVM.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XVIII.

In xci. imaginem adnotati iuncula.

xcj.
 iij.

- A. Domus Pilati.
- B. In ea pratorium.
- C. D. Propylaeum cum vexillis, & tribus ianuis.
- E. Scala, per quas aſcendit & deſcendit IESVS.
- F. Praemitunt Principes Iudaeorum nuntium de IESV ad Pilatum.
- G. Perueniunt Principes ad domum Pilati.
- H. Siſtunt Pilato milites IESVM.
- I. Eveſtibulo Pilati querit à Iudaeis, quid contra IESVM criminatioſis afferant.

- K. Inſolenter reſpondent Iudaei primū; tandem ac-
 cuſant eum maiſtatis, &c.
- L. Interrogat IESVM leniter de Regno alia reſicit
 Pilatum.
- I. Proſicitur ſe cauſam non inuenire.
- K. Addunt eum commouiffe gentem inde uſque à
 Galilae.
- I. Occaſione Galilae cauſam IESV Pilatum reſicit
 ad Herodem.

Bb 4 MATTH.

Adducunt ergo^a IESVM à Capba in^a b^c

^a pratorium. Erat au-

tem^d mane, & ipsi non introierunt in pratorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha. Exiit ergo Pilatus ad eos foras, & dixit, Quā accusationem adferis aduersus hominem hunc? Responderunt & dixerunt ei; Si non esset hic malefactor, non tibi tradidissemus eum. Dixit ergo eis Pilatus; Accipite eum vos, & secundum legem vestram iudicate eum. Dixerunt ergo ei Iudaei; Nobis non licet interficere quemquam.

Vt sermo IESV impleretur quem dixit significans qua morte esset moriturus.

Caperunt autem accusare illum, dicentes; Hic inuenimus subuertentem gentem nostram, & prohibentem tributa dare Caesari, & dicentem se Christum Regem esse.

^a IESVS autem stetit ante Praesidem:

& interrogauit eum Praeses, dicens;

^b Tu es Rex Iudaeorum?

Dicit illi IESVS;

Tu dicis.

Et cum accusaretur à Principibus Sacerdotum & Senioribus, nihil respondit.

Tunc dicit illi Pilatus;

Non audis quanta aduersum te dicunt

testimonia?

Et non respondit ei ad

ullum verbum; ita ut

miraretur Praeses

vehementer.

Et interrogauit eum Pilatus;

Tu es Rex Iudaeorum?

At ille respondens, ait

illi; Tu dicis.

Et accusabant eum

Summi Sacerdotes

in multis.

Pilatus autem rursus

interrogauit eum, dicens;

Non respondes quid-

quam? Vide in quantis

te accusant.

IESVS autem amplius

nihil respondit, ita ut

miraretur Pilatus.

Ait autem^b Pilatus ad

Principes Sacerdotum & turbas; Nihil inuenio cause in hoc homine. At illi inualescebant, dicentes; Communis populum, docens per vniuersam Iudaeam, incipiens à Galilea usque huc. Pilatus autem audiens Galileam, interrogauit si homo Galileus esset; & ut cognouit quod de Herodis potestate esset.

ADNO-

tis nullam causam reperire in IESU. At ne vos quidem Iudaei, sed ex cæca inuidia & malignitate confingitis. Quid propterea calumniastis? Nam quæ adhuc dixistis omnia, quem vos delegistis iudicem Pilatus omnia repudiat.

K. Commouet, inquit, plebem perpetuo docens per vniuersam Iudeam Romanorum ditionem: quam doctrinam inchoauit in Galilea spargere, & hucusque perduxit. Vultis vos quidem inuidiam accusationis vestræ aggravare malitiosè: commotionem ex doctrina adducitis: ea nec seditio est, nec vobis permisit Christus ut diceretis seditionem nunc, vel peruersionem, quod ante inuidiosè fecistis: tantum dixistis commotionem, quod verum est, & vobis prædixit Aggæus futurum, quod Christus commoueret cælum & terram, quid mirum si corda hominum commoueret ad veritatem Evangelij sui suscipiendam? Sed cur non addidistis miracula, per quæ doctrinam Christus confirmabat diuina auctoritate? Fuit hæc vestra malignitas. Verum quid ad Pilatum si docebat Christus? Itaque negligit vestram calumniam, tantum arripit occasionem, ut ne sineret se tam iniusta causa implicari. Interrogat an Galileus esset IESVS, confirmant omnes Galileum è Nazareth, & de Herodis esse potestatem. Hoc vero auidè re-

sponderunt Iudaei, sperantes apud Herodem damnatum iri IESVM, quod apud Pilatum desperabant: quæ fuit causa, ut homines verjuti mentionem Galilææ fecerint.

I. Desert igitur Pilatus totam causam ad Herodem, gaudet illa molestia se esse leuatis, gaudent Principes item, rogant ut iubeat IESVM duci; rapitur ex templo mansuetus agnus à propyleo, trahitur per scalas, toto atrio clamor tollitur, ab Herode iudicandum IESVM. Mittit familiarem aulicum ad Herodem Pilatus, per eum causam illi exponit, se eius iurisdictionis habuisse rationem, nec de homine Galileo voluisse iudicium usurpare, ut intelligat, quæ fecerat in sacrificantes Galileos, ea nulla eius iniuria fecisse. Obtenne IESU, quod te trahunt cum tanta contumelia homines impij? Ad Herodem sceleratum latronem, ad eum qui Ioannem Baptistam per scelus interfecerat, ad eum qui te in Galilæa voluit quidem primum videre per curiositatem; deinde, cum tu nolles ab illo videri, quæ fuit ne-
Luc. 19.
 care, ad eum quem tu vulpem esse dixisti, quo credebatur Iudæi te esse interficiendum: sed aliud erat Dei consilium; ut Romani & Iudæi Christum occiderent, id est vniuersi homines, qui mortem subibat ad vniuersos homines ab æterno interitu redimendos.

MEDITATIO.

Educitur è Curia IESVS, atrocis etiam quam antea; raptatur ad Pilatum, ut qui etiam ab vniuerso concilio damnatus erat. Conspicit ille prior moerore confectam Matrem, in illum vicissim figit oculos virginales & cor Mater. Vide ingentem vtriusque dolorem: iunguntur amborum oculi, corda vniuntur; corde & oculis, & diuino spiritu & amore inter se colloquuntur, vterque alterius moerentiam auget & dolorem, vterque alioqui vtriusque leuat: vtrumque IESVS facit vehementius & diuinius, ut qui causa erat doloris, & simul fons pietatis immensus & consolationis. Similiter patiebatur sanctus Mariæ Virginis comitatus. At tu impie Iuda, vbi es? Quid iam tandem moliris? Quum vidi IESVM ab vniuerso concilio condemnatum ad Pilatum duci, infernalis horror me & furiae corripuerunt. Confiteor peccatum meum Principibus & Senioribus, offero triginta argenteos; spretus ab illis proijcio illos in templo, laqueo desperatus me suspendo, sepelior in inferno. Hæc homo hominum omnium

sceleratissime: quantum negotij vel operæ fuit ut Christo confitereris peccatum, quem admodum faciebas Principibus? Hi te proijciunt, ille te ad suam misericordiam suscepisset. Nam quod tibi persuades, mentiris mortalium miserime; non est tuum peccatum maius quam Dei misericordia, non maius quam quod per Christi meritum deleri possit: sed tu hoc non capis, quod facit tua malignitas, & malitia desperata. Cur igitur nunc non me iuuat Christus? Iuuat toties antea, & eius auxilium proiecisti: & nunc quidem te iuuat; sed tu non solum abijcis eius virtutem, sed negas esse posse virtutem vllam quæ te iuuare possit: Deum te non posse iuuare. Quid ergo cogitas? Velle esse nihil, quod prædixit IESVS, melius mihi fore si non essem. Mentiris rursum, id non dixit Christus; sed, si non esset natus. At nunc eris, & semper eris, & in inferno semper cruciaberis atrocissimè; semper mortuus, semper viuens; ut semper æternis poenis sufficere & tua anima possit & corpus. Satanam es sequutus, Satanæ traditus es
 in

in perpetuum, es à Deo maledictus, es ab Angelis, es à Sanctis, & à creatura Dei vniuersa execratus in aeternum. Scio te in inferno nihil aliud quam confirmare causam quae te in infernum coniecit, & probare proditorem Christi, & tuam desperationem, vt eius interfectores qui ad poenitentiam non redierunt, semper probant Christi necem, vt Diabolus vbiunque in inferno sit, semper dicit, In caelum conscendam, super astra caeli exaltabo solium meum, similis ero altissimo: vt Lutherus semper in inferno euomit, Fides sola iustificat: Calvinus, Non est Eucharistia realiter corpus Christi: Ambo, Papa est verus Antichristus, blasphemans. Iustitiae zelus, & honoris Dei amor nobis haec suggerit vt dicamus. Verum interim zelum similem in nos conuertamus: quoties nos Christum prodimus, vt capiat, ligetur, & ad mortem damnetur, vt crucifigatur? At enim dicas, Nunquam hoc ego ne cogitavi quidem. Concedere possem, neque enim tam eris impius: res tamen, & peccatum interpretatur te ita agere. Neque tamen si cogitasses, propterea quaequam nunc pareretur, Christus; semel enim pro peccatis mortuus est, & resurgens à mortuis iam non moritur, iam mori non potest: sedet ad dexteram maiestatis in excelsis. Quo pacto igitur prodit Christum peccator, damnat, & crucifigit? Vt causa primum passionis & mortis eius, Quid enim fecit vt pareretur crudeliter filius Dei, quid vt crucifigeretur, nisi peccata mortaliu? Tolle hominum peccata, nunquam Christus esset necatus, ac ne mortuus quidem vel ipse vel homo quisquam. Praesciebantur omnia omnium hominum peccata, qui fuerunt, sunt, vel erunt à Deo ab aeterno: prouidit sua misericordia tam immenso malo omnipotens Pater remediū, & sui omnium mortaliu peccata voluit morte substantialis & coeterni filij sui. Hinc oritur sensus spiritus, quo vti deberemus omnes vbi tentatio molesta est, quasi non solum videremus, sed etiam oculis cerneremus, peccatum esse quod illas passiones omnes, quod mortem infert Christo. Erant enim praesentia tua & omnium peccata Christo patienti & morienti, & cum ad passionem mouebant & mortem. Coniuncta cum his illa consideratio est & sensus spiritus, si tua voluntate, & tuis manibus, tua lingua, tuis potentijs quibus peccas, corde perceperis te Christum conspuere, & verberare, & crucifigere: quod verò

haec tuum cor magis afficient, & alius penetrabunt, eò crescet solidius peccati horror atque execratio. Huiusmodi sensum da nobis continenter, Domine IESV bone, hunc spiritum cordibus nostris imprime & confirma; & fac efficacem per haec tua mala quae pateris, & da vt de proditorem Iudae cautionem accipiamus salutarem. Pretio prodidit Christum Iudas, de quo tam erat benemeritus Christus, in quem tanta contulerat beneficia: & tamen quoties illum nos prodimus pro rebus vilissimis! auarus pro vili pecunia, lasciuus pro detestabili voluptate, superbus pro gloria, & fumosis hominum rumoribus; sic alij pro rebus nihili. Et non solum Christum tradimus, quod facit consensus in peccatum, sed ita tradimus, vt è vestigio occidatur, hoc est pereat gratia, per quam in nobis Christus inhabitabat. Nec hoc fit solum, sed proditur anima in manus Daemonum, & seruitutem omnium terribilissimam. Haec intelligimus & videmus, quid igitur causae est quod tam paucos illa moueant, quasi fabulae sint fuitiles, & non verissima doctrina, vt sunt, & veritas firmissima, & spiritus Domini? Peccata hoc faciunt; quae cum mentem, & cor, & spiritum obsideant, & cum his Daemones, ita reddunt animam nostram tenebrosam, vt illi lumen Dei non effulgeat, sed mundi, & carnis, & Daemonum. O bone IESV, reucla oculos meos, vt surgam à mortuis, & illuminetur cor meum ad gloriam tui nominis sempiternam. Sed age, quid rabiosi Iudae, quid machinantur? Crucem IESV. Veniunt ad Pilatum, IESVM illi primum offerunt, vt à se compertum maleficij, & damnatum: petunt inuidiosissime vt eum supplicio afficiat. Hac impudenti arrogancia à Pilato reiecta, accusat atrocissime seditionis, & rebellionis, & maiestatis: quibus nihil commotus Pilatus, neque quod se Regem Iudaeorum confiteretur offensus est; carebat enim inuidia & malignitate in IESVM Pilatus, etiam si esset idololatra, quibus vitijs Iudaei erant inflammati: quod fiebat vt Christi responsum non interpretaretur malignè, sed fortassis aliquid inesse ibi religionis Iudaicae, quod ad se nihil attineret. Quocirca semel, iterum, tertio IESVM excusauit apud Iudaeos. O indignitatem deplorandam! Siftitur ante infidelem hominem author veritatis & fidei, vt criminosis homo, vt vir nefarius; non vt simpliciter necandus, sed cum infinita contumelia & ignominia

Pf. 118.

Mat. 27
Mar. 15
Luc. 23.
Ioan. 18.

Mat. 26
 minia crucifigendus: quod erat atrox Iudæorum concilium; etiamsi nondum se aperiebant perfidi. Sed à quibus accusatur? Ab abominandis latronibus, qui iustitiam ipsam & misericordiã IESVM iam bis blasphemie iniustissime damnarant & crudelissime. Hæc vident Angeli, & tacent, Deus permittit, IESVS mansuetissime patitur, neque respõdet ad accusationes, defendit Pilatus: soli fuerunt Iudæi, & Dæmones accusatores furiosi. Iam hinc Gentibus præfigire suam salutem licet ex Pilati animo, qui tã sæpe defenderit Christum, nec animum alienum ab ipso præ se tulerit: neque verò propter accusationem, sed propter suam ambitionem tradidit tandè Iudæorum voluntati. At contrà Iudæi, iam nũc significant suæ gentis obstinationem & execrationem futuram. Pone ante mentis oculos rerum confitionem admirandam: IESVS vult mori, idem Deus, & Angeli; hæc enim erat salus mundi: iudicat tamen eã mortem Christus, Deus, Angeli iniustam & sacrilegam. Contrà execrantur Iudæi vitam Christi, sicut mortem, & vrgent nefarie ac furiosè, & falsam causam adducunt per malitiam & inuidiam. Pilatus causam mortis nullam probat, & tamen prodit ad mortem per ambitum. Diaboli & mortem procurant, & accusationem vrgent vt Iudæi; illi tamen dubi-

tanter, & tandem desistunt: Iudæi obstinatissime, neque vnquam desinunt. Heu bone & sancte IESV, hæc omnia de te cogitantur, de te aguntur. O adorandam mansuetudinem! O charitatem infinitam! Dixerat Iudæis palam: Quis ex vobis arguet me de peccato? Itaque nullus te de peccato arguere poterat, & tamè superiori nocte semel, iterum manè à Synagoga malignantium accusatus & damnatus es, nunc apud Romanos accusaris, quasi dicamus apud vniuersum orbem. Hæc sunt accusationes, non tuæ, sed nostræ: hæc enim vna ex causis est quòd te non excuses, omnium enim hominum peccata agnoscis quasi tua, pro illis pateris, pro illis crucifigeris. A nos hãc è contrario facimus: primum peccata nostra nõ agnoscimus, cum Christus aliena pro suis agnouerit; dein nõ solum nos de illis non accusamus, sed sumus perpetuò in excusandis excusationibus in peccatis. Quotus enim quisque leuiores non deputat sua vitia quàm sunt? Quis non excusat? Cui, si eius aliquid errati vel culpæ reprehenditur, è vestigio non occurrit excusatio, vel criminis in alios deriuatio? Miseri sumus semper, sancte IESV, & miserabiles: adiua nos, Domine Deus nos, per tuas atroces quas passus es indignitates & contumelias, ad gloriam nominis tui semper benedicti. Amen.

QVÆ GESTA SVNT

APVD HERODEM.

LVC. XXIII.

In xxi. imaginem adnotatiuncula.

xiij.

119.

A. Conclamatur ad Herodem incipit duci.	C. Interrogat Herodes IESVM multis sermonibus.
B. Concurrunt ad spectaculum.	F. Nihil respondet IESVS.
C. Herodes Antipas, eius Proceres, Duces exercitus, & Iudæi.	E. Iudæi falsas accusationes cumulant.
D. Exercitus Herodis in armis.	G. Spernit IESVM Herodes, & fatuum iudicat.
E. Accusant eum Iudæi constanter.	H. Induitur veste alba, tanquam fatuum.
	H. Remittitur ad Pilatum.

LVC. XXIII.

remisit eum ad Herodem, qui & ipse Hierosolymis erat illis diebus. Herodes autem viso IESV gauisus est valde: erat enim cupiens ex multo tempore videre eum, eo quòd audiret multa de eo: & sperabat signum aliquod videre ab eo fieri. Interrogabat autem eum multis sermonibus: at ipse nihil illi respondebat. Stabant autem Principes Sacerdotum & Scribe constanter accusantes eum. Spreuit autem illum Herodes cum exercitu suo, & illius indutum veste alba, & remisit ad Pilatum. Et facti sunt amici Herodes & Pilatus in ipsa die: nam antea inimici erant adinuicem.

ADNO.

A. *V*diunt primū clamorem sublatū toto atrio pratorij Maria Virgo Mater, mulieres, Apostoli, discipuli, & vehementi timore concitantur: vident deim foras egredientem multitudinem, audiūt ad Herodē duci IESVM, magis timent ac lugent. Porro multo fit maior gemitus & plāctus omnium, ubi Christum vident longē cum summo improperio rapi per acclivem viam. Contemplare Virginis ingentem quidem dolorem, sed cum ingenti animi fortitudine coniunctum, alias omnes mulieres, Apostolos, magna cordis angustia conflctari.

B. *C*oncurritur undique certatim ad spectaculum, contemnitur ab omnibus IESVS Deus.

C. *H*erodes Antipas, filius Herodis Antipatri Regis, Tetrarcha Galilaeae & Peraeae, convenit at ijs diebus Hierosolymā ad Pascha; sed cum exercitū, timens sibi à Pilato: exercebat enim in Pilatum inimicitias, ut Iudaei videretur fauere, quos vehementer Pilatus vexabat; tum propter crudelitatem Pilati, qui Galilaeorum sanguinem cum eorum sacrificijs miscuerat. Sedet hic homo subdolos in folio, apparatu & cultu regio: circumstant eum proceres sui, & duces exercitus; assunt Principes & Seniores Iudaeorum.

D. *E*xercitus item Herodis erat in armis. Sinitur mirā IESVS ante Herodem.

E. *A*ccusant illum grauisimē atque inuidiosissimē Principes Sacerdotum: negligit accusationes Herodes, cui gesta Christi erant notiora quam Pilato: intellexerat de doctrina, de miraculis; sciebat quanto odio & inuidia illum prosequerentur Iudaei; nihil erat illi ignotum: gaudet potius id se consequutum Hierosolymis, quod multo tempore in Galilaea consequi non potuerat, ut IESVM videret: simul sperabat miraculum aliquod à IESV in sua praesentia designari.

C. *I*taque auidē IESVM alloquitur, multa querit curiosē, praese fert non obscure fore sibi gratum si aliquod signum in suam gratiam faciat: unde sibi posuit esse commendatus, & suo exercitui charus, atque etiam Pilato; unde fieret ut confusi discederent à sua accusatione Iudaei.

F. *N*ihil responderet bonus IESVS. Poterat quidem id quod expetebat Rex facere, sed noluit id dare vulpi, noluit eius vanitati: maluit per ignominiam mori, quam per miracula à morte liberari.

E. *C*onduplicant maiori contentione suas accusationes Iudaei, nihil monetur Herodes; sed

miratur vehementer quod nihil sibi IESVS, nihil accusatoribus respōdeat. Contemplare, obsecro, vultus Christi modestiam, constantiam, & dignitatem; contra verò Principum atrocitatem & furias, dum metuunt misere ut euadat IESVS iudicium Herodis. Herodem vide IESV innocentiam demonstrare, calumniā Iudaeorum rejicere, totum esse ut videret miracula, cogitare quemadmodum Pilato possit conciliari, si eius iudicium de innocentia IESV confirmet.

C. *V*erum ubi proflus nihil videt sibi à IESV responderi, nullum eidi miraculum existimat fatuum & amentem hominem, contemnit illum ac nihili facit. Manus Herodianorum militum qui assabant, similiter illum exhibent & subsistant. In signum amentiae, simul & innocentiae, iubet veste alba indui Herodes, id est fulgenti ac splendida, id enim est ἡ ἀσπὴ, qua in re enituit Dei providentia: non enim, ut inquit Ambrosius, otiosum fuit quod induitur veste alba ab Herode Christus, immaculatus, tribueret indicia passionis, quod agnus Dei sine macula, cum gloria mundi peccata susciperet. Ita vestitum imperat Herodes reduci ad Pilatum: mittit item qui illi renunciet se gratum habere, quod eum Galileum hominem ad se remiserit; se quidem in illo nihil reperisse unde damnetur, noluisse tamen absolvere, sed totum iudicium vicissim illi deferre voluisse. Aegerrimē hoc factum ferunt Principes Iudaeorum: aperte enim omnino crimine liberabatur IESVS: non audent tamen repugnare, fremunt inter se ac discruciantur. Animadvertite homines miserrimi, nullum crimen in IESV agnovit Pilatus, nullum agnovit Herodes, illum pronunciat fatuum quidem, sed extra noxam: vos eo non contenti, sanguinem & vitam petitis: & quod sit Christi innocentia illustrior, eo vestra invidia, & odium, & malignitas inflammatur virulentius. O homines execrabiles! Vides quae aguntur, bone IESV. Assunt Reges terrae, & Principes conveniunt in unum adversus Dominum, & adversus te Christū eius: sed Pater quidem deridet eos, & tu simul cum Patre eos derides, illis cum Patre comminaris, verum grauitē etiam doles. Heu contumelias: mittit te Pilatus ad Herodem, accusant te rursum pessimi Iudaei, spernit Herodes & eius exercitus, pro fatuo, pro nihilo habet, remittit te rursum ad Pilatum ligatus, despiciatus, afflictus: neque enim te cessabant milites & Iudaeorum ministri affligere: de tua autem vita conciliant

Cc amici

Psalm. 25

amicitiam Pilatus & Herodes, dum diuinum sanguinem tuum vicissim sibi permittunt & gratificantur.

G. Induitur cum ingenti contumelia à latronibus Christus veste alba, in signum fatuitatis & amentie.

H. Trahitur ad Pilatum: ibi verò rursus illum videt mater Virgo, penetrat eius cor ille conspectus, illa ignominia, vestis illa, ille armatorum & Principum furor, congemnatur amulieribus & Apostolis luctus.

MEDITATIO.

QUM Pilatus negligeret primam Rabbino-
rum accusationem, & illam violentis
virgentes ipsi Galilæa meminissent, au-
diens Præses quod sub iurisdictione esset Te-
trarchæ Herodis, sumpta hinc occasione rei-
cit totam IESV causam ad Herodem. Hæc est
iam sexta Christi ductio, & potius raptio:
prima enim ab horrore fuit ad Annam, secun-
da ab hoc ad Caiphæ, tertia, etsi breuior,
plenior tamen crudelitate, ab aula Caiphæ ad
carcerem domesticum, quarta à carcere ad cu-
riam, quinta ab hac ad Pilatum, sexta à Pilato
ad Herodem. O luctuosa itinera! ô vias hor-
ridas! ô execrables latrones Christum trahen-
tes! Quis possit enumerare quanta passus sit
mansuetus IESVS in tot violentijs, protru-
sionibus, retractionibus, contumelijs, percus-
sionibus, improprietijs? Hæc fuerunt Christi
processiones, hæc stationes doloribus & angu-
stijs plenæ. Has obire debet Christianus corde,
dolore, lachrymis, animi deuotione; &
Christum sequi, & illius compati passionibus,
desiderare illius subire labores, & illa Dei sui
mala in timore mentis sensu percipere: tum ad
finem processionum stationem agere, & ora-
re cum vehementi cordis pietate, animo ere-
cto ad poenitentiam, & ad vitæ innovationem,
& ad Christi imitationem, & proximi
salutem & perfectionem, ad omnia miseri-
cordiæ opera omni studio & diligentia, om-
nibus officijs procuranda. Hanc rationem
processionum & stationum processiones ec-
clesiasticæ imitantur & stationes, illinc su-
munt initium & vim, illinc fructum pijs ani-
mabus afferunt: propterea illis actionibus con-
tulerunt indulgentias salutes summi Pon-
tificis, benigne animarum viilitati prouiden-
tes. Sistitur ante Herodis Antipæ tribunal
sanctus sanctorum IESVS, de eo audit ille
nuntium à Pilato, gaudet; accusant Iudæi: in-
terrogat per curiositatem & vanitatem multa
ex IESV, nihil ei respondet IESVS, spernit
illum Herodes cum exercitu, stolidum censet
& amentem; in cuius iudicium iubet veste

alba indui, & ad Pilatum reduci. Considera
meditator pie, in his omnibus Christi vul-
tum, etiam si sputis & alapis foedatum atque
afflictum, serenitatem tamen quandam, & 27.
diuinam vim præ se ferentem: ipsius constan-
tiam contemplare, & patientiam, & magna-
nimitatem incomparabilem: vide ipsum sa-
pientissimè omnia gerentem, totumque in
eo esse vt Patris sui obedientiam obeat, salu-
tem mortalibus & vitam conficiat. At nos si
quid patimur, cuius etiam rei propter vitia
nostra causa sumus, confestim irritamur, ob-
loquimur, ardemus impatiētia: & si quis hæc
non facit, tamen vel non longè ab his abest,
propter animæ suæ imperfectionem, vel cer-
tè nunquam serè eò euadit, vt in sola Dei vo-
luntate conquiescat & recreetur, suam extin-
guat vel facile abigar. Quid facis Pilate? Quid
per legatum significas Antipæ? Tradis illi san-
guinem & vitam Christi ad eius voluntatem
condemnandam. Ita solet hominum puer-
sitas amicitias conciliare per maleficium. Cur
tu non liberas à calumnia IESVM? Cur verò
inimico condonas? Quid enim factura est
illa vulpes, nisi versutè & subdolè? Quid au-
tem gaudes tu vulpecula veteratrix? Qui vo-
lui illum interficere in Galilæa & non potui,
non commitram vt per meum iudicium li-
beretur; sed quemadmodum Pilatus ad me
iudicium de sanguine & vita IESV detulit,
ita vicissim ego ad illum referam; interim meæ
cupiditati satisfaciam: exigam ab isto IESV
aliquid miraculum; nec propterea sum illum
liberaturus, etiam si innocētem reputo: blan-
dis igitur interrogationibus illum aggrediar,
si quo modo exigere aliquid signum possim.
Etenim hæc erat astutia Dæmonis per Hero-
dem, vt quod non potuit efficere in deserto
prima tentatione, vt in panes conuerteret la-
pides per miraculum, id nunc assequeretur, si
per Herodem miraculū eliceret: nam tamen
non rogauit miraculum Herodes, quod for-
tassis fecit, mente tamen petebat & expecta-
tione, quod idem esse Christo experientia
Dæmon

Luc. 23.

Rom. 8.

Luc. 23.

Luc. 23.

Demon didicerat. Sed quid inde commodi sperabat veterator Satan? Vt in Deum peccaret IESVS, vnde Deus esse desineret, si quidem tandem Deus esset: quod si fieret, iam amplius nihil sibi timendum fore à puro homine: ardebat alioqui cupiditate rerù nouarum Herodes è vanitate animi & curiositate. Hac sciens sapietia Dei IESVS illi nihil respondit, minus Iudæorum virulentis accusationibus, quibus planè nunquam respondit: itaque elusa est omnis Antipa: verisutia. Audite qui recto corde ad Deum non accurritis; audite qui inani cupiditate ducimini & curiositate; audite qui Deum tentatis: nullum ex vobis exaudiet Dominus, nulli respondebit: porro cui Deus non respondet, quis tandem respondit nisi Diabolus? Heu quoties aut duplici corde oramus Deum, aliud animo interiori cupientes, aliud verbis significantes! (Væ his à Domino) aut certè imperfecto corde postulam, neque solum Dei gloriam vt debemus quarerè, neque quæ postulamus Dei voluntate metientes. Quàm frequentes rursùm sumus in cupiditatibus curiosis! qua in re implicata est Dei tentatio. Possumus, si nostras vires & industriam adhibeamus, Deo iuuante, nostras cõsequi pias deprecationes, vt nos per nostram segnitiam volumus illa à Deo solo accipere, eoque euadit nostra oratio & actiones, quasi adigerè Deum velimus vt sine nobis illud operetur, quod scimus sine nobis operari illum nolle. Quid? in oratione quoties erratur? Meditor, sum in oratione, subito tamen animum subit sensuum interiorum, reuelationum, visionum cupiditas; si non aperte & actu, certè animi nescio quo vitio & propensione; & his tamen volumus Deum respondere. Hem miseriam? Animaduertimus Christi silentium ad Herodem, & ea primum vitemus, freti hoc silentio Christi, quæ videmus à Christo notata in Herode; tũ sanctum silentium amplectemur cordis nostri in Christo. Quid tandem Herodes? Quam spes miraculi eũ esset frustrata, videns nolle Christum, quod minimo negotio poterat, miraculum edere, vnde in expectationem veniret fatuum hominẽ iudicat & amentem, non solum tumidum & arrogantem, spernit, illud, veste alba pro insigni amentie illum induit. Hæc contumelia tibi reliqua erat, magne IESVS: quum esses tam multas passus, nullus tamè te hætenus appellauit stultum, nullus te pro stolido habuit: vt malefactorem

quidem accusarunt, vt seditiosum, vt rebellem, vt regni affectatorem; & quod verisimile est, apud Herodem non hæc solum tibi obiecerunt Iudæi quæ apud Pilatũ, sed ea etiam quæ aliàs, cum concionareris, potatorem, amicum Publicanorum, in Principe Dæmoniorum Dæmonia eieçisse, Dæmonium habere, Samaritanum esse, hoc est impiũ & ignobilem, templi euerforem; & postremò blasphemiatrices antea coarguum, sed bis in concilio confessum; fatuum tamen nunquã quisquam dixit. Nam tui fratres mente excedentem dixerunt præ magnitudine rerum gestarũ, non fatuum; Herodes non solum hanc tibi interrogauit ignominiam, sed publicè veste alba restatus est: quàm iniuriã atrocitatẽ manfestissimè tulisti, bone IESVS. At nos homines viliissimi nihil iniquius audimus, nihil ferimus acerbius, quàm si minima ex parte nostra laudatur exultatio, id est superbia. Quid superbis, stolidè homo? humilibus contempsit Deus & Dominus omnium IESVS, propter arrogantiam tuam irrideri, contemni, fatuus haberi elegit & sustinuit, vt tuam extingueret superbiam sua humilitate: contra tamen tu illam, quæ cum ipso crucifixa est & sepulta, è mortuis excitas; quasi nolis illam à Christo esse sepultam. Quod verisimè facis, si tu illius humilitati non consentias, si albam ipsius vestẽ te non induas, si superbiã ex animo tuo non excindas, virtute illius contemptionis Christi & merito. At si scires, miser, quantam non solum dignitas sit in animi summissione, sed etiam suauitas spiritus, sed gloria & splendor coram Deo, & Angelis, & Sanctis, & bonis omnibus; nunquam te in angustias & miseriam deijceres vilissimæ superbiæ. Vbi superbiã? In Sarana, in eius Diabolis, in inferno, in infidelitate, in hæresi. Vbi humilitas? In Christo, in Paradiso, in Matre Dei Maria, in pijs & fidelibus Christianis. Quibus igitur vis te coniungere? vbi esse? Scis, o homo superbe, quò te traducat fatua animi tui electio? ad idem illud quod fugere te autumas. Tu credis te per superbiam fieri sublimem & honoratum: at contra fit, quò enim te extollis magis, eò profundius deijceris: simul habebis & peior & vilior apud pios & sapientes homines, non solum apud veritatem ipsam, quæ Deus est. Contra verò humilis, quò se magis abijcit, eò altius tollitur, eò melior existimatur: ita pij & sapientes iudicant, Deus confirmat, virtute illum oportere esse præditũ qui

Mat. 11
Luc. 7.
Luc. 11.
& Mat.
12.
Ioan. 7.
8. 10.
Ioan. 8.
Mat. 20
Mat. 3.

Rom. 12.

se non nititur, sed Deo; se non laudat, sed Deum; se non extollit, sed Deum; qui se cognoscit tandem nihil esse ex se, sed in Deo, & à Deo esse, à Deo habere si quid boni habet, illi dat gloriam sempiternam. Exemplum humilitatis nobis dedit Christus IESVS hoc loco excellens & peculiare. Cogitemus illum pro fatuo veste alba indutum, spretum ab Herode & ab eius exercitu, insigni hac pompa amentiae esse per mediã Hierosolymam traductum, cum summa eius animi moderatio-
ne & patientia; & ea quidem ad tuam & doctrinam, & disciplinam, & facta esse, & tibi proposita ad imitandum: ea spiritu suscipiamus, & quod in nobis erit desideremus pro stultis haberi, irrideri, contemni, falsis testimonijs & contumelijs appeti: tunc elucebit in cordibus nostris vera humilitas, vera Christi imitatio, cui gloria in saecula saeculorum. Amen.

2. Cor. 3.
2. Cor. 2.
Rom. 4.

QVÆ GESTA SVNT POST QVAM REDVCTVS EST AD PILATVM.

MATTH. XXVII. MARC. XV. LVC. XXIII. IOAN. XVIII.

In xcij. imaginem adnotati iuncta.

xcij.

120.

A. Renovatur actio contra IESVM: defendit IESVM Pilatus.	E. Enrosè petunt Barabban sibi dimitti.
B. Pilatus reiectis Iudeis interrogat attentius IESVM de Regno.	D. Querit quid igitur fiet de IESV.
C. Respondet IESVS Pilato perbenigne.	E. Exclamant, Crucifigatur.
B. Respondet arroganter Pilatus.	D. Caput consilium Pilatus de flagellando IESV, ut desinant in seclari ad mortem.
C. Respondet risum IESVS de Regno, &c.	F. Representatur in circulo hora tertia, qua ira, lingua, & obstinata pertinacia Iudeorum crucifixus est IESVS.
D. Exit cum IESV Pilatus, caput consilium de Barabba, ut dimittat IESVM; refert de eare ad Iudeos.	G. Audit clamores afflicta Mater cum suis, & crescit omnium afflictio.

MATTH. XXVII. MARC. XV. LVC. XXIII. IOAN. XVIII.

Pilatus autem, conuocatis Principibus Sacerdotum, & Magistratibus, & plebe, dixit ad illos; Obtulistis mihi hunc hominem quasi auertentem populum, & ecce ego coram vobis interrogans, nullam causam inuenio in homine isto ex ijs in quibus eum accusatis: sed neque Herodes; nam remisit vos ad illum: & ecce nihil dignum morte actum est ei.

^b Introiuit ergo iterum in pretorium ^d Pilatus, & vocauit IESVM, & dixit ei; Tu es Rex

Iudeorum? Respondit IESVS; A temetipso hoc dicis, an alij tibi dixerunt de me? Respondit Pilatus; Nunquid ego Iudeus sum? gens tua & Pontifices tradiderunt te mihi; quid fecisti? Respondit IESVS; Regnum meum non est de hoc mundo:

MATTH.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XVIII.

si ex hoc mūdo esset regnum meum, ministri mei utique decertarēt ut nō traderer Iudeis: nunc autem regnū meū non est hinc. Dixit itaque ei Pilatus; Ergo Rex es tu? Respondit IESVS; Tu dicis, quia Rex sum ego. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mūdum; ut testimonium perhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate, audit vocem meam. Dicit ei Pilatus; Quid est veritas? Et cum hoc dixisset, iterū^d exiit ad Iudeos, & dicit eis; Ego nullam inuenio in eo causam.

Emēdatum ergo illum dimittam.

Necesse autem habebat dimittere eis per diem festum unum.

Per diem autem solennem consueuerat Praeses dimittere populo unum vinctum quem voluissent.

Habebat autem tunc unum vinctum insignem, qui dicebatur Barabbas.

Per diem autem festum solebat dimittere illis unum ex vinctis quemcunque petissent.

Erat autem qui dicebatur Barabbas, qui cum seditiosis erat vinctus, qui in seditione fecerat homicidium. Et cum ascendisset turba, cepit rogare, sicut semper faciebat illis.

Congregatis ergo illis, dixit Pilatus;

Pilatus autem respondit eis, & dixit;

Est autem consuetudo vobis, ut unum dimittam vobis in Pascha: vultis ergo dimittam vobis Regem Iudaeorū?

^d Quem vultis dimittam vobis, Barabban, an IESVM qui dicitur Christus?

Vultis dimittam vobis Regem Iudaeorum?

MATTH. XXVII. MAR. XV. LUC. XXIII. IOAN. XVIII.

sciebat enim quod per
inuidiam tradidissent
eum.

Principes autem Sa-
cerdotum & Seniores
persuaserunt populis
ut peterent Barabban,

IESVM verò perde-
rent.

Respondens autem Prae-
ses ait illis; Quem vultis
vobis de duobus di-
mitti?

At illi dixerunt;

Barabban.

Dixit illis Pilatus;
Quid igitur faciam
de IESU
qui dicitur Christus?

Dicunt omnes;

Crucifigatur.

Ait illis Praeses;
Quid enim mali fecit?

At illi magis clamabāt;

dicentes;
Crucifigatur.

sciebat enim quod per
inuidiam tradidissent
eum summi Sacerdo-
tes. Pontifices autem

conciuerūt turbam,
ut magis Barabban
dimitteret eis.

Pilatus autem iterum
respondens,
ait illis;
Quid ergo vultis fa-
ciam Regi Iudaeorum?

At illi iterum clama-
uerunt;
Crucifige eum.

Pilatus verò dicebat
illis; Quid enim mali
fecit?

At illi magis clamabāt;

Crucifige eum.

Erat autem hora ter-
tia, & crucifixerunt
eum.

exclamavit autem
simul uniuersa turba,
dicens; Tolle hunc, &
dimitte nobis Barab-
ban.

qui erat propter sedi-
tionē quandam factam
in ciuitate & homici-
dium missus in carcerē.
Iterum autem Pilatus
loquutus est ad eos,
volens dimittere
IESVM.

At illi ^o succlamabant,
dicentes;
Crucifige, crucifige eū.
Ille autem tertio
dixit ad illos;
Quid enim mali fecit
iste? Nullam causam
mortis inuenio in eo:
^a corripiam ergo illum,
& dimittam.

At illi instabant voci-
bus magis postulantes
ut crucifigeretur;

& inualecebant voces
eorum.

Clamauerunt ergo
rursum omnes,
dicentes; Non hunc,
sed Barabban. Erat
autem Barabbas latro.

ADNO-

ADNOTATIO.

A. Renouatur, postquam ab Herode redierant, tota actio violentius, audit nuntium ab Herode Pilatus, interrogat IESVM in proprio coram omni multitudine, accusant Principes, respondet Pilatus, Desinit iam tandem, Iudaei huius hominis insectari vitam, ecce enim coram vobis ego interrogas de omnibus, nullam tamen plane video mortis causam; sunt omnia vestra crimina, quae illi obijcitis, vana, falsa, & multitudine conficta. Quod si nihil Romani imperij maiestas apud vos valet, quae summa esse debet apud omnes, nihil mea vestri Praesidis auctoritas, quae illa vobis representat, credit saltem vestro profecto Herodi Galilaeae Tetrarchae de homine Galilaeo: is illum similiter atque ego omni culpa, ut exposuit eius nuntius, & vos scitis, liberavit: tantum contempsit ut fatuum: cuius rei etiam vestris illa alba indicio est. Ille igitur illi, ego flagellus casum dimittam, hoc est ote contenti. Ad haec verba furebant Iudaei.

B. Pilatus verò, reiectis vocibus Iudaeorum, ingreditur rursus praetorium vocato IESV: subit cum cogitatio ut curiosus de regno interroget. Sciebat quidem regnum Iudaeae per seditionem non quassasse IESVM, quod esset Romano imperio rebellare; interrogat tamen quod sit eius regnum, ubi, quale sit.

C. Respondet benignus IESVS; Ex animi tui sententia, Pilate, hoc interrogas, an alij de meo regno te docuerunt? Nunquam vlla de re interrogavit Christus quod eam nesciret, multis enim modis omnia semper praecognovit: sed ut nouam rerum cognitionem per experientiam praesentem conceperat, ita pro ratione aconomiae, quam à Patre acceptam gerebat, nunc interrogare solet quasi nesciat, nunc mirari quasi ad rem nouam. Sciebat quidem Christus vulgatum fuisse sermone de regno quod ipse, quod Apostoli praedicabant & discipulis, sed regnum caelorum, non terrarum annuntiabat & Christus & sui. Ad haec regnum nouerat Pilatum spectare; propterea illi benigne consulens, eius animum alliciebat ad sanitatem: Num tu ex te concepisti de regno quod ego prae dico aliquam existimationem, an vero ab alijs eius rei aliquid intellexisti?

B. Arroganter respondet Pilatus, indignè ferens quod eius mentem pietate in Deum sollicitaret IESVS; Num, inquit, Iudaeus apella ego sum: ut tuam superstitionem vel intelligam, vel sciam, & non potius contemnami? Auerfatus

igitur illam Christi interrogationem aliò se confert; Gens tua, & Pontifices tui te mihi à se damnatum tradiderunt ut plectam capite; Quid fecisti? Cur interrogas, Pilate, quid fecerit IESVS? Non audisti Iudaeorum accusationes? Audisti, verum ego illas reieci, reiecit Herodes, propterea rogo quidnam fecerit; aliquid enim est fortassis, quod nec Iudaei proferunt, nec ego intelligo: dic igitur tu, cur tanta contentione te Iudaei prosequuntur & accusant? quod acerbe indignabundus dixit, commotus Christi responso. Duo ex IESV rogauit Pilatus: num esset Rex, & quid nam fecisset: ad utrumque respondet IESVS.

C. Ad primum, Regnum meum, regnum quod ego prae dico, non est de hoc mundo, quale vos, vel unde acquiritis vel possidetis, corporale, terrenum, humanum; sed spirituale est, caeleste, diuinum. Nam si vestro simile ego regnum haberem, decertarent utique mei ministri, ne vel Iudaeis traderer, vel tibi: verum nunc regnum meum non est hinc. Respondet de Regno Christus constantissimè, quae erat confirmatio suae omnis doctrinae: quorsum enim docuit Christus, aut quid omni sua praedicatione, nisi regnum suum, id est spirituale & caeleste? Propterea ter dixit, regnum meum, & quidem cum vehementi significatione, ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ, quasi diceret, illud regnum, illud meum regnum; simul exauisimè animum Pilati excitauit ad rerum caelestium considerationem, & illa sermonis acrimonia, & cum dixit; Nunc regnum meum non est hinc. Nunc ergo unde est, si hinc non est? Nunc est, & semper fuit, & erit caeleste & diuinum, & regnum omnium saeculorum: regno enim ego semper cum aeterno Patre. Est aliud regnum, quod per meam incarnationem acceptum, per meos labores & mortem mihi expedito; exercebo autem post meam à mortuis resurrectionem, & ad Patrem ascensionem: huius regni usum nondum exerceo, tunc exercebo ubi ad dexteram Patris sedero; donec subiecero Patri omnia, cum omnem potestatem euacuauero, cum iudicatio orbe, conclusis in aeterno igne contrarijs potestatibus, & damnatis hominibus, destructa morte, regnum Patri tradidero: & regnabo ego cum Patre & Spiritu sancto in caelo & in terra per omnem aeternitatem. Cum Pilatus audisset à IESV; Nunc regnum meum non est hinc, & id tantum opere asseuerare, commotus vehementer, placide colligit, non tamen

men sine omni inuidia & tacita accusatione; Si que dicit vera sunt IESU, tu igitur Rex es? Cui IESUS; Tu dicit me Regem, & ego non inficior: sed nihil est quod inde tibi, vel Romano imperio timeas: quod ut intelligere possis, me audi; ut simul scias quod tant opere scire desideras, quid ego fecerim. Ego quidem natus sum à Patre aeterno coaeternus filius, & Rex omnium seculorum, ac verbum infinitum: itaque sum ego expressio virtutis diuinae, & testimonium sempiternum ex ratione mea à Patre processionis & natiuitatis. Sum praeterea ad hoc natus ex Virgine Deus homo, & constitutus sum Rex à Patre meo super Sion montem sanctum eius, ut testimonium illud veritati aeternae perhibeam, & predicem praecceptum Domini, & mysterium diuinae veritatis & gratiae. Ille fecit me heredem vniuersorum; verum per mortem, quam ego item subibo in testimonium diuinae veritatis, ut regnum ego mihi parem per martyrium & crucem, quam subiturus sum pro ea ipsa veritate, & Euangelij mei praedicatione. Ita intelliges, si velis, quid ego fecerim, quid Pater in me & operatus sit & fecerit; tum quale sit regnum meum videbis, si oculos velis meis aperire paululum. Haec quidem erant in verbis IESU, etiam si non aperte; neque ea intelligebat Pilatus. In hoc enim fuit IESUS, quandoquidem videbat aliquid moralis boni esse in Pilato, & nonnihil eum veritatis tenere, & tamen in se esse peccaturum; ut daret operam quod minori culpa peccaret, & remissius periret si fragilitate peccaret, non malitia. Propterea propius se in eius animu insinuans addit; Omnis qui est ex veritate, vocem meam audit; dulcissime illum inuitans ad pietatem. Aliquid in te est veritatis Pilate, illi te permittit, ad illius efficaciam tuam operam adiunge; fiet ut que ego loquor non solum audias, sed intelligas etiam & sequaris. Fecit tamen Pilati ambitio & superbia, & impius Deorum cultus; ut quod ad pietatem spiritus attineret nihil caperet, nihil ex verbis Christi moueretur, nihil intelligeret: nisi quod firmiter statuit apud se innocentem esse IESUM: obiter tamen interrogat per curiositatem quidem, sed negligentem & contemptum, quid sit veritas; nec responsum expectat.

D. Sed exit continuo in propyleum ad Principes & turbas Iudeorum secum ducens IESUM; atque identidem apud omnes IESUM innocentem esse testatur; Ego, inquit, in eo nullam inuentionem causam cur damnari possit IESUS. Atrocius autem accusantibus Iudeis, & nihil plane re-

spondente IESU (neque enim unquam apud Pilatum respondit Iudeorum accusationibus) hortatur illum Pilatus, atque urget ut respondeat; Non respondes quicquam? non audis quanta aduersus te dicunt testimonia? non vides in quantum te accusant? nihil, ne tum quidem amplius respondet Christus. Miratur vehementer Pilatus, non despicit tamen ut Herodes, nec fatuum existimat, quem modò viderat suis interrogationibus sapientissime satisfecisse: eò magis demiratur eius mansuetudinem, & innocentiam comprobatur, & vitae morumque integritatem: itaque totus ferebatur ut IESUM liberaret, clarus subinde prospiciens quod per inuidiam & calumniam illum sibi iradidissent Iudei. Cepit ergo ex consuetudine Iudeorum in praesenti consilio, quod fore existimauit IESU salutare. Erat in more Hierosolymis positum, ut ad Pascha liberationem alicuius vinciti peterent Iudei, & ut Praeses Romanorum ijs concederet quem postulassent. Erat in vinculis latro insignis Barabbas, homo seditiosus, qui fecerat in seditione homicidium: huc producit ad Iudeos, & simul cum illo benignum IESUM statuit in propyleo Pilatus, hoc consilio, ex duobus alterum illis concederet, alium neminem: sperabat enim non fore tam execrande inuidos & crudeles Iudeos, ut Barabbam omnibus flagitijs cooperum & infamem hominem, IESU benignitati & mansuetudini praeferrerent; neque credebatur hoc hominum esse posse. Erras, Pilate, si Principes homines esse existimas: sunt quidem homines figura, sed atrocitate ac malitia plusquam Demones; quod experieris continuo. Constituit in propyleo ambobus, hinc Barabba sauo homine, & toto corporis & vultus habitu horrido atque detestabili, illic benigno IESU, etiamsi toto vultu & corpore iniuria Iudeorum deturpatò, diuina tamen verecundia, mansuetudine, dignitate spectabili; Nihil est, inquit Pilatus, quod alium petatis, Iudei, ut de more vobis dimittam, offero vobis Barabbam & IESUM; animaduertite quis hic, quis ille sit; ex his duobus alterutrum petite, alium nullum: non eritis adeò truculenti, adeò inuerecundi, ut Barabbam IESU anteponat; praesertim quum vestra petitione, & mea dimissione videri possit plane esse condemnatus: hoc estote contenti, nec sanguinem & vitam petatis. Non est tibi sat perspecta obsecratorum Iudeorum malignitas, Pilate; non petent IESUM, hoc est Deum mortaliū saluatorem, sed Barabbam latronem, homicidam, nefandum hominem. Audita Pilati propositione timet miserrime Iudei,

ne turbe suffragio eripatur sibi IESVS: itaque diuidunt inter se operas Principes & Seniores, prebendunt omnibus locis plebem, subornant, cooriant aduersus Christum, persuadent ut Barabban petant, non IESVM. Aspice concurrentes, ac seditionem incendentes; vide quam atrocibus mendacijs ac calumnijs plebem concitent, quam a malignitate confectis; addunt hinc preces, illuc minas atque imprecationes; inter ipsos volitat Demones, qui omnibus suas furias immittunt: expectat Pilatus quorsum tandem eorum furor erumpat. Quum iam considerent plebem se in suam sententiam pellexisse, recidunt, ascendit turba, commiscet se Principibus. Interrogat igitur ipsos rursum Pilatus: Quid? quem vultis vobis dimitti de his duobus?

E. Conclamat omnis turba Principum Seniorum plebis; Barabban petimus nobis dimitti, non IESVM. O homines diabolici, latronem anteponitis ei, à quo infinita accepistis beneficia, seditiosum hominem pacis & tranquillitatis conciliator, homicidam vitæ æternæ aut hori. Nec Deum timetis, nec Pilati de vobis iudicium veremini? videtis ut omnia prosequatur Pilatus ut IESVM liberet vestrum ciuem, vestrum Prophetam, vestrum Regem, vestrum Doctorem; & vos omnia peruertitis & mentimini ut perdat? Rursum Pilatus cum videret eos non IESVM, sed Barabban tam furiosè efflagit auisse, nec successisse sibi suum consilium, aliò se vertit unde IESVM liberare posset. Vos quidem Iudæi petistis Barabban, de quo tamen ego nihil statui, nec vobis respondeo; tantum hoc interrogo; si Barabban dimitto per vos, latronem, seditiosum hominem & homicidam, consentaneum est ut velitis dimitti hominem iustum & mansuetum, necessarium ut ego dimittam.

D. Quid igitur faciam de IESV, qui Messias esse dicitur? non potestis non consentire eius liberationi. Hic vero furiosius concitantur Iudæi, & id tandem euomunt quod adhuc per spiritum suppresserant; nondum enim de cruce egerant, quæ erat causa quapropter IESVM Pilato tradiderant, ut scilicet crucifigeretur.

E. Conclamant omnes, Crucifigatur IESVS. Pati non potest eorum insolentiam & rabiem Pilatus; indignabundus respondet per exprobrationem impudenti Iudæorum atrocitati; Cur illum crucifigam? Nihil enim mali fecit; sed hoc vestrum est odium, & liuor teterrimus: scio enim ego, & vos negare non potestis (tametsi estis pessimi) IESVM virum iustum esse & sanctum. Suclamant rursum violentius; Crucifige,

crucifige eum. Quò magis odio & malignitate videbat Pilatus accendi Iudæos, eò nitetur magis IESVM ex manibus impietatis Iudæicæ eripere: tertium ergo excusat IESVM, Iudæos acriter accusat. Vos impij, hic pijs; vos iniusti, hic iustus; vos inuidia, odio, malignitate pleni, hic charitate, benignitate, mansuetudine excellens: quare idem quod sepe dixi vobis, Iudæi, confirmo; nihil mali IESVM fecisse, non inuenire me vllam in eo mortis vel damnationis causam, tantum abest ut illum crucifigam, hoc est, crudeliter & ignominiosè interficiam.

D. Arripit tamen aliud consilium Pilatus, si fortassis possit Iudæis satisfacere, atque aliqua ex parte illorum odium mitigare, & IESVM à morte eripere: hoc deputat se consequiturum, si crudelissimè illum imperet virgis cædi, si corona spinea coronari; ut eius sanguine & cruciatu Iudæi & ignominia satiati, desineret mori IESVM appetere. Impij sunt Iudæi & crudeles, Pilate tu non tam impius & crudelis: sed tamen impius & crudelis. Cur enim vis IESVM innocentem, iustum, sanctum hominè virgis cedere? cur spinis coronare? Multa erant alia via IESVM liberandi. Ut places Iudæos? sciebas esse implacabiles: & siue placabiles essent, siue implacabiles, erant à te contemnendi: neque enim erat è dignitate Cesaris vel tua, ad pessimorum hominum voluntatem sanguinem iustum & sanctum fundere: tua fuit hæc impietas, crudelitas, & tyrannis.

F. Representatur in circulo tota actio, cum significatione horæ tertie, posito sole ad quadrantem primum cursus sui super horizontem: utebantur enim Iudæi communiter, ut antea diximus, horologio indicante horas inæquales; itaque perpetuò erat dies duodecim horarum æqualium inter se. Erat autem hora tertia ubi primum Principes & vniuersi Iudæi conclamarunt, & pertinacissimè, donec crucifixus fuit, vrserunt & efficaciter, ut crucifigeretur IESVS: propterea scripsit Marcus; Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum.

G. Non ita longè erat afflictæ Mater virgo, mulieres, & discipuli; audiebant strepitum tumultuantium Iudæorum in atrio pratorij, & clamores, & erat (quod pie credi potest) siue ex discipulis, siue ex notis, qui quæ agerentur identidem nunciarent. Erat perinde perpetua omnium afflictio & luctus, qui subinde augebat ad nuntiorum relationem, vel noui tumultus auditum. Coniungere animo, affectu, sensuum internum applicationem ad hunc sanctum cæcum, contemplare quid ibi fiat, & id imitare.

MEDI.

MEDITATIO.

Miserè torquebantur Judai de Herodis facto, & timidè redibant ad Pilatum; videbant enim IESU innocentiam illū defendere: toti igitur, cum sibi displicerent, no- uis furijs exagitabantur, & eò magis fremebant in IESUM, non ipsi solum, sed eorum etiam administri & milites. Vnde colligere licet, hanc fuisse quàm haecenus ductionem opprobrijs pleniorē, & conrumelijs & violentia. Celebremus nos hic septimam processionem, & Christi iter hoc afflictum lachrymis prosequamur, & Virginis Matris comitatu nos coniungamus, quæ filium sequebatur eminus cum suis, summa cum animi acerbitate, fixis in eum oculis continenter quoad licebat. Tandem raptus est mansuetus IESUS per scalas ad Pilatum in pratorium. Hic septimam stationem agamus simul cum Maria, & oremus Christum, vt hæc sacra mysteria intimo cordi imprimantur deuotè; Matrem etiam ipsam, vt idem nobis impetret, deprecemur. Quum occasione accepta ex facto & responso Herodis Pilatus in Christi liberationem incumberet, neque tamen quicquam proficeret apud execrabilem Iudæorum malitiam & obstinationem, denuo de Regno

Joan. 18. IESU interrogat, & diligentius quidē; quasi de alia ratione regni quàm antea, de qua audierat & ipsum esse concionatum, & eius sectatores. Sed vide Christi mansuetudinē admirabilem & diuinam, tum erga Pilatum benignitatem. Pilatus vno verbo liberare eum à Iudæis poterat; quod cum non faceret, nefariè faciebat & impiè: & tamen bonus IESUS illum beneficijs prosequitur; & quod pessimè faciebat, id dissimulat; quod boni naturalis habebat, id respicit & probat, ac beneficio prosequitur; quamuis nouerat ab eo se prodendum esse Iudæis ad crucem. At nos miseri quid facimus? Si quem inuenerimus aliquo crimine laborare, id in oculis habemus, id insectamur, hinc de illo sinistrè iudicamus & odiosè; si quid boni habet, si quam virtutem, si quid bonæ mentis, si quam facultatem vel industriã, ea dissimulamus, eorum nullam habemus rationem. At cōtrā factum oportuit, salutari hoc Christi exemplo, respicere ad virtutem vel bonum, quodcunque in aliquo inuestigare possimus: nullus enim est qui omni ex parte malus sit; quod si esset, na-

turam certè bonam haberet, quam Deus fecit. In bonum semper oculos debemus conijcere, vt in illo bono Deum omnium bonorum authorem contemplemur & laudemus, inde in amorē illius hominis descendamus, bona illa laudemus, ita animū eius nobis conciliemus, vnde pateat nobis aditus ad illius salutem omnibus officijs procurandam. Porro erat quidem Pilatus in defendenda Christi innocentia, verum debili animo & timido; verebatur vanos hominum rumores, dignitas sua ne minueretur timebat, ne oriretur ali qua multitudinis commotio: veritatem non uerat causa IESU, non tamen fortissimo & constanti tuebatur. Quæ utinam non esset Principum & Iudicum deprauatio; timidè enim sapenumero veritatem tenent & infirmè, tam multa circumspiciunt nec necessaria nec vtilia: at veritas ipsa manet stabilis & inconcussa, & vim semper obtinet diuinā: Deus enim veritas est, & sunt omnes veritates illius summæ veritatis participatio quedam. Principes ac Iudices utinam semper moueret hæc veritas, nec de gradu illos vnquam deiceret vel honoris respectus, vel amicitia, vel improuidi & noxi timores. Respiciamus Christi actiones, & eas præcipuè quas in passione sua obiuit, & nulla erit nostra infirmitas, cui non reperiamus paratum remedium singulare. Summa illa mysteria quæ in adnotatione recensentur, erant quidē tunc in verbis Christi, vt nunc sunt, non intelligebantur tamen à Pilato idolorum impietate occupato & vitijs: itaque cum de veritate audiuisset, & ex Christo interrogasset quid esset veritas, quasi ex contemptu alias res ageret, exiuit foras non expectato responso. Heu quoties nos Pilatum imitamur nostra socordia! quoties vel vbi scripturas legimus, vel sacros scriptores, vel concionatores audimus, aut nihil spiritus percipimus, aut ad eò negligenter attendimus, vt illud appareat quod ferè semper est, quod nullam animi dispositionē afferamus ad res diuinas audiendas: neque enim aures audiendi aduertimus, sed potius non audiendi, aures scilicet externas, & cum pecudibus communes; cordis verò aurem, qua mysteria intelliguntur, nullam. Quod si aliquid contingat nobis insinuari mysticæ veritatis, & exciretur cupiditas nonnulla illius cognoscendæ, diffuunt

sunt è vestigio omnia, eò diuertit animus
 vbi semper est, exterius, interiora relinquit &
 meliora, destituit salutaria. O miseros nos, v-
 que adeo sumus semper hominum filij, sem-
 per graui corde, & ad terrena depresso, vnde
 naturales nostras potentias, & quod est nobis
 inditum diuinae virtutis & gloriæ, damus in
 ignominia. Hinc fit vt diligamus vanitatem,
 & mendacium quæramus in rebus omnibus,
 vt Christum relinquamus, foras auertamus,
 nec solum è coelo nos docentem auertamus,
 sed per has creaturas inter quas viuimus vo-
 cantem prætereamus. Ipse tamen lux est æ-
 terna, perfectio infinita, veritas summa. Foras
 autem extra hæc quum discedimus, quò ab-
 imus? vbi sumus, nisi in tenebris, & in vanita-
 te, & in mendacio, & in peccato, manibus
 Diabolus excepti? Et non tantum primam
 veritatem Deum relinquimus, sed eam etiam
 lucem & veritatem quam Deus in creaturis
 suis posuit non agnosimus. Vestigium enim
 sui in his posuit Deus, in homine etiam ima-
 ginem: nos horum nihil contemplantur, ni-
 hil intelligimus: ita, quod in nobis est, in ni-
 hilum redigimur, extra Dei & creaturarum
 eius sinceram veritatem & lucem exulantes
 miserimè. Conuerte iam mentem, anima
 mea, ad detestabilem Iudæorum perversitatem
 simul & atrocitatem. Dat vobis, o perfidi, Pi-
 latus optionem, vt pro consuetudine vestra
 alterutrum à morte liberetis, IESVM, vel
 Barabban, id est vel virum excellenti innocen-
 tia & virtute, clarum miraculis; vel latronem
 hominem, & homicidam, & seditiosum om-
 nibus abominabilem. Et quidem dat occasio-
 nem vt IESVM petatis, & ferè cogit, nisi ef-
 feris adeo peruicaci malignitate; & tamen ef-
 flagitatis obstinatissimè Barabban. Quæ ma-
 lorum ista est truculentia? vos ne estis homines,
 & non potius atroces feræ hominum figura?
 Parum est quòd vos omnibus partibus supe-
 rat Pilatus, ipse etiam Barabba præ vobis ius-
 tus est, ille vos condemnat, denique gaudent
 terti Damones quòd vos malicia non antecè-
 dant: neque enim præponi Barabba IESVM
 potuit nisi à vobis; neque condemnari, nisi
 ab ijs qui malicia & perversitate Damones
 vel æquarent vel superarent: nam nunc qui-
 dem Damonijs æquales estis, eritis superio-
 res post paulò, vbi Saran Christi mortem im-
 pedire conabitur, vos vrgere ferocissimè cõ-
 tendetis. O luctuosissimam collationem Chri-
 sti & Barabbae! O spectaculum horrendum &

miserabile! Adstant duo, IESVS & Barab-
 bas ad iudicium pessimorum hominum; Deus
 scilicet & homo terribilissimus, vita æterna &
 peccatum, quæ est mors æterna; qui parat mor-
 talibus vitam sempiternam, & qui mortis &
 sempiternæ & temporalis est reus: & tamen
 furibundè Barabban præponit IESVM Prin-
 cipes; illum dimitti peiunt, hunc damnant,
 hunc ad crucem flagrant, & idem vt perat ple-
 bi persuadent. Fuit hæc contumelia Chri-
 sto illata inuidiosissimè: hoc videlicet con-
 tendebant conscelerari, vt videretur IESVS
 esse pessimo homine & detestabili peior atq;
 detestabilior, & fieret opprobrium hominum
 & abiectio plebis. Adestis Angeli, fat scio:
 quid vobis videtur, o beati spiritus? Scitis vos
 quis sit IESVS, qui Iudæi, qui Damones
 vestri antagonista, quis Barabba: & non dis-
 sipatis Damonum & Iudæorum pessimas ar-
 tes & maleficia, & pro vestro Deo & Domi-
 no diuinum iudicium non feris. Ferimus,
 fert Deus, coelum; natura ipsa ab eorum sce-
 lere abhorret: sed illud quoque scimus, Deum
 hoc etiam filij conuictum ad mortaliū vitam
 æternam conferre voluisse, sed ad salutarem
 etiam disciplinam. Primùm, vt intelligant
 omnes, Christum non solum in passione &
 cruce sua leuia hominum tulisse peccata, sed
 atrocissima etiam tulisse omnia: verè enim
 induit personam illius latronis Christus, verè
 pro illius peccatis, & similibus, & maioribus
 mortuus est. Instruit rursus Deus insipientiam
 nostram: quis enim non fert impatiens
 si quis sibi præferatur, non solum qui videat
 tur indignior, sed qui equalis vel digniorque
 vera est superbia; vt contra vera est humilitas
 se omnium existimare indignissimum atque
 infimum: alij omnes si ipsi præferantur, non
 solum æquo animo ferre, sed iucundè, & cum
 cordis sui suauitate videre. Quid cogitas vilis
 homo? Christus terræ cœlorumque creator
 & Dominus fert patienter vt sibi præferatur
 latro, & tu iniquè ferre potes vt quiuis tibi
 præferatur? Christum cogita, eius gesta imita-
 re, & non solum superbiam abiges, sed inui-
 diam, tabificum malum & lethale. Neque
 mihi dicas, Malignè mihi aliquis præferatur.
 Num maligniùs quàm Iudæi Barabbam Chri-
 sto anteposuerunt? & tamen illa malignitas
 non solum non minuit Christi virtutem, sed
 admirabilem fecit magis. Quænam, o Angeli,
 est alia hæc nostra instructio? Multa atque ex-
 cellentes: sed hanc audite. Magna est hominū

Psal. 21.

erra-

erratio in rerum æstimatione: quis enim est qui non deteriora semper amet, & diligat, & sequatur? Cuius erroris etiam si illum initio parere soleat infirmitas vestra, vel ignorantia, vel vtrumque, adeò tamen malum serpit, ut prudentes etiam & volentes deteriora deinde vestra voluntate eligatis & sequamini; quæ est vltima anima vestra calamitas. Nã vtrum melius? vitium, an virtus, Satan, an Christus; Infernus, an Paradisus; tenebræ, an lux ignis æternus, an gloria sempiterna? Quæ horum eligere vis, ó homo? Sed scimus quæ eligas, quæ secteris: priora scilicet illa ferè, quæ sunt tua ignominia & perditio, alia autem quæ vera sunt bona negligis stolidè & postponis: placet tibi magis vitium, Satan, Infernus, tenebræ, ignis æternus; quàm virtus, quàm

Christus, quàm paradisus, quàm lux, quàm gloria sempiterna. At dicent qui excusare ex- Pf. 144. cusationes solènt in peccatis, quasi latere Deū vellent; qui illa faciunt, desperati homines sunt. Num tu peccator, qui nõ es desperatus, non eadem facis? Nam quum gulam, quum luxuriam, quum mammonam, quum gloriosam sequeris, nõne Dei volutati (quæ Deus ipse est) spurcissima & absurdissima anteponis? Quod quum facis, quid aliud quàm quæ faciunt desperati facis? Discamus peccatores ex hac Iudæorum teterrima electione meliora amare atque amplecti: iuuabit nos Christus per meritum ac mysterium huius suæ contumeliæ incomparabilis, ut illius voluntati & benignitati seruiamus ad eius gloriam sempiternam. Amen.

FLAGELLATUR CHRISTVS.

MATTH. XXVII. MAR. XV. IOAN. XIX.

In xciij. imaginem adnotatiuncula.

xciij.
121.

A. Prætorium, & Propyleum, unde prospicit Pilatus flagellationem.	E. Durissimè verberatur IESVS.
B. Columna, ubi ligatur IESVS.	F. De iunco IESVM cadere liqores iussu Pilati.
C. Stipes, ubi capite plebebantur damnati.	G. Mater Dei audit strepitum flagellationis. Vide quàm acerbè eius anima & cor flagellatur.
D. Multitudo Iudæorum, & Romanorum.	

MATTH. XXVII. MAR. XV. IOAN. XIX.

*Tunc ergo apprehendit Pilatus
IESVM, & flagellauit.*

ADNO-

ADNOTATIO.

A. Rastorium, & in eo propylaeum & pergula, unde Pilatus & eius aulici spectant quem admodum flagellis caditur IESVS.

B. Columna, ad quam alligati damnati virgis more Romanorum cadebantur (de qua columna Hieronymus in Epitaphio Paulae, Ostendebatur, inquit, illi columna Ecclesiae porticum sustinens, infecta cruore Domini) ad quam ducitur & flagellatur. Huius pars est Roma in aede diuae Praxedis.

C. Stipes, ubi collum aptare iubebantur damnati, quo certius ac facilius securim exciperent.

D. Multitudo vniuersa Iudeorum & milium Romanorum circumfusa ad spectaculum.

E. Hic, etiamsi omnia non potuit assequi imago, multa tamen sunt animaduertenda: & primis quidem, ut ad imperium Pilati rapiant IESV Miliarios per scalas violentissime. Erant lictores ministri Consulum, Proconsulum, Praefidum & Praetorum, qui simul carnificum munere fungebantur, & de condemnatis supplicium sumebant: ex his praefidus erant Consulis duodecim, alijs: praecedebant lictores suos Magistratus, gestantes alie fasciculum virgarum, & in eo alligatam securim. Aspice praeterea ut benignum IESVM pertrahunt ad septem & columnam, ut exiunt vestibus, alba qua induerat eum Herodes & suis, praeterea interula inconsultis: prociuntur humi neglectim vestes, stat in conspectu omnium nudus IESVS. O Angeli sancti qui adestis, nonne tam insignem perhorrescitis Dei contumeliam? & tamen adoratis corporis maiestatem. O bone IESV, quantus erat tunc pudor tuus virgineus & sanctus? O anima qua Christum IESVM nostis, videtis certe nudum dulcissimum IESVM vestrum Dominum & caeli & terrae, cum summa ignominia sicuti latronem mox crudelissime flagellandum. Si haec animus ferre non potest, quid fiet in ipsis quae sequuntur? Demones tamen contemnunt Nazareni nuditatem, non autem milites, sed attenti ad corpus Christi pulchritudinem excellentissimam, & admirabilem dignitatem stupent, iudas sugillant, nudus IESVS applicatur ad rigidam columnam, colligantur illi manus & pedes ad columnam, dorso exterius patente ad verberas, expediunt lictores omnes virgas, humi prociunt securas, accinguntur horridi carnifices, detinuerunt crudelissime bini vel terni, succedunt sibi per vices integri fessis. Primis ictibus

sanctae, aperit ur deinde atrociam vulnera, erumpit undique sanguis, dilaniatur caro Christi divina, caro Dei omnipotentis; urgent milites circumstantes, insurgunt detestabiles tortores maiori conatu, prouocant sese inuicem ad crudiora verbera. Vbi posteriorem partem corporis vident ita laceratam, ut nullus ferè appareat esse relictus nouo vulnere locus, vertit anteriorem: Isa. 1. & 35.

eam non minori truculentia consauciant; proleu. Ansel. Bernar. fuit sanguis, vniuersum corpus tingitur sanguine, & columna rigatur & humus. O Angeli sancti qui adestis, quis è caelo ad horrendum hoc spectaculum animum aduertitis, num non amare lugetis omnes? Lugere, inquit, non possumus vel dolere. Quid igitur? omnibus Angelis inauditum hoc facinus auersamur ac detestamur. Obstupefcant caeli, terra contremiscat, turbetur creatura omnis à facie Creatoris crudelissime verberati. Lugent anima quae in Limbo accipiunt nuntium huius truculentiae, gaudet tamen maligni spiritus, qui adsunt absentibus nuntiant, omnes exultant, derident stolidè flagellatum IESVM; Romani nulla misericordia commouentur; Iudaei hinc crudelitatem suam

serua illa flagellatione pascunt, illinc eam agere ferunt ac repudiant, verentes ne illa contentus Pilatus IESVM dimittat. Grauisissima fuerant quae haecenus passus erat Christus, tristitia, paenor, tedium, agonia, sudor sanguineus horum vi expressus; raptatus fuerat ceu latro nefarius, alapam acceperat, damnatus primum fuerat in concilio Iudeorum, consputus, caesus crudelissime colaphis, palmis, alapis, velatus oculis per contumeliam; rursus in maiori frequentia concilij fuerat condemnatus, ductus ad Pilatum, à Pilato ad Herodè, ab hoc rursus cum ignominia & veste candida ad Pilatum; apud utrumque semper à Principibus & Senioribus pertinacissime accusatus, ab his & plebe, ab omnibus Iudaeis summa contentione ad crucem expetit us: inter haec quis retenseat opprobria, iniurias, contumelias, impulsus, attractus, raptationes, colli manuumq; liuorè, vinculorum violentiam? O Christe IESV bone, fuisti haecenus duodecim plus minus horas his angustijs confluctatus, frigore & lassitudine confectus, tristitia & animi dolore vehementer fatigatus, dum fers agerrime non tantum quae tibi inferuntur mala, sed scelera quae in te & Patrem admittuntur; cum vides tot labores quam plurimis sua ipsorum culpa nullam allaturos utilitatem. Haec cum ita essent; si tamen

ad ea conferantur quae nunc fiunt, quae prae ea subsequuntur, leuissima fuisse videri possunt. Et tamen ut haec crescunt in re supplicia, benigne IESV, ita charitas tua in Patrem & mortales ardet magis, & ad horum redemptionem per ea quae passurus es acrius inflammaris, ac maiori uteris animi robore atque constantia; hoc est, ad ea applicas heroicae virtutis tuae excellentissimas operationes, quae summae semper fuerunt. Fuit haec crudelissima flagellatio, & doloris plusquam dici possit acerbissime plena, ut aliae omnes Christi vulnerationes; quod aliqua ex parte fortasse intelligimus, si animaduertamus Christi humanitatem omni ex parte fuisse perfectissimam: si enim ad animam spectes, ea erat alijs omnibus animabus, in eadem tamen specie, longe excellentior, propter dotes insitas; si ad corpus, id erat omnibus numeris absolutissimum, siue quoad elementorum, qualitatum primarium, quattuor humorum commixtionem & temperiem attinet siue quoad sensuum interiorum & exteriorum constitutionem, organorumque harmoniam, perspicacitatem, & viuacitatem; siue figuram & formam, magnitudinemque corporis contempleris, membrorum proportionem & decus, venustatem, robur, dignitatem, maiestatem. Sed quid ego hic habuit? prae dicit humanitatis

Psal. 44. Christi excellentiam David; Speciosus, inquit, forma es, Christe, prae filijs hominum, pulchrior & perfectior es quam reliqui omnes homines, quot quot sunt, fuerunt, exunt: quod verbum **יָדָבֵר** duplicatum mira energia significat; quasi dicat, incomparabilis decore, Christe IESV, & ineffabili; quem quod magis contempler, eo maiores cognosco habere te, & ampliores perfectionis accessiones. Decantat idem Salomon, quasi patrem Dauidem interpretatus; Qualis est, inquit, dilectus tuus ex dilecto? id est singularis ille, & prae alijs dilectus: respondet sponsa, Dilectus meus candidus & rubicundus, electus & insignis prae omnibus denis millibus; quibus verbis totius humanitatis Christi perfectionem proponit: exponit verò per partes in sequentibus praeclarissime. Hoc unum addam de perfectione humanitatis Christi, illam propterea esse summam, quod verbi diuini vniuersi hypostatica fuit manu Dei parata, & verbo Dei unita. Ex his intelligere nonnihil possumus quam fuerit acerba Christo haec flagellatio, quod etiam fortissime illam ferebat flagrorum atrocitatem: tamen ut erat corporis constitutione temperatissima, &

sensibus viuacissimis, ita laesio eius corporis minima fiebat longe acerbissima.

F. Porro desierunt IESV M. cadere ferocitates lictores ad imperium Pilati, cauebat enim ne flagellis necaretur: soluunt de sanguine tincta columna, inbent ut induat se suis vestibus, ligat deinde manus; nonnihil refrigerij accipit afflictus IESVS, sed ita tamen ut vestes affugiat acerbè eius vulnera & consueciant.

G. Vide Matrem Virginem, quae quanquam omnia in spiritu contemplantur, tamen verisimile est non ita longe abfuisse, et si extra atrium, quin crudelitatem illorum flagrorum sentiret, sentirent qui cum illa erant; excitatur gemitus & dolor omnium longe quam antea maior. Considera verò attentius, quemadmodum gladius omnium quae filius patitur, animam & cor Virginis Matris transfunderet, anima eius, & cordi Virginis & Sacrosancto ut infligantur durissima Christi verbera; magnanimitè tamen omnia sustinet. Coniunge te huic lactui, huic doloris sensui, & illa iria cogita: indignitatem qua flagellatur Deus à teterrimis latronibus, dolor quem patiebatur, tum sanguinis copiosam effusionem: compara verò animum vel hinc, quod antea factum oportuit, ut in te sentias quae patitur Christus, in te transformes, ut ea viuo animi sensu excipias, quasi illa flagra animae tuae & cordi infligantur: quod si viuacitas haec sensus interni tibi non contingat in meditatione passionis Christi, adhibe saltem exteriorem flagellationem & afflictiones, quae illos animi sensus representent, excitent, & apud Deum impetrant: nec tamen si illi sensus adsunt, propterea non est adhibenda exterior aliqua afflictio, prouidatamen & sale condita. Libet hoc loco adnotare passum quidem fuisse Christum summam animae, summam corporis dolorem in passione sua & morte, sed quem summae animae virtutes excipiebant ac sustentabant, & inter cetera excelsi animi magnanimitas immissa, & charitas summa: quae faciebant, ut dum cogit sua passione & morte salutem se parere mortalius sempiternam, & eam esse Patris sui voluntatem, nihil illi non videatur leue, nihil non cum summa animi alacritate suscipiendum. Similibus virtutibus cum esset munita Virgo mater Dei Maria, quum spem & fidem conseruaret excellenter, similibus praesidijs fulciebatur, hinc virtutum aliarum, illinc fide & spe utilitatis ingentis quae ex filij passione & morte erunt prouentura.

FLAGELLATIONE.
MEDITATIO.

315

O Immenſam Dei Patris, & Filij Dei miſericordiam & miſerationes! Ergo nec ſolum eſt Chriſtus cruci affigendus, & in cruce cum ſummo cruciatus necandus, ſed flagellandus etiam crudeliſſimè? Eſto ſatis, Domine Deus, ſi moriatur filius tuus; ne flagellatur, obſecro te, ſi tibi ita placeat, & ſi vis. Verum video, Domine, te aliter velle; flagellanda eſt vita cordis mei, vera lux oculorum meorum, ſalus animæ meæ & virtus. Intellego legem filiorum adoptiuorum poſuiſſe te filio tuo naturali & coæterno: Si filius meus eſt, ut eſt, & conſubſtantialis mihi filius eſt, flagellatur & ipſe ut adoptiuus pro adoptiuis; quam tamen flagellationem conſero ego nõ ad neceſſitatem: nulla enim filij mei paſſio neceſſaria ad mortalium ſalutem & vitam fuit præter mortem; nam mors Dei ſatis ad illud erat ſuperque. Tameſi ne mors quidem neceſſaria erat ſimpliciter; ſi enim ita voluiſſem, vno merito Chriſtus apud me compararet vobis & ſalutem, & vitam ſempiternam: ſed miſerationes etiã illas magnas in vos, õ mortales, volui explicare; nec tantum illa miſericordia in vos uti placuit, quæ eſſet ſi filium facerem hominem, & abſque eius morte procurarem ut vos à peccato & Satana redimeret: ſed adhibui etiam miſericordiam meam magnam, mortem filij, flagellationem, coronationem ex ſpinis, alias paſſiones, & contumelias, & opprobria: ut non ſolum ſufficiens illa eſſet redemptio, ſed copioſa & amplior: ita enim declaravi in Pſalmo, copioſam apud me eſſe filij mei redemptionem; & alibi, Amplius laua me ab iniquitate mea, dixit David Spiritu ſancto inſpirante. Intellego Domine Deus longanimis & multum miſericors; addis ad mortem hos cruciatus filij tui, ad pleniorẽ peccatorum noſtrorum redemptionem, quæ tamen per mortem fuiſſet pleniffima; qua morte, quibus poenis tuæ charitatis indicium nobis demonſtraſti, & excellentem naturæ humanæ, quæ tua eſt creatura, oſtendiſti dignitatem, & efficaciffimum humilitatis, & obedientiæ, & omnium virtutum in filio exemplum tradiſti. Hic fons ille eſt, Domine IESV, tuæ benignitatis immenſus. Pateris tu quidem, quod non fuerat neceſſarium, & plura pateris quam neceſſaria fuerant: neque pro te pate-

ris, ſed pro nobis: nobis enim gratiam & gloriam meruiſti, non tibi: & ſi quæ tibi meritis, ea es meritis quæ dimiſeras propter nos, vel non aſumpſeras; qua in te tuam item bonitatem exaltaſti; quum volueris illa mereri per mortem & paſſionem, quæ tibi alioqui debebantur, corporis gloriam, & quæ ad exteriorem excellentiam pertinebant. Hæc cum ita ſint, meritis illud etiam es, ut liberaretur Eccleſia tua à perſecutionibus impiorum, hæreticorum, & Antichriſti, & ut purgari poſſint poſt mortem qui in gratia decedentes aliqua egerent purgatione: magna eſt gloria, Domine, tuæ bonitatis, ineffabilis eſt. Vides tu, magne IESV, quàm refugiam ad ea quæ inſtâr tuarum paſſionum progredi, omnibus viribus animi deſtituor, ſtupet cor meum, planè ad nihil quaſi fatuus redactus ſum, nec intellego qui ſequuntur tremendos tuos cruciatus & myſteria. Adiuua me, Domine IESV, per eadem hæc myſteria & paſſiones tuas, qui plenus es miſericordiarum. Flagellandus ergo es, Deus IESV, pro nobis, & duriffimè flagellandus: eripiunt iam tibi veſtes carniſices furioſi, tu illorum furij obſequeris manſuetiſſimè, & appares omnibus nudus. Non impediabantur antea Angeli, non Dæmones, quin te viderent nudum, ſed aliter exſpolarum conſpiciunt: ſis nudus præcipue Iudæis, Romanis, & mundo, tuis hoſtibus, ijs qui ad contumeliam te tuis veſtimentis expoliauerunt, ut induerent confuſionem & cruciatu. Erubeſcis tu quidè vehementer, ſancte IESV, non erat tamen illa verecundia ex te, qui purior eras quàm Adam in Paradifo fuiſti; nullum enim in te peccatum fuit, nulla ad peccatum propenſio, ac ne eſſe quidem potuit: noua igitur eſt poena hæc, quam è nobis pro nobis aſumpſiſti; ac ne noua quidem, erubuiſti enim hæcenus totam noſtram & diè in tot opprobrijs quæ ſuſtinuiſti quaſi latro, quaſi blaſphemus, quaſi facinoroſus homo & nefarius. At verò tu, magne IESV, in tua nuditate veſtitus eras virtutibus & donis cœleſtibus; iuſtitia eras indutus, decore cœleſti & lumine, & fortitudine immenſa; eras veſtitus diuinitate: ſimul indutus eras veſtimentis vltionis, & operus quaſi palio zeli. Magnus eras, Domine, in tuis opprobrijs & infirmitatibus; nõ quod tui infirmum eſt,

Pſal. 13

Philip. 23

Pſal. 34

1. Pet. 23

Pſ. 68.

Iſa. 59.

Pſal. 92.

& 103.

Iſa. 59.

1. Cor. 13.

Dd 2 eſt,

est, fortius hominibus est, & omnibus aduersarijs potestatis, potentius peccato & Inferno. Verum pariter illa tua nuditas & contumelia vestiebatur misericordia & pietate in genus humanum; sic enim nostram salutem operabaris, & vestimenta quibus nostram nuditatem cooperires: tua igitur nuditas excellentissimè fuit vestita, excelsè IESV. Nos sumus verè & deformes & nudi, qui vestem iustitiæ quam accepimus in Adam amisimus; at illius culpa, sed nostra simul; illius actuali, nostra originali. Nudi concepti sumus & nati, texisti tamen nos tu, Domine IESV, gratiæ tuæ dono per aquæ salutis Sacramentum: sed postea heu quoties nudata est anima nostra? Quoties nuda & fragilis se coniecit in manus hostium armatorum & crudelium? Quoties suam foeditatem ante Angelorum & Dei conspectum flagitiosè aperuit! Da nobis, sancte IESV, ut nos semper tua hac nuditate tegas, in qua est virtus vestimentorum iustitiæ & donorum tuorum. En anima, iam ligatur Deus tuus, & ad frigidam columnam colligatur vigente frigore, & obstrictius ligatur atque acerbius quàm fuerat hastenus, quum septies fuerit ligatus, in horto, ad Annam, apud Caipham primùm, iterum manè ad Caipham, præterea coram Pilato, item coram Herode, rursus quum mitteret flagellandum Pilatus: nam cum stabat coram Iudice, soluebatur, quum inde mittebatur, rursus colligabatur. Nunc igitur vides illum acrius colligari, ut moueri ad verbera nullo modo possit. O rem miserandam in se, & flagrorum expectatione miserabiliorem! Da mihi, IESV, ex hoc mysterio fructus alios, & ut columnæ veritatis Ecclesiæ tuæ colligeri strictissimè, neque propter acerbissimas quasque afflictiones ab illa columna separeris, atque adeò me ipsum salutari flagellatione ut affligam ne ab illa dimouear, sed in dies illi hæream firmius. O si mihi dares præterea, bone IESV, ut quotidie me magis tuæ voluntati, & præceptis tuis astringerem, & maiorem illam constrictionem consiliorum euangelicorum, quam de tua singulari gratia suscepi, perfectius implem? Da item, Domine, ijs qui illam obligationem non susceperunt, ut ne tua consilia contemnant, vel statum religiosæ vitæ fastidiant, qui est salutare tuum beneficium, suave iugum, gratia excellentis: quam vitæ perfectione qui non assequuntur (ut non omnes capiunt illud verbum) ita tamen vitæ suæ rationes astringat, ut quæ po-

uerit alia consilia persequatur, nec simplici sola præceptorum obseruatione sit contentus. Porro autem quamuis refugiat animus vltimè procedere propter rerum indignitatem & dolorem; tamen veniendum est ad infinitam atrocitatem flagrorum, te iuuante ò Deus meus flagellate. Iam leuant manus flagellis crudelibus armatas horridi carnifices, iam incutiunt flagra crudelissimè, exit liuor in plagas atrocissimas carnis sanctissimæ, carnis Dei omnipotentis, conciditur totum Christi corpus, & à planta pedis vsque ad verticem capitis non est in eo sanitas; reputatur quasi leprosus è plagis, & percussus à Deo & humiliatus, ipse tamen vulneratus est propter iniquitates nostras, vehementia & multitudine verberum attritus est propter scelera nostra. Hæc autem est disciplina & castigatio non ipsius, sed nostra, quæ pax nostra paratur; nam eius liuor nostra est medicina. O res miserabiles & luctuosas! Deus acerbissimè vapulat atque ignominiosissimè propter peccata nostra, & nos peccatorum delectationibus gaudemus: itaque nostra voluptate flagitiosa Deo plagas & mortem irrogamus. O abominabiles lictores! non sat erat si virgis more Romano caderetis hominem innocentem, nisi etiam flagella adhereretis ut seruo; ea quæ crudeliora quàm virgas, ut nefario homini? Luge anima mea, luge; plora cor meum; plangite immires oculi: certe cernitis vestram vitam Dei flagellis concidi, videtis flagellatum IESVM, & quasi leprosum, contemplamini percussum & humiliatum, vulneratum, attritum: lugeat IESVS ipse, non oculis, certe vulneribus: sunt enim oculi in corpore eius innumerabiles, quibus plorat, non aquam, sed sanguinis acerbos riuos: lugeat Angeli ut possunt: plangit Virgo Mater filij cruciatum atrocissimum: lugeat Sancti Patres in Inferno: lugeat Henoch & Elias in terrestri Paradiso; si quidem ad ipsos per internuntios Angelos perferebantur Christi mysteria passionis, ut pie credi potest: lugeat natura vniuersa sensu suo. Quis igitur tam est homo immitis & excors qui non lugeat, qui non lamentetur? Quis, qui infinitam illam crudelitatem animo recolat, eam non ita sentiat, atque si infligerentur omnia verbera, non eius corpori tantum, sed cordi ipsi & animæ? Et quidem minora sunt & leuiora quæ dico, quàm quæ sentire debeo, quamuis declarare verbis non valeam. Considera

s. Tim. 3

Mat. 11

Mat. 19

sidera, pie mediator, rei huius indignitatem miterandam: flagellant excellentissima forma, virtute, innocentia hominem, quod omnes intelligebant; flagellant filium Dei, quod omnes poterant credere, & multi debebant. Hæc non indigna solum sunt, etiam si indignissima sint, sed infiniti sceleris & impietatis. Aspice ad dolorem, imò ad infinitos dolores innumerabilium vulnerum, qui ex corpore ad animam Christi penetrabant amarissimè. Verberant omnes illi ictus & vulnera cor Christi & animam plurimis alijs de caulis & maximis afflictissimam. Aduerte animam ad Paradisum tuum IESVM, qui illum amas; vnde non quatuor tantum flumina egrediuntur, sed innumerabilia; non aqua, sed sanguinis; non à loco voluptatis terrena, sed celestis; sed simul à loco doloris & moeroris incomparabilis; quæ non placide vt illa egrediuntur, sed acerbissimè; & non irrigant quidem omnem terram vt illa, etiã si possunt, & plene possunt, & potentius quàm illa possunt; sed terræ maxima pars hæc sanguinis Dei flumina non admittit, nõ admitter, quod est longè tristissimũ & miserrimũ. Porro cum esset vita Christi in sanguine, quantum sanguinis effundebatur, tantum vitæ adimebatur, & debilius erat in corpore anima & vita. Diuertere tandem mentem ad Virginem matrem, & in ipsa perspicies non solum summum dolorem & afflictionem, sed illud simul, nullum flagrum corpori filij infligi, quod eius corpori, cordi, & animæ non incutiat, & quod illa non cruentè amarissimè. Erat enim filio copulata perfectò amore Maria, non poterat ergo filius sine matre flagellari. Conciditur crudelissimis verberibus Maria amor, & assiduè simul augetur, & quò magis augetur, eò cruciatur magis. O dolores filij! ô dolores Matris ingentes! ô hominem immitem & seuum qui hæc nõ sentit! Quot acceperis vulnera è flagellis, Domine IESV, tu scis; & tamen pie credo reuelationi piorum hominum, qui tradiderunt numero fuisse ad quinquies mille & quadraginta. Fuisse quidem maximo numero certum est; non enim in te flagellando tanta cum atrocitate seruauit Pilatus Romanorũ legem, minus Iudeorum; sed eò spectauit totus, vt enormi & immodica crudelitate in te edira placereur Iudeorum animi: vt cædereris, mitis IESV, fauissimè quidè, circa mortem tamen. O immanitatem flagrorum, quibus

licebant omnia, tantum ne vitam eriperent. Fit contra omnes leges in te affligendo, IESV sancte, datur id perueritati Iudeorum, & diabolice malignitati: qua in re, nec quod volebat, id assequutus est Pilatus, vt discederet à malitia Iudei, nec aliud quicquam, quàm vt præter suam, & contra Iudeorũ voluntatem, IESV Satrocissimè cruciaretur: ita tamen prophetiæ adimplebantur & Dei promissio, tum salus mortalium parabatur. Verè hæc flagellatione, præter cruciatum immensum, reputabaris, sancte IESV, cum sceleratis; nam Pilatus permissione Dei in hac re quod dixit Moses seruauit, vt te verberaret; quod erat indicium ex lege mortem non mereri qui cædere ur: verum in plagarum numero contra legem fecit; pro magnitudine enim criminis compertu cædebat reus ex lege pluribus paucioribusue plagis, sed ita vt ne quadraginta excederent. At tu, innocentissime IESV, cum sine modo caderis, omnium criminum videbaris esse damnatus: & Pilatus dum verberans te vult mortis non esse reum significare, tamen infinite cum verberat, multis mortibus esse te dignum ostendit. Infinita est hæc significatio, bone IESV, amoris erga nos tui; singuli enim tui liuores, singulæ plagæ quid aliud quàm immensam in mortales charitatem tuam declarat? Quid? Si singulæ, quid omnes? quid tam immenso numero? Clamant omnia vulnera tua, magne IESV, ad patrem tuum, & peccatorum nostrorum precantur veniam: singula impetrare possunt & impetrant; quanto potentius simul omnia! Neque tamen potentius, quum singula idem possunt; verum alioqui longè potentius, quò idem, eademque virtute tam innumerabili numero replicant. Verè omnibus passionibus tuis, magne IESV, amplius lauas iniquitates, semper exhibes copiosam redemptionem, faciunt dulcem harmoniam & acrem diuinæ hæc voces, & auribus Patris, & tuis, & Spiritus sancti suauem & efficacem: clamant contra peccata, contra mortem, contra infernum, & exaudiuntur: clamant poenitentiam vt agant suorum malefactorum mortales, Deum cognoscant, eius voluntati vt obdiant: inclamant pijs mediatoribus facillimam viam ad deuotionem comparandam. Vulnera Dei tam crudelia sponte suscepta, tanta voluntate nobis ad salutem applicata, monstrant certissimũ nobis & diuinum refugium in nostris necessitatibus, atque adeo

Dent. 25

Pf. 50.
Pf. 129.

innumerabilia nobis offerunt refugia in nostris laboribus & ærumnis: vnumquodque enim vulnus tuum, benigne IESV, ampla est domus refugij & cœlestis vt saluos nos facias. At enim sunt vulnera tua mihi terrori, magne IESV: quid enim non meretur mea peccata, si tu propter illa, Deus quum sis, tam atrociter flagellatus es? sunt tamen, & esse debent vulnera tua spes certa salutis. Quid enim sperare nō possum & debeo à te, qui ex amore tuo immenso antequam essem tantā crudelitatem es passus, vt mihi mea peccata remitteres, & tuis virtutibus & donis ornares? Dant animæ meæ vires vulnera tua, Domine IESV; dare certè possunt, & dabunt quidem si mea peccata non faciant vt ne dent: sunt enim illa suscepta à Deo meo, vt vulnera sanentur animæ meæ, vt vulnera animæ meæ ne infligantur. Porrò cum non sit sanitas in carne nostra, vulnus sit tota, & liuor, & plaga tumens, non circumligata, nec curata medicamine, nec fota oleo; & eam tu sanam susceperis vt nostram sanares; factum est vt restituant nobis sanitatem tuæ plagæ, vulnera & liuores nostri tuis vulneribus & liuoribus curentur: tuæ plagæ tumens, quæ non fuerunt circumligata, non curata medicamine, non fota oleo, atque adeò quarum circumligatio, medicamen, & fomentum, vulnerum aliorum fuit sœuissima replicatio. Faciunt igitur tuæ hæc plagæ, vt animorum nostrorum, tum sensum vulnera tua virtute circumligentur, medicamine curentur tui sanguinis, oleo foueantur tuæ misericordiæ. Quis, si in flagella & tribulationes incidat, conqueri possit, & non potius patienter & longanimitè illa ferre debeat? Quis non deprecatur plura pro peccatis suis pari, & pro Christi amore atque imitatione? Ponamus ante oculos fidei & meditationis piæ filium Dei IESV. Madalumnam ligatum acerbissimè verberari; consideremus liuores, vulnera, sanguinis riuos; & si nostra sentiamus detrimenta, fateamur oportet non esse vulnera animæ nostræ curata perfecto medicamine, non oleo; & miseros adhuc nos esse credamus. Collige præuaricata anima mea ex hac Dei flagellatione vitiorum tuorum contritionem & luctum: tu

illa vulnera Christo infixisti; quoties enim peccatum in Deum commisisti, toties illi flagellum incussisti, & vt verius dicatur, quoties peccasti, toties omnia simul vulnera Christo infixisti: pro singulis enim tuis peccatis omnes plagas sustinuit Christus. Concipe ex Christi vulneribus virtutem animo quidem acri & constanti, humili tamen & sapienti per flagellationis tui corporis vsu, vt quum hoc facis, ex Christi plagis vim accipiat tui corporis afflictio, quasi in te illæ diuinæ plagæ suscipiantur, & tuæ per illas sint fructuosæ, vt esse possunt. Confer hanc corporis tui disciplinam ad tuorum peccatorum satisfactionem, adhibe ad vitiorum extirpationem, ad virtutum adeptionem; vt in interna flagellatione cordis & animæ tuæ, hoc est contritione, quæ, vt semper peccamus, nunquam non est adhibenda, & ad hanc diligentius confer Christi verberationem & deuotius, tum vt acrius vindices in peccata tua, quæ virtus est contritionis, simul vt plagas cordis Christi & matris Virginis Mariæ imiteris & sentias salutariter: sic vitia tua & habitus malos verberabis, & virtute vulnerum Christi excuties. Discamus hinc præterea, Diabolum, præsertim vbi molestus est, flagellare, & sicut ille facit nobis, ita nos contra illi faciamus. Illius flagella nituntur superbia in Deum, inuidia in nos: nos illum flagellemus Christi IESV flagris, quæ diuinam spirant humilitatem, immensam charitatem: his nos armati, vim vulnèrum Christi in illum conuertamus, illi eam opponamus, ita illam feram bestiam cruetabimus. Ille flagellat nos superbia, nos illum humilitate Christi, & nostra in Christo; ille nos cadit inuidia, nos illum Christi charitate, & nostra in Christo; ille nos alijs vitijs verberat, nos illum alijs Christi virtutibus, & nostris in Christo & per Christum. Et simpliciter quidem flagellum est Dæmonis, & vehemens, & efficax oratio, & quem accipimus à Christo in oratione sensus spiritualis: his magna dexteritate, & humilitate, & animo vtamur, & fugiet Dæmon à facie vulnèrum Christi IESV profligatus, cuius est gloria, virtus, & potentia infinita. Amen.

C O R O.

DE CORONATIONE
CORONATUR SPINIS IESVS

MATTH. XXVII. MAR. XV. IOAN. XIX.

In xcv. imaginem adnotatiuncula.

xcv.

A. IESVS ab atrio in aulam Pretorij crudelissime casu trahitur.
B. Regesserat Pilatus in cubiculam, & quid vellet fieri significauerat.
C. IESVS veste pariter ac pelle atrocissime excutus, purpurea oblamyde per ludibrium induitur.

D. Sedere iubetur in se ammo, capiti corona de spinis imponitur, arundo pro scepro datur.
E. Acerbissime cadunt, illudunt, feriunt arundines, consulant Regem Iudaorum.
F. Virgo Mater foris cum suis omnia ex internuntijs cognoscit.

122.

MATTH. XXVII. MAR. XV. IOAN. XIX.

Tunc milites Praesidis suscipientes IESVM in Pratorio,

Milites autem

congregauerunt ad eum vniuersam cohortem:

duxerunt eum in atrium Pratorij,

& exuentes eum, oblamydem cocctineam circumdederunt ei:

& conuocant totam cohortem.

& plectentes coronam de spinis,

& induunt eum purpura,

& posuerunt super caput eius, & arundinem in dextera eius:

& imponunt ei plectentes spinam coronam.

& genu flexo ante eum, illudabant ei,

& veste purpurea circumdederunt eum. Et milites plectentes coronam de spinis, imposuerunt capiti eius:

dicentes;

Et ceperunt salutare eum;

Aue Rex Iudaorum.

Aue Rex Iudaorum.

Et exuentes in eum,

acceperunt arundinem,

& percutiebant caput eius.

Et percutiebant caput eius

arundine,

& conspuiebant eum:

& ponentes genua,

adorabant eum.

Et veniebant ad eum.

& dicebant;

Aue Rex Iudaorum.

& dabant ei alapas.

Dd 4 ADNO-

A. **A**trium, unde IESVM suscipientes milites Romani traxerunt per scalas intro in aulam Pratorij: in atrio vero remanent Iudei in eadem hypocrisis perseverantes, ne contaminentur: observabant tamen quid de IESV ageretur per internuntios.

B. Pilatus in interiorem partem domus secesserat, à quo milites intellexerant quid fieri vellent: dixit enim ut flagellatum eum instar Regis per ironiam spinis coronarent, & Regem consalutarent, ut eò magis esset unde possent placari in eum Iudei, & ipse maiorem causam haberet IESVM dimittendi. Intelligimus autem missos antea qui spinas ferrent, ex quibus milites coronam plecterent, quasi regium diadema.

C. Conuocata vniuersa cohorte in interiorem aulam pratorij, alij plectunt coronam de virgultis spinæ ægyptiæ, trubicibus aculeis horridæ, ex eo arbusculo scilicet, ex cuius floribus incunda corona fieri solebant. Alij afferunt chlamydem purpuream & coccineam, dibapham, id est bis tinctam, vel quod materia esset purpurea, color coccinus quale regium erat indumentum, & à Romanis solebat honoris causa Regibus amicis transmitti: forma chlamydis erat ut pally, id est fibula ad collum connectebatur. Alij IESVM suis vestibus rursus exuunt, que fouebant quidem vulneratum eius corpus, sed simul vulneribus hæserant, quod ex sanguinis concretionem necessum erat euenire, itaque renouantur vulnera boni IESV: purpuream & coccineam chlamydem eum induunt, iubent autem sedere pro tribunali in vili scanno.

D. Cum sedisset benignus IESVS, & recruduissent vulnera, & sanguine perfunderetur toto corpore, affertur atrox corona, eam illi offerunt; eam esse quam ipsi honoris causa Romanus Imperator mittit: concedere illi Regnum, sed sineum & miserum, quale ipsum decebat: hæc ad contumeliam. Dein coronam non tam imponunt capiti, quàm truculentissimis furculis impingunt atque insigunt. Erat ea lata, ac densa, ut bonam capitis partem sensissimis aculeis transfigeret. Undiq; persluit diuinus sancti IESV sanguis, per vultum, per aures, per collum: ad hæc arundinem, siue calamum dextere inserunt, tanquam regium sceptrum: ita ornatum per summam contumeliam consalutant Regem Iudeorum genu flexi.

E. *Aue, inquit, conferti, Rex Iudeorum:*

hi cadunt diuinam faciem alapis, illi conspuunt, eripit unus e manu arundinem, que solida erat Plin. & robusta, ut esse solent orientales; illa caput ferit, quo siebat ut profundius insingeretur spine: omni denique contumelia illum, & opprobrio, & cruciatu afficiunt execrabiles latrones. Hæc contemplantur pie meditatores, in tua presentia fieri, indignitatem considera, dolore vulnerum, sanguinis effusionem; si penitus es Christo unitus, similia in te senties fieri, & viuas animi tui sensus cruentabitur cum Christo & affligetur, nonnumquam corpore etiam similem senties cruciatum. Hoc est Dei vestri caput, & Angeli, diuinitatis corona splendens; hæc vestra gloria, in hoc omnes thesauri scientiæ & sapientiæ sunt absconditi, hoc cælum, terram, vniuersam creaturam suo imperio sustinet & gubernat; & tamen acerbissime sensissimis spinis configitur. Hæc est facies in quam desideratis Angeli aspiciere, cuius conspectus vestrum desiderium beat; & tamen spiritus putidissimus conspurcatur; alapis crudelibus verberatur; non tamen velata facie IESV, ut fecerant Iudei, quasi suam cecitatem in illi præsagientes, hi lucem sentit hanc crudelitatem & ignominiam cælum, terram, omnis creaturam; & tamen homines illam, hi insigunt, alij non sentiunt. Pudeat te esse hominem, quod homines hæc faciant; dolo at tibi quod propter peccata tua fiant; confidas quod per hæc tua expientur peccata. Considera rursus Demones adhuc gaudentes, totam militum cohortem infinitis blasphemis Christum laceffentes, risu, cachinnis, sannis illi conuicantes. Iudei hæc non videbant quidem, audiebant tamen tumultum & clamores, sciebant per suos internuntios quid ageretur, partim vero lætabantur, partim illorum animus angebatur: metuebat enim ne tot pena & contumelia euaderent tandem in IESV liberationem, qua nihil contingere poterat illis acerbis. O IESV bone, vellem ex te scire quo pacto hæc feras. Primum non heroico tantum, sed plane diuino animo; sentio tamen summum dolorem, perseverat tecum tedium, maror, afflictio que per tot horas pertulit, vulnera flagrorum me excruciant, spine his omnibus adiuncte me consciunt: attamen quamuis crescant cruciatibus, longè tamè illos superat animi mei promptitudo, constantia, & fortitudo. Atque illos quidem cruciatibus, cum sint sensissimè, non ob necessitate tua redemptionis patior, o homo: sciat qui-

dem futura esset mea mors ad infinitos homines
saluandos: do tamen tua utilitati, que aliqui
sunt tua redemptio: ne committas per inspien-
tiam cordis tui ut horū meditatio tibi non pro-
fit. Et ad meritū, & ad spiritus vim, que incom-
parabilem habent utilitatem & salutem. Hoc
præterea volo te intelligere, inter acerbissimos
dolores quos tota mea passione sustinui, illū con-
tinenter accessisse amarissimum, quod semper
prospiciebam vnicę dilectam ac venerandam
matrem Virginem de doloribus & penis meis
confici: videbam meis colapbis, palmis, alapis,
conspuitur a iombus, meis flagris, contumelijs, spi-

nis, pauore, tristitia, frigore, lassitudine illā ve-
hementissime affligi & cruciari.

F. Quo tempore coronatus est Christus, fo-
ris extra atrium prætorij lugebat beata Virgo
cum suis, neque quicquam eorū que in IESVM
siebant videre poterat: audire aliquid poterat,
sciebat item vel per nuntios, vel ex turba vo-
cibus, ex quibus permanabant & divulgabatur
omnia: contemplabatur tamen desolata Virgo
singula spiritu in corde suo: duplicatur gemitus
omnium & afflictio, horrent ad spinas, abomi-
nantur carnifices, compatiuntur Christo, omni-
bus modis se affligunt.

MEDITATIO.

Egredimini iterum filia Sion, meditato-
res deuoti, egredimini, videte Regem Sa-
lomnem: egredi enim antea estis, & vidistis
Regem Salomonem in diademate, quo coro-
nauit eum mater sua in die desponsationis il-
lius, & in die lætitiæ cordis eius, id est quando
ex Maria Virgine nostrā assumpsit naturam
vniuersus Dei filius, & delicias suas fecit esse
eum filijs hominum. Egredimini rursus fi-
lia Sion, seponite illam coronationem incar-
nationis, & ad eam passionis, cui tunc se offe-
rebat Christus, totum animū atque affectum
omnem intendite, que plena doloris est &
ignominia, spineam spongi vestri coronatio-
nem. En vobis sese offert Christus IESVS
truculentissimè flagellatus, videtis recentia
vulnera Dei, imò totum corpus quasi vnū
vulnus aspicitis, cõcisas carnes, vndique fluen-
tem sanguinem, madidam terram Filij Dei
sanguine, absque ijs quos intrinsecus patitur
dolores immesos. Considerate, obsecro, quid
faciat è columaa solutus: inuestigat vestes
suas, quas latrones & atrociter illum exuerāt,
& contemptim disperserant. Exanguis IESVS,
& vehementer debilitatus & afflicus
colligit insus vestimenta sua hinc illinc, rigat
sanguine suo terram. Sed cur indui imperatis,
homines impij, quæ modò estis rursus spo-
liatū? Vt illum cõtumelia maiori & crucia-
m afficiamus, propterea id facinus. Nulla
fuit serè mora quin ex Pilati vel imperio, vel
permissione, è flagellatione conferant se la-
trones pessimi ad opprobriū & crudelitatem
spineæ coronationis. Adeste filia Sion, ani-
maduertite quid fiat sponso vestro. Apprope-
rante illum rursus exuere vestibus suis: crucia-
tus ille fuit quum se è flagellatione induit

Christus, addere volunt rabidi canes acerbio-
rem, & per violentiam rursus IESVM ex-
spoliant. Verum quid fuit, quapropter volui-
stis coronare spinis purpura indutum, non
suis vestimentis? Primum voluimus illum
cruciare vestes eripiendo, dein placuit vt con-
spicua essent illius flagra ad maiorem con-
temptum & abiectionem; ad hæc nolimus
ne vestigium quidem hominis illius vllum
remanere in illo, minus magistri, qualem re-
præsentare videbantur suæ vestes: vestem ve-
rò albam Herodis auferre placuit, ne videri
posset fatuus, sed potius homo nequam & fa-
cinorosus. Nihil scilicet confecerat homi-
nes excogitare poterant ad te contumelia af-
ficiendum, sancte IESV, & cruciati, quod
non auidissimè exqueretur & crudelissimè.
Vidistis filia Sion sponsum vestrum nudum,
quarentem sua vestimenta, induentem se, in-
dutum rursus exui, & iterum nudum: quem
fructum igitur ex his animo concepistis? Ex-
ercuimus sensus nostros interiores, tum spi-
rituales illis mysterijs, sensimus intimo ani-
mo indignitates illas & acerbitates immesas,
& cordi impressimus, contabuit anima nostra
dolore & compassione: simul illinc vim spi-
ritus acrem cõcepimus humilitatis & patien-
tiæ; voluissimus illi suas vestes offerre, cum
inuare, horridos illos carnifices abigere; nec
sanè eius volūtas erat vt hæc illi seruitia quif-
quam deferret. Quod illū velle intelleximus,
id conandum vobis est, vt lugubri & pia me-
ditatione vestes orationis spirituales, quas il-
le simul nobis quarebat, inquiramus atque
inueniamus, ipso nobis præunte: illis eum
induamus, quibus libenter regitur, imò qui-
bus nos ipse induit placidè & fructuosè: no-
stram

Thr. 3.
16. 26.

itratu nuditatem agnoscamus, quam effecerunt peccata nostra; vestes salutares virtutum quaramus, quibus nuditatem contegamus: contēdamus porro ne rursus à nobis eripiantur, illud considerantes, quòd à se denuo vestes eripi permisit IESVS, vt ne nobis per illū semel paratā ab hostibus nostris diripiantur. Sed quid hīc nos moramur? non morantur sēui milites: IESV Mece trahunt intrò in aulam pratorij, congregant ad eum vniuersam cohortem, exiunt, circumdant ei purpuram, sedere iubent vili in scabello, coronant atrocissimè corona ex spinis. Et coronam quidem non solū ad ludibrium conferunt, vt chlamydem & scammū, sed ad acerbissimum cruciatum, impactis trucibus spinis: non autem tantū vulnerarunt, sed crudelissimè etiam lancinauerunt. Porrigunt in manum eius tanquam sceptrum arundinem, illudunt & conuiciantur ei, genu flexo, quasi illum adorantes inclamant, Ave Rex Iudæorum, conspuunt eum, dant ei alapas, tum accepta ex manu eius dura arundine crudeliter caput eius percutiunt; quòd fiebat vt non solū priora spinarum vulnera renouarentur, sed vt altius impactis spinis, noua fierent vulnera & crudeliora. Ecce vobis, filia Sion, apertam meditationi vestrae materiae immensitatem: quid enim immensum non est & infinitū in gestis Christi, & passionibus, & morte, siue ad eum qui paritur species, siue ad peccatorū pro quibus paritur Deus grauitatem, siue ad fructum passionum? Ad pratorium adducunt IESVM scelerati, veluti ad Regiā & loco supplicij, ad augendū ludibrium. Voluisti, inquit, homo nefarie, Rex fieri; eris Rex, sed flagellatus; Rex eris, & spinicus, & horridus, & omnibus abominabilis. O tetrum Satanam, qui hæc per sua mēbra audet. Nolumus tuam coronationem faciant Iudæi, ludus enim ille esset si facerent: nos verè te volumus Regem coronare: Romanorum enim est Reges designare, non viliū Iudæorum; quæ tanta longè altius opprobrium faciebat. Sequimini filia Sion sponsum vestrum spinis coronandum, adorate vestigia pedum eius, ad cor vestrum sanguinem è vulneribus defluentem recipite, ne ad aliam quàm ad vestram terram recipiatur: exiit vestibus suis, illas accipite vos, etiamsi nolint Dæmones, illas seruate & deosculamini; sunt Christi, sunt Dei, sunt flagellati Christi & Dei propter vos, sunt quibus anima vestra amicum-

tur vestimenta salutaria & diuina. Congregant ad probrosam coronationem IESV cohortem latronum; conuocat simul Satan suos Diabolos maiori numero: conuocate vos filia Sion Angelos, vocate sodales vestras, aduocate cælum, terram, creaturam omnem ad spectaculum omnibus seculis inauditū, horribile tori creaturae & luctuosum, quo coronatur spinis Deus summa contumelia & cruciatu. En iam seder abiecit omni ludibrio expolitus; contemplantini eum filia Sion, is enim ipse est qui super thronos seder & super Cherubim, is qui per hanc vilem sedem meretur confesum ad dexteram Dei Patris omnipotentis in excelsis, & vt iudicaturus orbem sedeat super thronos sedes maiestatis sue; is qui sedes ad dexteram Patris, stat simul intentans suam indignationem & vindictam in malos, simul protendens manum celestis auxilij & retributionis in bonos. Conferte illā maiestatem cum hac abiectione, & videte esse illa in hac insuere diuinam virtutem; hanc per illam fieri excellentissimam vilitatem & potentissimam. Intelligite hinc, nihil altius esse humilitate quæ est in Christo; gustate vt omnem suauitatem superet sedere nudum, vulneratum, abiectum cum Christo. iam circumdant Christo purpuream chlamydem, obsoletam & contempnibilem, sed purpuream quidem illam & coccineam. En principium Regni tui, en purpuram te dignam, iam regnare incipe Regnum quod huius mundi nō est. Non hoc solum tunc dicebant homines impij, sed habent illius impietatis imitatores quamplurimos; Machumetanos, & Iudæos, & Hæreticos. Et illi quidē aperte Christo conuiciantur, hæretici cum alium sibi confingūt Christum, aliam Christi doctrinam appingunt, vero Christo, & veræ eius doctrinæ illudunt & conuiciantur insolenter. Sed hi impij sunt; quid nos, qui orthodoxam pietatem profite-mur, non similiter facimus? Hæretici nunquam non habent in ore Christum, illum tamen alienis vestibus induunt, id est suis erroribus: nos Christum confitemur, fidē Catholicam tenemus & doctrinam; & tamen ita viuimus, vt cum identidem chlamyde simili atque milites amiciamus mortua fide, & peruersa eius confessione & factis. O acerbilatrores, cur illum purpura induitis? iam enim est purpura amictus ampliori, & quidem vermiculata purpureo suo sanguine & vulneribus; si queritis despectionem, maior est

Mat. 27

Tereul.
de coron.
Milii.

Ps. 77.

E. 91.

Mat. 27

Mat. 27

est in hac purpura quàm in vestra chlamyde; quid vultis? Veram assimulare volumus Regiæ in augurationis pompam, ad maius ludibrium. O suam malignitatem! Verùm parat vobis hac purpura Christi, ô Martyres, vestras purpuras: nam propterea sanguis vester preciosa purpura est, quòd sua purpura imbuerit illum Christus. Vestit vos sponsus, ô Virgines, vestra stola, non solùm alba, sed simul quæ purpureum referat colorè; est enim in virginitate vestra suum martyrium: atque adeò induantur necesse est omnes sancti sanguine Christi, & sese lauent: non enim nisi per sanguinem, & ex sanguine Christi dealbantur, & euadunt in claritatè sempiternam; sanguis enim IESV vitã generat æternam. Propeate filia Sion, venite, en facit Christus ex scamo suo distributionem chlamydu purpurearũ: accipite, purgate animas vestras actionũ puritate atque perfectione in Christo. Sed en afferunt magna pompa homines peruersissimi ad IESVM spinẽ coronam, eam offerunt ob oculos per contumeliam, impingunt dein crudelissimè in Dei caput, in caput capitis vestri, ô Angeli, in vestri, ô Ecclesia vniuersa; vnum enim est caput omnium Christus, ex quo etiã sumetis vestrum influxum diuinum Angeli, vt omnem influxum Ecclesia & omne bonum: huius capitis caput spinis coronatur. Absque dubitatione dolor vester, & animorum auersio tanget vos, Angeli, quem è capite Christo in Ecclesiam suus dolor redundat: ad nos autem huius coronationis cruciatus pertinet propriè, ô mortales; ex nostris enim spinis plexa est hac Christi corona, nostra peccata sunt corona illius spinæ; atque adeò singula peccata omnes spinæ sunt, & tota corona. Pœna nostrorum peccatorum æterna in illarum spinarum vulnera conuertitur; vulnera illa, infinitè illi pœnæ satisfaciunt. O miseros nos si hæc non sentimus; miseri item si sentimus, & tamen non compungimur, & vitam in melius non commutamus: pugnabit enim ille sensus contra nos, & nostram scordiam coarguet. Animaduertite filia Sion, quantum afferat hæc corona Regi vestro cruciatum: vigent omnes sensus vel ex capite vel in capite, tum externi tum interni; illi omnes acerbè lædebantur, etiamsi præter ceteros cruciabatur tactus: interni simul omnes affligebantur, in totum corpus deriuabatur capitis dolor, vt ab eo principium sumunt om-

nes animales operationes: & tamen singulæ spinæ hoc faciebant, quid omnes? quid in sensibus Christi perfectissimis? Si vnum corporis membrum patitur, membra cætera compatiuntur: nunc verò in te, benigne IESV, humilis IESV, flagellare IESV, coronate spinis IESV, omnia membra, omnes sensus patiuntur; quid est consequens nisi vt compatiantur omnia membra tua, & immensa ista sit passio & compassio? O ferini cordis animam quæ hæc non sentit! ô immites oculos qui non plangunt! Si membrum es Christi, compaterè spinis amarissimè patienti Christo: quod si non facis, quid respondere poteris, nisi tuam insipientiam esse, & cordis stupiditatem accusandam? Ludum habe saltem quòd hæc non lugeas quæ lugent Angeli, qui tamen lugere non possunt: quæ cœlum, terra, creatura omnis obstupescit, & suo luctu luget. O verum & perfectum nostrum redemptorem & Samaritanum IESVM! Non solùm delet iniquitates nostras, sed infirmitates sanat tactus nostri per flagellationem, tactus rursus & reliquorum sensuum per coronationem. Et enim quid fuit Christi flagellatio, quid verò coronatio, nisi sensuum nostrorum correctio, & noxiorum motuum repressio, & tentationum depulsio? Quotquot enim plagas Christo infligebant flagra, quotquot spinæ, tot vulneribus Christus credebatur ob petulantiam nostrorum sensuum, quibus simul sanitatem asserbat: quòd si non sanentur peruersi sensuum tuorum motus, nec sedetur procacitas, tua est illa culpa, non imbecillitas medicinæ, vel Medici imprudentia. Corde recipe illa vulnera, ex corde deriuata ad sensus, accipies diuinum auxilium, si non vt dissipentur motus, certè vt ne noceant. Debent autem hæc quæ de appetitu sensuum dicimus, intelligi & vsurpari in appetitu rationali, & in rationalibus potentijs; & prius quidem in illis disciplina institui debet atque exerceri. Deerat sceptrum ad Regiam panopliam, inserūt in dexteram miris IESV homines scelerati arundinem acrem, qua vtebatur quidem ad ludibrium, conferebant tamè ad maleficium: accipit libens arundinẽ mansuetus IESVS, factus obediens terribis etiam hominibus. En vobis, ô Angeli, homines, en orbis vniuersæ Regem vestrum, Regem Regum, & Dominum dominantium, Regem omnium seculorum; Omnipotens nomen

1. Cor. 12

Psal. 50. 102.

Mar. 13

Apo. 19 1. Tim. 1 Exo. 6.

nomien eius. Hic idem sedet duplici indutus purpura, sui sanguinis, & obsoleta illa: sedet coronatus spinis, pro sceptro gerit in manu arundinem, salutatur genu flexo per irrisionem & detestationem Rex Iudæorum, percutitur alapis, conspuitur, verberatur eius caput arundine. Quid hinc videris, Angeli? Peccata videmus mortalium horrida & innumera, & Dei misericordiam, & Christi patientiam, & Regni cœlestis figurā: hæc enim purpura, hæc corona, hoc sceptrum, & quæcum his coniuncta sunt, pepererunt hominibus gloriam & Regnum sempiternum. Beatiæ estis, ô Dæmones, quibus semper illudit Deus: existimatis vos hæc fore IES V opprobria; sunt vestra, ac vestrorū assecularum non solūm opprobria, sed poenæ infernales; Christi verò gloriosissima trophæa, per quæ vos triumphat & tradit palam. Quid verò vos videris, homines? Videmus & nos quæ Angelis, sed in contemplatione nostrorum peccatorum hæremus: illa est meditatio nobis fructuosa, quæ applicat Christi passionem & impropria nostris culpis, vt in illas nos per illa vindicemus, simul vt per illa veniam ab eo qui propterea passus est vt illas nobis condonaret, exoremus: quod si paulò altius feramur, illos omnes cruciatus, illa impropria nos Christo infligere intelligemus, nostrorū peccatorum varietate. Purpura enim cōtempibili induimus Christum, si per hypocrisim Christum laudamus, vel si negligenter in oratione versamur. Corona spinea illum coronamus, vbi eius seruos conuictis & contumelijs appetimus, vel vbi malè de illis suspicamur. In dexteram eius arundinem inferimus, vbi contemnimus eius in nobis gubernationem, & disciplinam auersamur. Salutamus genu flexo Regem Iudæorum per ironiam, quādo subdolè nostris maioribus obedimus, quando non animo, sed ad oculum obtemperamus. Infringit Christo alapas, qui ignominiosè illum blasphemat, vel etiam si quis efficitas vel reuelationes, vel dona ementitur. Conspuit Christum, qui lasciuiam persequi-

Colof. 2.

Ephes. 6.

tur, & carnis corruptiones; vel si quis finem in delectationibus spiritualibus ponit. Percutit arundine coronam spineam Christi & caput, qui rebus diuinis ad malas artes, vel ad coniurationes, vel flagitia abutitur; vel ille etiam qui rebus spiritualibus, & moribus qui alioqui probati sunt, abutitur vel ad quæstū, vel ad dignitates comparandas. Denique in vniuersum vestiunt purpura, coronant, dant in manum Christo arundinem, & illum salutant hypocritæ omnes, quotquot in Deum peccant. Quid vos reliquæ Dei creaturæ sentitis? Nos quidem semper fecimus verbum Domini creatoris & gubernatoris nostri: in ipso enim sumus omnes, in ipso sumus & mouemur quamplurimè, viuimus etiam in ipso permulta, ipse nos fini nostro coniungit, Regem illum agnoscimus, & nostris actionibus & obedientia profitemur; nec amplius sentire possumus vel loqui quàm re ipsa præstamus, nisi illud nobis concedat noster Dominus. Hoc si concederet, clamaremus peiores nobis esse qui naturam meliorem quàm nos acceperunt: hi enim Regem negant eum qui orbem regit vniuersum, & eum in quo & ipsi viuunt, mouentur, & sunt, plagis afficiunt & contumelijs. Quod si nobis illud etiam concederet noster conditor & gubernator, nostras vires cōtra tantam impietatem conuerteremus, perirent omnes miserimè à facie nostra. Desidero, magne IES V, & peto abs te quàm possum humillimè atque studiosissimè, vt me tuis vestibus induas: purpura, quæ sit feruens meus in te amor, & acre desiderium sanguinem pro te fundendi; corona spinea, quæ sit gloria ea apud te, quæ per mortificationem omnium sensuum perficitur; spinis me simul compunctionis transfigas, & zelo iustitiæ & gloriæ tuæ; da mihi in manu arundinem, qua meas passiones, & tentationes, & insolentes Dæmonū importunitates, tanquam virga ferrea in te flagellem & dissipem, & fiat mihi virga illa virga directionis, virga Regni tui, qui es benedictus in sæcula. Amen.

GESTA

325

GESTA POST CORONATIONEM, ANTEQVAM FERRETVR SENTENTIA.

IOAN. XIX.

In xxvi. imaginem adnotatiuncula.

A. Offendit Pilatus Iudais IESVM flagellatum & coronatum e spinis: dicit; Ecce homo. B. Cum defenderet IESVM Pilatus, ad accusationem blasphemiam veniunt; Filium Dei se fecit. C. Magis timuit Pilatus, propterea ingressus in pratorium accuratius interrogat IESVM: Vnde es tu? D. Non respondet illi IESVS.	xxvi. 123. C. Quod videns Pilatus, urget illum concitati. D. Respondet IESVS; Non haberes potestatem, &c. A. Motus verbis IESV, apertius agit ut ipsum liberet. B. Addunt Iudaei; Si hunc dimittis, non es amicus Caesaris. A. Hac plaga Pilatus à IESV defensione deiectus est.

IOAN. XIX.

Exiit ergo iterum^a Pilatus foras, & dicit eis; Ecce adduco vobis eum foras, ut cognoscatis quia nullam inuenio in eo causam. ^a Exiit ergo IESVS portans spineam coronam, & purpureum vestimentum; & dicit eis; ^a Ecce homo. Cum ergo vidissent eum Pontifices & ministri, clamabant dicentes; Crucifige, Crucifige eum. Dicit eis Pilatus; Accipite eum vos, & crucifigite; ego enim non inuenio in eo causam. ^b Responderunt ei Iudaei; Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia filium Dei^b se fecit. Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonem, ^a magis timuit: & ingressus est in pratorium iterum, & dicit ad IESVM: Vnde es tu? ^a IESVS autem responsum non dedit ei. Dicit ergo ei Pilatus: Mihi^a non loqueris? Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te? Respondit IESVS; Non^a haberes potestatem aduersus me ullam, nisi tibi datum esset desuper. Propterea qui me tradidit tibi, maior peccatum habet. Exinde querebat Pilatus dimittere eum. Iudaei autem clamabant, dicentes; Si hunc^b dimittis, non es amicus Caesaris: omnis enim qui se Regem facit, contradicit Caesari.

ADNOTATIO.

Postquam edixerat Pilatus ut finem faceret militibus affligendi IESVM, iussit duci: praecedit ipse ad Propylaeum eo animo, ut qui verbis & auctoritate non potuisset Iudaeos ab insurrectione IESV reuocare, commiseratione flecteret. Peruenit prior ad anteriorem Propylaei partem; conuertunt ad illum ferociter ora Iudaei. At Pilatus; Ecce, inquit, adduco eum ad vos foras virgine casum, atque spinis coronatum; utrumque cum ingenti crudelitate atque ignominia, ut intelligatis me vestrae importunitati hac dedisse, ut tandem vestri cuius miseria animum vestrum placent, neque ad mortem usque velitis in illam seuire: proficor enim, quod saepe dixi,

me in illo nullam mortis causam inuenire: dimittam igitur illum emendatum, ita ut nec ille iactare possit se Regem, nec vos ab illo quicquam timere: date hoc humanitati, Iudaei, & veniat vobis in mentem quod homines estis, qui accusari possitis, in quos seuire, quibus condonare noxam Caesar, vel ego possim. Cur tu per te illum non dimittis Pilate? Vellem quidem dimittere; sed illud contendo, ut consentientibus Iudaeis dimittam. Video quidem IESV innocentiam singularem, Iudaeorum liuorem tetrum, nec sum iam parato animo, ut pro veritate stem fortiter contra iniquitatem & calumniam. Hac cum diceret Pilatus, & Iudaei tumultuarentur, ductus

Ee IESVS

latius, quā antea semper veritus fuisset IESVM damnare, tunc verō magis timuit. Audierat de Deo Iudaeorum, nō erāt inusitātū idololātras Deorum filios credere & adorare, arcana quae de Deo Iudaeorum audierat admirabatū (ignotum enim Deū ferē Gentiles colebant) quare exhorret, quum illius Dei, ignoti quidem, sed Dei tamen filium cogitat à se mori iudicandum. Relictū ergo Iudaeis rursus ingressus praetoriū assumptō IESV attentissime illum interrogat. Iam non quero an Rex sis, non quid sit veritas, sed hoc ut dicās, unde es in Scio Galilaeum, ē potestate Herodis; hanc originem non quero, sed aliam: intellexi quidem ex te non esse Regnum tuum ex hoc mundo. Suspiciatū sum te Regem esse, sed à quo Romanis non sit timendum; rationem tamen regni non intelligo, audiens quōdā te filium Dei dixeris: peto ex te ut aperias mihi unde sis: ut intelligere possim an sis filius Dei: ita fiet, ut & Regnum tuum unde sit intelligā: quod quā intellexero, eripiātē ex Iudaeorū conūratione & maleficio. Eō res iam euaserat, ut si respōdisset IESVS, planē videretur à Pilato liberandus, & id sua responsione quae fuisset: nāq; audiens quōdā se diceret Regem IESVS, illum suspicione Regni affectatū liberauerat; quid non faceret, si eum apertē & clarē dē caelo filium Dei omnipotentis venisse in mundum, sumpsisse ex Virgine carnē ad redimendos mortales ab aeterna morte, ad communicandam illis sempiternā gloriam venisse audiret?

D. Quae circa quum sciret IESVS, et si Deum se Pilato fateretur, alia occasione ab eo esse inuoluntate, ne grauius peccaret Pilatus, tum propter eius indignitatem noluit respondere, simul ut voluntate sua intelligeretur pati: quod infinitis alijs factis demonstrauit, dispensationē & praeceptum Patris, & scripturas voluisse se voluntarie adimplere.

C. Videns Pilatus, quōd nihil responderet, iam non admiratur silentium ut antea, sed perturbatus animo, & impensius cupiens aliquid audire, unde occasionem capere posset illum dimittere, vnde occasionem capere posset illum dimittere, vnde occasionem capere posset illum dimittere. Alibi, inquit, non loqueris? coarctata quidem mente ita loquitur, sed beneuola; quasi vehementer illum alliciens ad responsionem. Propterea addit, Nescis quia potestatem habeo crucifigere te, & potestatem habeo dimittere te? Tu ipse intellexisti, IESV, quanta contentione te hactenus à morte liberare voluerim, & nunc in eo sum totus: responde, et si aliud nihil te mouet, illud moueat, quod in potestate mea est tua vel mors vel vita, & tua responsione pos-

sis à me vitam impetrare.

D. Cum ad primam interrogationem nolisset respondere Christus, ad hanc noluit tacere, propter zelum potestatis Patris sui, Non haberes, inquit, in me potestatem, nisi tibi datum esset de super. Rursus reuocat ipsum à terris, & ad spiritualia inuitat, ut amē, quum dixit; Regnum meum non est de hoc mundo; quod mouerat Pilatum, & nunc non dubium quin fuerit permotus, sed ita tamen, quod sciebat IESVS, ut non propterea esset eum dimissurus, sed minorē uoluntatem adducturus ad eius damnationē. Curabat enim Christus, considerans non nihil uirtutis & ueritatis quod in eo erat, Pilatum remunerare, ut leuius peccaret, & leuiorem penam mereretur, quod antea iam curauerat. Respondit igitur Christus, Nō haberes potestatem aduersus me ullam, nisi tibi datum esset de super: propterea qui me tradidit tibi, maior peccatum habet. Habes quidem in me potestatem aliquam, uerum non ut arbitraris à Cesare, uel ex officio tuo, uel à Iudaeis; in me enim ne minimū quidem possunt omnes Demones, omnis terrena potestas, uel uniuersa creatura; sed dispensatio est à caelo proueniens, à Deo Patre permisa tibi, ut facultatem habeas me a uita & morte. Potestatem ergo cum tu proficaris te habere in me, & uideris meam innocentiam, grauius quidē in Deum & me peccasti me flagellando & spinis coronando; grauius simul peccas, qui non dimittere audes propter humanum timorem; grauius tamen longē quā tu peccas Iudaeis: tu enim ignorātia quadam, & pessime peccas; illi ex terra inuidia, malitia, malignitate, & longē minori ignorantia.

A. His uerbis perturbatus Pilatus, iam inde apertius disquirebat unde IESVM dimitteret, cum antea in hoc fuisset relicto enim IESV intra praetorium, prodijt rursus ad propyleum, & cum Iudaeis acrius contendit, IESVM ut liberet: quod ubi uiderunt Principes, sua maleficia & seua consilia in angustum redacta, nec religione moueri Pilatum ut IESVM crucifigeret, quod ipsi sperauerant, sed contra ut liberaret; ueniunt ad illud quod apud Romanos sciebant plurimum ualere, ad ambitionem; ut timorem incuterent Pilato, & caueret ne iacturā faceret dignitatis apud Caesarem, clamant;

B. Si hunc dimittis, non es amicus Caesaris, omnis enim qui se Regem facit, contradicit Caesari. Hec dicunt furias spirantes, & atroces minas, quasi illum apud Tyberium accusaturū. Non potes, Pilate, tueri tuam dignitatem, non potes

non esse reus Maiestatis, si hunc dimittis qui se Regem esse proficitur. Nihil est quod tibi persuadeat Regnum eius non esse de hoc mundo, Regem ipse se esse non negat; hoc est adversari Caesaris monarchia: quod si tu in illum non animad-

uertis, plane te hac rebellionem implicas, nec es amicus Caesaris, sed inimicus eius hostis.

A. His verbis deiectus est Pilatus a defensione Christi; & victus ambitione & vano timore, dedit manus Diabolo & Iudeis.

MEDITATIO.

IAM eò filia Sion ventum est, ubi à Pilato IESVS ad crucem damnatur; sed prius datur nobis in còspectu, vt intelligamus omnes, si crucem Christi deuotè & fructuosè velimus meditari, nobis præcedentes omnes Christi passiones & impropria ob oculos mentis esse ponenda, & intimo cordi figenda; ita ad eundem ad crucis meditationem. Excursus vehementer Pilatus IESVM, vrgèt acerrimè Iudæos, quasi colligens argumenta ex sanguine & cruciatibus, ex deturpatione & contumelijs Christo inflictis. O nefaria argumenta! o rationes crudeles! si illum ita flagellem, ita affligam, & despiciam faciam, vt nullius animum ad misericordiam mouere non possit, deserent suam inuidiam Iudæi, suam malignitatem, & crudelitatem, & malitiam; misericordia mouebuntur si tam atrociter mulctatum illis ostendam. Si tuum hoc fuit consilium, Pilate, impium tamen fuit & insanum: quum nouisses Iudæorum deploratam feritatem, eos speras miserijs IESV placandos, & non potius ad rabiem accendendos? sed tamen non tam fuit tua cogitatio, quam præsentis & sæuentis Satana. Multis coniecturis collegerat veterator esse IESV doctrinam, vt suo sanguine delerentur peccata: huic doctrinae & veritati diuinæ voluit illudere Diabolus malignitate & conuiciari: persuasit Pilato aliud agenti, vt pro liberatione IESV, IESV sanguis funderetur; ita scilicet futurum, vt eodem sanguine diluerentur Iudæorum malitia & obstinatio; quod per summam irrisionem & fannam cogitauit: ita suum agebat cum suis Apostatis spiritibus triumphum de IESV, deque eius doctrina, simul crudelitatem suam in Christum, & sænam tyrannidem in Iudæos exercebat. Ecce adduco eum foras, vt cognoscatis, quia in eo nullam inuenio causam. Loquitur item Pater Deus mortalibus è cælo: Ecce filiū meum mihi consubstantialem & coæternum; adduco eum ad vos foras mortales, vt quum semper apud me sit intus in mea æternitate & substantia inuisibilis & immortalis, fiat in vestro

tempore & fragili substantia visibilis & mortal. Neque huius rei causam habui nisi vos, ex mea bonitate; propter vos enim venit filius meus in mundum de mea & eius misericordia & voluntate, vt vos è manu Satanae liberaret, & vestra omnium peccata in se tolleretur, patiens ipse pro vobis & moriens. Causam igitur & incarnationis filij mei, & eius passionis & mortis accepi ex mea charitate propter vos: hoc agnosce, hoc deplorate, compatimini filio meo pro vobis patienti & morienti, neque imitemini impios: Iudæi enim etiā nūc in filiū meū causam eius mortis conferunt, quos sequuntur alij infideles & hæretici. Iudæi, si nihil aliud, certè ex lege pertinaciter credūt se iustificari; quare Christum propter sua peccata, non mortaliū, mortuum esse blasphemant. Idem Mahumetani de sua lege iactant: Christū verò vtrique explodunt. Hæretici per solitudinē suæ fidei à Christi iustitia excidunt, & faciunt Christū frustra suum sanguinem effudisse. Neque tamen solum Lutherani, & qui ex his prodierunt, sola fide autumant se iustos, sed singuli suæ. Catholici vtiā nos similiter nō facere interpretari possemus. Quid enim sunt varia quæ admittimus contra Deum peccata, quāni eius filium conculcare, & eius sanguinē pollutum ducere, & spiritui gratiæ contumeliam facere? & dum abutimur Dei longanimitate, & in peccatis perseveramus, nōne re ipsa dicimus Christum frustra mortuum esse? Nam si absque ea causā mortuus est quam Deus accepit è nostris peccatis, & tamen mortuus verissimè est, causam mortis eius in ipso ponere videmur, & esse peiores Pilato, qui nullam in eo causam inuenit. Ecce homo. O sancte homo IESV! Deo homo IESV! o splendor gloriæ, & figura substantiæ Patris æterni? Deus homo IESV! Quis fructuosè hunc locū meditari possit, nisi tu eius cordi dicas tuū. Ecce homo? Ita fac, bone IESV, per ea mysteria quæ in Ecce homo posuisti. Ecce, tē nouā, & inauditam, & stupendam proponit Pilatus, hominē innocentē, miraculis clarū, doctrina

Io. 18.

Ioh. 18.

Ioh. 18.

Ioh. 18.

doctrina

etiam admirabile, existimatione excellentē,
 quæ ne Iudæi quidem ignorabant: hunc ho-
 minē proponit Pilatus flagellis crudelissimè
 concitum, spinis sæuis coronatū, purpura per
 ludibrium ornatum, & arundineo scepro; &
 tamē Iudæi eius non miserentur, illius etiam
 crucē vrgent eò violentiūs. Quæ Pilatus ipse
 ita atrociter fieri imperauerat, vt omne cru-
 delitatis exemplū superarent, ea ipsi contem-
 nunt omnia. O afflictum te, bone IESV, &
 vita animæ meæ! Qui te defendebat, is in te
 non imitabile exemplum edebat crudelitatis
 & iniustitiæ; & tamen uesciebat te esse Deum
 omnipotentē, eras tamen, vt semper es. Quæ
 infinitè igitur excedit hoc exemplum tuum,
 illud, Pilate, quod credebatur esse incredibile?
 Tu credebas esse in hominem à te editam il-
 lam atrocitatē, edita est in Deū. O te miserū!
 ô Iudæos supra omnē fidē immiserordes &
 crudeles, qui tam miserabilē atrocitatē vidē-
 tes, nō solum odium non deposuerunt & ac-
 cusationem, sed furiosius etiā auxerūt & per-
 sequuti sunt! Ecce homo Pilati Iudæis nihil
 profuit, profit nobis ô meditatores deuoti.
 Tu quidem, Pilate, voluisti Iudæos ad miseri-
 cordiā prouocare flagellatione & coronatio-
 ne IESV, nihil aliud adduxisti, ac ne curabas
 quidem alia, vel nō noueras; & illa videbatur
 tibi causā esse cōmiserationis vehementissi-
 ma, vt erat. Quid si dixisses pœnas alias, dolo-
 res, afflictiones, contumelias, colaphos, ala-
 pas, vincula, raptationes, multationes acer-
 bas? Si quæ intrinsecus passus erat, & illo eodē
 tēpore patiebatur? Ille enim homo erat, qui
 ex horro vique, & illa oratione amarissimè
 infinitis modis affligebatur. Quid si illius tam
 afflictū hominis diuina dona, & excellentias
 tum naturales tum supernaturales predicaf-
 ses? Quid si Deum dixisses, & hæc persua-
 dere potuisses? absque vlla dubitatione non
 te solū ad misericordiā IESV, & liberatio-
 nē promouisses, sed tetrū Satanā, & Diabolo-
 omnes non ad misericordiā, sed ad eripiendū
 à morte IESV M traxisses repugnantes, atq;
 ad eō Iudæos ipsos ad deserendam accusatio-
 nem suam commouisses; tamen si dari nō po-
 tuit vt Deum esse IESV M illis persuaderi
 posset: quo fit vt essent Iudæi Diabolis peio-
 res, desererunt enim tandem Dæmones IESV
 M insectari propter suspitionem diuini-
 tatis, nunquā cessarunt Iudæi: sed tamē si his
 fuisset persuasum IESV M Deum esse, abs-
 que dubio ab illius insectatione discessissent.

At nos credimus omnes passiones Christi,
 omnes pœnas, omnes perfectiones & dona;
 fide tenemus simul illum hominē Deum esse
 omnipotentem, illas pœnas Dei veri fuisse
 & viui, ac propterea fuisse immensas; & tamē
 nulla cōmiseratione mouemur. Nobis dictū
 est, Ecce homo; nobis cōtinenter dicitur, Ec-
 ce homo, cuius præ vulneribus & contume-
 lijs infinitis nō est species vel decor vllus, in
 cuius aspectu nihil nō despectum, qui vir est
 post omnes homines abiectissimus, insignis
 ē doloribus, notabilis ab infirmitatibus. Hac
 clamant Propheta; hæc Euangelia, hæc per
 imagines huius mysterij Ecclesia sancta, & ta-
 men nō mouemur. Quod si nō ad sensibile
 deuotionem, saltē ad deuotionis actus vehe-
 menter nitamur, si nō ad compunctionē sen-
 sibilem & lachrymas, saltē ad interiores, si nō
 ad Christo compatiendū, & pro Christo quaf-
 cunque tribulationes patiendū, saltē ad ha-
 rum desiderium pro Christo. Putamū sine Iudæis
 duntaxat hæc esse proposita ad commi-
 serationē? nobis præcipuè proposita sunt: il-
 lis enim non solum non profuerunt, sed ob-
 fuerunt etiam: caueamus ne Iudæis vel simi-
 les efficiamur, vel etiā peiores. Ostendit Iudæis
 Christū afflictū Pilatus; is quē illi dere-
 stabantur, & ingenti odio prosequabantur, &
 dixit eis; Ecce homo. Nobis eundem ostendit
 Pater omnipotens; is qui vult omnes ho-
 mines saluos fieri, nos verò sua charitate cō-
 plectitur, & diuinis beneficijs prosequitur; is
 quem nos profitemur atque adoramus Pa-
 trem immense maiestatis: hic igitur est qui
 ad alias infinitas benignitates, hanc etiam in
 nos confert, & ad aures interioris hominis, si
 quis aures audiēdi habeat, suauissimè loqui-
 tur; Ecce homo, ecce vnicus filius meus, Do-
 minus vester, quem pro mea immensa chari-
 tate dedi vobis: ecce habetis filium meū, ve-
 ster est; ego enim sic dilexi mundum, vt ver-
 bum meum donarem vobis vtrò, vt viscera
 mea, vestra essent. Aperite corda vestra, reci-
 pite donum inestimabile, ecce homo, & in
 illo, ecce me, ecce Spiritū sanctū, ecce nostrā
 triū vnam diuinitatem. Vt autem hæc chari-
 tatē nostrā erga vos commendaremus, volui-
 mus, vt filius hic meus, nō solum homo esset,
 sed vt pro vobis pateretur & moreretur: his
 ornatum gemmis donum à nobis accepistis,
 flagellatum filium meum, spinis coronatum
 pro vobis, & crucifixū. Ad hæc hic homo ab
 aternitate voluit offerri ad cruce m & mori:

Ecce 3 hæc

1. Tim. 2.

1. Tim. 2.

1. Tim. 3.

hac veniens in mundum pro vobis in se recepit, hac passus est, vt vobis pareret vitam sempiternam: neque hoc solum, sed se vobis dedit in cibum, vt in corpore & sanguine suo nostra etiā triū pascere mini diuinitate. Ecce igitur homo. Hac autē omnia cū vobis dederim in hoc homine, nihil à vobis vel peto vel expero, quā id quod vobis sit salutare & facile, vt me diligatis, & Filium meum, & Spiritū sanctū, & mādāta nostra, & Ecclesia nostra seruetis. Diligite, o fratres filij mei, quos ego in illo dilexi semper, diligite Deū, & nihil erit vobis difficile, omnia verò proueniēt in salutem & vitā ium animā, tum corporis sempiternam. Audite filij, audite me patrē vestrum qui in cælis sum, audite fratrē vestrū IESV M filium meum, qui ad dexterā meā sedet, qui hęc eadē vobis proponit, hinc enim fiet, vt volūtas mea vobis placeat, & ad illam faciendam omnes vires intendatis. Hac si nō percipiatis, & altiores mentis eleuationes vos non moueant, en aliter vobis propono filiū meum, factum pro vobis hominē dolorū, & sciētem infirmitatem ab initio vsque suæ incarnationis. Videte cum indutū vestra mortalitate, vestris infirmitatibus, vestra carne, immēsitatem eius vtero matris inclusam; ibi omnes futuras passiones, ibi mortem futurā cogitatione, voluntate, & spirituali sensu subeuntem cōtemplamini. Narum videte nudum, iugentē, frigentem, in summa paupertate, panniculis inuolutum, reclinatū in præsepio inter asinum & bouem, lacte egen. E vt viueret, circumcisum vt peccatorem, qui sanctitas erat infinita, sanguinem è vulnere fluentem excipite, & abscessum præputium, fugientem cum Matre in Aegyptum sequimini, labores itineris, & egestatem Aegypti considerate. Quoties panē à Matre paruulus IESVS petijt, quem illa nō habuit, vel cum difficultate habuit: rursū labores itineris quum ex Aegypto redirent conspice, & metū ab Archelao, & secessum in Galilæam. Ibi rursū videte paupertatē, gustate vt inceperit Matri deseruire puerilib⁹ ministerijs, vt Iosepho in lignaria, vt mortuo Ioseph exerceat ipse per se lignariam, vt ad tricesimum vsque annum incognitus inter homines vixit & quasi abiectus, nec litteras discens, nec magni quicquam designans. Contemplamini porrō quā exercitā & laboriosā vitam ageret post annum tricesimum, in quantā paupertate, in quot laboribus, famē quoties sit passus, quo-

ties ex itinere & prædicatione fatigatus fuit. *Ier. 4.* rit, quē admodū fuerit ter à Sarana cētatus, bis *Mat. 4.* portatus per aërem sublimis, semel à deserto *Luc. 4.* Dommim in tēpli pinnaculū, iterū in montē Nebo & verticē Phasga. Raptus est à ciuib⁹ suis ad superciliū mōtis, vt inde daretur in precipitium. Quoties infidias illi pofuerūt Iudæi quū concionaretur! Quoties illi contradixerunt, & disputatione adorti sunt: quoties illū conati sunt capere in sermone! Quoties illi os occluderet! Quot iniurias & cōtumelias in illum coniecerunt! quot calumnias effinxerunt: quā sapē voluerunt eum lapidare! quā sapē caperet: tandem in concilio decreuerunt illū interficere. Ecce homo hactenus dolorū & laborū, scientē infirmitatē & afflictionem. Quid præterea? Ecce homo, qui in hortu in oratione cum morte conflictatus ad mortem vsque est, vnde venit in agoniam, & sanguineū sudavit sudorē ad terrā vsque decurrētē. Traditus à discipulo est in manus impiorum, cum summa ignominia & crudelitate ligatus est, ductus est ad Annā, vbi atrocē accepit a lapam, ad Caiphā, vbi tanquā impius & blasphemus damnatus est ad mortē, & ea nocte contumelias, alapas, colaphos, cōspuationes, euulsiones barbe & capillorum perpeffus est; duct⁹ postridie est ad curiā, ad vniuersum cōcilium, vbi rursū condemnatus ad Pilatum rapitur, apud quē inuidiosissimē accusatus est & falsissimē; inde apud Herodem pro fatuo habitus, reductus ad Pilatum dirissimē flagellatus est toto corpore concisus, spinea corona atrocissimē coronatus, indutus purpura, donatus arundine pro sceptro ad cōtumeliam, & ea percussus est, traditus tandē ad crucem est Iudæis ab impio & ambitioso Iudice Pilato. Aspiciate baiulantē suam crucē, sub cruce acerbissimē laborantē. Attēdite verò ad crucifixionē, ad crucis & crucifixi Dei leuationē. Contemplamini per tres horas mortis cruciatu angere vsque ad mortē; considerate & superiores omnes sanguinis effusiones, & hęc mortis vltimam. Mortui videte transfigi latus & cor ipsum, de cruce deponi, vngi, sepeliri. Ecce homo. Ecce quæ pro te, o vilis homo, de sua immensa charitate in te Christus filius meus assumpsit & passus est. Porrō autem è contrario gloriosa de Christo contemplare. Ecce homo, qui Angelo nuntiante de Virgine immaculata per Spiritū sanctū conceptus est, qua conceptione factus est Deus homo. Impleuit ex vtero Matris gratia, & spiri-
ritus

ritus exultatione, & prophetia Ioānē Bapti-
 stam in vtero itē matris clausum. Prophetat
 de eo diuinē Zacharias, nascentē diuinis prę-
 conijs celebrant Angeli innumerabiles, stel-
 la ex Oriente Reges Magos adducit, illū ma-
 giadorant, illi munera offerunt, quibus eum
 hominē, Deum, & mortaliū redemptorem
 profitentur. Quum illum vellet occidere He-
 rodes, & malē essent in illum animati Iudai,
 quadragesimo post natiuitatē die palām cla-
 ra luce offertur in templo, prædicatur eius di-
 uina virtus à Simeone & Anna. Duodecimo
 anno inter doctores cęlestis eius doctrina &
 sapientia emicuit. Trigesimo in Iordane res-
 timonium audiente Ioanne Baptista accepit
 à Deo Patre, quod eius esset filius, idem testi-
 monium accepit audiētibz Moyse & Helia,
 & Apostolis Petro, Iacobo, & Ioanne. Idē de
 illo testatus est Ioānes Baptista, & verum Me-
 schiam, & Dei filium professus est, & suis cō-
 cionibus illius parauit viam salutarem. Do-
 ctrinam cęlestē hic homo, & æternum Dei
 Euangelium, & Regnum cęlorum, & vitam
 sempiternam docuit diuina verbi potentia.
 Hanc doctrinam innumerabilibus miraculis
 cōfirmavit, omnes in sidias Herodis, & patris
 & filii, omnes Iudæorum persecutiones & in
 mortē eius conspirationes quo ad voluit, &
 ut voluit, euitauit. In ipsa verō passione ver-
 bo prostravit Iudæorum & Romanorū ma-
 num, restituit auriculam à Petro abicissam
 Malcho seruo. Permisit se capi quando vo-
 luit, ab ijs quibus etiam in horto obuam ven-
 nit, quum sciret quæ aduersum se machina-
 bantur Iudas & Iudæi. Sciebat se propter prę-
 clarissimum illud testimonium esse morti
 adiudicandum, quo testimonio professus est
 se esse filium Dei, & tamen bis illud dedit in
 concilio Iudæorum constantissimē. Potuit
 suā innocentia tueri apud Pilatū, quod no-
 luit facere propter Patris obedientiam, &
 suam voluntatem, ac generis humani redem-
 ptionem ad Dei gloriam infinitam. E cruce
 moriens orauit pro suis crucifixoribus, la-
 tronem iustificauit, & pollicitus est illo die
 Paradisum & dedit, cum magno clamore
 spiritum emisit, quo clamore permotus Cen-
 turio, filium esse Dei cōfessus est. Sensit eius
 mortem & luxit cęlum, terra, sol, luna; hæc
 quum præter naturam suam motu subito so-
 lem subijr, sol luctuosa sua eclipsi, terra motu
 suo, sepulchrorum apertione, petrarum scis-
 sione, denique omnia elementa, omnis natu-

ra luxit morientem hominem Deum. Infer-
 nus animas corporibus sanctorū dedit, filius
 verō meus descēdit gloriosissimē ad inferos,
 dedit toti Limbo patrum gloria sempiternā,
 fecit de Limbo Paradisum, multas animas è
 Purgatorio liberauit, deinde cum excellentis-
 simo & diuino triumpho resumpto corpore
 resurrexit à mortuis clauso sepulchro, & cum
 apparuisset discipulis per dies quadraginta in
 multis argumētis loquens de Regno Dei, af-
 sumptus est ad cęlū, vbi ad dexterā maiesta-
 tis meæ sedet in excelsis. Misit tandem à Pa-
 tre Spiritum sanctum consolatorem in disci-
 pulos palām cū signis mirabilibus. Hæc sunt
 rerū capita quæ filius me⁹ vel passus est mag-
 nanimīter, vel gessit gloriosē pro vestra salu-
 te & vita; neq; enim à vobis capi omnia pos-
 sunt. Ecce homo, qui pro te nihil potuit face-
 re, hic petit, peto ego, petit Spiritus sanctus, vt
 illa cordi tuo imprimas, ex his culpas tuas de-
 plores, peccata tua confitearis, pœnitentiā de
 commissis agas, vitam viuas verē Christianā,
 opera pia secteris, proficias in dies in virā æ-
 ternā. Quod sine his quidē tot actantis my-
 sterijs ad pœnitentiam moueris & pietatem;
 Ecce rursus homo, qui à dextera mea orbē
 gubernat vniuersum, qui facta tua, omnes
 tuas actiones, cogitationes, intētionēs animi
 videt: ecce is, apud quem illa quæ dixi myste-
 ria diuina contra te clamant, ac te accusant a-
 pud filiū meū, & eius thronum maiestatis in
 cęlestibus. Vique quod, Domine Deus omni-
 potens, iste homo vilissimus & nihili nos cō-
 temnet, & tuos labores, & arumnas, & dolo-
 res, & contumelias, vulnera, sanguinē, vitam,
 mortem cęculcabit, & pro pollutis habebit?
 Quousque despiciet tuam doctrinam, mira-
 cula, potentiam, & gloriam? Tam est magna
 tua iustitia, Domine I E S V, quā tuā misere-
 ricordia, vtraque enim infinita est: pereat hic
 homo, deleatur de viuētiū libro, contru-
 datur in æternum ignem. Hoc intentatur in
 te iudicium horrendum, nisi respicias, o homo
 miserabilis: verū eadē illa mysteria inter-
 cedunt etiā neglecta pro tua salute. Oramus
 tamen, Domine, per hæc eadem mysteria quæ
 obijisti, & tua sunt, vt mentem illi inspires, &
 spacium concedas pœnitentiæ. Num pro ali-
 quibus peccatoribus passus & mortuus es, &
 non pro omnibus? Mortuus sum pro omni-
 bus, & quod in vobis & in me est omnibus
 mortalibus volo dare gratiam & gloria sempiternam. Illorum est culpa qui nō accipiūt,
 Ee 4 & vocem

Act. 1.

Act. 2.

Hcb. 10.

Psal. 68.

1. Io. 2.

& vocem meam nō audiunt, & auxilio meo quod illis præsido est semper nō vitur, quod possent semper si vellēt. Itaque quos scio auxilio meo non esse vsuros, & iam in iudicio meo sunt ad infernum condēnati, ex ijs propter malitiam aliquibus quasi in vita incipio partem inferni irrogare ex mea permissione, & trado illos in obstinationē, indurationem, contemptum omnis boni, & abyssum omnis malitiæ; & tamen ne istos quidem punio pro eorum merito, quin aliqua misericordia in illorum pūitione vitur. Alios id genus qui minūs sunt mali, non diu permitto augere peccata sua, sed priuatos vita mortali mitto eos in mortem immortalem. Iam verò quos video mearum passionis & mortis, mearum etiam virtutū & gloriæ præsidio vitu nolle, & tamen per afflictiones, calamitates, & poenas video adiutum iri, vel metu iudicij mei vniuersalis, & particularis in morte, & secretorū iudiciorum meorum, & inferni esse commouendos; his pro vltimo subsidio solet Pater meus è cælo intonare; Ecce, ecce homo, cuius tu passionis, & mortē, & gloriam contemnis: ecce huic dedi omne iudicium, ipse habet clauces mortis & inferni, habet flagellū in manu sua, qui si te hīc non flagellat, vel castigationes eius te ad poenitentia & pietatē nō adducant, en stat super caput tuum districto gladio zeli sui & iustitiæ, & in ira indignationis suæ rugit aduersum te? Mane. Thecel. Phares. Numerata sunt vitæ tuæ acta omnia, appensa in statera mei iudicij, imminuta sunt, & condemnant te. Diuidatur, moriatur, partem eius projicere in infernum, aliam referuate ad vniuersale meum iudicium; tunc enim, quum veniam in maiestate, plenū de eo sumam supplicium, concludam & animā & corpus in ignem æternum, & alias immensas poenas, quas paratas habeo Satana, & eius Angelis in perpetuas æternitates. Ira fieri solet, vt homo percussus terrore ad salutarem poenitentiam conuertatur. Quæ cum ita sint, vides homo miser horrendum hoc spectaculum tibi etiam proponi à Patre cœlesti, vide ne tantam disciplinam & gratiam negligas, & pereas in æternum: vt caueas à peccato, & à peccato relipiscas, propone tibi horrendum hoc spectaculum, Ecce homo, qui illa passus est ne peccares, qui tibi se talem representat ne pecces, cui tu illa omnia vulnera infliges si pecces, qui in te vleiscetur illas suas plagas si pecces. Quod si per miseriam tuam pecca-

sti, noli, noli iterum flagellare & coronare spinis Christum, quod semel fecerūt illi impij latrones, sed sana potius tua qua inflixisti illi vulnera: sanabis autem I E S V vulnera, si respiscas, si plagas Christi in te recipias, si affligas & cor tuum & corpus. Cogita libenter illa esse passum filiū Dei, primum ne peccares, simul vt te à peccato reuocaret: omnia eius vulnera clamant ad aures cordis tui, Ecce homo, qui tanta passus est vt in peccatum ne venires, & à peccato redires ad poenitentiam. Gere pie Christiane hoc, Ecce homo, contrinenter in visceribus animæ tuæ, vt gerit homines peruersi in anima vanitates suas vanissimas & perniciosissimas. Assuesce tu hūc hominem gestare in animo, ei compare, ab eo pete gratiam & vim spiritualem, & eius dona, cuius fundetur ex innumerabilibus plagis sanguis, cuius fontes gratiarum sunt in te effusi. Vide vt illum sanguinem & gratias ne patiaris excidere, portæ planē illæ sunt aperte, quibus ingrediaris in potentias Domini magnas, conuiesce in virtute vulnerum Christi & suauitate, quæ ab eis in cor tuum inluit diuina liberalitate. Ad hæc afflictam Matrem virginē cogita, quæ hæc mēte speculabatur, vel etiam corpore. Nōne hīc illius anima fuit infixus gladius, ex innumerabilibus gladijs & pugionibus compactus? o doloribus plenam & afflictionibus Matrem! o vicissim incōparabili magnanimitate & patientia spectabilem Matrem! Ad illam veni, eam ora vt impetret tibi huius mysterij sensum spiritus salutarē: reperies plenam quidē dolore & cordis cruciatu, sed deuotione simul, & sensibus spiritualibus, & Christi vulnerum virtute plenissimam, misericordia & benignitate redundantem. Communicabit tibi particulam aliquam suæ compassionis & deuotionis, quæ etiam si minima sit, modō illius præbeat deuotionis gustum, replebit animam tuam ingenti consolatione & fructu. At pestiferos & rabiosos Iudæos, Ecce homo Pilati, ad maiorem rabiem incitat; Crucifige, crucifige. Pugnare Pilatus vt dimittat innocentem, illi eō violentiūs vt crucifigatur vociferantur. Dei filium se fecit, quare debet ex lege nostra mori. Furijs exagitabantur diabolicis; & quō maior fiebat corū malitia, eō maior obcecatio. Debebat, o bestia Iudææ, per legem lapidari blasphemus, non crucifigi: si. *Leuit. 24* mul nihil poteratis dicere quod vestrae malitiæ magis esset contrarium, quàm vt Dei filium

*Ioan. 5.
apoc. 1.*

Dan. 5.

IESVM appellaretis apud eum praesidi-
 dem, qui totus & ante fuerat in eo defenden-
 do & liberando, & nunc id agebat acerrime.
 Illud ergo profecistis, ut magis quam ante du-
 bicaret Pilatus, & incitaretur magis ad illum
 liberandum. Verum utrumque prodebat ve-
 strae inuidiae excitationem, & quod crucifige-
 re blasphemum velletis, & quod Dei filij
 mentionem faceretis. O infinitum ma-
 lum inuidiae, quae nullo odio, nullo ma-
 leficio, nulla crudelitate contenta esse po-
 test: ita semper inhiat in eius abolitionem
 cui invidet. Inuidebant Iudaei Christo virtu-
 tes excellentissimas, & gloriam nominis in-
 estimabilem, & ut semel dicitur, inuidebant illi
 diuinitatis opinionem; quo fiebat ut nullo
 malo Christi fariari possent, ac ne sola morte
 quidem corporali, propterea ad crucem dam-
 nari contendebant, ut simul omnis eius exi-
 stimatio & gloria aboleretur, & in primis di-
 uinitatis opinio. Propterea dicebant intra se;
 Miramus lignum in pane eius, & eradamus
 eum de terra viuientium, & nomen eius non
 memoretur amplius: simul morte turpissi-
 ma condemnemus eum, erit enim respectus
 eius ex sermonibus eius: dixit enim, Filius
 Dei sum; quare si moritur, filius Dei non erit;
 si turpissima morte, habebitur etiam homo
 pellimus. Obcaecauerat eos pestilens eorum
 malitia, nec intelligere poterant Sacramenta
 Dei, quae in morte Christi continebantur: nam
 & filius Dei fuit, ut est, & mortuus est filius
 Dei, & per mortem triumphauit filius Dei,
 & ipsos, & mortem, & infernum, & peccatum,
 & diabolicam omnem potestatem, & est exalta-
 tum nomen eius super omne nomen in sem-
 piternum. Pestilentia matris superbiae pessima
 filia est inuidia, quae eo magis tabescit, quod
 maiores vires illi communicat mater super-
 bia. haec autem tunc pestilentissima est, quum
 ex diuinae legis intelligentia nascitur falsa &
 arroganti, & inde vires alit. Huiusmodi erat
 Iudaeorum superbia & inuidia illa, & quae haer-
 etices peperit semper & aluit: huic est similis
 hypocritarum superbia & inuidia. Itaque ne-
 sciunt superbia & inuidia quiescere, donec in
 diuinitatem peccent, & omnem veritatem, etiam
 cognitam, projiciant. Infinita autem est diuini-
 tatis in homines benignitas & vis adoranda,
 quae corda nostra penetrat & occupat, si quis
 non repugnet; si quis cooperetur praesenti
 Spiritus sancti motioni atque illuminationi.
 Neque verum est personarum acceptor Deus:

eccum Pilatum impium idololatram, plenum
 ambitione, eadem virtus diuina tangit qua
 Iudaeos, hos non mouet, illum mouet. Cur
 ita? Quia Iudaei repugnant Deo, non repu-
 gnant Pilato, cooperatur ite, etiam si imper-
 fecte, non nihil tamen agit, inquirat, dubitat,
 aliquid esse suspicatur quod clamant Iudaei:
 sed faciebant alia eius peccata, & ut tenuiter
 veritati consentiret, & ut facile illam desere-
 ret. Vnde es tu? Non responderet sapiens I E-
 S V S propter eius indignitatem; ipse enim
 sciebat quid esset in homine. Indignatur sta-
 tim Pilatus, arguit I E S V M insipientiam, Mi-
 hi non loqueris? nescis quia potestatem ha-
 beo crucifigere te, & potestatem habeo dimit-
 tere te? Bis dixit, potestatem habeo, per iactan-
 tiam arrogantem, illic propter eius indignitatem
 non responderet Christus, hic responderet ad il-
 lius insolentiam aduersus Patrem aeternum.
 Non haberes, inquit, potestatem aduertum
 me ullam, nisi tibi datum esset desuper: quod
 zelo veritatis dixit, ut profiteretur quod saepe
 gestis docuerat, se sua & Patris voluntate mor-
 tem esse passurum: neque enim Iudaei vel Ro-
 mani omnes, non daemones, non creatura
 vniuersa Christum potuit interficere, nisi ex-
 cellens quaedam Dei permissio intercessisset.
 Simul diuinum exemplum hic nobis propo-
 situm est, gubernandi prouidenter nostrum
 silentium, & nostrum sermonem dirigendi.
 Aliquid moralis virtutis reliquum in se fece-
 rat Pilatus, quare & Christum liberare rur-
 sum contendebat: iam Satan quoque ipse de-
 seruerat actionem illam acrem aduersus I E-
 S V M, & se conuerterat ad uxorem Pilati sub-
 ornanda, ut per maritum liberaret I E S V M:
 sola erat Iudaeorum plura quam diabolica ma-
 litia, quae Christum persequebatur furiose.
 Instigauerat Satan quidem Iudaeos in mortem
 Christi, sed ubi voluit id reuocare, non po-
 tuit; potentior enim ad malum est quam ad
 bonum, vel ad mali cessationem. Propria er-
 go fuit Iudaeorum postrema in Pilatum im-
 pressio, qua illum sunt adorti per ambitionem
 & merum humani periculi pusillanimitate ho-
 minem & impium, Si hunc dimittis, non es
 amicus Caesaris: qui se Regem facit, contradi-
 cit Caesari; eris tu reus apud Caesarem maie-
 statis, & nos causam contra te agemus acerrime:
 haec enim erant in eorum verbis & furia.
 Nihil timidius ambitione, nihil fragilius hu-
 mana gloria: deiecit haec plaga Pilatum. O
 ambitio pestilens, quid non audebis, quae po-
 tuisti

Io. 19.
 Io. 2.

tulisti filium Dei cruci affigere? ô metus humani, & vani hominum respectus nunquam metuendi, nunquam respiciendi, quantum iam inde inualuit, quæ semper inualuit vestra vis? Est verò mortuus Christus agenibus illis vitijs nominatum, quamuis infinita alia vitia conspirauerint in Christi necem, vt significaretur inter præcipuos fructus mortis eius illas duas esse virtutes, humilitatem, & spiritus libertatem. Fecit autem Iudæorum deplorata malitia, & pertinacia, & furor, vt soli ipsi id proponerent, vnde damnaretur ad crucem Christus, vt iustitia Dei ijs soler horrèda peccata permittere, quos horrèdè vult condemnare pro eorum pernicacia. Addunt porò ad immensum scelus suas etiam pœnas; Nò habemus Regem nisi Casarem. Insanitis; non fat vobis est, vesani, Mefchiam Regem vestrū interficere, nisi omnes libertatem vobis admatis? Subdunt ad cumulum pœnæ dirā imprecationē; Sanguis eius super nos, & super filios nostros. Si vox sanguinis Abel clamauit in fratrè eius Cain, quātus est clamor sanguinis Dei, ô perfidi Iudei! qui eò maior & efficacior est, quòd pro vobis moriens orauit Patrē vt vobis ignosceret, quòd vobis semper suam gratiā obulit: itaque incidistis in immensam Dei iram, quæ in crudefcer vsque ad finem seculorum. At tua Christi defensio, Pilate nequam, eò euadit, vt tua ambitioni, & plebis satisfactiōni seruiens, sanguinem Christi proderes nefariè, & ad crucem Deum condemnares, nec vxorem audires liberationem Christi virgentem: vt non solum Iudæorum malitia Satanam, sed tua etiam ambitio vinceret. Coniungis parricidio hypocrisim, lauas manus, innocentem te pronuntias à sanguine iusti, & deriuare vis crimen tuum in Iudæos. Nihil est quòd in illos tuum crimen conijcias, augeri enim illorum crimen non potest, sed tuum potius auges, quum ambitioni & humano timori hypocrisim addis, & execrabile mendaciū. O Christi IESV bo-

nitatis infinita, quanta est horum criminum pestis inter tuos etiam fideles, quāta ambitio & vanitas, quanta hypocrisis, quāta crebra & perniciofa mendacia? Tu scis, Domine, inter quos crudius grassentur hæc mala: sana nos, Domine, per hæc quæ meditamur pia & sancta mysteria. Multa iudicia cōscelèrata & nefaria homines dederunt; hoc tamen Pilati omnia suprà quāmi dici potest superat scelere & iniquitate & maleficio. Nam quid tandem alia latrocinia iudiciorum quā in pueros homines, vel eorum res viles peccauerunt? Hoc Pilati latrocinium in Deum peccauit, vitam Deo eripuit. Auxit verò iudicij atrocitatem, quòd eodem liberatus est latro sceleratus, & Christo Deo præpositus est in contumeliam. Sua porò morte quū Christus omnes mortales, etiam si infiniti essent, quod in se fuit, à morte æterna liberauerit, Pilatus contrā, quod in se fuit, omnes illes vita priuauit; sua enim opinione non vitā Christo solum adimebat, sed resurrectionem, & gloriam, & virtutem hominum liberatricem. Ceterum in eius facto designauit Deus Romanorum Imperatorū persecuciones, quæ ex similibus vitijs atque Pilati profecta sunt: timebant videlicet magna ex parte, ne detrimentum pateretur Romanorum imperium per Christianæ Religionis professionem; Iudæorum verò insana pertinacia, hæreticorum significauit obstinatam perversitatem, quum insanis erroribus Christum conantur, ex Ecclesia tollere, atque adeo Deum ipsum; omnis enim hæresis in Atheismum euadit tandem. Fac, Christe IESV, per hæc tua mysteria, vt Ecclesia tua ab omni hæretica prauitate liberetur, atque ab omni Barbarorum tyrannide, & celebretur tua Catholica & orthodoxa doctrina, & laudetur nomen tuum in æternum. Amen.

FERT

FERT SENTENTIAM PILATVS CONTRA IESVM.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII.

IOAN. XIX.

In xxvij. imaginem adnotati uncula.

- A. Finem facit defendendi IESVM Pilatus: redit ad pergulam Pratorij in Gabbatha, sedet pro tribunali, & dicit: Ecce Rex vester.
- B. Respondent Iudaei atrocius: Tolle, Tolle, &c.
- A. Respondet Pilatus: Regem vestrum crucifigam.
- B. Respondent: Non habemus Regem nisi Caesarem.
- C. Accedit ad Pilatum nuncius ab uxore.

- A. Tunc manibus Pilatus, liberat Barabban, tradit IESVM ut crucifigatur.
- D. Liber exiit Barabbas.
- E. Arripitur IESVS a militibus, datur illi crux portanda, & latronibus sua.
- F. Virginis matris statum considera, simul dolorem, pacem magnanimitatem.

MATTH. XXVII. MAR. XV.

LVC. XXIII. IOAN. XIX

Pilatus autem cum audisset hos sermones, adduxit foras IESVM, & sedit pro tribunali in loco qui dicitur Lithostrotos, hebraice autem Gabbatha. Erat autem Parasceue Pasche hora quasi sexta, & dicit Iudaeis: Ecce Rex vester. Illi autem clamabant: Tolle, Tolle, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Regem vestrum crucifigam? Responderunt Pontifices: Non habemus Regem nisi Caesarem.

ADNOTATIO

Edente autem illo pro tribunali, misit ad eum uxor eius, dicens: Nihil tibi & iusto illi: multa enim passa sum hodie per visum propter eum. Videns autem Pilatus quia nihil proficeret, sed magis tumultus fieret, accepit aqua lavit manus eorum populo, dicens:

MATTH.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LUC. XXIII. IOAN. XIX.

Innocēs ego sum à san-
guine iūsti huius: vos
videritis. Et respondēs
vniuersus populus, di-
xit; Sanguis eius super
nos, & super filios no-
stros.

Tunc dimisit illis
Barabban,

IESVM autem flagel-
latum tradidit eis
ut crucifigeretur.

Et postquam illuserunt
ei, exuerunt eum chla-
mydem, &
induerunt eum vesti-
mentis suis.

Pilatus autem volens
populo satisfacere,

dimisit illis
Barabban,

& tradidit IESVM
flagellis caesum
ut crucifigeretur.

Et postquam illuserunt
ei, exuerunt illum
purpura, &
induerunt eum vesti-
mentis suis.

Et Pilatus
adiudicauit fieri peti-
tionem eorum.

Dimisit autem illis
eum qui propter ho-
miciidium & seditionē
missus fuerat in carce-
rem, quem petebant;

IESVM vero tradidit
voluntati eorum

Tunc ergo tradidit ei
illum,
ut crucifigeretur.
Susceperunt autem
IESVM

ADNOTATIO.

A. Ine factio Pilatus defendendi IESVM, statuit apud se illum damnare, ac praese fert: quod ut faceret, concedit ad tribunal, quae erat excelsa sedes Regia, fabrefacta è lapidibus excellenter in pergula Praetorijs, conspicua exteriùs longe: sedet pro tribunali, imperat adduci IESVM, vergebat autem dies ad horam sextam ad meridianum scilicet. Interea cum haec agit Pilatus, quasi per exprobrationē & contemptum Iudeorum, dicit; Ecce Rex vester.

B. Succlamant; Tolle, tolle, crucifige eum. Tolle moras iam tandem Praeses, age, crucifige illum celeriter; videbant enim animum Pilati, non qui defenderet, sed qui esset damnaturus; & qui antea ut crucifigeretur furiosè petierat, nunc ut citò id faciat crudelissime urgent.

A. Rursum per eandem contemptionem dicit Pilatus Regem vestrum crucifigam; Respondent;

B. Non habemus Regem nisi Caesarem. Insanitis Iudei; vestrum ciuem è tribu Iuda, ex stirpe David Regem negatis, qui tamen Regem non huius seculi, sed caelestem se profitebatur, & ho-

minem impium, incircumcisum, idolatram, qui vobis ex lege debebat esse execrabilis, vnicum Regem profitemini: quo fit ut vestra confessione ablatum sit sceptrum de Iuda, non solum sub Herode; & inde rursum sit venisse Meschiam. Sedebat pro tribunali Pilatus, stabat hinc bonus & benignus IESVS flagellis caesus, coronatus spinis, purpura circumdatus, illinc Barabban infamis & horridus latro, crescebat tumultus, seueiebant Principes atrocius, confundebatur atrium praetorijs clamoribus.

C. Accessit tunc ad Pilatum nuntius ab uxore, authore Demone. Hic enim quum semper suspicatus esset IESVM esse Christum, esse Deum, nec sciret tamen, vel credere nollet, ne in concilio quidem; ubi vidit ad accusationem, quod filius Dei esset IESVS, Pilato tanta vi urgente ut responderet, tacuisse IESVM, silentium interpretatus confessionem, cum seuum eius rei Epist. ad Philip. batum esset; praesertim quum ad alia respondens, negasset ullam potestatem fuisse futuram quae posset

ADNOTATIO

Ff

DE DAMNATIONE

... ..

DE ...

... ..

ff

ADNOTATIO.

A. Vrgent acriter Principes vt ducatur IESVS in Golgotha, timentes ne sententiam mutaret Pilatus, maledicitur ab omnibus Iudeis, vt suspendendus in ligno, derideatur cum Romani, execrantur omnes iubent latrones suas cruces portare ac procedere, imperant IESV vt subeat suam, & latrones sequatur, quod vt faciat, soluantur illi manus: trahitur tamen bonus IESVS catena, precedit & sequitur multitudo militum & ministrorum; inter hos qui clauos & malleos ferebant, hos sequuntur Principes & Seniores, & turba populi postremo mulieres.

B. Vide baiulantem sibi suam crucem benignum IESVM, & sub truci pondere non gementem quidem, sed laborantem tamen acerbissime. Subit crucem saucio humero, facit conatus ad pondus ferendum & laborem, vt recrudescant omnia vulnera, & cruoris renouetur effusio. Accedebat alia atrocitas, quod ob longitudinem extremae crucis parte humi reptante, oportebat totam insultare in humerum afflictissimi IESV, & acerbius vulnerare; quindecim enim pedes dicitur crux fuisse longa.

C. Certum est Christum crucem suam portasse incertum quousque, verisimile extra portam vsque, vbi exeuntes, Simonem redeuntem e villa angariauerunt. Vrgent IESVM ministri Iudaorum & milites, vt tamen si sub crucis suo pondere, tamē celeriter progrediatur. Peruenitur extra portam veterē, sive iudiciariam, vbi virago à monte Gihon ad urbem pertinet. Mons enim Gihon imminet ciuitati ab occidente ad portam iudiciariam, vbi desinit in magnam humilitatem. In huius radice ad sinistram euntibus à porta, est Caluaria locus sive colliculus, vbi crucifixus est Dominus.

D. Extra portam igitur cum peruentum esset, & grauari viderēt nimio pondere IESVM, timentes Iudaei ne sub pondere interiret, iubent subsistere.

E. Sequebatur multa populi turba, sequebantur mulieres plurimae in turba, nō quae Christum e Galilea erant prosequutae (haec enim non in turba populi sequebantur, sed postremo locum Virgine Matre); in turba enim erant mulieres Hierosolymitanae, non Maria Virgo Mater. Plangebant tamen, & lamentabantur haec, vel quod IESVM ex nominis celebritate, miraculis, & doctrina nouerant, vel quod tacta teneritudine cordis, & muliebri misericordia,

tantam crudelitatem in hominem mansuetissimum exhorrerent ac detestarentur. Plangebāt Hierosolymitanae mulieres, populus verò minas & ferocitatem aduersus IESVM adhuc retinebat, procurantibus id Principibus ac Senioribus. Et haec quidem ita fiebant. Sat an verò iam inde postquam vidit damnandū IESVM, suae tyranniae misere timens, primum, vt diximus, machinatus est mortē impedire per Pilati uxorem, dein cum videret id non succedere, & esse atrociores per se Iudeos, grauissime inopit cruciari: hinc enim sentiebat se viribus destitui, & quasi incipere ligari ac superari; illinc maleficiū mortis Christi placebat, tum infinitum Iudeorum peccatum vehementer probabat, tum aliorum comprobabat. Infernali igitur cruciatu & fluctuatione consistebatur, volebat impedire, nec poterat; placebat mori, quod nolebat; agebatur eius desperatio, blasphemia, infernus. Hic verò tu aduerte mentis oculos ad afflictionem IESV, contemplare eius & animi & corporis labores inolerabiles: sed cuius? Dei, qui caelos eo ipso tempore palmo ponderabat, qui tribus digitis appendebat molem terrae, & librabat in pondere montes, & colles in statera, qui vniuersam creaturam sua omnipotentia sustentabat. Video, bone IESV, principatū tuum super humerum tuum, intelligo fatigari te Deum sub grauitate crucis, vt nobis fiant nostrae cruces leuissimae, & iugum tuum suauē. Quid Virgo Mater hoc tempore, quid agit? Audit primum strepitum, videt egredientes e domo Pilati, tandem videt filium IESVM benedictum sub cruce laborantem, renouatur illi cordis vulnera, quae plurimam acceperat, insigitur hac noua cordi plaga, sentit simile dolorē & afflictionē atque IESVS: fulciuntur tamen eius vires & animi & corporis à filio, vt licet acerbē, constantē tamē illam afflictionē sustineat: itaque nihil in ea videres, quod e summa modestia & magnanimitate non proficisceretur. Socias mulieres fortassis aliquas spes prius sustinebat, quum sine iudicij expectabant, & scirent Pilatum defendere IESVM, at vbi non solum audiunt damnatū, sed vident crucem suam baiulantem ad mortem raptari, miserabilius longe anguntur, eiulant, lamentantur: Similiter affliguntur discipuli. Ceterum, quod pie credi potest, ex itinere oculos in Matrem & illas, & discipulos coniciens IESVS, auxit quidem commiserationem, simul addidit animorum constantiam & robur.

Cant. **F**redimini rursus filia Sion; videte Regem vestrum: en exiit vestre purpurea, induitur denuo suis vestibus, abijcitur Herodis vestis alba, eximitur illi arundo è dextra, datur aliud sceptrum in humerum, crux atrox. Duo hic videris filia Sion, vnum, indui à latronibus I E S V M, quod antea non dicuntur fecisse, alterum, relinqui illi coronam spinicam, quum alia ornamenta regia illi eriperentur. Quid igitur hic meditamini? Vtrumque malignosa fuit crudelitas, antea enim nihil illi placebant, quem audierant verberari, & spinis coronari, non vt neceretur, sed vt illis multaretur poenis morte liberandus: nunc autem illum induunt, ne se ipse affligeret amplius, & ad crucem vires illi vt conseruarentur. Coronam vero reliquerunt, primum ad contumeliam, deinde ne ablatis spinis incrudescens tor capitis & tam dira vulnera illum ad mortem adigerent, vt solent periculosa tela è plagis euulsa vulneratorum mortem accelerare. Cur ergo homines feris crudeliores illi imperatis crucem vt porteret, quem videtis adeo debilitatum atque afflictum? Solene est vt damnati ad crucem, ipsi suam crucem ferant ad locum supplicij: nolumus hanc illi deesse solennitatem; simul tamè eramus attenti ne nimium affligeretur, & non posset viuus crucifigi: quæ fuit causa postea, vt eum crucis onere leuaremus. Hæc scilicet fuit vestra malignitas; at Deus sua mysteria hoc pacto adimplebat; necessum enim erat vt omnia scripta de Christo complerentur: nam ligna tulerat Isaac ad sui sacrificium; crucem suam Christus baiulauit; ignem Abraham manibus gestat & gladium, Pater Christi Deus amorem infinitum, & diuinam iustitiam exiit in humanam naturam, & in filium suum quæ homo pro hominum redemptione. Abraham erat Isaacum interfector in sacrificium, non tamen interfecit, sed aridet, & in sacrificio arietis viuum Isaac sacrificauit; Pater æternus filium suum, iuxta quod Deus erat, non obrulit quidem in sacrificium, sed in humanitate eum tradidit, & in ea viuum sacrificauit filium: communicabantur enim verbo propter hypostaticam vnionem, quæ de humanitate dicebatur, quæ erat idiomatum communicatio. Itaque verè crucifixus filius Dei, verè sacrificatus: quod mysterium quum intelligeret A-

braham, appellauit nomen loci illius; Dominus videbit, id est providebit sibi victimam holocausti aliam; non enim est filius meus vera hostia, non aries hic, sed figura tantummodo sunt veræ hostiæ immolandæ, per quæ salus mortalibus parabitur. Progressus verò est ad pleniorum mysterij expositionem Abraham, & docuit fideles suos Deum ipsum esse in humanitate immolandum: vnde factum est vt ex traditione ab ipso accepta diceretur; In monte Dominus videbitur, id est providebitur victima holocausti. E Limbo vsque celebrabat hanc tuam crucis baiulationem, Christe I E S V, Abraham cum filio Isaac & deplorabat, ac per suam & luctus & laudis celebritatem alijs patribus præibat. Fuit crux principatus tuus super humerum tuum infantis, magne I E S V, tum in vitro, tum ex vitro nascentis; sed ille in animo tuo & voluntate fuit, qui ad hanc crucis gestationem referebatur, ille poenam habebat, verum in animo solum: hæc crucis atrox gestatio in animo & corpore cruciatum faciebat incomparabilem. Intellexisti tu Isaac hoc imperium Christi super humerum crucem esse, quæ regnum cælorum in terram inuexit, & contrarias potestates omnes subegit. Hoc similiter tu celebrabas cum tuis Prophetis in Limbo atque lugebas, quod toties alibi significasti, vbi passiones & mortem Christi vaticinabaris; Verè languores nostros ipse tulit, dolores nostros ipse portauit: iniquitates portauit, peccata multorum tulit. Crux Christi nostri sunt languores & dolores, nostræ sunt iniquitates & peccata: hæc non solum in humerum leuauit Dominus I E S V S, sed etiam portauit cum cruce. Quid præterea de Christo patiente prædicis, Euangelice Propheta? Sicut ouis ad occisionem ducetur, & quasi agnus coram tondente se obmutescet, & non aperiet os suum. O amabilem magni I E S V mansuetudinem, superbis verò, ac immitibus hominibus formidandam! Ita conficiebas nobis animi mansuetudinem benigne I E S V, ita largiebaris, & in mansuetudinis tuæ merito & exemplo vim ponebas diuinam: erat alioqui tua illa mansuetudo iræ tuæ aduersus superbos rugitus immensus. Contemplare, obsecro, pie mediator, I E S V M sub cruce duci à pessimis hominibus nihil

nihil contradicentē, sed humillimē atque
māfuetillimē obtēperantē, & senties radios
diuinæ virtutis ex illo ad te emicātes ad mā-
fuetudinē & humilitatē te, & ad obediētiam
illucere. Illud autem attentē considera. Non
imponitur Christo crux vt Simoni, non an-
gariatur siue cogitur I E S V S, vt ille, ad tol-
lendā crucem; amator enim fuit semper
crucis I E S V S, hanc expetiit semper & con-
cupiuit per ætatem suam omnem à sua vsque
conceptione, hanc ab æternitate voluit libes
accipere, & in ea reponere omnem salutem
mortalium & vitam. Non igitur fuit cur illi
imperaretur vt crucem suam tolleret, minùs
vt eam illi imponerent, ipse vltro summa
voluntate atque auiditate illam accepit, &
subijt, & baiulauit. O adorandā volunta-
tem & promptitudinē! Verē oblatas es, bo-
ne I E S V, quia voluisti, Domine, & libentif-
simē crucem pro nobis susceperisti & portasti.
Contra verò ò nostram confusionem exe-
crandā, qui ad crucis nomen turbamur, qui
crucem nostram formidamus ac reijcimus,
hoc est, vim diuinam per crucē nobis oblatā
atque exhibitā: subibat Christus in sua cru-
ce omnes omnium quas mercebamur cruce,
& tu tamen tuam in Christo tollere recusas.
Multas & processiones cum Christo, & sta-
tiones hactenus egimus, hæc vltima proces-
sio & statio est. Eundū cū Christo crucē por-
tante, & cōsistendū cū Christo in cruce suam
habente stationē: vtraq; est doloris & luctus
plena, sed hæc nunc processio celebramus:
vt ad illā sacratissimā stationē animi nostri
præparētur. Sequimini filie Siō Regē vestrū
spinea corona insignē, purpura suorū vulne-
rū & sanguinis ornatū, sceptrum imperij sui
super humerum gestantē, in quo fert omnes
palsiones suas, omnes contumelias & oppro-
bria, tollit crucifixionē suā, crucis leuationē,
suspēditum triū horarū, suos crucis cruciatus
immesos, suā mortē. Cum his tollit peccata
mūdi; hæc enim erāt in cruce omnia, homi-
nes omnes saluādi, & eorū peccata, gloria si-
mul eorū sempiterna & Christi corporis, &
cōfessus ad dexteram Patris in excelsis. Durif-
sima erat crux illinc, hinc mollissima, & di-
uinijs celestibus plena. Hæc contemplanini,
& reperietis in duritia crucis vestre positas
esse celestes suauitates. Inuate Christum la-
borantem sub atrocī pondere crucis, filie
Siō: leuiorem crucē facite, atque videre be-
nigam I E S V M, nō vult iuuari, nec crucē

suam vult fieri leuiorem, ipse solus vult totā
crucem subire, totum pondus portare. Ve-
rū intelligere alioqui, quemadmodū possi-
tis illo pondere crucis Christi adiuti, nō pon-
dus crucis Christi vel laborem leuare, sed fa-
cere vt ne pro vobis crucem leuet. Id facietis,
si à peccatis abstinēatis: peccare enim in Deū
illud est, Christo crucem ponere: sed tamen
hic elucet Dei & Christi eius copiosa redem-
ptio: etiam si alioqui non peccemus, ipse ta-
men subire crucem voluit pro nobis, vt ne
peccaremus. Prorsus igitur totam crucem tu-
lit Christus, & siue peccemus, siue non pecca-
mus, crucem pro nobis tulit; vbi enim pecca-
mus, nos Christo crucem imponimus; si non
peccamus, quæ eramus peccata admitturi, &
à quibus nos conseruat Christus, ab his nos
liberat: quæ in re singulari erga nos vitur
benignitate. Quæ cū ita sint, nostras tamen
nobis cruce ipse imponit satisfactionum,
tribulationum, quas per Simonem indica-
uit. Milites quidem Romani Christum baiu-
lantem crucem ducebant, sed aderat Magi-
stratus templi, ministri Iudeorum, Principes
Sacerdotum, Seniores, Pharisei, colluues ho-
minum pestilentissimorum: sequebatur vul-
gus virorum & mulierum ad iudicium &
spectaculum tam crudele, hominis miracu-
lis, & doctrina, & nominis celebritate clari-
fimi, inter quos est verisimile fuisse aliquos
pios: sequebantur item cū Maria matre Vir-
gine sanctæ mulieres & Apostoli, qui iā tan-
dē intellexerāt sibi cautum fuisse à Christo,
à quo etiam animus eorum sustentabatur;
aderant verò, vt qui testes erant futuri, non
solū resurrectionis, sed crucis: è celo om-
nes Angeli videbant duci ad crucem filium
Dei, summum omnium Dominum, & vitam
æternam, aderant simul Angeli quàm pluri-
mi supernè Christum sequentes; non deerat
Satan cum infinita prauaricatorum spirituū
multitudine: sed & Patres è Limbo hæc sciē-
tes per Angelos internuntios, omnes luctu &
deuotione absentes Christum prosequēban-
tur. Hæc erat celebritas processionis Christi
vltimæ è prætorio per portam iudiciariā ad
Golgotham. Omnium personæ, affectiones
animi, & harum externæ significationes
sunt animaduertendæ, & à singulis suæ sunt
colligendæ spiritus vtilitates. Porrò illam
nos prosequentes processionem, pia cogita-
tione cor nostrum in Christum præcipuè
conijciamus. I E S V S, qui semper procedit

à Patre æterno, procedit ad mortem cruciatu & ignominia plenam, nõne obstupescitis ad hoc Angeli, qui æternam processionem IESV videtis è vestra beatitate, & ibi nouistis mori non posse? Conijciamus item deuotionem nostram in Virginem Matrem.

Cant. 5.

Cant. 6.

Quò abijt dilectus tuus, ò pulcherrima mulierum? quò declinat? Duc tecum nos, vt eũ tecum sequamur. Descenderat amicus & dilectus tuus in hortum suum, vterum scilicet tuum, hortum conclusum, cuius deliciae paradisi, & in areolam aromatum suauissimè spirantem, tuas virtutes & dona. Inde descendit in mundum, qui soli filio tuo & tibi fuit hortus & paradisi; in mundo enim nullum agnoscitis peccatum, omnia vobis in bonum cooperabantur atque obtemperabant. Ex mundo tandè hac processione abit & declinat in crucem & mortem, quam loco gaudij habuit, & sustinuit contempta cõ-

Heb. 12.

Prou. 8.

Psal. 18.

sufusione. Has delicias ab æternitate voluit ludere inter filios hominum; ad hanc viam currendam exultauit fortissimus gigas, gaudens bono suæ fortitudinis, & excellentissimo ac perfectissimo fine. Areolæ verò aromatum ipsa sunt vulnera, ex quibus fumus aromatum ascendit ad Patrem suauissimus. Hæc tamen cum ita sint, ascendit simul fumus ille per filij Dei & tui dolorem, & cruciatum acerbissimum & immensum; sed qui quò acerbior fuit, ita filio tuo in maioribus delicijs fuit, propter diuinam ipsius fortitudinem. Agebatur processio luctuosa quidem per se, sed eò luctuosior, quòd progressus ille erat ad crucem & mortem Christi, & singulis passibus videbatur esse & crux presens, & Christus crucifixus. Erant autem contumeliosi & iniurij milites & Iudæi in IESVM, irridebant illum, blasphemabant insolentissimè, nihil tamen illi nocebant, sat ipsis videbatur si crucem portaret, quod iniquissima pietate faciebant, veriti, ne si maiora supplicia adderent, vita illi eriperetur, nec crucifigi viuus posset. Itaque vbi viderunt ipsum debilitari, & non considerent posse mortè euadere si sub pondere crucis amplius laboraret, imperant consistere. O homines peruersissimos! Itane nullum genus pietatis exercere in IESVM voluistis, nisi quo vires non conseruarentur quidè (neque enim id facere volebatis quod faciebatis) sed vt conseruarentur ad maiorem crudelitatem? Etenim leue videbatur vobis sub cruce illum necare, quare in ea etiam pie-

tate fuistis crudeles. Ad hæc autem ignominia ingens illa addebatur: ducebantur enim simul duo nequam, sequebantur hi cum suis crucibus, IESVS precedebat tanquã princeps sceleratorum hominum. Incipis, sancte IESV, cum sceleratis apertius reputari nam quas voces arbitramur fuisse ministrorum, militum, Principum, & aliorum? quàm acerbis, quàm contumeliosas? Quò enim minus audebant corpus lædere, eò insolentiùs in eius existimationem impetebant. Attamè excellens illa tunc enituit pietas mulieris Hierosolymitanæ in afflictu IESVM; quò enim constitisset IESVS, armata illa supra sexum singulari pietate atque cõpassione (quas virtutes indiderat magnus IESVS) accedit ad eum confidenter, neque quisquam impedire potest; abstergit linteo & mûdat deturpatum Christi IESV vultum, ac refert diuinum vultus ipsius imaginem in linteo. Neque verò quisquam mihi obstrepat apocrypham hanc esse narrationem; huic enim ego sic nunc obiter respondeo: quem traditio, & v. sus, & veneratio Romanæ Ecclesiæ ad huius historiae deuotionem & fidem non mouet, videat is, ne in eius animo aliquid lateat quod vim habeat radicis amara, & pestem sibi & alijs afferre possit. Tunc igitur sanctæ mulieri tantam pietatem eripere vis, & extorquere è manibus audes religiosissimi officij linteam, quod ausa non est militum ferocitas, vel Iudæorum crudelitas, nec potuit? O felicem mulieris pietatem! Voluisses tu quidem vulnera Christi curare omnia, atque omnem illi corporis integritatem restituere, hoc non potuisti, nec voluit Christus: quod potuisti & voluit IESVS, id præstitisti, vultum eius diuinum impietate hominum impurissimorum sputis & sanguine deturpatum mundasti, sed suo diuino splendori non restituiti; liuoribus enim ex alapis, pallore ex debilitate afflictus erat eius vultus. Placuit Deo vt Christi apertus vultus mundo ostenderetur, quem erat visurus omnis oculus, & qui eum pupugissent, cum veniret in nubibus. Euge beata mulier, applica faciei IESV linteam tuum, ipse te inuitat libenter, sinit se à te tangi & mundari, in tuum cor suos oculos illos misericordiæ conijcit, illi primum suam effigiem suauissimè imprimi, deinde linteo; ostendit gratum sibi fuisse tuum officium. O te beatam, à qua voluit Deus ijs rebus leuari quæ obscurum eius

eius vultum faciebant, quarum erat altera
sacrofancta, sanguis Christi; altera abomi-
nanda, iniecta ab impurissimis hominibus
spurcitia: sed ea fuit Christi I E S V benigni-
tas, sanguinem enim suum cum nostris pec-
catis misceri voluit, quo essent purganda: v-
trumque enim nos facimus cum in Deū pec-
camus, & sanguine foedamus faciem Christi,
& immundicijs peccatorum. Voluit tamen
nos opera vti nostra, vt cum ad cor redimus,
ex eius facie & sanguinem, & immundiciem,
quibus illam asperferamus, pijs nostris offi-
cijs, & satisfactionibus debitis abstergamus:
quæ ipso dante, & probante, & gratum habē-

te faciemus, vt piæ illius mulieris probauit
sacrum ministerium. O sancte & benigne
I E S V: Vidi antea vultum tuum deturpatū,
video tamen nunc liuidum, pallidum, debili-
tatum; vterque me adigit ad pœnitentiam,
vtrumque enim ego feci, & deturpavi illum,
& debilitavi. Da mihi horum mysteriorum
virtutem, vt quū hæc piè sentio, peccata mea
per illa emendem, vt qui eram propter meas
culpas immundus & debilitatus, per tuas pas-
siones emunder & reficiar, vt tādē vultum
tuū in splendoribus tuæ sanctitatis videam.
A M E N.

Ff 4 QVÆ

QVÆ GESTA SVNT ANTE
CRVCIFIXIONEM.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII.

In xcix. imaginem adnotatiuncula.

- A. Exeuntibus illis cum afflicto IESV occurrit Simon Cyrenensis.
B. Hunc angariant ut tollat crucem IESV.
A. Respirat paululum IESVS.
C. Sequebantur mulieres Hierosolymitanae plorantes.
- D. Ex his una tenuit limbo cuius IESV, & refert in limbo eius effigiem.
A. Et iacentibus mulieribus, ad eas conuersus IESVS dixit: Nolite flere, &c.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII.

Excuentes autem inuenerunt

hominem

Cyrenaeum nomine Simonem:

hunc angariauerunt
ut tolleret crucem eius.

Et^b angariauerunt praeter-
euntem quempiam
Simonem

Cyrenaeum
uenientem de villa,
patrem Alexandri & Rufi,

ut tolleret crucem eius.

Et cum ducerent^a eum,
apprehenderunt

Cyrenensem
uenientem de villa,

& imposuerunt illi crucem portare post IESVM. ^a Sequebatur autem illum multi turbae populi, & mulierum, quae plangebant & lamentabantur eum. Conuersus autem ad illas IESVS, dixit: Filiae Hierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flere, & super filios vestros: quoniam ecce ueniet dies in quibus dicet: Beatae steriles, & ventres qui non genuerunt, & ubera quae non lactauerunt. Tunc incipient dicere montibus: Cadite super nos: & collibus: Operite nos. Quia si in viridi ligno haec faciunt, in arido quid fiet?

ADNO-

ABNOTATIO.

A. Exeuntibus portam quum iussus subsisteret afflicti IESVS, & Simon Cyrenensis (que est regio maritima ad Aegypti occidentalem plagam pertinet) illis occurrisset & illa rediens.

B. Hunc angariauerunt, id est adegerunt ut crucem portaret post IESVM. Erat Iudeis religio crucem tangere, crucem item abominabantur Romani: eo facilius Simonem angariant ut eam tollat, quod intelligerent eum & filios eius esse IESV sectatores. Paululum respirat benigneus IESVS: procedit, sequitur onustus cruce Simon. O felicem hominem, qui crucis pondere Christum leuauerit: quis dubitet quin summam hinc inferre animi suauitatem, illinc tam summam magnanimitatem propter impendentem Christum mortem.

C. Etulantibus porro & plangentibus mulieribus Hierosolymitanis miserabiliter, & confitentibus ac propius ad IESVM accedentibus, filii ipse sua auctoritate vniuersam multitudinem.

D. Et ecce ex his mulieribus, cum staret IESVS, accessit confidenter una, ut extenso linteo eius vultum sudore, errore, spurcorum spurcitie fedatam emundaret, neque id prohibere potuerunt milites; ita enim voluit Christus. Quum autem extersisset summa cum reuerentia atque deuotione, reculit in linteo Christi vultum lulentissime impressum atque effigiatum; quod traditione Ecclesiastica retinemus. linteam autem cum effigie in beati Petri Romae conseruatur summa cum religione.

A. Conuertitur autem IESVS ad mulieres, non inhibens earum fletum, sed confirmans potius atque promouens; Nolite, inquit, flere super me filie Hierusalem, sed super vos ipsas flete, & super filios vestros. Nolite flere super me quem admodum fletis, nescitis enim quid fletis, vel quare fletis; existimatis purum hominem me, qui iniuste patiar, nesciunt item vestri Principes quam immensum scelus in me interficiendo patrent, vulgari & muliebri commiseratione mouemini: ostendam vobis quid lugeatis; illud lugeo quia propter ego fleui quum Hierusalē his paucis diebus vidi, ubi magna cum vestra gratulatione in urbem eram ingressus super pulchrum a sine sedens. Prædico enim vobis acerbissimos dies, qui huic ciuitati impendent, quibus

circumdabunt eam hi idem Romani vestri hostes, vallo, circumdabunt eam, coangustabunt undique, & ad terram proferent, & eius filios qui in ea sunt, & non relinquent in ea lapidem super lapidem. Illis diebus dicent, Beata steriles, & ventres qui non genuerunt, & vbera quae non lactauerunt. Tunc incipient miserabiliter videri licet quam unquam antea dicere montibus; Cadite super nos, & collibus, Operite nos. Quibus verbis describitur infinita illa internecio & crudelitas excidij Hierosolymitani à Tito Vespasiani filio. Haec vobis sunt plangenda filia Hierusalem, vnde sciatis quo pacto de me flere debetis; nam si haec omnia vobis, & ciuitati euenient, ut euenient, propter iniustam & impiam necem meam, non puri hominis, ut vos existimatis, sed Dei, & mortaliū saluatoris; quanto maiori luctu deberetis meam mortem dolere & plangere quam nunc facitis! nam minor est atrocitas, minus longe malum, si vos illa innumerabilia mala patiamini, quam mihi minimū incommo- dum, ne dum mortem à Iudeis inferri, vel à Romanis. Etenim si in viridi hoc faciunt, me, in arido quid fiet, vobis? Confert maleficij mortis suae magnitudinem Christus ad illas calamitates, & has monstrat esse longe minores. Haec cum ita sint, ostendo vobis, inquit IESVS, quid flere debeatis filiae Hierusalem; super vos flete & filios vestros, propter calamitates quae vobis euenient propter necem meam. Vnde intelligetis, maius esse malum quam vos existimatis vel fletis, mortem mihi illatam & crucem: quò fiet ut tandem intelligatis quomodo vobis flendum sit. Maria Virgini sacrosanctae illa non dixit IESVS, non socijs mulieribus; neque enim decebat esse in turba Matrem IESV, nec eam deseruerunt suae mulieres, tum aliqui discipuli, praesertim Ioannes. Neque illas calamitates Matri denunciabat, vel Galileis illis mulieribus, vel pjs omnino Hierosolymitis. Traditum enim est, admonitos diuinitus Christianos ante excidium urbis, Pellam in Arabia urbem confugisse, & illud vitasse periculum. Maria igitur Mater Virgo intelligens leuatum crucis pondere, & aliqua afflictionis parte filium, nonnihil & ipsa recreatur, recreantur pie mulieres; sed ita ut luctus integer propter alios Christi cruciatus, & impendentem mortem perseueret.

Venite crucis amatores, adeste qui carnis afflictiones, & ieiunia, & mortificationes diligitis: videte admirandum exemplum, & diuinam in gestis Domini nostri IESV doctrinam. Viderunt milites & Iudaei vehementer sub cruce affligi IESVM, & in periculum venire crediderunt ne sub ipsa moreretur, iusserunt igitur consistere. Humerus quidem IESV fuit sauo illo cruciati leuatus, sed tenuit tamen rectam crucem stans, donec alius sibi substitueretur. En clamat ad omnes stans cum cruce IESVS, inuitat omnes ad crucem tollendam; Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Eo ego ad crucem lubens pro vobis, tui haecenus crucem, nunc eam non propterea relinquo quod illam non possim ad Golgotha vsque portare, virium mihi adhuc fatis est ad hoc portandum: nam qui vires in cruce tres horas habeo ad crucem sustentandam, fat sum habiturus ad hanc crucem ligneam ad Caluariam vsque ferendam. Nolite ergo existimare me propterea crucem ex humero deposuisse, quod vel nollem, vel non possem illam portare, sed id volui facere, vt vos omnes ad crucem portandam allicerem & cohortarer. En crucem do in manus & humeros vestros, facio eam vestram. Mihi mea fuit dura, vobis vestra per meam erit mollis; mihi onus meum graue fuit, vobis vestrum erit leue per meum; quam ego enim crucem vobis gratificor, id est, quas persecutiones, angustias, labores, cruciatus, mortes, ignominias gratiosè concedo, propterea leuis crux sunt, quod mea in membris meis crux sunt; & quia ego illa prius pro vobis peruli, & ad vestrum exemplum atque imitationem contuli, & salutarem virtutem, vnde in vestros labores deriuatur per meritum meum, pro vestrae crucis ratione & gratia. Quocirca nolite crucem meam reijcere, quae vobis tantum affert splendoris & gratiae, tantum meriti atque salutis. Mea cruce leuarunt me mei hostes truculenti, & vos eam mihi relinquetis? & in periculum dabitur vt sub ea moriar in vobis per vestrum peccatum? qui enim crucem meam repudiat, sapè lethaliter peccat, semper serè se dat in periculum vt peccet, quod est me occidere. Propterea dixi vobis non semel; Qui non accipit crucem suam & sequitur me, non

Matth.
10. 16.

est me dignus. Accipite hanc doctrinam ex hoc exemplo, fratres, quod etiam per meum praeconeum Paulum dedi. Non glorificabimini, si non compatiamini; si verò spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Ille autem est spiritus & virtus meae crucis & mortis, mortificatio pia carnis & castigatio. Rursum; Semper mortificationem IESV Christi in corpore vestro circumferentes; Mortificate membra vestra quae sunt super terram. Volui ego quidem omnia vestra peccata portare, omnem etiam eorum poenam dissoluere, quod feci pro omnibus semel, quibus Baptismi sacramentum communicatur: nihil enim tunc est quod debita vestra dissoluatis: postquam autem mea dona accepistis & vitam, volo vt cruce mea & mortificatione vtamini, siue ad maius vestrum meritum & metis profectum, siue ad Patris mei gloriam & meam, siue ad peccatorum vestrorum liberationem; quod quum facitis, non propterea ego illa peccata non soluo, meo enim sanguine sum promeritus, vt vos per illa possitis mereri & satisfacere. Itaque cum pro peccatis vestris Patri meo satisfacitis, existimate vestra esse satisfactionis opera sanguine meo imbuta, & per sanguinem meum esse satisfactoria, nisi improbè velitis, atque etiam impiè mihi totam crucem relinquare, nihil illius attingere, hoc est, nihil utilitatis ex ea accipere, & nec vobis prodesse ex mea cruce, & mihi illam grauiorem facere. Nam vt tota mea crux ad omnem satisfactionis vestrae opus concurrat; (non enim vna pars vni operi respondet, sed tota & omnibus & singulis) ita si opera vestra vos ad satisfactionem conferatis, tota quidem mea passionis virtute vtamini, si non conferatis, totam mihi passionem & crucem quasi rursum infligitis. O beatum te, Simon, per quem tam salutare exemplum & doctrinam à Christo accepimus. Euge sancte Cyrenae, subi cruce, vt facis, & lubenter facis; nam video sancte Christo cum cruce, refugere primū Iudaeos illam tollere, quibus erat execrabile crucem tangere, nedum IESV portare: Romani milites contumeliosum putabant damnatorum crucem portare, non tangere, & in cruce figere damnatos. Quum ergo timerent Principes Iudaeorum si IESV progressus retardaretur, ne Pilatus sententiam reuocaret, vrgebant milites

CRUCIFIGITVR

I E S V S.

MATTH. XXVII. MARC. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

In C. imaginem adnotat iuncula.

C. 127.

- A. Peruenitur ad Golgotha.
- B. Dabant illi vinum myrrhatum cum felle mixtum: & cum gustasset, noluit bibere.
- C. Parant quatuor milites ut crucifigatur.
- D. Crucifigatur.

- E. Pilati iussu titulus in summa cruce praefigitur.
- F. Crucifiguntur duo latrones.
- G. Fit Eclipsis solis vniuersalis.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

Et perducunt illum

Et uenerunt in locum qui dicitur in Golgotha locum, quod Calvaria locus: & dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum: & cum gustasset, noluit bibere.

Et postquam uenerunt in locum qui vocatur Caluarie, ibi crucifixerunt eum, & cum eo crucifigunt duos latrones, unum a dextris, & alium a sinistris eius.

ubi crucifixerunt eum, & cum eo alios duos hinc & hinc, medium autem IESVM.

Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones, unus a dextris, & unus a sinistris.

Et crucifixerunt eum, & cum eo crucifigunt duos latrones, unum a dextris, & alium a sinistris eius.

ibi crucifixerunt eum, & cum eo alios duos hinc & hinc, medium autem IESVM.

ubi crucifixerunt eum, & cum eo alios duos hinc & hinc, medium autem IESVM.

Et impleta est scriptura qua dicitur: Et cum iniquis reputatus est.

Et imposuerunt super caput eius

Et erat titulus cause eius inscriptus;

Erat autem & superscriptio scripta super eum literis grecis;

Scriptit autem & titulum Pilatus, & posuit super crucem.

Erat autem scriptum;

Rex Iudeorum.

& latinis, & hebraicis; Hic est Rex Iudeorum.

IESVS Nazarenus Rex Iudeorum.

Erat autem fere hora sexta, &

A sexta autem hora tenebrae factae sunt super uniuersam terram usque ad horam nonam.

Et facta hora sexta, & tenebrae factae sunt per totam terram usque in horam nonam.

tenebrae factae sunt in uniuersam terram usque in horam nonam, & obscuratus est sol.

Gg ADNO-

A. Pervenit tandem ad Golgotham appēdicem ultimam montis Gibon, peruenientem ad portam iudiciariam à leua versus Septentrionem montis Ston. Hic monticulus erat Cabariae locus, apud Iudeos immundus, apud omnes homines execrabilis, quod ibi supplicium sumeretur de fontibus; qui locus esse solet ossibus & caluarijs hominum plenus. Hanc colliculum complexus manibus Aelius Hadrianus Imperator urbi eius situ non mutato adiunxit. Dicitur verò Golgotha à domo Pilati passus cerni. *Arand. &c.* *M.D. CCC. LXXI.* Quū ed esset peruētum, IESVM, quem in itinere iniurijs & contumelijs affectant nefandis; confestim exuunt omnibus vestibus, ibi rursum plagae & cruor renouatur; expediunt clauos & malleos; designantur quatuor seui milites qui eum sint cruce suffixuri.

B. Erat mos, ut qui cū cruciatu erant interficiendi, ijs exhiberetur aromaticum vinum, unde robur acciperent ad perferendos corporis animiq; dolores.

B. Etusmodi vinum Christo non propinarunt homines impij, sed obrulerunt vinum pessimum atque acerbissimum, singulari amaritudine felibus admixta & myrrhe: gustauit quidem IESVS, sed bibere recusauit. Nihil omittēbat homines teterrimi quod boni IESV posset penā & contumeliam augere. O IESV benigne, cur gustas, cur verò non bibis? Obedio pro te impijs, qui non vrgent ut bibam, vrgēt ut gustem; neque enim ulterius volui vrgeri vel facere. *Heb. 2.* Gustauit enim pro omnibus mortem IESVS; verè quidem sensit, verè subiit, sed dicitur ille fuisse gustus, tum quod breui resurrexit, tū quia etiamsi ipse Christus mortuus est, tamen secundum humanitatem tantummodo est mortuus: non enim patiebatur verbum in se, non anima secundum superiorem portionem. Sternitur crux humi.

C. Corripitur IESVS Deus, projicitur super crucem, duo manus utrinque arripiunt, alij duo pedes, (nam quatuor fuerūt primarij, crucifixiores) extendūt ad crucem corpus eius & aptant; tres verò sanctissimi arripiunt tres clauos & totidem malleos, quartus subseruit, etiam alij; apponunt clauos palmis manuum hi, ille pedibus; qui manus tenebant, eas crudelissime extendūt, similiter qui pedes, subseruiente quarto & alijs, utrisque contra alteros nitentibus tanta violentia, ut omnia Christi ossa luxarent, & face-

rent ut emota loco dinumerari omnia possent. Hac ita facta sunt: vel omnino luxatio illa facta est ante crucifixionem. Qua dico horrenda sunt, ut quae in Dei filium IESVM bonum fiant & parentur: quod autem sequitur, illud verò est quod pius animus ferre nulla ratione potest, nec lingua auristylus, vel valet vel audeat pronuciare. Cuius enim tam ferreum est cor qui Christum Deum consistatur, cor de nouerit & amet, qui ferre possit manus eius ac pedes sanctissimi clauis à teterrimis latronibus crucifigi?

D. Et tamen necessum est illam meditari immensam atrocitatem. Incutitur mallei clauis, atrocissime transuerberantur manus & pedes hominis Dei, auditur longe sonitus percussentium, sanguis diuinus è quatuor vulneribus copiose exilit ac fluit, summum dolorem sentit benignus IESVS, cuius non solum manus ac pedes transuerberantur, sed cor diuinum acutissimo cruciatu, quod erat omni afflictione atque amaritudine plenum. Exhibe animi, Christiane, huic spectaculo acerbissimo, & ut praesens praesentem precare IESVM, qui hac propter te passus est, ut hac mysteria intimo corde sentias: fiet spero primam, ut nullo pacto illum malleorum sonitum, illos ietus, illam manuum & pedum transfixionem tua cordis cogitatio sufferre possit; deinde simul cum Christo salutaris accipies clauorum ictus, & corde senties intimo: fiet nonnunquam, ut manibus ac pedibus dolores, cum acerbitate quidem, sed qui incredibili condiantur animi suauitate sentiantur, quod egregia IESV benignitate legimus contigisse.

E. Haec cum patrantur, affigit listor titulum summae cruci à Pilati imperio, quo titulo causam quapropter crucifixus esset IESVS voluit esse orbi manifestā: hoc fuit cur imperaret scribi literis Hebraicis, Graecis, & Latinis. Explicabatur autem illa inscriptione non tam crimen (in quo tandem perseverarunt Iudaei, dicentes: Omnis qui se Regem facit, contradicit Caesari) quam veritas ipsa, scripsit enim ex animi sententia Pilatus, IESVS Nazarenus Rex Iudaeorum: quae veritas ipsius erat cordi infixā; Regem quidem esse IESVM, sed non ex hoc mundo: confenserat enim Pilatus ut crucifigeretur, seruiens suae ambitioni, non propter aliquam culpam; itaque voluit veritatem esse testatam publice, ac verè pronuciabat quod sentiebat: & Caesari alioqui voluit facere satis, si quis calumniaretur. *Angli. in loc. cap. 16. v. 117.* Iudaei

Judaos contemnebat atque vituperabat: propterea constantiter respondit, Quod scripsi, scripsi.

E Crucifiguntur simul duo latrones, ut augetur IESV ignominia, & reputaretur cum iniquis & facinorosis hominibus. Aderant ad spectaculum Principes & Seniores, atque populi infinita multitudo. Pascebant suam scitiam Principes & Seniores, gaudebat multitudo: crudelitate immensam & intelligunt, & execrantur Angeli; Satan & Demones hinc gaudebat ex crudelitate crucifigenti & impietate, illinc dolebant quod suam suspicarentur ita fabricari perditionem.

G. Sol tantam immanitatem ferre non potuit in Dominum & Creatorem suum, radios suos retraxit orbi, nec voluit lucem praeberet impijs hominibus: compatiuntur omnia clementia Creatori mortalia vulnera accipienti. Retraxit vero radios Sol Luna intercurrere, & minatus est per tres horas orbi interitum. Flaccefcunt & debilitantur omnes creaturae, & tamen Iudaeorum corda retro furore inflammata, nec Eclipsim, nec creaturam totius labores animaduertunt: sed illo deuntur, ut etiam crucifixores, inter mortuo lumine, quod extinguere non solet Eclipsis. Aderant in turba populi mulieres Hierosolymitane plangentes: verum longe alia erat ratio plangens Mariae sanctae & Virginis & sociarum, tum discipulorum. Mente contemplantur afflita Mater configi clavis filium Deum crucifigunt etiam audiebat malleorum. Si tu sustinere non potes ubi hac supplicia Christi meditari, quid censeres sensisse tunc Matrem? Quid non debes tu sentire, ubi dolores Matris mente complecteris? Quod si sancto Francisco impressae fuerunt plagae similes, manibus, pedibus, lateri, quid non credi potest accidisse Virgini Matri? & si externa vulnera non apparuerunt, quas haec enus filius erat passus contumelias & cruciatibus, omnes gladii fuerunt qui eius animam pertransibant: sed hic omnium fuit acutissimus, atque acerbissimus. Sanctae mulieres & discipuli miserabilius longe quam antea affligebantur, amarissimis clavis corda confixi. Matrem perpetuo, ut secundum se maxime patiebatur, ita secundum se maximo robore animi fulciebat IESVS, ut sustinere posset quae sciebat ab ipse suo praesidio sustineri non posse; in summo item dolore & planctu mulieres & discipuli auxilio Filij & Matris sustentabantur. In Golgotha autem nihil prohibet quin dicamus fuisse Adam primum hominem sepultum, non propter Iudaeorum traditionem, sed propter Pa-

trum consensum: nam & Hieronymus idem aliquando dixit. Quamvis enim Adam xiiij. Iosue ad proprium nomen contrahitur, quod facit duplex articulus, אָדָם הַגָּדוֹל, tamē non ad Adam primum hominem contrahitur, sed ad Arbeh. Nam hebraice sic legimus אָרְבֵּי הָאָדָם הַגָּדוֹל בְּעֵקֶם הָאָרְבֵּי; quod est Cariah Arbeh; ille homo, ille magnus inter Henakin hic fuit: non diceretur enim propriè primus homo magnus fuisse inter Henakin, sed is qui pater fuit Henak, ut xv. cap. Iosue huius dicitur Arbeh pater fuisse. Eundem vero fuisse montem qui fuit monstratus Abraham ad immolandum Isaac, & multi Doctores tradunt, & nomen Moria, & figuram illam praeclara confirmant. Nam nomen Moria non significat locum particularem, sed terra dicitur Moria in Genesi, ubi monstratus Gen. 22. est locus particularis Abrahæ, id est Golgotha; ut in eadē itē terra Moria Davidi arca Arcana, 2. Par. 3. in qua templum adificavit Salomon: itaque totū montem Sion licet credere fuisse terrā Moria, in qua diuersis locis fuerunt multa mysteria celebrata. Est autem Moria terra provisionis, dolerina, myrrha, timoris siue latria. Provisionis quidem מַרְיָה, unde nominatus est locus; Dominus providebit, & Providebitur victima. Doctrina מַרְיָה, quod ex Sion vel Moria exiit lex Evangelij aeterni, primum è cruce IESV, deinde è Spiritu sancto missio in discipulos, & à templo, ut ex figura totius Evangelij. Myrrha מַרְיָה propter passionem Christi & sepulturam, ut exposuerunt Magi reges. Timoris siue reuerentia, אֱדָרָה, quod verus Dei timor & cultus ibi fuerit, ut in figura primum, deim ibidem traditus est in spiritu & veritate.

Quod verò non in sublime leuata cruce crucifixus sit Christus, sed humi proiecta, id video deuotos meditatores sequi, & esse usum imaginū, nec Catholici scriptores neoterici audent negare, nec ex antiquis contrarium clarè elicitur: atque adeo Cyrillus & Leo illud significare videntur apertius; etiam ex recentioribus Anselmus & Bernardus. Certè locus Ioannis, Et ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me ipsum, cap. 10. fauet huic traditioni. nam leuatio Crucifixi, illa fuit vera exaltatio & plena; ex crucifixo enim prouenit vis trahēdi; alioquin cur additur, à terra? quod bis ante quum dixisset de exaltatione Ioannes, non adiecerat, nisi quod illic crucis passionē significet, hic è terra usque inchoat. Breuiter pie haec meditamur, non astruimus dogma.

Blasph...

Mat. 11

Angeli...

Ventum tandem est ad Golgotham, hoc est in Caluariae locum; quē locum, quū alioqui esset sacer, contaminauerant vel Iudaei, vel Romani, vel utriusque, & destinarant supplicij nocentium exercendis. Itaque erat ille locus caluarijs, ossibus, foetore, spurcitijs plenus, & omnibus hominibus abominabilis. Huc te adduxerunt, sancte IESV: vt verò nō exhorruisti à Dæmone portari per aërem sublimis, & ab impijs & imputatis hominibus crucifigi, ita nec in loco contaminato: veneras enim nō solum vt hæc patereris, sed simul vt peccata portares omnium, quibus nihil est foedius, nihil peius. Simul hæc indignitates & contumeliæ summā gloriā tibi afferbāt: ita enim nō solū Patris voluntatē cum immensā humilitate adimplebas, sed Dæmones omnes superabas, & vniuersis hominibus salutem conficiebas & vitam, simul Caluariae locum gloriosum efficiebas: qua in re, vt semper facis, Satanæ, & omnibus prauaricatoribus spiritibus illudebas. Sciebat Dæmon locum illum esse, vbi Abraham voluit ex Dei obedientia filium Isaac immolare, & immolauit quidem illum in ariete; nouerat ibi sepultum fuisse Adam; curauerat propterea de sua malitia, vt fieret ille locus infamis & execrabilis; & nunc probabat vehementer vt ibi crucifigeretur IESVS, quo fieret eius mors abominanda: contrā verò tu, magne IESV, illam abominationē assumpsisti, & fecisti caluariam omni splendore & gloria excellentē. Deuentum est ad montem Golgotha & Morian, hoc est diuinæ illius prouisionis; prouiderat enim Deus illic filium suum Deū immolatum iri: peruentum est ad montē Myrrha; id est ad amaritudinē aromaticam passionis & sepulturæ Christi: ventum ad locum doctrinæ, vnde è cruce & viuens, & moriens, & mortuus quasi è cœlesti cathedra docuit filius Dei mundum vniuersum viam salutis & vitæ sempiternæ; & timorem salutarem vniuersis mortalibus incussit, & cultum Dei indixit perfectum. Recipite hæc mysteria, imprimite cordi vestro, filiæ Sion; aperite illis intimum & tenerrimum locum. En adest vobis crux Christi, en iam cruce affigendus est IESVS, cordis vestri amor vnicus, salus vestra, & vita sempiterna. Furiosè fiebant omnia & diabolicè ab impurissimis latronibus; nec Satan quiescebat; nam etiam si no-

luisse iam IESVM crucifigi, tamen cum id impedire non posset, suggerebat atrocissima quæque crucifixoribus. Contemplamini, anima deuota, atrocitatem singularem. Erat positum in more, vt qui cum cruciatu publica autoritate essent supplicio afficiendi, ijs daretur vinum aromaticum, cuius potu recreati leuius sentirent cruciatum. Humanitatem hanc conuertunt in sæuam inhumanitatem homines impij. Ne demus isti nebuloni nefario vinum pretiosum, illud etiam ebibamus si paratum est, conficiamus illi aliud poculum ipso dignius, è vino quidem, sed acetoso, addamus myrrham acrem, & amaram, etiam fellis singularem amaritudinē & malitiam adijciamus, quæ omnia corrumpat si quid sit in illis boni: hoc horribile poculum admouent ori IESV. O adorandam boni IESV mansuetudinem & patientiam: sciebat, ac etiam videbat quæ fiebant, & tamē gustat; vt nullus esset sensus quo non assumeret pro nostra salute passionem. Nā tactus acerbissimè vulneribus affligebatur, & ad mortē vsque erat affligendus, visus conspectu tam crudelium & actionum & hominum, auditus tot & tam immanium iniuriarum & opprobriorum auditione, olfactus carceris nocturni sceditare, & Golgothæ spurcitijs, & (quæ erat singularis narium eius offensio) foetore anhelitus hominum spurcissimorum. Additur tandem gustus acerbis, vt deesset nihil quod posset poenam filij Dei inferre sensibus, & verè esset homo dolorum. Complebatur autem verbum Dei; per has enim passionem, non solum per mortem, languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit. Habuit quidem Christus purissimos omnes sensus ac perfectissimos; habemus nos contaminatos & imperfectos: nō assumpsit Christus huiusmodi imperfectiones, sed sensuum acerbis poenas, vt illorum languoribus mederetur per afflictiones suas, & nostras contaminationes expelleret. Ad medicamen nostrorum sensuum, per quas portas mors in animam intrare solet, adhibeamus sensuum Christi amarissimos dolores; & quemadmodum ille hæc perulit vt nostri sanarentur sensus, ita erit nobis excellens hoc remedium, si meditatione, & spiritali applicatione ad sanandos nostros sensus illud adhibeamus: sanabuntur enim continenter, nisi nostra impedit

pediat ignavia; sanati tandem erunt in iustorum retributione. Interim non nocebunt eorum imperus, quin potius erunt nobis occasio fortiter pugnandi, & gloriose vincendi. Sed cur gustatam potionem noluit bibere sancte IESVS? Minimam passionis meae participationem volui ostendere esse satis potuisse ad redimendum humanum genus; nā illo gustu abunde satiesiebar pro omnium mortaliū peccatis; erat autem ille gustus passio Dei hominis. Ceterum nolui bibere: cum enim circumstaret infinita multitudo, & quae fiebant videret, ne me putaret bibere aromaticum, & simul existimaret ad cruciatum meorum leuationem accipere, quorum neutrum erat, sapientissimè recusavi bibere, ne meo facto falsas opiniones hominum confirmarem. Simul vobis salutarem doctrinam dabā, si quid vobis propinent impuritatis sensus vestri, ubi primum amaritudinem illam sentitis, constanter esse rejiciendam, nec in animum & voluntatem trajiciendam, vnde fieri lethalis possit. Gustasti, magne IESVS, pestiferā potionem, id enim statim factum esse in Golgotha significat tui Evangelistae; sed exuerunt te tamen vestes tuas: (nudus enim pependisti pro nobis in cruce, quum bis exutus & rursum indutus fuisses) nunc terram spoliaris à barbaris militibus, illis vestibus non amplius induendus, sed caelestibus gloriae. At quam trux fuit haec expoliatio! nihil enim iam tibi parcebant, quem viuum tandem ad patibulum videbant esse perductum. Summa igitur non solum cum contumelia, sed cum violentia & saevitia exuunt, & sanguine conglutinata vulneribus tuis vestem incōsutilem euellunt, non sensim (vt quoad eius fieri posset minimum læderent) sed concisè extrahunt, vt renouarentur vulnera tua miserabiliter afflicte IESVS. Iam verò quā inclementer per coronam spineam tunicam extrahunt, non solum nihil vel respicientes vel curātes ne spinis hærens corona moueretur, & cruciatum vulneribus afferret; sed id ipsum malitiosè procurant & crudeliter. Itaque commota corona violētè, necesse erat omnia vulnera capitis acerbissimè renouari; vt in vilissimo & abiectissimo homine omnia & quærebantur, & edebantur exempla crudelitatis. Parabatur inerea crux, clauis, mallei, designabantur crucifixores, qui essent singulari atrocitate, parabatur titulus summæ cruci ex imperio Pilati repugnantibus Iudæis affigendus. Heu cala-

mitosam rerum faciem & luctuosam! Et fiebant hæc quidem in oculis mæsueti agni IESVS, & contra eum fiebāt, & iam quasi in ipsis crucifigebatur. Illud considera pie mediator: illi sunt clauis quibus configetur pro te IESVS, animæ tuæ lumen coeleste, illa crux cui affigetur, illi carnifices qui affigēt. Imminēt hæc Christo, imminent cordi tuo, & animi tui visceribus. Iā distendent in crucē Deū meum, iā arripient manus hi, ille pedes, iam transigent, iam cruci affigent. Heu metum! heu dolorē! Sed antequā ad rē ipsam venias, cōtemplare crucis titulum, & cordi imprime quis sit quē videbis statim crucifigi. En titulū; **HIC EST IESVS NAZARENVS REX IVDÆORVM.**

Hic est qui Moysi dixit; Ego sum qui sum, cuius est nomen יהוה tetragrammaton, Dominus in æternum, & memoriale in generatione & generationē. Hic Deus, hic Dominus Deus, qui creauit cœlum & terram, mare & omnia quæ in eis sunt; Deus enim omnia creauit, cuius eadem substantia & esse, eadem potentia & virtus Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Hic est qui omnes Angelos creauit, atque ijs qui serauerunt suum principatum & domicilium, dedit vitam sempiternam, alij æternā mortē infixit. Hic qui vniuersā creaturā conseruat & gubernat ab initio. Hic est qui in tēporū plenitudine factus est homo, ex immaculata Virgine carnē sumēs, & nostras infirmitates; vt pro hominū peccatis Deo satisfaceret factus pro nobis peccatum, hoc est hostia pro peccato. Hic est ille qui cum acceperit tēpus, iustitias iudicabit, & horrendum illud iudicium diuina virtute & maiestate exercebit, in quo hi accipient de eius manu dædema gloriæ sempiternæ, illi in infernū projicientur, in ignem æternum cum Diabolo & eius Angelis. Hic est qui verba vitæ æternæ orbi euangelizauit, Euangelium infinitis miraculis cōfirmauit, IESVS, Saluator sempiternus, & salus æterna mortaliū: qui cum sit Dei Patris Filius consubstantialis, & vitā eādē habeat in ipso & immortalitatē, eādē nobis cōmunicauit inenarrabili mysterio, & beneficio immenso. Itaque cum salutem & vitā per peccatum amissemus, ac rei mortis æternæ essemus coram Deo; morte & malis omnibus profligatis, nobis vitam & salutē sempiternā promeruit. Vt verò esset hoc meritum & salus preciosior, & exēpli diuiniore, voluit illa nobis comparare bona summa, per ea quæ in

Exod. 3.

Pf. 145.

Juda.

Gal. 4.

1. Cor. 5.

Pf. 74.

Joan. 6.

hac mortalitate habentur summa mala, paupertatem, ignominiam, dolores, cruciatus, mortem: ita enim facta est eius salus gloriosior atque potior. His tu coniunge, mediator pie, spiritus tui sensum: hic enim est IESVS cordis tui amor, cordis tui lux & suauitas, cordis tui salus, & vita, & iustitia sempiterna, & sanctificatio. Hic te erudit diuinitus, tibi dat robor caeleste, hic a te excludit timoris imperfectiones, conciliat timoris puritatem & perfectionem. Hic dat tibi laetam pacem, fructus spiritus & dona IESVS in te generat. Hic te ad perfectionem beatitudinum leuat, in IESV recipis & habes omne bonam, fruereis omni bono: sit hoc nomen superbenedictum in saecula. Nazarenus, hoc est germen & flos sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, & excelsior caelo factus, custos & corona, gloria Angelorum & nostra, ex quo bonum germea floret in gloriam sempiternam. Hic sanctitas infinita, puritas immensa, splendor aeternus, qui quae Deus a tota creatura cum esset in aeternitate segregatus, & excelsior caelis omnibus, ad nos descendens, sibi nostram humanitatem ita copulauit, ita nobilitauit, ut homo ille fieret caelis omnibus excelsior dignitate & potentia, gloria & diuinitate. Rex. Hic est Deus viuens, & Rex sempiternus, ipse est Rex gloriae, ipse terribilis, Rex magnus super omnem terram, ipse Rex Regum, & Dominus dominantium. Ipsum constituit Pater aeternum Regem super Sion montem sanctum eius, ad pradicandum secretum illud legis Dei magnum: ipse omnem creaturarum ordinem gubernat & regit, rationalem vero creaturam Angelos & homines praecipua beneuolentia atque prouidentia. Nam Angelis praeterquam quod dat gloriam sempiternam, ipse eorum purgationes, illuminationes, & vniones diuinae administrat, purgat eorum intellectum & illuminat, quum e diuinitis suae diuinitatis, vel etiam humanitatis, multa illis reuelat, multa clara facit & aperta, quae illis antea non erant, tum voluntatem perficit excellenti ex his comparata perfectione, & ad diuinitatem voluntatis vnione: haec vero & per se gerit, & per superiorum Angelorum in inferiores Angelos ministerium. Porro autem similiter hierarchiam suam in Ecclesiam exercet, & hierarchicas actiones in Ecclesiae principes & ministros, vnde totum eius corpus gubernatur & regitur, ipse enim est caput, cuius

1. Cor. 1.
Hebr. 7.
Sep. 7.
Hebr. 1.
Hebr. 7.
Hier. 10.
Pf. 23.
Pf. 46.
Apoc. 7.
Et. 9.
Psal. 2.
Eph. 4.

virtute atque influxu per Spiritum sanctum totum Ecclesiae corpus, ut est diuina harmonia coagmentatum & compactum, ita augmentum accipit in diuinam aedificationem & charitatem, accepta spiritus subministratione per mutuam membrorum coniunctionem, & donorum mensuram. Hic Rex inuexit in Orbem terrarum Regnum caelorum, & illud animis nostris inserit magna virtute, in qua exultamus in iubilo & splendore gloriae Regni caelestis, & illius in nos redundantia & participatione in Christo & donis eius. In quo Regno & caelestis eius potentia conculcamus Daemones, vitia cuitamus & compescimus, caelestem Dei virtutem exercemus in virtutum & donorum fulgoribus diuinis per excessum hunc Regem Iudaeorum. Eorum qui nomen Dei & IESV nouerunt, qui illud confitentur, qui illi confitentur, illud laudant & adorant, in illo exultant, in illud credunt & spem suam collocant, amant illud ex toto corde & mente, ex anima tota & viribus, simul operibus confitentur & exaltant, nec similes sunt Iudaeorum, qui Christum crucifixerunt, hi enim ore Deum confitebantur, factis nefarijs blasphemabant: non est horum Iudaeorum vel confitentium Rex Christus, sed Satan, qui est Rex super omnes filios superbiae. Hic est IESVS Nazarenus Rex Iudaeorum. Accurrite Angeli, attendite ex Limbo sancti Patres, aduertant caeli, terra, omnia elementa, & creaturae vniuersae. Venite, adeste, filiae Sion, ad spectaculum, quod horrore, & crudelitate, & indignitate, & contumelia superat reliqua omnia quae sunt, fuerunt, esse possunt: quod omnes Daemones, omnes homines patrare non potuissent, ac ne cogitare quidem, nisi Deus ipse filium suum tradere in crucem voluisset, & illic suae misericordiae sublimitatem constituere. En arripitur IESVS, Deus homo, prosternitur super horridam crucem nudus, toto corpore atrocissime vulneratus, spinis acerbissimis coronatus, tot horarum ab horto vsque, tot afflictionibus debilitatus; sed plusquam heroica virtute & viribus constans ad crucem perferendam: ad crucem deinde extenditur, & tanta quidem violentia extenditur & atrocitate, ut facillimum fuerit ossium quae per nervos sunt, diuisae atque luxatae sunt, vnde necessum erat summum dolorem prouenire. O inuentionem plusquam diabolicam! Exterius iam nihil erat vbi uiuent

Dem. 6.
Tit. 1.
Iob. 14.
Psalm. 110.
Psalm. 118.
Serm. de Passione.

nirent impij ante crucifixionem, interius nūc in nervos suam intendunt atrocitatem. Excedamus malefici corpus vi quanta poterimus maxima, ita fiet vt in omnibus nervis durissimè crucietur, & viribus deficiatur quibus adhuc vigere videtur sceleratus, & fiant illi duriores crucis acerbitates. O immanissimam immanitatem! o patientiam benigni I E S V & fortitudinem infinitam! Excedebat hic cruciatus superiores omnes, quorum quidem permisit Deus Satanæ in Iob, sed hunc non permisit. Tu igitur & plagis Iob antecedis, & hoc cruciatu longe superas. magne I E S V, vt verè pro te scriptum sit, O vos omnes qui transitis per viam, attendite, & videte si est dolor sicut dolor meus. Fluxa facta sunt mea membra, dispersis ossibus & dissipatis nervorum extensione & cruciatu. Deinde non est sanitas in carne mea à facie iræ tuæ, quam contra peccatores homines conceptam exerceas in me Pater sancte, neque pax ossibus meis à facie peccatorum meorū, pro quibus tanquam meis patri. Pacem quidem ossa mea habuerunt & colligationē antea; nunc verò ita crudeliter extensis omnibus membris, nullus est sanus consensus, vel integra colligatio inter ossa mea. Dissipetur, o mediator pie, omnia ossa animæ tuæ, omnis virtus tua contabescat quum hæc vides. Sed habes tamen, vnde leuius ea ferre possis, sic cogites virtutes animæ tuæ per peccata tua dispersas hoc Christi cruciatu reparari, atque in suum concentum redire. Verum vnde lenare videris posse dolorem, inde auges vehementius: quod enim cor sufferat tantum cruciatum à Deo sustineri, vt suæ infirmitates curentur? præsertim quum tanta sit in nobis socordia, vt his præsidijs frequenter vel abutatur, vel illa negligamus. In tanto cruciatu quum esset Dominus gloriæ I E S V S, atrocissimis (quod animus dicere refugit) clavis est cruci affixus à nefarijs hominibus. Audite Angeli malleorum sonum crudelem, audite è Limbo Patres, audite coeli, & creaturæ omnes: at audire tamen refugitis præ vestro dolore & gemitu, compatientes Creatori qui crucifigitur, quod nos in vobis sentimus. Penetravit ille malleorum sonitus truculentus coelum, infernum, omnem creaturam; Angeli amarè stebant suo fletu, obtupescebant coeli, & desolabantur vehementer, lugebat & elanguescibat terra. Verum sol apertius testatus est suum luctum, huic luna subserui-

uit; neque enim sustinuerunt mundi luminaria tantum nefas aspicere, vel tam horrendo & impio spectaculo suum lumen communicare. Quò discedis luna? Nolo lucem à sole recipere, quam possim in orbem spargere; neque ferre possim solem suam orbi terrarum impartiri: subibo solis faciem contra meī motus vel officij naturam; itaque ne ipse quidem poterit ad homines lumen suum emittere: ita vult Deus crucifixus. Excurrit ad solem, eripit illi radios, quod officium cupidè accepit sol, tãtam immanitatem exhorrens. Fit Eclipsis horrenda, & tenebræ super terram, horribilior in mentibus Iudæorum & Romanorum obtenebratio. Vide cæca obstinatio quid faciat lugente vniuersa creatura; Romani ac Iudæi in ipsis Eclipsis tenebris nõ deserunt tamen suam crudelitatem, neque animaduertunt naturam ipsam commemorat atrociter ipsis minari. At, bone I E S V, ad eū luctum quum moueres tuam creaturam, quis erat sensus animi tui & corporis? Primum Patri perfectè obediebam, dabā mansuetissimè manus & pedes crucifigentibus, sentiebam dolorem maximum, supra quàm explicari à vobis possit vel intelligi, & ad primam transfixionem exhorruit corpus totum, & renouatus omnium vulnere est sensus & nervorum. Nõ solùm autem acerbissimus erat cruciatus meus, quòd membra sunt mihi clavis transfixa, vbi propter concursum nervorum frequentè est a cutissimus sensus, sed propter intentam affixionem, quæ faciebat vt illa ossium luxatio, & nervorum sæua extensio in intensione sua perseveraret, & longissimo cruciatu. Itaque cum non esset sanitas in carne mea, nec ossibus vel nervis meis pax, affixio manuum & pedum illas poenas suo cruciatu augebat crudeliter. Ad hæc illæ manuum & pedum plagæ erant non solùm per se crudeles, verum mortiferæ etiam, quòd in cruce essent, hoc est, quæ mortem essent cum diurno cruciatu mihi allaturæ: erant simul immensi mei dolores interni, consuebat mihi cor meum; omnes vires internæ, omnes mei intellectus & voluntatis operationes, quæ corpus, quæ creata respiciebant, simul mecum crucifixa sunt; ad omnia perungebat dolor, afflictio, ignominia: sola erat diuinitas quæ illa nec patiebatur nec pati poterat: erat quidem vnita humanitati, quæ ista patiebatur, & propterea verè dicebatur crucifigi &

pati Deus, quia vera erat humanitatis & verbi vnio: similiter verò nihil patiebatur anima mea secundum superiorem portionem, quæ erat beata. At hæc tantum aberat vt meum dolorem & pœnam minuerent, vt etiam auergerent: quum enim sensum humanitatis non leuarent, nobilitarent autem humanitatis dignitatem & perfectionem, proueniebant dolores acriores incomparabiliter & acerbiores. O res immensas! O pelagus infiniti doloris & mysteriorum! O fontem lachrymarum & dolorum! Quis hæc animo capere potest, aut ferret quis luctus non stupet? quæ verba non fiunt muta? Video, anima mea, omnia te deficere, si intellectu velis agere, si verbis; ad cor tibi accurrendum; ibi sentienda Christi ad crucem extensio, ibi primùm dissoluatur cor tuum, cordis ossa & nervi dissipentur, & si quid virum est affligatur. Ita afflictum cor tuum sentiat priùs adesse crucifixores Christi, arripere clauos & malleos, clauos incutere in manus & pedes Christi, & simul in cor tuum. Ibi deficiat in plagis Christi cor tuum, anima tua, omnes tuæ potentie omnes sensus sint crucifixi. Hic dolor de Christo qui crucifigitur suscipiatur, & è crucifixo cõuertatur ad peccata tua: hæc, nõ alibi, melius illorũ cognitionem accipies; Christum enim cum

tanto cruciatu atque acerbitate oportuit crucifigi, vt pro illis Deo satisfaceret. At sumus aridi, sumus insensati, oculos mētis habemus malè fascinosos; ante nostros oculos profcriptus est Deus, & in nobis crucifixus, & non sentimus, non mouemur, non crucifigimus simul cum Christo veterem hominem, quem ille secum cruci suffixit, nõ meum solùm, sed omnium. Et quidem cum Christo mundus vniuersus est crucifixus: quid enim fuit crux Christi nisi pœna mundi, ignominia, cõsulcatio, victoria? Crucifixus est nobis mundus, quare in nobis nihil habet, in nos nihil audet, nihil potest, necessum tamen est vt nos mundo crucifigamur. Crucifixum est cum Christo quicquid Deo displicebat in mundo, & mihi quidem illud crucifixum est, propter me enim illa assumpta est à Christo pœna & mors. Coniunctum igitur est vt simul ego crucifigam sensu, crucis imitatione & meditatione, vt nihil mundus reperiat in me, quod non sit crucifixum & mortuum in cruce cum Christo. O Christe bone & magne, sensum & vitam tuam crucifixionis & crucis inprime in cor meum, intimam, vitam, acrem, efficacem; vt in cruce, & ex cruce tua vitam accipiam sempiternam. Amen.

ERIGI-

ERIGITVR CRVX.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

In c). imaginem adnotati uincula.

cj.

A. Foramen paratum ad crucem designandam.
B. Varijs artibus erigitur crux, statuitur, & firmatur.

C. Varijs facies circumstantium dum erigeretur & statueretur crux, cum summo dolore IESV.

128.

ADNOTATIO.

Paratum prius est foramen quo crux iniecta suscipi aratur: vel quod erat alyis crucibus paratum, id expurgatum est & expeditum. R. Acerbissimum dolorem sustinebat IESVS in tribus clavis, non cessabant de totius corporis vulneribus dolores; succedit tamen longe durissimus atque acerbissimus cruciatus. Incipiunt leuare crucem, ut in foramen statuant; illinc contis & furcis attollunt: hinc contra funibus trahunt, incumbunt omnes in opus crudelissimum: quod cum faciunt, incipit vulneribus manuum pedumq; niti bonus IESVS cum acerbissimo cruciatus, quem augebat nervorum frequentis qui fit in manus & pedes concursus. Quod magis leuatur crux, eo magis augentur dolores, maior fit sanguinis effusio. Fiebant autem crucis succubiones, siue quod res ita ferret, siue carnicum crudeli insultatione, quum conantur trahunt, distrahunt, impellunt, tollunt crucem homines truculentissimi; unde noui cruciatus bono IESV incuriebatur identidem, simul toto corpore ex illa violentia vulnera recrudescabant. Statuitur tandem & firmatur crux, & totus est solio vulneribus pedet Christus. Figuntur simul ab alyis duorum crucifixorum latronum cruce hinc inde, in turpissimam IESV ignominiam. Ventum est iam ad summum & ultimum Christi dolorem; nihil enim licuit amplius impijs in corpore IESV, nisi quod obtulerunt acetum stantem; sed hic dolor postremus scuisimas accessiones accepit continenter tribus horis, & paulatim mortem attulit IESV. O Christe IESV benignus, Deus immensa maiestatis, atque infinita potentia, quo pacto potuerit te tres clavi crucis stringeret? Non poterant clavi, non uniuerse creaturae omnis potentia, potuit meus amor in mortales, mea obedientia in Patrem. Sed quomodo potes tatum cruciatus perferre? Erat meum corpus, & tota ratio humanitatis perfectissima,

atque fortissima vires & animi & corporis, longe quam aliorum hominum excellentiores; ita, supra omnium hominum facultatem & patrare fortia poteram & pati.

C. Vbi incepit crux attolli & conspici, ibi verò clamor attolli ceptus est omnium confusissimus, gaudentium, insultantium, blasphemantium, stentium, compatientium, mirantium, obseruantium: fluctuat clamor, & crux vario conatu & euentu erigitur, donec hac stabilita, ille aliqua ex parte resedit. Verum longe diuersum clamorem & commiserationem Maria Virgo edidit, & que cum illa astabant pie mulieres, & discipuli: primum quidem stupent, deinde conspiciere crucem non patitur cordis eorum teneritudo, tandem exclamant ex intimo cordis sensu & cruciatus; sed haec facit Maria summa cum maiestate, alij varia doloris significatione. Vbi primum licuit, coniecit oculos IESVS in dilectam atque afflictam Matrem, haec vicissim in illum: vulneratur utriusque cor alterius doloribus vehementer; sed hoc differunt, quod Christi dolores a nullo consolationem accipiunt, sed augentur continue, & mortem accelerant; Mariae verò animus & vita conseruatur à filio moriente. Itaque multiplicatis animi doloribus, & corporis afflictionibus ex illis doloribus derivatis, tamen non derelinquitur à filio, derelinquitur filius à Patre, consolatione & virtute filij Mater sustentatur. Conspicit omnes bonus IESVS, non solum praesentes, sed quotquot erant futuri; pro omnibus suos dolores, mortem suam offert Patri, omnium conspectu ad omnium misericordiam commouetur. Hic autem peruenit plactus & luctus Mariae, sociarum, atque discipulorum ad plenitudinem, ut Christi dolores: ut autem hi ad mortem usque continuantur atque augentur, ita illorum dolores, plactus, maeritia; verum imitatur omnes Maria magnanimitate, haec filij.

MEDI-

NON possum cogere cor meum, crucifixe
IESV, vt à tua crucifixione discedam:
reuoant me clauis, mallei, manus tuæ & pe-
des, milites crucifigentes, Iudæi crucifixores.
Bernar. Heus clauis, quis vobis tantam potentiam de-
dit, vt manus & pedes Dei trajceretis? quis
tantam truculentiam, vt Deum tam sauo cru-
ciatu afficeretis? Si expalluit vt expauit tota
mundi machina ad crucem Christi & mortem,
cur non vos? At vos facitis vt paueat orbis,
cum id facitis vnde mors Dei consequatur.
Definite duri esse aduersus vestrum Creato-
rem, & duriciem potius vestram, & acumen
in me conuertite. Nō possunt id facere clauis,
non possunt non crudeles esse in Christum;
ita enim vult Deus, ita Christus ipse: volun-
tas igitur Dei vires fecit clauis, & Christi im-
mensa charitas. Clauis non potuerunt config-
gere Deū, nisi Deus voluisset; nos possumus
non configere: vult Deus, imperat, minatur
mortem æternam, vt ne configamus, & tamē
configimus eheu nostris peccatis Christum
ad crucem. Crudeliores igitur nos clauis, qui
Christo clauos incutimus, atque adeo clauis
ipsi sumus; & tamen præ mentis nostræ per-
uerfitate id nō sentimus. Audite & vos mal-
lei, aduersus quem vestram duritiam paratis
& violentiam? Contra IESVM. Erratis, si
enim noluisset transfigi Christus, nulli mal-
lei id potuissent, non creatura vniuersa: at vo-
luit clauis configi Christus, & vt id possetis
concessit. Verum quæ erat malleorum ne-
cessitas? vt ligno affigeretur. Refugit igitur
lignum clauum suscipere, præsertim sangui-
ne Dei imbutum: hoc etiam ne refugiat lig-
num dat Christus, nec ipse refugit clauis lig-
no affigi. Illi sunt clauis, illi mallei ad meum
cor adhibendi, & ad illud configendum ne-
cessarij. Venite clauis, sed Christi sanguine
madidi, venite, transfigite cor meum, imbui-
te sanguine Dei, duritiæ eius expurgate, acu-
tum sensum crucifixi Christi in illud impin-
gite. Est meum cor durum, est contumax, nō
cedit clauis: adhibe tu, magne IESV, tuum
Iere. 23. malleum conterentem petram, & ignem cō-
Esa. 33. sumentem eius impuritatem, vt tuos clauos
suscipere possit, & ita confige, vt à corde meo
non auferantur in sempiternum, & fiant in
hac vita mihi salutare, in cœlo gloriosi. Cō-
Pf. 118. figant timore tuo carnem meam, & sensus &
potentias omnes, & cruci affigant tuæ, & sua-

ui iugo tuo, & leui oneri, & acre desiderium
& efficaciam inserant perpetuò tibi seruien-
di. Nam si verba sapientum tuorum stimuli
sunt, & quasi clauis, sancte IESV, in ætate
defixi te authore & pastore, quid non pote-
runt tui ipsius clauis? quos stimulos non supe-
rabunt? quam profunditatem non penetra-
bunt? Omnipotentes sunt clauis tui, Domine
IESV; infinitæ tuæ passiones. O Domine
magne IESV, nōne manus tuæ fecerunt
cœlum & terram, Angelos omnes & homi-
nes, & omnia quæ cæli ambitu continentur?
nōne conseruant illæ & gubernant omnia?
Tu es enim Dei Patris potētia, tu creasti om-
nia, & per te creauit Pater omnia; & tamē tuæ
sunt hæc manus quæ cruci affiguntur: tuæ igitur
hæc illarum manuū sunt manus quæ om-
nia creauerunt: illæ manus creauerunt omnia, hæc
restaurant, & perficiunt, & pacificant omnia,
sive quæ in terris, sive quæ in cœlis sunt. O
diuinas manus & potētes! Verum heu duris-
simis clauis configuntur, & tamen sunt Dei
manus, sunt manus illæ quæ sanitates innu-
meras, quæ vitam hominibus cōtulerunt, &
æternam quidem omnibus Deo obtemperatibus.
Sunt istæ manus, illæ tornatiles, aureæ,
plene hyacinthis, Spiritus sancti, & Virginis
purissimæ excellentissimo torno fabricatæ
& artificio, è diuitijs cœlestibus compactæ,
pretiosissimis annulis & excellentijs ornatif-
simæ. Ita factæ sunt manus tuæ, magne IESV:
sed nunc longè diuerso torno illas fabrefaciunt
homines crudelissimi. En tornus
sunt clauis, annuli plaga sunt infictæ, aurum
dolor saeuus, hyacinthi ignominia ingēs. Verum
o sapientiā tuam & potētiā, IESV, & virtutes
diuinas! sunt circuli, sive annuli manuū
tuarū aurei; per eos enim immēsas diuini-
tatis diuitias mortalibus effundis, & dona
cœlestia communicas. Verè aperuisti manus
tuas, & apertas semper habes, & imple omne
animal & omnia bonitate tua & benedictio-
ne. Verè instrumentum omnium instrumento-
rum præstantissimum sunt manus, sed tuæ,
sed crucifixæ. O mysterium omni admiratio-
ne superius! Nihil gratiæ, nihil salutis, vel vi-
tæ, vel donorum largiris, nullum saluum, nul-
lum ad Regnum cœlorum perducis, nisi per
manuum tuarum vulnera: hæc enim tua vul-
nera vt & pedum, attulerunt tibi mortem cru-
cis, quæ est omnium bonorum meritum, &
gratia.

gratiarum omnium architectonicum instru-
mentum. Ex his manibus tuis crucifixis emi-
cat splendor virtutis & lucis: in his posuit Deus
cornua & robur potentiae suae, & nostrae salu-
tis & vitae sempiternae. Ibi recondita est forti-
tudo Patris tui & tua; ibi reposita nostra spes,
lux nostra; sed simul noster luctus, nostra acer-
bitas, noster planctus; tum quod Dei no-
stri manus crudeliter affiguntur ligno, tum
quod propter nostra peccata (quae ipsa clavi
sunt) cruci affiguntur. Transfigebantur simul
diuini tui pedes sancte I E S V, communica-
bant sibi inuicem cruciatus manus & pedes,
quod faciebat neruorum communio ab vno
loco procedentium, quorum est frequens eor-
tus in manibus & pedibus. O pedes sancti
& benedicti! Hi sunt pedes, quibus, & quidem
nudis, ad obeamdam Patris tui obedientiam
toram Palaestinae peragrasti, quaerens quos
ad salutem aeternam vocares & adduceres, se-
minans verbum tuum, Dei doctrinam, dans
sanctitatem & vitam hominibus. Hi sunt qui-
bus mare tibi se calcabile praebuit libenter,
agnoscens creatoris sui pedes. Hi sunt quibus
praecebebas expedite Apostolos veniens Hie-
rosolymam ad crucem, quibus obuiam Iudae
proditori & armatis ex horto prodijisti. Hi
sunt pedes qui & fecerunt & faciunt pulcher-
rimos pedes euangelizantium pacem, euang-
elizantium bona. Quam igitur sunt pulchri
& perfecti tui pedes, vnde tota provenit pul-
chritudo & perfectio! Cucurristi, sancte I E
S V, viam mandatorum Patris tui, & homini-
bus ut currere illam possent tuis his pedibus
facultatem contulisti. Hi sunt pedes Dei; & ta-
men atrocissimo clauo transfiguntur. Existi-
malis vos homines vasa fani & furiosi, officium
pedum eripere I E S V, nec contenti sumis vin-
culo, clauo affixistis cruci: at errastis belluae;
primum per transfixos pedes a perra est via di-
uini Christi in homines beneficijs, quae per
haec vulnera nobis prouenerunt; tum his vul-
neribus pedes nobis sunt facti, quibus ad Deum
veniamus. Per hos clauos, per has plagas sum-
mus corpori Christi insiti; ex his virtutem di-
uinam accipimus, qua non solum qui longe
eramur prope efficiamur, sed ut pedum Chri-
sti formam indui ambulemus coram Deo, &
ad perfectionem contendamus, & in semitis
Dei gressus nostri dirigantur, nec vestigia no-
stra moueantur; ut ambulantes in via imma-
culata Deo ministremus; opera quae dedit no-
bis Christus, in ipsis ambulemus. Loquuntur

nobis hi pedes, haec vulnera diuina virtute &
efficacia, surge, & ambula. Haec prouenerunt
ex vestra crudelitate homines impij, verum
non intellexistis: intelligetis vbi in arumnas
vestras, & infinita mala incidetis, illos esse
pedes quibus iram promouet aduersum vos
Deus, illas manus quibus pugnabit contra vos,
quando in praedam & direptionem Daemonibus
dabitur; ab his pedibus extrudimini in hor-
rendum inferni baratrum. Pedes Dei habes,
anima mea, in corde tuo cruci confixos; habes
manus Dei, habes quatuor flumina miseri-
cordiae Dei omnipotentis illine ad te influen-
tia, ex fonte inexhausto passionis & crucis
Christi. Haec sunt plagae quae Christo mortem
adferunt, haec simul peccatis mortem adferunt.
Vide ne sinas e corde tuo superfluere hanc
diuinitatis virtutem; in illis enim est salus tua
& vita. Contra vero, quatuor illa sunt tor-
tua, quae ventilabunt & dispergent animae
tuae & cordis omnem substantiam, & pacem,
& salutem, si negligas. O truculentos mili-
res, audetis vos Deum crucifigere? At nescie-
bamus. Nescientes tamen Deum cruci affi-
gebatis; & tamen sciebatis hominem esse iu-
stum iustum igitur hominem crucifixistis e ve-
stra conscientia. At eramus Pilati milites, qui
sic imperabat fieri. Per aliquos, non per vos:
vestra igitur voluntate illud facinus horredum
perpetrastis; eo scelerati magis, & magis dete-
stabilis. Exhorruit sol ad vestram truculen-
tiam & luna; quid? vos non expaustis, non ex-
horruistis; eum malleos in clauos incuteretis,
non contremuerunt manus vestrae & ossa, non
est cor vestrum emortuum? Quod si nihil
horum sentiebatis, homines non fuistis, sed
fera, & feris magis insensati. Absque dubi-
tatione pessimos oportuit vos fuisse homines
& profligatissimos, per quos Dei prouidentia
permiserit Deum hominem crucifigi. In quem
parastis vos fuisse crudeles? Ecce ille idem ve-
nit in nubibus; venit in potestate magna &
maiestate: ecce venit in sanctis millibus suis
facere iudicium contra omnes impios, de om-
nibus operibus impletatis eorum quibus im-
pie egerunt, & de omnibus duris quae loqui-
ti sunt contra eum peccatores impij. Omnes
quidem designantur impij, sed vos praecipue,
qui non solum loquuti estis contra vniuerso-
rum iudicem Christum dura, sed fecistis du-
rissimam. Omnes designatur; videbit enim eum
omnis oculus, nominatim vero vos qui eum
pugistis & transfixistis. At vestram, Iudaei
cruci-

Zach. 4.

Apo. 1.
Luc. 21.
Iud. 2.
post.

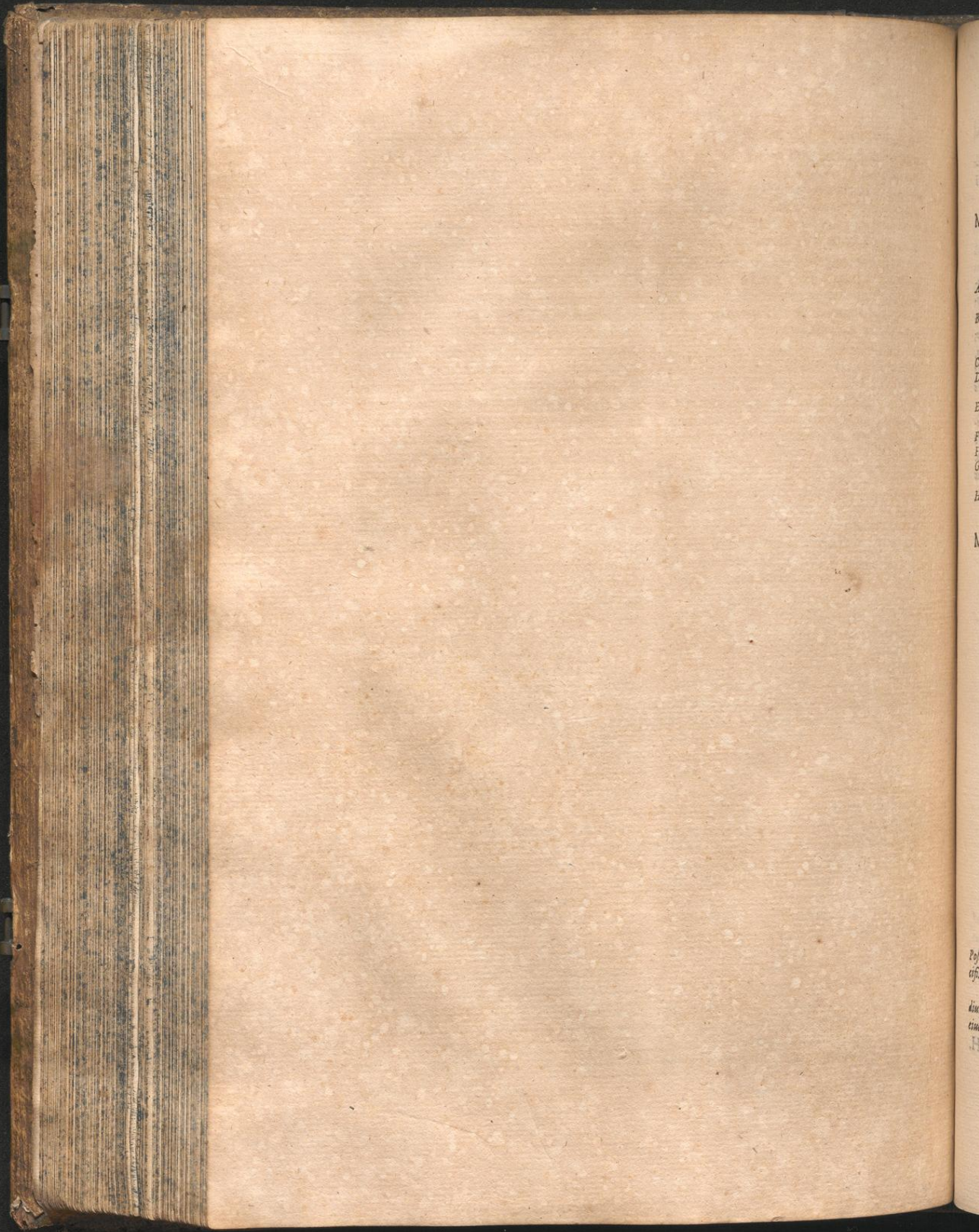
Apo. 1.

crucifixores nefarii, impietatem quis possit exponere? quæ tanta fuit, tanta ingratitude & animorum peruersitas, tanta malitia & inuidia, tanta obstinatio, vt humana fides omnis longè superetur, & exēpla omnia. Videte beneficia, homines pessimi, quæ vobis contulit Deus: aspiciate contra quæ vos in Deum maleficia retulistis. Ille initio ex vestra gente constituit carnē sumere, & esse homo Iudæus; vos semper fecistis vnde nollet è vobis illam assumere, semper fuistis mali, peruersi, rebelles: ille tamen vicit semper vestram malitiā sua benignitate, fide, & veritate. Corruerāt ante diluuium ferè omnes homines viam suam, conseruauit tamen semen in Deum per Noë & arcam: cōaminatus est mūdus postea idololatria, dedit Deus Abraham, per quem ab impio cultu liberaremini, & Patriarchas: perieratis fame, dedit vobis Iosephum saluatorem: quod cum fecit, vicit vestrum pessimū flagitium suo in vos beneficio singulari. Ad vestram internecionem coniuerauerat Pharaon, misit ad vos Moysen, quem vos repuleratis, qui eduxit vos de Aegypto per signa & ostenta ingenia, & internecionem exercitus vniuersi Aegyptiorum. Qua in re illud etiam magnum accepistis beneficium, vt à consuetudine & cultu impio Aegyptiorum abstraheremini. In deserto quoties fuistis rebelles, & inobedientes, & idololatra? Quare propter iniquitates vestras voluit delere Deus, sed vicit suam iustitiam per suam misericordiā. Aluit vos sua manu & vestiuit, & habiuit inter vos, introduxit in terram suę promissionis. In ea quoties Deum offendistis? quoties ab eius cultu ad Dæmones recessistis! quàm sæpe vt deleret vos commeriti estis! sed tamē identidem per iudices eripuit vos de malis vestris. Petijstis Regem contra Dei voluntatem, id etiam vobis condonauit, & per Dauid vos recreauit, per Salomonē exaltauit, etiāsi deprauatus hic fuerit per mulieres. Post hunc decem tribus idololatriam secutz, cum Rege suo sunt deletæ: Rex verò Iuda, cuius Regno indulgebat Deus, quàm sæpe fuit idololatra! Misit ad vos subinde Deus Prophetas, hos persecuti estis, & interfecistis eos qui prænuñciabant de aduentu iusti. Cum autem pugnaretis contra Deum vestris sceleribus semper, Iudam etiam ipsū sæpe afflixit, dein deleuit etiam cum vrbe & Templo per Nabuchodonosor. Verū vt pater semper vobiscū egit, castigauit misertus vestri, vt emendaret. Et

hoc fuit insigne Dei pietatis in vos; decē tribus desituit, reliquas omnes nationes desepxit, vos nunquam dereliquit: itaque post annos septuaginta eduxit in Iudæam, dedit vobis Principes, edificauit templum & urbem. Ab Aman & edictis crudelibus Assueri vos liberauit, pacatum vobis fecit Alexandrū Macedonem, eripuit ab Antiocho, sub quo longè plurimi legem abnegastis; respirastis tamē sub Machabæis: sed ita tamen vt nullum Prophetam dederit vobis Deus post Malachiam, nisi Reges paucos permisit, & eos è Machabæis. Erant eo tempore ingenia vestra peccata, quare Deus acrius vos puniuit, dans gentem vestram in manus Romanorum, & per hos in Idumæorum antiquorum hostium, in Herodis & filiorum. Permisit in vobis scēlas in lege, Sacerdotij electionem corrumpi, non tamen permisit tunc in vobis idololatriam, quod fuit excellens Dei in vos beneficium; ita coniectis in extremas calamitates lumen veritatis Deus reliquit quod sequeremini vt Mesciam reciperetis, quem clamabant iam omnia esse proximū vel venisse. At vos huc maiorem attulistis animorum peruersitatē: recens natum Christum, quem per tot signa, per tot scripturas potuistis agnoscere, tamen statim voluistis etiam vos, non solum Herodes, interficere. Deinde duodecimo Christi anno potuistis illum cognoscere, non cognouistis tamen. Ad hæc dubium esse non potest Christum orasse pro vobis, & magno fuisse gratiæ impulsu in vos, & tamen semper Spiritui sancto resististis. Incepit Regnum celorum prædicare Christus, ibi verò aduersus vestrum Mesciam & Deum exaristis sæua inuidia, & animi peruersitate, & malitia, & odio, nec vnquam desististis, donec repugnante Præside Romano cruci affigi Dominum gloriæ furiosè & minaciter perucistis. Quid ad hæc omnia dicetis conscelerati Iudæi crucifixores? (nam milites quidem nunquā crucifixissent I. E. S. V. M. vel concessisset Pilatus, nisi per vos) Vos, vos crucifixistis Mesciam, quem roties antea voluistis interficere. Sed quid in illis omnibus vidistis quod nō à summa Dei charitate esset profectum? Summis est beneficijs profectus vos Deus iam inde ab Orbe condito per omnes ætates: tandem illo, propter quod alia omnia fuerunt vobis collata; sumpsit enim ex vestra gēte carnem, factus est Deus homo Iudæus, dedit se ipsum vobis Deus, infinitum, si agnouisset, beneficium.

Angl.
1000. 6.
lib. 1. de
Catech.
cap. 5. de
lib. 3. de
Hieron.
Metab.
11. 7.

Angl.
100. 4.
lib. 1. de
fym. ad
Catech.
cap. 5. 6.
lib. 2. c. 4.
Hieron. 11
Matth.
11. 7.

QVÆ GESTA SVNT POST
ERECTAM CRUCEM, ANTEQVAM
emitteret spiritum.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

In cū. imaginem adnotatiuncula.

cij.
129

- A. Offendebat acerbe titulus crucis Iudeos & Principes.
- B. Propterea agunt hi apud Pilatum ut titulum mutet, quod negat constanter Pilatus se esse facturum.
- C. Oram in cruce pendens pro crucifixoribus Christus.
- D. Quatuor carnisces IESV vestem inter se partivuntur, inconsultis militibus.
- E. Ministri iactant blasphemias in IESVM, iactant Principes, iactant milites.
- F. Coniuciantur illi primam latrones crucifixi.
- G. In eo alter persecerat.
- H. Persecerat unius solis Eclipsis Solis: aucta idem

- I. eadem Christi opprobria & dolores.
- J. Appropinquante hora nona dicit matri; Ecce filius tuus: Ioannis; Ecce mater tua.
- K. Clamat IESVS voce magna; Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?
- L. Dicit; Sitio.
- M. Offerunt illi ex arundine spongiam aceto plenam, accipit.
- N. Dicit; Consummatum est.
- O. Clamans voce magna, dicit; Pater, in manus tuas, &c.
- P. Emitit spiritum.
- Q. G. I. K. L. N. O. significant septem verba Christi, que dixit in cruce.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

* Hunc ergo titulum multi legerunt Iudeorum, quia prope civitatem erat locus ubi crucifixus est IESVS: & erat scriptum hebraice, græcè, & latine. Dicebant ergo Pilato Pontifices Iudeorum; Noli scribere, Rex Iudeorum: sed quia ipse dixit, Rex sum Iudeorum. Respondit Pilatus; Quod scripsi, scripsi.

IESVS autē dicebat; Pater, & dimitte illis: non enim sciunt quid faciunt.

Milites ergo cum crucifixisset eum, acceperunt vestimenta eius, &

Et crucifigentes eum,

Postquam autem crucifixerunt eum,

diviserunt vestimenta eius,

diviserunt vestimenta eius,

Diidentes vero vestimenta eius,

Hh 2

MATTH.

fecerunt quatuor partes, unicuique militi partem; & tunicam.

sortem mittentes: mittentes sortem super eis, quis quid tolleret. miserunt sortes.

Erat autem tunica inconsutilis, desuper contexta per totum. Dixerunt ergo ad inuicem; Non scindamus eam, sed a fortiamur de illa cuius sit: ut scriptura impleretur, dicens; Partiti sunt vestimenta mea sibi, & in vestem meam miserunt sortem. Et milites quidem hoc fecerunt.

ut impletur quod dictum est per Prophetam, dicentem; Diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem.

Et sedentes seruabat eum. Pratercuntes autem blasphemabant eum, mouentes capita sua, & dicentes; Vah qui destruis templum Dei, & in triduo illud reedificas; salua te met ipsum.

Et pratercuntes blasphemabant eum, mouentes capita sua, & dicentes; Vah qui destruis templum Dei, & in tribus diebus reedificas; saluum fac te met ipsum, descendens de cruce.

Si filius Dei es, descende de cruce.

Et stabat populus expectans: & deridebat eum Principes cum eis.

Similiter & Principes Sacerdotum illudentes

Similiter & summi Sacerdotes illudentes ad alterutrum

cum Scribis & Senioribus, dicebant; Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere? Si Rex Israel est, descendat nunc de cruce, & credimus ei.

cum Scribis, dicebant; Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere? Christus Rex Israel descendat nunc de cruce, ut videamus, & credamus.

dicentes; Alios saluos fecit,

se saluum faciat, & hic est Christus Dei electus.

Confidit in Deo, liberet nunc eum, si vult:

MATTH.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

discis enim, quia filius Dei sum.

*illi ipsi autem & latrones qui crucifixi erant cum eo, imprope-
rabant ei.*

Et qui cum eo crucifixi erant, conuertiabantur ei.

Illudabant autem ei & milites accedentes, & acetum offerentes ei, dicentes; Si tu es Rex Iudeorum, saluū te fac.

¶ Unus autem de ijs qui pendebant latronibus blasphemabat eum, dicens; Si tu es Christus, saluum fac teipsum, & nos. Respondens autē alter increpabat eum, dicens; Neque tu times Deū, qui in eadē damnatione es? Et nos quidem iuste, nam digna factis recipimus, hic verò nihil mali gessit. Et dicebat ad IESVM; Domine, & memēto mei cum veneris in regnū tuum. Et dixit illi IESVS; Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso.

Stabant autem iuxta crucem IESV Mater eius, & soror matris eius Maria Cleopha, & Maria Magdalene. Cū vidisset ergo IESVS Matrem, & discipulum stantem quem diligebat, dicit Matri suae; Mulier, ecce filius tuus. Deinde dicit discipulo; Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus in sua.

*Clamavit IESVS voce magna, dicens; Eli, Eli, lammasaba-
ethani? hoc est;*

*Et hora nona exclamavit IESVS voce magna, dicens; Eloi, Eloi, lammasaba-
ethani? quod est inter-
pretatum;*

Hh 3

MATTH.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

Deus meus, Deus meus,
ut quid dereliquisti
me?

Quidam autem illic
stantes &
audientes dicebant;
Eliam vocat iste.

Deus meus, Deus meus,
ut quid dereliquisti
me?

Et quidam de circum-
stantibus
audientes dicebant,
Ecce Eliam vocat.

Et continuo
currens unus ex eis,
acceptam spongiam
implevit aceto,
& imposuit arundini,

Currens autem unus,
& implens spongiam
aceto, circumponens
calamo,

& dabat ei bibere.

potum dabat ei, dicens;
Sinite,
videamus
si veniat Helias
ad deponendum eum.

Ceteri vero dicebant;
Sine, videamus
an veniat Helias
liberans eum.

IESVS autem
iterum clamans
voce magna,

IESVS autem

emissa voce magna

Et clamans voce
magna IESVS,
ait;

Pater in manus tuas
commendo spiritum
meum.

Et hac dicens

Cum ergo accepisset
IESVS acetum, dixit;
Consummatum est.

Et inclinato capite

AD NO.

ADNOTATIO.

Titulum crucis, qui causam videbatur damnationis continere, & tamē plaudere IESVM Regem Iudeorum profitebatur, legēbant multi Iudei, propinquitate loci ad rei sonitum inuoluti.

B. Horum murmurat ionibus Principes, quum idem ipsi ferrent impatienter, permoti mittunt ad Pilatum qui querimoniam suam deferat; non debere scribi, Rex Iudeorum, quod non erat; sed qui se iactaret Regem Iudeorum, contra quam erat. Respondet non solum constanter Pilatus, sed pro imperio minaciter; Quod scripsi, scripsi. Non temere scripsi Regem Iudeorum, o inuidi Iudei, sed vere & consulte; idem habeoratum: & simul denunciat illis periculum si pergāt esse insolentes. Ita quasi Dei Spiritu motus Pilatus veritatem fidei confirmavit. Erat reuera Rex Iudeorum, & Dei veritatem constitutum Christum illud regnum caeleste ac diuinum sua, Apostolorum, & discipulorum predicatione promulgauerat. Rediunt in Golgotham nuncij perterriti, renuntiant quid responderit Pilatus.

C. Cruciabatur per singula momenta acris in cruce pendens Sanctus IESVS, sed tamen primum omnium pro crucifixoribus intercedit apud Patrem, deprecans excusatione ignorantium omnium eorum maleficium; Patet, inquit, dimitte illis, non enim sciunt quid faciūt: etiam si inuidia, malignitate, voluntario odio sint pleni; sunt tamen obsecrati & amēnes. O immensam Christi benignitatem & misericordiam! in cruce cum summo cruciatu moriens, quasi oblitus eorum cruciatuum & mortis, conuertit animam ad orandum pro interfectoribus suis: quod cum fecit, iam illis, quod in se erat, noxam suae crucifixionis condonaue rat. Quis subtilissime unde parricidas excuset, quum vix vlla esse possit eorum excusatio; reperit tamen aliquam, & veluti facit, quod animi passione peccabant vehementi, quae illorum mentes excacabat. Quod omnium faceret cum summa culpa, tamen illud adducit in excusationem IESVS. Orauit pro suis interfectoribus cum clamore & lacrymis, ut semper oraui, id est cum efficacissima animi intentione, & vehemēti corde genuit; etiam si in cruce credatur reuera esse lacrymans. O ineffabilem Christi IESV bonitatem! Non orat tantum pro suis interfectoribus, quae summa esset benignitas, sed cum animi intima compactione supplicat, quod indi-

cant lacrymae; & cum ingenti cordis affectu, quod demonstrat fortis & vehemens clamor. Et quidem fuit exauditus Christus de cruce, ut semper, pro eius reuerentia & dignitate apud Patrem proficisceretur enim illa supplicatio non à sola humanitate, sed ab hoc homine, qui simul erat Deus. Orabat igitur & supplicabat Deus, quare necessario exaudiebatur pro eius reuerentia & dignitate. Verum cur non fuerunt tunc conuersi Iudei? Primum ex oratione non continuo solet effectus exauditionis exstare, sed ubi Dei providentia constituit: deinde fuerunt non multi post multi compuncti, & reuertebantur pectora tundentes: & magnam multitudinem Iudeorum esse conuersam videmus in Actis Apostolorum; tum plenitudinem Gentium intrasse conspiciamus, & reliquias Iudeorum conuersum iri scimus.

D. Omnes quidem milites seruabant crucifixum IESVM intenti, nec quoquam adhuc discedebant; quatuor tamē qui Christum cruci confixerat de more carnicum vestes damnati IESV sibi arrogant. Ferunt Christi tres fuisse vestes; interulam inconsutilem, & superiorem aliam atque ampliorem, & aliam exteriorem vestem. Has duas in quatuor partes sciderunt, ut in singulos milites equaliter dimiderentur; quae ad Iannam & Irriphonem IESV referiebantur, quasi Regis pretiosam vestem ambire simularent: vel omnino quae sum cogitabant, quasi care vendituri IESV affectus. Diuisis alijs vestimentis, compendium secuti, inconsutilem & desuper contextam per totum, à summo scilicet ad imum usque contextam omni ex parte, nolunt diuidere, ne artificium corrumperetur, & periret precium: sortiuntur talis, qui erant quatuor equalium laterum figura triangulari solida aequilatera; iacebat humi proiecta tunica, conijciunt talos in marmoream tabellā, quae exstat ad Lateranum. Vincit vnus, aufert tunicam: ea postea venit in manus beatae Virginis Matris, redempta à milite, ut pie creditur, & ad hoc usque tempus apud Treuiros conseruatur religiosissime. Omnibus modis contemneris, bone IESV; nec sat est sceleratis hominibus si te videant cum summa ignominia & cruciatu inter duos latrones morientem, nisi vestes diripiant & diuidant ut latronis, derideant ut falsi Regis. Porro praeter inconsutilem plures fuisse Christi vestes constat tum ex hoc loco, tum ex historia lotionis pedum;

Eulby.

Calusli.
20. c. 27.

non tamen has plures fuisse quam duas. rationi est consentaneum. Interule loco fuit inconsutilis, alia laxior inconsutili superinduta, tertia exterior, quasi pallium. Hæ duæ appellantur hebraice בגדיים, græcè ἱμάτια. Illa hebraice ex specie שריון, proprie חתונת, græcè similiter χιτων ex specie ἱματιον. Chitonem, siue Chetboneth interpretatur Hieronymus tunicā talarem quæ corpori adheret, tam arctam, tam strictis manicis, ut nulla omnino in veste sit ruga, & quæ ad cruram usque descendat. Suidas Chitonem dicit hypocamison, & pertinemem vestem. Huiusmodi erat inconsutilis Christi tunica, cuiusmodi duas possidere prohibuit Apostolis, & Ioānes alteram dandam docuit ab eo qui duas possidet, ei qui ne unam quidem habet: & tamen chetboneth siue chiton Iosephi & Thamar non erat interula, sed superinduta vestis, quod extra ordinem factum intelligimus, ad ornamentum puerorum & virginū. Certè chitones fecit Deus Adamo & Heue.

E. Ingeminat porro despectiones in IESVM, alij blasphemant illum, mouentes capita, exprobrantes in faciem crimen, quod rececerant in concilio Principes; Vab qui destruis templū Dei, & in triduo illud reedificas. Addunt, Si filius Dei es, descende de cruce: & hæ erant quidem ministrorum blasphemie, & aliorū Iudeorum, qui accusationem & damnationem IESV verserant. Audite insani homines, vos templum Dei soluitis nunc, IESVS verò tribus diebus illud suscitabit gloriosissime. Hos exceperunt Principes Sacerdotum cum Scribis & Senioribus, deridentes superbe IESVM inter se, & per summam contumeliam illudentes. Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Audite & vos impij ac ceci Principes: propterea alios saluos fecit, quod seipsum potuit, sed noluit saluum facere & à morte liberare: sua enim voluntate se morti obtulit, ut vitā daret mort alibus æternam. Si Rex Israel est, descendat nunc de cruce, ut videamus & credamus. Insanitis, non vos solum, sed qui vos stimulat Satan: qui in horto exercitum vestrū verbo strauit, voluit quidem se liberare, monstrauit posse, idem nunc & semper potest: quod si potest, quæ erat causa, o amentes, ut se permitteret crucifigi, & non potius sanum liberauit & integrum? Horrendum hoc Damon maleficium, ut descenderet IESVS de cruce, inani molimine machinatur; cum enim sentiret suos vires magis magis, frangi, coniectans id virtute passionis IESV fieri, denuo illum aggredditur liberare à morte, hoc est, se à

cruciatu. Nam Christum cupiebat quidem morte multari, sed liberare contendeat ne ipse periret, & tyrannidis faceret iacturam. Et hæc quidem fuit postea perpetua Diaboli tentatio, ut tribulationes & cruce à se excutiant pij homines. Parum potuit hæc Damonis machinatio apud principes; per irrisionem enim & iocum illa in Christū iactabant, nec credentes IESVM posse de cruce descendere, & mentietes se illi credituros si descenderet. Eo autem ipsorum amentia progreditur, ut in Deum ipsum, quem confitebatur simul blasphemēt. Liberet eum, inquit, si vult; dixit enim quia filius Dei sum. Quid enim est, si vult? Credunt filii Dei non esse IESVM, nec Deū illū liberaturū. Quorsum igitur, si vult nisi quod non audent dicere, si potest, dicunt si vult: itaque dissimulat blasphemiam, illa se implicanti. Accumulant opprobria milites insolenter; Si tu es Rex Iudeorum, saluum te fac. Omiserunt regnum tuum, miserior te, qui nec ante te potuisti e manibus nostris eriperenam nunc ut e clauis & cruce possis, insanum esse sperare. Nusquam verò milites descendunt ad huc: sed sedentes illum seruant, custodiam agentes militarem. Postremo ne genus aliquod esset pessimorum hominū quod non afficeret Christum contumelijs; præter fecerunt ministrorum, & accusatorum IESV, præter scelerosos Principes & Seniores, præter impios milites.

I. Coniungunt etiam probra in IESVM latrones crucifixi: primum quidem ambo in turba, omnium enim conspiratione contendeat Damon, & omnium vocibus Christo persuadere, ut descenderet de cruce; vel certè illi omnium opprobrijs & conuitijs insultare, desperatè insanens. Populi tamen multitudinem videtur non permouisse, quod enim auctoritatem Principum secutus populus derideret IESVM, non tantum erat atrocitatis; nullius verò, quod expectaret quorsum res euaderet, vel contempleretur quæ gerebantur.

I. Sequitur verò post hæc præclarissimum Christi ex cruce factum: cum enim è crucifixis latronibus alter insisteret IESVM opprobrijs & blasphemijs incesse;

G. Compunctus alter corde, ac subito quodam animi sensu tactus, fit de repetè patronus Christi. Agit pro Christo causam contra socium latronem quidem, sed quæ contra crudeles crucifixores, tum contra omnes homines imitabatur & vim obtinebat: omnes enim homines digni sunt morte, Christus non modo dignus vita, &

eterna gloria, sed ipse vita & gloria est sempiterna, qui non solum nil mali fecit, sed omnibus fuit mortalibus omnis boni causa, pro omnibus moritur, ut omnibus pariat vitam. Quid insanis inquit, infelicissime hominum? non sat tibi est sit tantam crudelitatem videas Iudeorum in IESV, tot probra; nisi tu quoque, qui in eadem es damnatione & cruciatu, illum afficias contumelia? Et quidem nos morte hac digni sumus, hic nil mali, nil non optime & sanctissime fecit. At igitur imitare potius homo miserrime, cum peto ab IESV veniam, cum profiteor illum Regem caelestem, Regem omnium seculorum, cum postulo ut meminerit suae misericordiae ubi ad regnum suum venerit, non mearum iniquitatum. Hoc cum fecisset non audit dirus latro, audit Christi bonitas & misericordiam; Hodie, inquit, mecum eris in Paradiso. At in quo Paradiso, bone IESV? Non terrestri, sed quo Angelis fruuntur caelesti. At quando? Hodie, non solum antequam sol hic occumbat, sed in hodie meae generationis, hoc est, in mea & Patris aeternitate. Vbi ubi in inferno, & ubique post hac fuerit. Orem omni admiratione & laude superiorem! Vniuersus orbis damnat Christum, latro in cruce pendens defendit, diffugiunt Apostoli omnes, negat Petrus Apostolorum Coryphaeus, sit socius latro in cruce sacrosanctae Mariae Virginis Matris; expectant gementes sanctissimi Patriarcha & Prophetae Christi gloriam tot seculis, hic nullo momento; alij tot laboribus & angustijs sunt sanctissimi beati, hic tribus verbis & sanctitatem & beatitudinem arripit. Hic latro vere fuit violentissimus in Regnum caelorum, nos lenit, ardi, ignaui. O Christe bone, quam spem non dedisti nobis veniae, cum beas & cruce latronum? Exundat de cruce fons tuae misericordiae & miserationis, fons tui sanguinis diuini, tuae bonitatis infinitae lux illustrissima, mortis tuae meritum & redemptio efficacissima. Verum, o sancte latro, quis fuit animi tui sensus postquam a Christo verba tua audisti? Conspexerat prior me Christum, inceperam moriens in carne spiritu in Christo viuere, Christum in me operantem sentiebam, illi summa mentis meae suauitate assentiebar, cum illo meam salutem operabar, agnoscebam peccata, illa desiebam, veniam a Christo postiebam, meam penam & mortem pro sceleribus meis Deo offerebam, inducebam virtutem ex alio, merito mortis Christi, excellentem consolationem, lucem, secunditatem experiebam, Regnum Christi in cruce, primitias Paradisi delibabam. O te felicem! O Christi mysteria adoranda! Que

hactenus attigimus, suo ordine facta sunt postquam crux Christi leuata est; Oravit pro crucifixoribus IESVS, diuiserunt inter se milites ipsius vestimenta, iactarunt opprobria in eum ministri, Pontifices & Seniores, milites, & latrones; patrocinator deinde alter Christo, accipit vitam aeternam pollicitationem.

H. Fuit quidem sol obscuratus initio crucifixionis, nam facta sunt tenebrae a sexta hora usque ad nonam super uniuersum orbem; sed huius Eclipsis, & eius durationis postea mentionem faciunt Euangelista, nec Ioannes meminit: ut intelligere possimus quo tempore seuebat omne genus hominum in Christum in cruce pendentem, in luctu quidem fuisse solem, & mundum uniuersum, tenebrosa fuisse omnia & horrida, caelum, aere, terram; tenebrosas vero magis impiorum hominum mentes, qui illas tenebras non sentiebant, vel a maleficio propter eas non deterebantur. Porro autem continuata sunt opprobria, & identidem aucta; per singula etiam temporis momenta homini IESV tormenta crudiora facta & vulnera, imminutus sanguis crudeliter morte seuebat.

I. Tandem cum iam appeteret hora nona, ad Mariam conuertit oculos IESVS, ad Matrem desolatam, tota die marore confectam, & illam interna significatione ad se vocat; accedit cum sorore filia Cleophae Matre Iacobi minoris, cum Ioanne & Magdalena. Alij aspicebant longe; furor enim Iudeorum & militum erat in solum IESV intentus, & constabat Christi cautio & securitas, ut nulli praeterquam ipsi nocere possent. Accedit ad crucem benedicta Mater, quia te filius ad se trahit, & tuus in illum amor: voluisti in eum illius mortem conspiceret propius, & audire quae sperabas ad te verba esse facturum. Neque vero crucem filij erubescabas, nec tuam subire detrectabas. Afferebat tibi quidem maiorem dolorem ille accessus, sed simul animi vires augebat. Sed cur solis illis comitibus accedis? Hos mihi coniungit amor, illos retinuit reuerentia. Ast abal igitur iuxta crucem IESV Mater eius, & soror matris eius Maria Cleopha, & Magdalene, cum his Ioannes: conicit oculos in eas IESVS, & praesertim in Matrem & dilectum Discipulum. Vulneratur utriusque cor, alius longe Matris, cuius iam anima gladio passionis & cruciatuum filij transfuerberat erat: verum alioqui alius filij.

I. Mulier inquit, ecce filius tuus. Nenne vere Mater erat tua, bone IESV? Erat verissime mea Mater. Quid ergo est quod mulierem

communi nomine appellas, non Matrem proprio? Primum significo quod faciebam, Matrem enim relinquebam moriens, maternum ius in alium transferbam. Deinde afflictam Matrem, & me longe afflictissimam, magis affligere nolui materni affectus commemoratione. Mulier, ecce filius tuus: Pater me in extremis his angustiis dereliquit, mors est proxima, ego tamen ultimum officium tibi praesto: auerte Matris cogitationem a me, conuerte in Ioannem; hic meo loco filius tuus esto, Virgo Virginis, dulcis nepos suavissima mater eius; is cui ego secreta caelestia de meo pectore reuelavi, in hoc conuesce, hic tibi obsequatur & seruiat, hic tibi ut ego solentem obediatur, in hunc ius maternum exerce. Hoc autem animum tuum soletur, quod non erit diuturna haec mea absentia; tertia enim die resurgam a mortuis, & mea praesentia cum summo gaudio perfrueris. De inde ad Ioannem; Ecce, inquit, mater tua; summum accipe a me beneficium dilecte, quo tuum de mea morte maxime lenias: est quidem natura mater tua Maria Salome, esto iam Maria Virgo Mater excellenti privilegio, haec te filium habeat, tibi materno iure imperet, tu illam ut matrem obserues ac tuearis; esto illi obsequens similis; er atque ego eram, si uiuerem futurus. O adoranda Christi IESV in Matrem obseruantiam, & in utrumque benignitatem! Dereliquit illum Pater in doloribus & morte, & quasi illius obliuiscitur: ipse suorum dolorum, & paternae destitutionis, & mortis veluti oblitus, totus est in Matre honoranda, illius consolatur luctum, & curam gerit sollicita, quae summa fuit in Matrem benignitas, magna in extrema desolatione consolatio. Porro de beneficio quod accepit Ioannes, illud solum dicam, excellentissimum beneficium fuisse, quod Maria Virgo fieret Dei Mater, & esset, at haec vera Dei Mater excellenti prerogativa atque adoptione fit Ioannis mater, & Ioannes Dei Matris filius. Porro autem testamentum fecit Deus, quo repromisit Abraham & eius semini, & omnibus gentibus benedictionem, & redemptionem, & salutem in Christo: hoc testamentum promissione ac iureiurando confirmavit, sancit nunc morte sua & sanguine Dei filius, Deus ipse omnipotens; sed adicit simul hunc quasi coaducillum, quo legat Matri filium Ioannem, illi Ioannem commendat, & in Ioanne uniuersam Ecclesiam & pios omnes: & quum Ioannis matrem illam pronuntiat, facit omnium fidelium & peccatorum matrem & patronam benignissimam. Hunc quoque coaducillum morte sua confirmavit; unde constat maternam in mor-

tales omnes, fideles praesertim, curam & patrocinium accepisse Virginem Dei Matrem, necessarium cultum & obseruantiam in Mariam nos gerere debere, tuisissimum refugium atque praesidium apud Virginem Dei Matrem & nostram omnibus esse repositum. Intolerabilem mortibus omnibus sustinebat haecenus in cruce cruciatum magnus IESVS, sed peruentum iam ad eum est dolorem atque acerbissimam, quae non solum aliorum omnium hominum facultatem excedunt, sed Christi etiam, id est hominis Dei qui homo. Instabat hora nona, & tempus quo erat moriturus: dat igitur mortis suae certissimum signum, & veritatis suae carnis praeclearissimum argumentum.

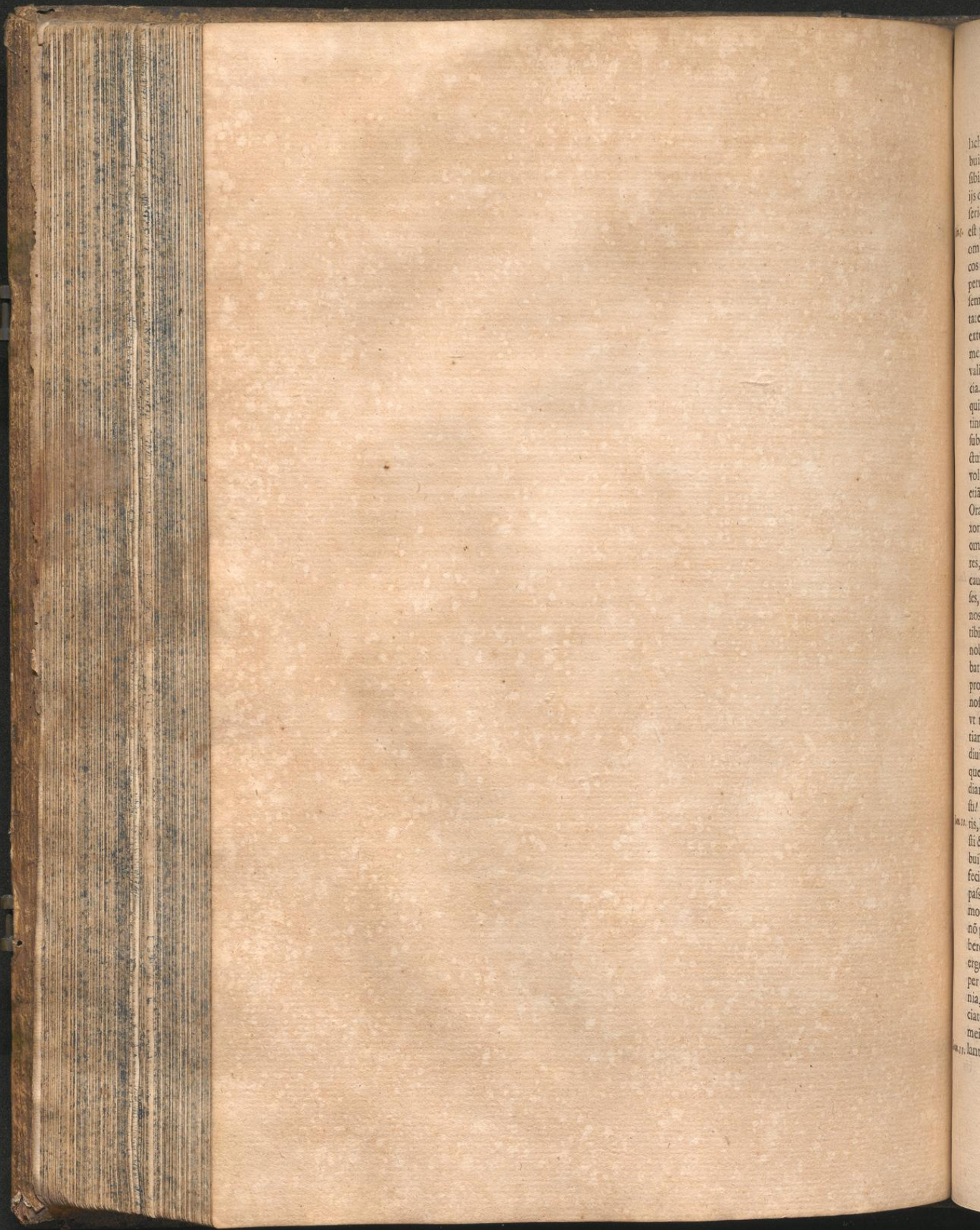
K. Clamat voce magna, Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Supra vires meas iam patior Pater mi, Deus vitae meae & mortis; deficit me virtus humanitatis; en morior, nihil me iuuat diuinitas tua & mea, nihil gloria qua fruor, nihil tu auxilium praestas, ne per Angelos quidem; seuiunt in me lethalia toto corpore vulnera, illa praesertim quae clavi infixerunt, quae me excarnificat per tres horas crudelissime; anima mea impleta est amaritudine, paena, dolore, tristitia, ac maxime intolerabili: Matrem reliqui, quae aliqua ex parte me consolabatur: cur in tantis me angustiis Pater dereliquisti? Hac voce expressit humanitatis commiserationem, & auxilij implorationem vehementissime. Et tamen respondet continuo Christus; Hac sunt verba delictorum meorum, quae ego agnus Dei mansuetus atque innocentissimus porto; propterea tam immaniter patior, quod immania sunt, & innumerabilia hominum peccata quae ego tollo, pro quibus patior. Excitantiur saepe a circumstantibus & irrisiones ex allusione nominis Eli & Elyab nominis Prophetarum; Eliam vocat sine, videamus an veniat Elias cum liberans. Erat prorsus in praecipiti vita a Christi; deficiebant iam illum sanguis & vires; unde necessario & naturaliter sitis illum mortifera exorciabat: & simul erat scriptura implenda, quae praedixit Dauid ex persona Christi; Et in siti mea potauerunt me aceto. Omnia enim alia quae pati ipsum oportebat ante mortem, erant adimpleta.

L. Dixit ergo Christus, clara quidem voce, afflicta tamen, Sitio. Aruit tanquam ieiunia virtus mea, adhaesit lingua mea faucibus meis, ossa mea sicut cremum aruerunt. Sitio.

M. Accurrunt commoti iam & irridentes illum de Eli imploratione, implent spongiam aceto, imponunt arundini, id est alligant hyssopi arund-

fol. 21.

lachryma, & diuinū exemplū charitatis præbui mortalibus, vt non solū pro persecutionē sibi & calumniā inferentibus orent, sed pro ijs qui mortem offerūr. Fuit tota vita tua, misericors I E S V, oratio pro inimicis tuis, hoc est pro omnibus hominibus (eram enim omnes inimici tui, vel quos ex inimicis amicos tuos effecerat) sed qualis hæc fuerit perpetua oratio, in cruce demonstrare voluisti: semper enim fuit è summo affectu & charitate profecta, semper cum lachrymis, si non exterioribus, ecclte interioribus, id est cū immensa animi tui compassione, semper cum valido clamore, hoc est cum diuina efficacia. Neque enim simpliciter & efficaciter aliquid orasti aliquando Patrem quod non obtinueris: ita non es exauditus in horto, quia sub conditione orasti; nec pro ijs qui effectui orationis tuæ repugnant, quia nō efficaciter voluntate pro illis oras; tamen si nonnullos etiā repugnanter & inuitos iuuat tua oratio. Orasti tu, Domine, non pro illis tuis crucifixoribus solū, sed pro omnibus mortalibus; omnes enim homines sumus tui crucifixores, quandoquidem omnes fuimus tuæ crucis causa: non enim crucifixus vel mortuus fuisses, bone I E S V, nisi nos peccauissemus; ita nos per peccata te cruci suffiximus, nos mortē tibi attulimus. Pro nobis igitur orasti, vt id nobis non noceret quod tibi mortem affereret, & illud nobis condonaret Pater tuus, propter quod tibi nō parcebat; peccata enim nostra vt erant nostra remisit in nobis per te, vt tua puniuit in te. O diuinam Patris iustitiam in te, in nos misericordiā! O tuam item diuinam iustitiam in Patrem, cui obedisti vsque ad crucem & mortem; in nos misericordiam, quos tua morte à morte æterna eripuisti! Oras verò per viscera paterna tui genitoris, Pater, inquis, qui me in æternitate genuisti & generas, (nullum enim Patrem aliū habui) qui me misisti in mundū, & hominem fecisti, qui voluisti vt post innumerabiles alias passiones & poenas, in cruce tandē cum summo cruciatu atque ignominia morerer; oro, nō pro meis peccatis, quæ nec habui, nec habere potui, sed pro generis humani. Tuam ergo voluntarē summa animi alacritate semper accepi, semper sum executus; per hæc omnia, Pater sancte, per hos quos nūc patior cruciatu oro atque obsecro, vt me audias pro meis omnibus crucifixoribus veniam postulantē. Ago tibi gratias immensas, Pater, quòd

me semper exaudisti, & nunc exaudis; sed oro tamen te, quia tu ita vis, & vt videant mortales omnes charitatem immensam qua immeritos diligo; neque illorum culpam respicias, Pater, quam ipsi non intelligunt, ego intelligo & sentio, qui è cruciatibus etiam meis & morte percipio quanta sit peccatorum omnium culpa; mei enim cruciatu, mea mors exponit mihi peccatorum omnium & culpā & reatum. Ea sunt verba & expositiones delictorum quæ ex alienis mea feci propter te; id est rugitus delictorum meorum, declarans peccatorum magnitudinē, ego intelligo quid illi mei crucifixores faciant, ipsi nesciunt. Quæro te, Pater, vt per hæc verba, per hunc rugitum delictorum meorum respicias, non ad eas culpas quas isti non norunt, nō ad eas quas nosse deberent, sed ad ignorantiam, quæ etiam si in culpa sit, absorbeat, obsecro, illa in abyſso misericordiæ tuæ infinitæ, & in earū culparum omnium mea intelligentia & redemptione immensa. Ignorantias ergo meas oro te, ô Domine I E S V, per tuam istam orationem eiusque efficaciam, ne memineris de cætero, tum vt ignorantia peccati ne laborem doce me. Breuem hanc methodum accipe in quâ te exerceas; contende ad Dei semper, & meæ passionis & crucis cognitionem; inde peccati magnitudinē cognosces: vt enim in illa meditatione proficies, ita in cognitione peccati. Orasti tu quidē, sancte I E S V, pro crucifixoribus tuis, sed quomodo respondent homines nequissimi tæ charitatis? Hi diuidunt inter se vestes tuas ignominiosè, omnes verò in te contumelijs & opprobrijs insaniunt. O te afflictatum magne I E S V! In singula momenta in te sæuiunt vulnera tua atrocius, in crudescit mors violentius; hæc vident homines crudelissimi, & tamen quasi cruciatu tui actua mors illorū malignitatem sariare non possēt, quum in corpus tuum nihil ampliùs possint, affligunt oculos, excruciant animum. Nam milites quatuor qui te crucifixerant, per contumeliā & irrisionem tuas vestes inter se diuidunt, & in tunicam inconsutilem sortem mittunt, quasi Regis purpuram subsannantes. Nō fuit tamen hæc præcipua acerbitas quam morienti I E S V obrulerunt; illa longè fuit grauissima, quæ illo latronum maleficio representabatur: dilacerari & euerti ab impijs Tyrannis ecclesias tuas Christe I E S V, dissipari earum ornamenta & bona omnia,

vel execrabilibus Idolorū cultibus applicari; Catholicorū verò cōgregationes omni crudelitate profligari; orbem impleri vniuersum sanguine, Ianienis, morticinijs sanctorū tuorum. Sed hæc sanctorum pœna fuit, & tua mortis imitatio: illud Inuocissimum, quod per illas ipsas atrocitates, per gladios, cruces, feras, præcipitia, per fera illa tormenta multi à fide tuæ Ecclesiæ diuidebantur & peribant.

Quot enim ecclesias euertit scuitia persecutionum! Hæc contemplabaris tu, misericors I E S V, in diuisione vestimentorum tuorū, hæc animum tuum acerbius longè affligebat: quæ tamen vt facerent Tyranni in particulares ecclesias permisisisti; in tuam autem illam Vnam, Sanctam, Catholicam, atque Apostolicam Ecclesiam non potuerunt, non permisisisti vt facerent: illam non diuiserunt, nõ potuerunt diuidere; integra semper mansit & indiuisa incōfutilis diuina tua vestis & sponsa, tuum corpus mysticum. Verum in hanc etiam tuam incōfutilem exarserunt; vexauerunt illam & afflixerunt Tyranni, atque in eam crudelitatem omnem exercuerunt; & quasi fortes in eam miserunt assidue, nihil nõ tentantes quo illam vel delerent, vel labefactarent, vel possiderent ac profanarent. Alius porro erat tuus animi dolor amarissimus, dum vides aliam vestimentorum tuorum diuisionem, hæreticorum pestilentiam & atrocitates in ecclesiis: vt machinentur illarum deceptiones & peruersiones, vt diuidant & vastent, vt alias erigant impias malignantium congregationes, & vestes illis inducant non tuas, vt alium Christum subdole fabricentur, & adorandum intrudant; & hæc omnia vt peruersissimè faciant & obstinatissimè. Ac ne hi quidem aliquid aduersus tuam illam vnicam Ecclesiam vel potuerunt vel possunt, sed lædunt illam tamen perniciosè, magis quàm Tyranni, & apertius de ea fortiuntur. Nihil enim aliud totis diebus agunt, quàm sibi singuli illam vnicam Catholicam arrogant: Nos sumus Ecclesia Dei vniuersalis, nos illa sponsa Christi, nos incōfutilis Christi vestis. Sunt heri nati, sunt sæ noua antiquarum hæresum, suas etiam singuli earum cœtus per se obrudunt hæresum prauitates & pestilentias. Fuit & alia fortitio in vnicam tuam Ecclesiam, cui item vehementer indoluisti benigne I E S V: per tot enim in hac tua Ecclesia schismata representabatur vestis tua incōfutilis ob oculos,

dum, stante quidem Ecclesiæ vnitæ, vnaquæque sibi illam arrogat factio, & animosè atque amarulenter contendit suam esse; quod fuit deplorandum malum in Catholica Ecclesia, & non adeò rarum. Hæc ego, bone I E S V, balbutio; tu nouisti qui in illa tuorum vestimentorum diuisione, & incōfutilis fortitione, deplorasti omnes Ecclesiæ tuæ calamitates. Iam inde postquam ad crucem damnatus fuisti, sancte I E S V, curauit Iudæorum malignitas, & permisit Pilatus, vt cum duobus latronibus ad crucem ducereris, & tecum simul illi crucifigerentur hinc inde, tu medius quasi Princeps latronū in loco honestiori. O peruersitatem execrabilem! Crucifigitis tanquam facinosum & infamè hominem & detestabilem; nec vobis id sat est, nisi eius rei argumentum publicè proponatis, & ad hoc testimonio iniquorum hominum abutamini: hoc enim fuit sceleratū vestrum consilium; Omnibus non possumus nos testari sceleratū hominem fuisse I E S V M Nazarenū, hi duo latrones simul cum ipso ducti, simul crucifixi, id abundè testificabuntur tacentes. At non tacent, ò pesti-
niæ bestia, sed vnus ex cruce pugnat acerrimè pro I E S V contra alterum; illum accusat impietatis, Christum nõ iustum solū proficitur, sed Dominum & Regem; qua fide nixus, & animi compunctione ac cordis deuotione impulsus, petit à Christo crucifixo vt sui meminerit, dum venerit exutus illa mortalitate in Regnum quod nunc eius est, quod nunc quidem possidet, sed nec corpori suo communicat, nec cuiquam adhuc mortaliū. Hæc cum significaret sanctus Iatro è cruce, intelligebatis Iudæi (nisi vos furie vestre impediebant) contra vobis euenire quàm putabatis; è latrone præclarissimum testimonium Christum retulisse, nec ex ipsius societate prouenisse ignominiam illi, sed gloriam apud vniuersos spectatores, & omnem hominum posteritatem. Atque adeò contra vos etiam ipsos causam egit fortissimus Iatro: nam si I E S V S nihil mali egit, vos omne malum fecistis illum crucifigendo. Etenim non hominem tantum cum summa ignominia & cruciatu interficistis, sed Deum; quamuis per ignorantiam, sed tamen Deum necastis per vestram malitiam, obcæcationem, atque obstinationem, in quibus summa erat culpa & malignitas; vnde summum maleficium quod in vo-
bis

bis fuit, patrauitis. Audite, insani, quid dicat sanctus latro; Nos digna factis recipimus. Agnoscat culpam suorum facinorum, cruce se dignum proficitur; quibus verbis & gestis vos vehementer condemnat, qui cum digna omni supplicio faciatis, culpam non agnoscat; & non solum non agnoscat vos esse poena aliqua dignos, sed exultatis in re omnium pessima: igitur summa vestra perueritate summam iram vobis thesaurizastis in diem iræ & iusti iudicij Dei. Latro Christum regem gloriæ proficitur, & Paradisi donatorem; vos pro blasphemo, seditioso, & scelerato homine crucifigitis: quid igitur fiet? Gloriam ille accipiet à Christo sempiternam singulari priuilegio; vos excellenti Dei iustitia sepeliemini in inferno profundissime, & acerbissime cruciabimini in æternum, nisi respiscatis. Sed quid respondisti, magne IESV, tuo profelyto? Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso. Vide te rursus vestri consilij exitum: voluistis per latrones augere IESV infamiam, ipse verò non solum per latronem celebratur Dominus & Rex gloriæ, sed pollicetur paradisi penitentem latronem, fidem in ipsum, & spem, & charitatem exerenti; quod beneficium vehementissima fuit attractio omnium mortalium ad se. Qui enim ad se trahit latronem paulo antè conuiciantem, & in momento temporis illum iustum fecit; quem peccatorem non eo exemplo atque misericordia vocauit, inuitauit, atque attraxit? cui non demonstrauit illam esse summam vim quæ regno Dei affertur, si sola Dei misericordia & gratia nitentes, in extrema etiam vitæ linea opera fidei, spei, & charitatis exerceamus, peccata confiteamur, misericordiam Dei imploremus per Christi crucem? quæ omnia latro in cruce moriens præstitit; credidit enim regni cælestis donatorem, qui tamè pedens in cruce moriebatur; quare & Deum credidit, qui per mortem gloriam æternam conficeret hominibus: sperauit se illud ab ipso regnum recepturum, & quidem eius beneficio & gratia, vt qui cõfiteretur se peccatorem & poenâ dignum: simul adhibebat pia opera, quæ certam spem facerent; charitas enim illius & zelus extitit singularis in Christum, quem eius innocentiam propugnât acerrimè contra alterum latronem, & eundem contendit ad sanitatem attrahere. Nullus tamen hoc exemplo adductus ita desipiat,

vt poenitentiam ad finem vitæ differat, ea enim esset Dei insolens tentatio, & quæ faceret vt ne tunc quidem à Deo exaudiretur, nec idoneam adduceret poenitentiam: & tamen, vtiunque res habeat, semper esse hoc exemplum posset & validum & salutare omnibus. Tu verò, magne IESV, amico tuo respondes ad cor; Amen dico tibi: quid Domine? Me; qui sum verbum Dei æternum, dico in corde tuo, do tibi meæ diuinitatis gustum internum, & spirituales Regni mei primitias, qui sum paulo post daturus diuinitatis conspectum; & hoc quidem donum, & quod daturus sum solenni mea asseueratione confirmo, quam per Amen solebam significare. Quid addis verò Rex gloriæ IESV? Hodie. Aperiam tibi meum æternum hodie, in quo à Patre sum generatus & generor. In hodie quidem hoc temporali tu fuisti homo sceleratus, & iniquus latro, & in me conuiciator & blasphemus: at verò ab hoc hodie, & ab his malis ego te traducam in meum hodie, vt viuas in mea æternitate, Mecum; & hoc tibi beneficium præsto de mea in te benignitate. En explio tibi quid sit esse in mea gloria: esse quidem cum Angelis & Sanctis meis, quod magnum quidem est donum, sed in eo mea gloria non consistit, sed vt mecum sis, me videas, me possideas ipsum, tum quâ Deus, tum quâ homo sum. Mecum eris, & ego tecum: quare tecum ego, & Pater, & Spiritus sanctus erimus, & sempiternam mansio-

Ioan. 1. 4.

Psal. 85.

1. Ioan. 3.

1. Cor. 15.

nem apud te faciemus. Eris. Eras tu quidem malus & facinorosus homo, corrueras animam tuam, potentias tuas, & corpus tuum: eras quasi qui non esses, de tua ista cruce in infernum inferiorem miserimè conijciendus: erat rotum tuum esse abominabile; quot enim peccatis animam tuam contaminaueras, tot illam plagis crudelibus vulneraueras & lethalibus: eras ad nihilum redactus propter iniquitates tuas; nullum est enim peccatum quod horrendum nihilum non infligat peccatori; mortem videlicet sempiternam. At hæc omnia horrenda mala ego à te iam depuli per gratiam meam, per dona mea; ille amplius non es qui fuisti, sed non apparet adhuc quid eris: hodie similis mei eris, quia videbis me sicuti sum, & mortale istud tuum tandem ex me induet immortalitatem. In Paradiso. In quo, Domine IESV, Paradiso? In cœlesti apud infernum. O ineffabile Sacramentum! ô adorandum,

Christe IESV, tuam & potentiam & benignitatem! Verè tuum est ima cum summis coniungere; hominem cum Deo, mortem cum vita aeterna, infernum cum paradiso: in quibus rebus elucet tua summa misericordia, & per hanc potentia tua infinita, Eris in Paradiso; hoc est enim regnum meum, gloria mea & diuinitas: possidebis hoc regnum, hanc gloriam tibi ostendam, & meam diuinitatem: hæc erit tua vita sempiterna, vnde iam nunc emitto in animum tuum radios lucis diuinæ suavissimos. Tu frater meus factus es, tu amicus meus, tu socius, tu modò mecum regnabis in aeternū; confortare, & esto robustus in me. O Domine sancte IESV, moriens das paradisum; quare morte tua vitam aperis sempiternam, simul facis mihi animum vt à te petam similiter atque latro è cruce. Ego plusquā latro sum ante te, à facie delictorū meorum quæ tu scis; & quemadmodum latrocinia illa sint scis; & quamram crucem & poenam propter illa merear tu scis. Offero me, Domine, poenæ cuiusque de manu tua, modò à culpa liberer, & aeterna poena quam infligis inimicis tuis. Respice me vt amicum, corripe vt filium, suscipe vt fratrem; tu enim è latrone potes me facere & amicum & fratrem. Hoc si facias, vt facies, quæ tua est benignitas & misericordia, audebo cum sancto latrone petere ex te vt mei memineris è regno tuo, & audiam spiritum tuum in corde meo dicentem dulcissimè; Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso, & sentiam in spiritu meo illa mihi verba exponi, & quasi inchoari regnum tuum & immortalitè in mea hac mortalitate. Verè conuenerunt, Domine Deus, aduersum sanctum Puerum tuum IESVM Herodes & Pontius Pilatus cum Gentibus & populis Israel, facere quæ manus tua & consilium tuum decreuerant fieri. Quid enim hæc homines impij fecerūt, quàm quæ Propheta prædixerant, & quæ nunc faciunt in te? Quàm clarè dixit Dauid, Quem tu percussisti persecuti sunt, & super dolorem vulnere meorum addiderunt; factus sum Psal. 34 opprobrium illis, viderunt me, & mouerunt capita sua; dilatauerunt super me os suum; Rom. 15. dixerunt euge, euge; vah, vah, heach, heach, Psal. 22 impropria impropertium mihi ceciderūt super me; ego sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis; omnes videntes me, deriserunt me, loquuti sunt labijs, & mouerunt caput. Omnia hæc in te

facta sunt, o moriens in cruce IESV. Indoluisti ad opprobria & blasphemias execrabiles vehementer; & tamen vt omnia alia tua mala, ira hæc patientissimè toleras; scis tu hoc pacto Patris obedientiam sanctam implere, mundum redimere, mortalibus præbere diuinum exemplum patientiæ, & mansuetudinis, & charitatis. Illi te amare subsannant, tu dulciter illis benedicis & bene optas; illi prætereunt contemptim insultant tibi, te habent ludibrio, in te mouent caput, quasi deceptorem notantes acerbè, in te calumniam deuoluunt illudentes; Vah qui destruis templum Dei, & in triduo illud reedificas, salua temetipsum, quod non vales etiam si velis; si Filius Dei es, quod non es, descende de cruce, eripe te ab istis cruciatibus & morte, quod facere non potes. Quid malitiosus? quid virulentus? Ad hæc quid respondes, benigne IESV, in animo tuo, etiam si longè afflictiissimo? Vos præteritis me & negligitis, ego per crucem hanc transeo ad gloriam sempiternam, vobis etiam, si tamen velitis vii meo beneficio, comparandam: vos hoc facitis per mei contemptum, ego hunc transitum celebri, propterea quòd genus humanum tantum aestimaui, tam precioso loco habui & habeo, vt pro eius salute hanc mortalitatem & mortem assumpserim libenter: vos mihi insultatis, me habetis ludibrio; ego in animos vestros alia ratione insulto, quum vos ad lucem & veritatem Dei permoueam, continer, si sentire velletis; vt vos è Demonum ludibrio eruat, & vestris miserijs mouetis capita vestra in me, quati me deceptorem notantes; ego caput meum mouere non possum præ cruciatu quem vos mihi artulistis, moueo tamen è capite linguam, non qua notem vestra scelera, sed qua excusum apud Patrem, & ignorantiam vestram pro culpæ vestræ excusatione adduco: vos me calumniamini de templi demolitione & erectione; ego vobis quod falsò mihi imponitis verè dicam; humanitas mea & vita templi Dei est sanctum, vos tamen humanitatè meam nunc destruitis, & eripitis mihi vitam; ego verò in tribus diebus illam humanitatè mihi restituum & vitam: ita me templum, quod nunc vos soluitis, ego tertia die excitabo; per gloriosam meam è morte resurrectionem. Vos per irrisionem clamatis; Salua temetipsum; quod me facere non creditis; ego verò hoc pacto saluum facio genus humanum, quòd me saluum

num non facio, hoc est, nec à cruce libero, nec à morte: sic enim gloriam & mihi & humano generi paro, quod longè & diuinius & potentius est. Illud tandem quod additis; Si Filius Dei es, descende de cruce; per ironiam & ludibrium vos dicitis; ego verò vobis respondeo, quod Dei quidem Filius sum, & possem de cruce descendere si vellem, sed nolo, quia Pater non vult, & ego libenter eius voluntatem impleo, quem scio per meam crucem & mortem velle homines saluos fieri, alia ratione nolle; qua summa est eius misericordia, & iustitia, & charitas. Ego sum in cruce, & morior in cruce, & nolo non mori in cruce, vt vos ab aeterna cruce, cruciariis, & morte liberem, si velitis; neque enim aliter potestis euadere, è manibus Satanæ & inferni, & hæc quidem ad alios. Quid vos autem, confelerali Principes Sacerdotum, Scribæ, & Seniores? Non fat est si illum morte turpissima afficiamus, placeat præterea nobis qua in illius opprobrium fecerunt quatuor milites; laudamus quæ nunc audiuimus aduersus illum iactari opprobria; scimus his cruciari animum eius, & gaudemus: verum his contenti non sumus, nisi illa quasi confirmantes, nostras contumelias ipsi ingeramus; Alios saluos fecit, se non potest saluum facere. Cum summa malignitate Christo illudunt atque acerbitate: eò videlicet spectant eorum blasphemiarum, vt in dubium reuocent omnia miracula Christi, vnde concidat eius existimatio & doctrina, & aboleant eius acta omnia: si alios saluos verè fecit, se potest saluum facere: quod quum non possit, faceret enim si posset: (Mentimini fecidissimè) sit vt alios verè & diuina potentia non fecerit saluos, sed Beelzebub præstigij & incantatione. Ementimini, & hoc malitiosissimè. Verum ò Diabolos, non homines! Virtute Satanæ fecit miracula Christus? Qua ergo virtute mortuos suscitauit? qua cæcum mutum sanauit? qua cordis vestri cogitationes & sciuit & traduxit? qua Satanam tentatorem superauit? qua virtute Dæmones imperio expulit è corporibus miserorum hominum? Num Dæmon contrarius est Dæmoni, & vult regnum suum non stare? cur illum timent Dæmones? cur cum rogant ne mittat in abyssum? Num

veritati dant verè testimonium Dæmones? Num Dæmones, iustitiam & sanctos mores qui docent, eos tandem adiuuant? Quis innumeras virtutes supra omnem vim diabolicam fecit? quis vestrum exercitum verbo in terram prostravit cum vestris Dæmonibus? secuti enim Satanam & proditorum ludam, ad I E S V M comprehendendum properabatis. Diuina igitur virtute & Satanam & ludam percussit I E S V S, ac in terram deiecit. Si I E S V S semper egit contra Satanam, vt egit; quomodo Dæmon illa gesta Christi per miracula sua confirmat & fecit, contra suam superbiam, & inuidiam, & regnum tartareum? Vel nunc animaduertite belluæ; quis Eclipsim solis & lunæ facit horribilem, etiam omnibus seculis inauditam? Num hoc potest dæmon, & deplorat mortem Christi? O insensata capita! Hæc cum ira sunt, & infinita huiusmodi alia, contra est quàm vos blasphematis; alios enim vera sua virtute diuina saluos fecit, & se posset saluum facere si vellet; sed id non vult, sed potius mortem oppetere pro veritate Dei, & hominum salute, & vita sempiterna; quandoquidem ita Pater Deus constituit. Quod si gloriosum est pro bono mori, commendat in mortales charitatem suam Christus, qui vitam ponit non pro bono solum, sed pro liberandis malis hominibus, & inimicis suis & Dei, ab omni malo; quod omnibus miraculis & maius est & gloriosius. O magne I E S V, quas in te blasphemias pateris, & ramen cruciatus tui continenter augentur, & ad mortem properant! Addunt impij Principes; Si Rex Israël est, descendat nunc de cruce, & credimus ei: saluum se faciat, si hic est Christus Dei electus. Affligitis afflictissimum cor meum, Principes, vestris illusionibus; & super dolorem vulnerum meorum additis, qui deberetis saltem meis cruciatibus & morte esse contenti, & intelligere non esse afflictio adijciendam afflictionem. Hæc tu, bone I E S V, in corde tuo dicebas, & maledicentibus non maledicebas; sed contra inter tuos summos dolores benignè illis respondebas interiùs, si quoquo modo audire vellent, si quem fructum concipere possent: Sum ego Rex Israël, sum Christus quem vos ex scripturis expectatis, & recipere debetis, sum

Ioan. 5.

Filius Dei: quæ à me audistis non semel; hæc vobis demonstrant scripturæ ipsæ, in quibus spem putatis habere, illas considerate, & veritatem quam ego vobis prædicaui intelligetis, præsertim quum meam doctrinam & acta tot miraculis confirmauerim diuinitus: scrutamini scripturas, & videbitis non meam doctrinam solum & acta illas exposuisse, sed vestras actiones omnes in me, vestra odia, vestra maledicta, crucem etiam meam & mortem, & omnes passiones meas in illis legetis, & cur mori voluerim illic quoque perspicietis, pro mortalium videlicet peccatis, non meis; pro gloria hominum sempiterna, non pro mea. Illinc quoque cognoscetis hanc meam mortem non fore diurnam, sed triduo me ipsum esse à mortuis suscitaturum, deinde ad Patrem esse me ascensurum: hæc continent vestræ scripturæ, hæc ego docui, & innumerabilibus signis, quorum tam fuistis semper audi, confirmaui. Illud præterea in eisdem scripturis conspicietis, me Regem quidem esse constitutum super Sion Montem sanctum Dei; quod Regnum etiam si accepi à Deo iam inde à mea conceptione, tamen per passionem & mortem intrare oportuit me in huius Regni possessionem & usum. Itaque & Patris voluntati & meæ non est consentaneum, vel scripturæ, vel rationibus mei Regni, vt descendam de cruce, mea enim mors Regnum meum est & gloria: & hoc sciatis, quod mea doctrina & miracula per mortem vim acceperunt, quare fieri non potest vt ego non moriar, vel de cruce descendam; nec fieri rursus potest, vt quæ per mortem meam futuram vim habuerunt, ea infirmentur per descensum meum à cruce, & liberationem à morte. Hoc gratum esset Satanæ, vt per impatientiam & animi imbecillitatem viderer crucem sustinere non potuisse, & noluisse Patris mei voluntatem implere, & velle me quæ hæcenus gessi, quæ gesturus sum, tum Regnum meum spirituale euerti, si consummationem gestorum meorum non apponem, quæ mors mea est in cruce. Existimatis vos, Principes, crucem mihi contra voluntatem euenisse; erratis, summa mea voluntate eam desideravi iam inde cum primùm fui inter homines homo, & libenter eam nunc perpetior: est enim mihi gratissi-

*Psal. 2.**Luce. 24.**1. 1. 1. 1.*

ma crux mea, etiam si sit eadem acerbissima. Quod verò additis credituros vos si descendam de cruce, ex animo non dicitis; non enim ne sic quidem crederetis, qui propter maiora mea miracula non credidistis: neque credere possētis salutariter si descenderem de cruce; etenim scripturæ in me spem non constituunt descendente de cruce, sed in cruce moriente. Deponar ego de cruce mortuus, resurgam è mortuis, ascendam in cælum, tunc credetis in me multi Sacerdotes & Pharisæi. Desinite igitur maledicere, & conuiciari: quod si nunc propter vestram animositatem imperum animorum cohibere non potestis, hæc aliquando cogitantes ad sanitatem contendetis, ad quod ego, nisi repugneris, iuuare vos non prætermitam; & facere etiam vt cruces vestras non recusetis. Hæc opprobria, & illusiones, tuo animo ingentē poenam afferebant ò moriens immortalis I E S V, tum illa quæ per hæc tibi representabantur etiam maiorem. Hi enim te in cruce pendentem, despiciunt, factum opprobrium hominum, & plebis abiectionem, blasphemabant, & quidem te Deum esse ignorabant; etiam si scire & potuissent & debebant, nesciebant tamē: at videbas tu, magne I E S V, de cruce illas easdem blasphemias, atque adeo atrociores à multo maxima parte Iudæorum iactatum iri vsque ad consummationem seculorum, in te regnantem in orbe terrarū, non solum in cælo, & de ipsis triumphantem; infinitam item idololatrarū multitudinem videbas tibi impiè ac barbarè conuiciantem per multa secula; prospiciebas coluuiem Mahometarum innumerabilium tibi præferre abominandum Mahometem; Hæreticos intuebaris insanire in te tuamque doctrinam, omnia corruptentes, omnia deprauantes, suum Christum, suam doctrinam tibi vero Christo, & doctrinæ tuæ anteponentes. Hæ cogitationes affligebant tum animum vehementissimè magne I E S V; sed vehementius etiam futuræ Christianorum infandæ blasphemix, qui te verum Deum, verè crucifixum, verè resurrexisse, & in celis regnare credentes, contumelias tamen ore sacrilego erant sæpenumero in te coniecturi foedas, & omni opprobrio plenas & impietate. Hæc omnia quasi præsentia te affligebant sancte I E S V, tuos dolores & cruciatu augebant; & ex his illa præsertim quas scie-

*Psal. 2.**bas*

bas non esse condonādas, quasi videns tuum sanguinem vt pollutum reijci & conculcari. Obseruabant Principes morientem Christum, & Seniores, & Scribæ, obseruabant omnes, obseruabant Dæmones, Angeli item; hi quidem partim cum summa parricidij, atque adeo deicidij detestatione, partim cum summis laudibus sapientiæ Dei & misericordiæ, cum ingenti expectatione incomparabilis utilitatis, quam videbant ex cruce Christi & morte prouenturam: neque tamen vllus, vt in horro, IESVM consolabatur vel confortabat. Dæmonibus placebat mors IESV, quia malum erat, non placebat quia malum suum fore timebant; erant in tetra mentis confustatione & infernali. Principes verò, Seniores, & Scribæ odium & malignitatem in Christum non solum non remittebant, sed agebant etiam; & eò erant Dæmonibus peiores, quòd illi mortem IESV impedire voluissent iam si possent, hi maiori obstinatione illam desiderabant, & furiosius ad finem desiderij sui properabant, & diuturnum nimium deputabant tempus quo mors differeretur, nisi quòd illius cruciatibus delectabantur vehementer homines sanissimi. Horum furem sequebantur ministri, & alia Iudæorum multitudo auctoritate principum commota IESVM deridebat, milites barbarica magis, atque insita ferocitate atque crudelitate insaniebant in bonum IESVM. Et quidem non cessabant identidem probra & contumeliæ in Christum iactari, & blasphemias, nisi quando Christus loquebatur; quæ verò loquebatur, contumeliosè subsannabantur. O moriens vita æterna IESV, quam acerbè, quam ignominiosè, quam desolatè moreris! Verè in vera cruce moreris verus homo & verus Deus; & vt voluisti, Pater, tu, & Spiritus sanctus, ita moreris. An in cruce quid agebas magne IESV? Mea erat tunc actio, vt non solum patienter mortem, & amarissimos mortis dolores, & tristitias subirem, sed summa cum magnanimitate, & diuina quadam animi alacritate: non timebam, vt in horto, mortem, sed generosissimè illam superabam; nec postulabam à Patre vt transfret calix à me si fieri posset: orauì enim in horto vt veritatem meæ humanitatis & carnis manifestarem, & negari non posset me verè pati & mori posse;

nunc verò illam veritatem carnis represento moriens; omnia autem in cruce ago constantissimè atque sedatissimè. Iam primùm orauì pro meis crucifixoribus, indolui vehementer vestium mearum diuisioni & fortitioni, quæ miserandam rerum futurarum faciem representabant; sustinui opprobria, blasphemias, & impietates cum singulari animi dolore; graue mihi fuit audire à latronibus simul crucifixis conuitia, tum ab altero blasphemias; in alterum tamen misericordiam meam explicauì, & à latrone sanctum feci, è morte in Paradisum & vitam æternam asserui; quod in summis doloribus fuit mihi causa aliqua recreationis. Post hæc omnia cum essem afflictissimus, & accessionem cruciatu mei acciperent in singula momenta maiorem, atque ad mortem meam seruo passu approperebant, crescebant simul mei dolores, quos ingentes meæ virtutes excipiebant: conspiciebam omnes mortales ab Adam vsque ad vltimum, pro omnibus meos cruciatu & mortem offerebam Patri, quem sciebam omnes homines velle saluos fieri: itaque omnes salui esse poterant; quod vt possent, absque mea morte non poterant. Obtuli ergo ad sufficientiam pro omnibus mortem meam; pro ijs verò quos sciebam prædestinatos ad gloriam sempiternam, efficaciter præterea offerebam. Addebam orationis perfectionem, gratias agebam Patri pro immensis beneficijs quæ acceperam à Deo, pro morte etiam ipsa, & omnibus poenis meis, quas poenas, quam mortem pro ingenti beneficio agnoscebam: tum pro beneficijs, pro gratia, pro virtutibus, donis, gloria sempiterna, quæ pro hominibus promeritus fueram & promerebar, gratias Deo Patri agebam, & illa omnia ab eo petebam summa cum animi mei pietate. Postulabam verò per omnia mea merita apud Patrem, quæ iam inde habueram postquam sum conceptus in vtero matris meæ virginali, per omnes labores meos, per indignitates, contumelias, impropria, vulnera, per crucem ipsam, & mortem, & mysteria mea omnia, & omnes adiones: omnia verò refererebam ad summam Dei omnipotentis gloriam. Hæc agebam moriens, in his perseveraui, præter alias operationes meas diuinas, donec vitam finiui, & spiritum emisi in manus Patris mei.

Porro autem inter hæc, & per totam passionem meam, singularē habui de Matre mea solitudinem & curam; eius enim ingentes dolores, quos sciebā ipsam pati de meis doloribus, cordis mei erant afflictio incomparabilis: nā cū esset charitatis meae vnio erga illam, supra quā percipere potestis maxima, & illius item in me secundum meam maximam, fiebat vt illa meas angustias, vulnera, dolores, crucem, mortem cum summo dolore sentiret; ego verò illius maiori etiam quā ipsa. Erat igitur cor meum de Matris meae doloribus amarissimè vulneratum, gladij meae passionis illius animam pertransibant, vicissim illius gladij meā amarissimè. Conieci ego in illā oculos aliquando è cruce liuidos & sanguinolentos; neque enim frequenter volui, ne maiorem illi doloris sensum excitarem, nunquam conijcere non patiebatur meus aduersus illam amor & reuerētia: illa in me aspexit frequentius, vterque in alterum aliquando simul. Ex his conspectibus exstabat inter nos in spiritu planctus maior longè, quā ille Adadremmon in campo Mageddon, maior quā Hieremia planctus quasi vnigeniti; sed plusquam vnigeniti, quia Dei vnigeniti, & solius Matris vnigeniti: erat collorquium inter nos in spiritu diuinum. Scio ego, o Mater mea benedicta, si tibi loquar, auctum iri tuos dolores, sed simul noui non minores fore tuas angustias si tibi nō loquar; nam tu tecum loqueris, & eò maiorem tibi dolorem inferes, quò tua verba minus tibi virium spiritualium facient quā mea: tu eadem meditareris quæ ego dicturus sum, quæ in te affliges cor tuum, & vires quidem accipies spiritus ab excellentia tuarum virtutum; at ego dum eadem commemorabo, vim meam diuinitatis ita exeram, vt etiam si crescant dolores, crescant pariter & patientiæ tuæ & magnanimitatis dona: sum alioqui ea dicturus, quæ te de te dicere nō pateretur eximius pudor tuæ humilitatis. Ego te elegi, sancta Virgo, ante mundi constitutionem, puram quidem creaturam, sed ante omnem purā creaturam gratiosissimam creaturam, & ad summam gloriam, & gratiam, & merita prædestinaui te; vt quæ eras futura Mater mea Dei. Itaque in prædestinationis executione, quum reliquos homines permitterem in peccatum cadere, te non permisi, sed præseruaui: vt enim applicabam passionem & mortē meam

pro alijs, vt à peccatis liberarentur, ita pro te vt in nullum peccatum incideres. Ex te sancta & intemerata Virgine sumpsi carnem meam, & factus sum homo: meministi diuinitatem meam incarnationis, & quanta fuerit in anima tua Dei laus, quanta spiritus exultatio; quā multa & magna dona non solum antè à me acceperis, sed tunc præcipuè. Tu me in virginalem vterum suscepisti & nutriti, tu peperisti & lactasti; quot de me miracula iam tunc intellexisti, quot vidisti! & tamen fuerunt illa inuita cōdita suis acerbitatibus. Vidisti enim me circumcidi, fugisti mecum in Aegyptum, timuisti Archelaum; dolorem post illa accepisti propter me, quum vobis nescientibus in templo remansi; vixisti mecum in partu pertare vsque ad annum trigessimum: postea verò maiores de me passa es timores & sollicitudines, quum in me scires Iudæos implacabili odio esse inflammaros, & necem iam sæpè mihi intentare. Neque verò, vt nosti, hæc sola tunc passa fuisti, sed perpetuam tristitiam in corde gessisti de mea passione & morte futura; feci enim te consciam, vt rerum mearum omnium, ita passionis futuræ & mortis; & quales ego propter illam patiebaris tristitias continenter, tales tu accipiebas: eram ego homo dolorum, tu mulier dolorum; eram ego summis virtutibus ornatus, & donis, & visione diuinitatis excelsus, quibus rebus vitæ difficultates superabam; eras tu excellentibus virtutibus prædita, & donis, & diuina contemplatione sublimis; vnde item tuas vitæ difficultates vincebas per me. Sic eram ego & tu quum in passionem meam sum ingressus, & tu in mearum passionum omnium compassione, & ego vicissim in tuarum: neque enim debui etiam absenti meos dolores non significare, quod faciebat immensa vnio illa amoris mei erga te, qui me à te separari non patiebatur, vel nostra inter nos non esse omnia communia. Duplices dolores dolui hæctenus & doleo, & donec hanc vitam viuam dolebo, de meis cruciatibus immensos, de tuis summos. Fuit mihi acerbum tot contumelias pati, tot vulnera, mortem tam ignominiosam, mori me Filium Patris æterni, simul tuum Virginis sacrosanctæ. Vidi quæ iam inde ab horo passa es, quæ nunc patiaris propter me contēplor, & quæ passura es donec spiritum emittam; singuli mei dolores & cruciatu animā tuam vt gla-

Luc. 2.

Luc. 2.

Zach. 12
Iere. 9.

Thv. 1.

Iua. 13.

vt gladij crudeles traiciunt; traiciunt simul tui meam. Sunt acerbitates incomparabiles, o Mater mea dilecta, quas patior, sunt immensi quos patior & animi & corporis cruciatus; adduntur tamen de tuis peccatis & doloribus summi; & tamen hos etiam meos de te dolores necessario esse mihi ferendos video, quos ego, vt summa cum amaritudine sentio, ita summa cum animi mei voluntate recipio. O Pater immensa potestatis, sis benedictus in secula sempiternarum: tu in has angustias me tradidisti, vt vnde mihi dolor esset minuendus, inde etiam augetur. Requiescere ego solebam in sinu Matris mee iucundissimi me, illa meos dolores & vitæ difficultates consolabatur, ego vicissim illius; at nunc vterque alterius auget dolores, illa meos, ego illius. O duras vicissitudines & amaras! ego te meis acerbitatibus afficio Mater mea, tu me tuis, vterque ad Deum confugiamus: ego sum illius Filius coaeternus, tu coeterni eius Filij Mater; ego ex eius obedientia patior crucem, tu tuam crucem de cruce mea sustines ex eadem. O Pater aeternae, si tua est voluntas, succurre Filio tuo, succurre sponsae tuae Matri Filij tui. Verum en Mater non exaudit me, & hoc vult esse in meis & passionibus, & compassione tua, vt neuter consolationem accipiat, sed virtutem tantum patendi, & magnanimitatem: hac vtamur Mater mea benedicta. Respondet verò Virgo Mater: Agnosco quae dicis, fili mi in cruce moriens, fili mi, Deus & vita cordis mei sempiterna, scio beneficia summa quae in ancillam tuam contulisti, inter quae singularem locum obtinet, quod me dignatus es tuarum passionum facere consortem & sociam; simul dederis vt cum summa animi fortitudine summos dolores pertulerim & perferam: ago tibi gratias, sancte fili, quam possum maximas, sed heu me desolatam, & ultimo mœrore confectam! sum Mater omnipotentis Dei, & hunc vidi haecenus tam indignè, tam contumeliosè, tam atrociter affigi; deinde flagellari atrocissimè, sauisimis spinis coronari, crucem baiulare cum latronibus ad Caluariæ locum, extendi ad crucem truculenterissimè, luxari omnia eius ossa & loco moueri, cum acerbissimo neruorum cruciatu, cruci affigi, leuari & statui crucem: quae omnia video amarissimè etiam nunc meum filium torquere. Hei me mulierem dolorum: sentio quid ego hos omnes dolores in corpore & in anima mea,

sed leuia sunt quae ego sentio, illud quod ego non sentio, & sentit filius meus Deus, est longè grauissimum atque acerbissimum. O fili mi, fili mi! o fili Dei viui! Tu es vita aeterna, & tamen moreris, & eris statim mortuus: moreris quidem vt immortalitatem mortalibus inferas, sed moreris tamen. Tu es vita cordis mei, & moreris, & operatur in me ista mors, vt vita mea, quae cum tua morte coniungi desiderat, vires viuendi accipiat, & mortem tuam viuens patiat; qui est acutissimus animae meae gladius. Heu fili mi, fili mi, quae cor meum audiuit ex te, magnam consolationem animae attulissent si non moreris; sed moreris, & in cruce moreris, & plenus infinitis doloribus moretis, neque vis dolores in te remitti, neque ego meos possum remittere vel deo, quod intelligo te velle. Hei fili mi, fili mi, amor meus, & viscera cordis mei: crucifixus es amor meus, viscera cordis mei sunt crucifixa; moriuntur, & cum cruciatu moriuntur: languo simul ego & morior, sed sentio per mortem tuam fulciri vitam amoris mei: & renouari, & maiorem fieri amorem per filij mei mortem renouatum. O fili moriens, video nec me posse plura pati quam patior, nec id te velle; & tamen simul conspicio extremum dolorem & tibi & mihi mortis tuae imminere: ad hunc perferendum cor meum fulcias & sustentens benigne fili. Fulciam, sustentabo, vires etiam augebo quibus meam etiam mortem feras magnanimitè, nec hoc solum accipies à me donum, sed illud etiam: en dabo tibi vicarium mei erga te amoris, & obseruantia, & filialium obsequiorum Ioannem; iste erit pro me filius tuus: est vnio *Ioan. 19.* amoris inter me & illū eximia, & praecipuum priuilegium; illam ego & illud transferam in te. Haec cum in spiritu dixisset bonus IESVS, & ei significasset vt ad se accederet, dixit praesentis; Mulier ecce filius tuus. In nuptijs quidem huius Ioannis audisti quum tibi *Ioan. 2.* dixi, Mulier; nunc rursus audis, Mulier; illic vt ostenderem me Deum, hic vt hominem quidem, sed qui desinam esse homo per mortem. Eram ego tibi subditus pro ratione *Luc. 2.* mysterij meae carnis mortalis, eam rationem subiectionis ego exuam per mortem, per resurrectionem meam, & gloriam etiam corporis sempiternam: illa tamē induo dilectum consobrinum; is meam illam subiectionem erga te subeat & expleat, sit tibi subditus filius vt ego eram. Neque propterea quod in filium

Filium do tibi nepotem tuum, ego non ero Filius tuus; ero, & in sempiternum ero; sed his tribus diebus ero Filius tuus mortuus: postea in terra non versabor ut solebam; ascendam enim ad cælum, sedebo ad dexteram Patris mei omnipotentis. Me quidē præsentē habebis & mortuum, & in cælo regnantem, & è cælo; sed in spiritu, & in donis tuis excellentibus: sæpè item tibi præsens præsentī apparebo; sed pro mea quotidiana præsentia & obsequio substituo Ioannem, in quo me videas, & meo utaris obsequio. Tu verò, dilecte discipule, excellentia hæc tuis à me dona accepisti, amoris priuilegium, virginitatis ornamentū, sublimē diuinitatis meæ cognitionē, alia plurima; sed quod nunc à me accipis, est excellentissimum; Ecce Mater tua: hæc mea Mater sit tua mater, tu eius filius; in hac accipis maiore amorem quàm tuū, digniorē virginitatē quàm tuā, scientiā meæ diuinitatis, quàm tua sit, altiorē. Mea est hæc Mater Dei excelsa, & tamen incomparabili prærogatiua sit tua etiam mater; tu illam ama, obserua, cole; ut quæ tua facta est mater per meam hanc arrogationem: ut quæ mea est Mater Dei, & quæ de manu mea datur tibi in matrem: in eius obsequijs, prouidentia, sollicitudine me imitare; in te conuiescat, in te soletur meam absentiam, & suam solitudinem: faciam ego ut in te videat me, sentiat me, me ut præsentē contempletur, & ita dona tua augebo, ut præcipuam agnoscat illa in te mei imaginem & similitudinem. Potuerunt hæc verba quæ ad matrem & ad Ioannem habuisti, IESV bone, consolationem tibi afferre & illis, nisi tanta fuisset doloris & tui & ipsorum vehementia & accessio, ut omnem consolationem superaret. Erant in procliu omnia, virtus tua naturalis & calor, radicalis humor, sanguis tuus, ferociebant vulnera atrocissimè, quasi vires suas omnes in te colligentiæ: sæuiebat per hæc omnia mors, erat ad finem adducta vita tua magne IESV; & sentiebas in vltima afflictione tua & maxima Patrem tamen tuum te dereliquisse, ac nolle te à morte liberare, nec cruciatus tuos minuere, nec animā solari. Ita verior erat tua mors & plenior, maior Patris ostendebatur iustitia, maior tua obedientia, immensa vtriusque misericordia, copiosior redemptio. Verum, ô bone IESV, quomodo hanc destitutionem sensisti? Dereliquit me Pater in meis laboribus omnibus, tristitijs, ac doloribus vitæ meæ: voluit ut ve-

re paterer, verus essem mortalium Redemptor. Fui ego quidem semper beatus, sed ex ea beatitudine semel duntaxat fuit gloria communicata corpori meo vniuerso; sed tamen in alijs afflictionibus meis quas hæc tuis sum perpeffus, horti, flagellationis, coronæ spinee, crucifixionis, suspendij, & alijs, aliquid erat quo niteretur mea humanitas; consumebatur quidem meæ vires, sed ita ut aliquid semper esset residuum cui inniteretur, & quo vita fulciretur; at verò nunc vires ipsæ omnes deficiunt me: veni in limi mei profunditatē, id est humanæ meæ vitæ finem; nec est in ea quicquam quod cōsistat, vel quo niti possim; est sensus animæ meæ supra quàm intelligere possitis afflictissimus. Fuit semper in me constantissima voluntas ut Patris mei voluntas adimpleretur: sed quum à diuinitate, vel ex meæ mentis gloria subsidium nunc non accipiam, & suis viribus mea humanitas relinquitur, cōsequens est ut ipsa explicet quæ patitur, & quæ Patris voluntati subdit. Ea verò sunt non soli interiores cruciatus & exteriores, sed ille præterea acerbissimus, quod in cruciatibus sentiebat inferior anima: mea portio à Patre se derelictam: illi enim dolores mortem mihi afferebant, derelictio faciebat ut illos amarissimè sentirem; neque enim fuit illa derelictio aliqua consolatione temperata, sed purissima, nihil planè consolationis vel refrigerij habens coniunctum. Magnitudo hæc doloris extremi effecit, ut magna vehementia ea exponerem quæ meæ patiebatur afflictæ anima. O Pater, Deus mihi consubstantialis & cœterne! Sum ego splendor gloriæ, & figura substantiæ tuæ; pono omnia verbo virtutis meæ etiam nunc quum purgationem peccatorum facio; sum ad dexterā & æqualitatem maiestatis tuæ in excelsis: simul sum homo, ut tu voluisti, sed ita tamen ut anima mea immensa gloria fruatur in te, summis etiam donis & virtutibus ornatur. Hæc cum ita sint, tamen patior in humanitate extremos ac lethales dolores, ut tu vides. Mors me terret horribiliter, quæ cerno præsentem; & quod verior est & perfectior mea humanitas, & animæ inferior portio, eò magis hæc sentiunt. Hæc omnia vis tu esse verissima, ut sunt, & propterea illa nihil subleuas, sed vis omni ex parte esse quæ sunt, nihil quæ minui, nihil de illorum plenitudine deesse: propterea me in meis humanis viribus derelinquis. Hæc quum sciam, diuino animi robore

robore patior omnia ; & quamuis nihil in his iuner ferendis , constar tamen mea patientia , quò maiores sunt dolores : quare suam afflictionem incomparabilem exprimit anima mea , & quod verè dolet , id verè deplorat gemitu inenarrabili . O Deus meus, Deus meus! O Domine vita & mortis mee ! quare me dereliquisti ? Scio te meam personam non reliquisse ; vnus tu & ego sumus Deus; scio Verbum meum vnionem suam non deseruisse, nec deferturum; scio superiorem animam meam portionem non destitendam à gloria sua & donis : sed caro , & humanitas ipsa , & animam inferior pars , & sensus ipsi vt debent cruciatus & mortem pati, ita se in his derelinqui dolent, & deplorant amarissimè, simul & tenerrimè. Quare dereliquisti me ? Intellego quidem quare me dereliquisti Pater , vt videlicet æternum tuum beneplacitum pro mundi reconciliatione impleam ; sed vt pro alijs hæc assumpsi & patior, ita pro ipsis hoc inquiror; vt intelligant quamobrem patiar , & quare non exaudieris me in horto, vnde hæc confectatur derelictio : eorum enim est hæc vox doctrina , non mea querela ; ipsorum debet esse cordibus infixum cur ego patiar , cur in passione à Patre meo sim derelictus. Quod David expressit, verba illa fuisse causam, non meam, sed delictorum meorum, id est mortalium pro quibus patior ; Idem ego volui intelligi cum hæc è cruce clamabam ; derelictio tamen hæc est mihi acerbissima . Si vis scire in me omnia vulnera, omnes dolores, mortem etiam ipsam ; hæc non derelinquis , me derelinquis in horum manibus discrucandum . Sed ad causam cum venio, magis affligor & tenerius ; scio enim cur patiar , sed quòd hoc sciam fortius affligor; quam quam plurimos homines videam illam causam neglecturos, vel etiam blasphematos , & iri conculcatum meam passionem & mortem ab infinita hominum multitudinem . Causam etiam meam mortis & cruciarum quamuis sciam , semper tamen etiam secundum meam animam portionem superiorem quæro : nam ea tandem infinita est tua misericordia, tua iustitia, tua voluntas ; quæ soli diuinitati tuæ, & meæ , & Spiritus sancti nota ita est vt nota esse potest . O Deus meus, respice ad clamorem meum : dolores quidem mihi excitat hic clamor mei conatus , tamen illos etiam assumo libens pro

salute hominum : & quamuis sciam me non esse exaudiendum vt liberer à cruciatibus & morte, scio pro quibus morior esse pro illis exaudiendum ; & per istud non exaudiri, mereri omnibus ad vitam prædestinatis salutem & vitam sempiternam. Fuit vsus rationis semper in Christo perfectissimus , & superioris portionis animæ actiones omnes diuinæ, atque à lege Dei æterna excellentissimè gubernatæ : erat rationi superiori subiecta inferior, & omnes appetitus ; nullus in his inerat motus rationi contrarius, ac ne primus quidem extare poterat ; erat enim perfectissimus homo semper Christus etiam in sua passione & cruciatibus omnibus ; attamen corpus eius, & anima corpori naturaliter vnita, patiebantur è violentia & maleficio exteriori . Existabant passiones in virtute appetitiua, sed imperatæ à ratione, & voluntariè susceptæ: itaque in summa mētis tranquillitate erat eius anima, & sensus afflictissimus. O adoranda mysteria tua IES V crucifixe! Quid autem nunc reliquum est quod in te admittas magne IES V? Vt moriar. Verum prius illud obibo, quod quum essem facturus, prædixit futurum scriptura : vno verbo passiones meas omnes exprimam, nec passiones solum, sed desideria omnia significabo. Sitio. Ad eò in me sciuunt omnia mea vulnera, adeò sanguis est imminutus, adeò sensus mei affliguntur & exstuant, adeò mors vrget violenter, vt tantum non deficiat me radicalis humor vniuersus & prorsus extingatur : Sitio vehementissimè, sicut anima ; sitiunt omnes sensus , sitiunt omnia vulnera ; aruit tanquam testa virtus mea , in puluerem mortis redigor . Verum cum hoc dicis, sancte IES V , scis futurum, vt ingratisimum potum tibi propinent carnifices tui , vt celerius subsequatur mors. Scio pessimo aceto me potandum, & hoc eligo , & pono in passionibus meis & merito , tum in mysterio : non sequetur autem citius mors , quamuis auidè eò spectabunt impij homines ; atque adeò vitam producet hæc potio eo dumtaxat tempore quum bibo ; si enim non biberem , iam nunc sui animam exhalaturus : sitio tamen ipsam mortem , & hunc calicem bibere amarissimum quidem , optatissimum tamen. Hunc semper præ oculis mentis habui quoad vixi, semper desideravi: nunc complentur mea omnia desideria , quum video præsen-

Heb. 5.

Joan. 19.

Pf. 21.

presentem mortem. Scio hanc fontem fore infinitum aquarum viuientium, esse fontem salientem in vitam aeternam; coniuncta hæc in me sunt, mors & vita aeterna. Est quidem mihi hæc sitis optatissima, etiam si eadem longè amarissima, qua simul sitio salutem & vitam omnibus mortalibus; peto ab omnibus vt dent mihi bibere; facio salutem eorum & vitam meam potum, & iubeo vt dent mihi bibere ex ea aqua, quam ego ex hac mea siti & morte conficio, gratia, & caelestium donorum, & omnibus offero vt eam meam sitim expleant. At enim alium potum mihi ipsi obrudunt ingratiſſimum, ipsis perniciosissimum, potentiarum suarum prauitatem, & peccata innumerabilia omni spurcitia plena & pestilentia; & tamen ego acetum bibo oblatum in cruce, vt ipsi ne mihi suas acerbitates & contaminationes offerant. O ineffabile tuum beneficium & amorem, benigne IESV, in nos; nostrum contra execrabile maleficiū! Tu in cruce, quasi tuos dolores & angustias oblitus, sitis nostram & salutem & vitam. Clamas, Si quis sitit, veniat ad me, & bibat: exhibes tot fontes apertos aquarum viuientium, quot sustines vulnera; fontes aeternos aperis in anima tua, eius dolores & acerbitates; in finium fontem tuam diuinitatis aperis: & nos hæc negligimus alij, alij conculcamus, alij desidiosè cogitamus. Aperit nobis Daemon, & nostra animi peruersitas, fontem inferni, fontem ignis sempiterni; hunc fontem quidè haurimus, hunc optamus, nec sentimus miserissimi homines, & omnibus lachrymis deploradi. lrua nostras deprauationes Domine IESV; en cupimus tuam sitim restinguere: tu obtulisti illam nobis cupidissimè, vt per eam ad te Deum & fontem viuum adeamus. Tu sitis, Domine, meam salutem, & è cruce sitis, & moriès sitis, & moriens Deus sitis; in ista siti aquam offers quam bibam, quam tibi propinè: en accipio in te, & per te, & propter te, Domine meus, Deus meus, vita cordis mei & refrigerium. Consummaueras hæcenus per partes, sancte IESV, scripturas quæ erant de te, non solùm in hac passione tua, sed in omni tua vita mortalis oconomia: in siti verò tua & potu præludium dedisti vniuersalis consummationis, quum in siti mortem desiderasti subire, & è vestigio vltimam addis & vniuersalem consummationem. Conspirant enim omnia vulnera, omnes dolores & cruciatus externi,

tum interni in necem tuam, & postremo conatu impressione facta vitam tibi eripere volunt; quod non possent nisi Pater tuus vellet, nisi tu velles: vultis; quid est reliquum nisi mors ipsa? Consummatum igitur profus est, sed hæc consummatio facit, vt omnium hic sit tui cordis, & corporis, & animæ, & potentiarum, & sensuum summus cruciatus; nam animi sensu complecteris quæcunque hæcenus passus es saua tormenta, & nunc omnium tormentorum vim in vnum collectam excipis. Nunquam sufficere verba poterunt ad tuas atroces passiones exponendas magne IESV, nunc verò etiam conatus ipse nos deficit, & quasi agmine tuorum dolorum opprimuntur omnes potentia & concidunt. Sustenta saltem cor meum bone IESV, sensum vt aliquem tui huius immensi doloris vel minima ex parte senti iat; & quasi consummationem in eo operata re dolorum omnium, quos de tua passione & cruce subiui hæcenus te operante. Sed quid est nunc consummatum, bone IESV, per dolores extremos? Extrema mea vitæ mortalis periculus est consummata, summum sacrificium oblatum est, (complectit ut enim mortem hæc consummatio, quæ coniuncta cum his quæ dico est) explicatur ratio testamenti noui, consummata est lex vetus, & hoc sacrificio immenso omnia illius legis sunt expleta sacrificia atque caeremonia; in perfectionem euasit lex quam non habuit, & in legem spiritus vitæ & gratia, in testamentum nouum & æternum translata est; quod hoc verbo promulgatur, sacrificium verò & oblatum meo sanguine & morte: qua morte mors interficitur, & peccatum separatur, Satan, & infernus, & mundus cum suis omnibus operibus conculcatur. Nunc summa mea est poena, sed simul summa mea virtus & magnanimitas ad poenas superandas: nunc mea est mors, sed ex qua, & per quam, ego vitam recipiam gloriosissimam, & cum summo triumpho ascendam ad Patrem meum in cælum, sedebo ad dexteram omnipotentis Patris, & veniam tandem Iudex viuorum & mortuorum: per quam mortem mortalibus conficio vitam sempiternam. Nunc exhibeo pretium humanæ redemptionis, & libero hominem à captiuitate: nunc virtutem repræsentato, ex qua virtute sunt iustificati quotquot hæcenus iusti fuerunt, & quotquot nunc sunt, & quotquot erunt: cælum

lam aperitur omnibus mortalibus hætenus clausum: nunc omnis prædestinatio iustorum vim accipit qua adimpleatur: consummatum est; & consummor ego, vt fiam ottemperantibus Deo causa salutis æternæ. Magnum autem clamorem adiunxi iterum, quo significarem summam rerum quas dixi firmitatem, & immensum animi mei affectum; vim præterea eam, quæ exiit in meis omnibus actionibus & passionibus ex circumstantia meæ diuinæ personæ, quæ verbum est infinitum. Quum verò prius clamaui, ostendi magno illo clamore verissimam esse meam humanitatem, hic etiã diuinitas. Cõtemuit tunc cœlũ, terra, creatura omnis superiori clamore; nam vbi agnoscebã ego & profitebar meã carnis infirmitatẽ, similiter agnoscebat creatura, & quasi in meo clamore clamabat mœres ac desolata: hic verò clamor vim afferebat morti, & eius vim frangebatur; ostẽdebat enim imperium in mortem, & mortis mortẽ operabatur. Hoc clamore vltimum spei robur acceperunt in Limbo Patres, & creatura spem exuendi corruptionẽ. Verum quid dieis, sancte IESV, isto clamore magno, Pater, in manus tuas commendo spiritum meum? Sic describo rationem meæ mortis; non enim morior vt alij crucifixi, qui debilitate superati, cruciatibus victi & morte miserẽ moriuntur. Nam etiã si meæ mortis causa fuerunt homines impij, & mea vulnera; non tamen vim mihi attulerunt mortis, nisi quam ego volui accipere, quam ego nolui impedire. Itaque potentissimẽ simul & gloriosissimẽ animam posui, non coactus debilitate, sed meã voluntate adductus; neque cruciatibus superatus sum, sed illis imperans, ne mihi mortem afferrent nisi me volente. Neque verò victus à morte mortuus sum, sed mortem ipsam conculeans atque interficiens meã morte; necauit enim peccatum meã mors, quare & peccati effectum, mortem. Moriẽtur quidem deinceps homines, sed ita (si virtute meã mortis vti velint) vt mors illa excipiatur à vita sempiterna; ita viuunt, quasi tota illorum vita in stans sit transitus ad immortalitatem. Pater coeternæ, tu pater es meus naturalis, non adoptiuus; & ego sum verbum, tuus filius natura, non adoptione; video simul te hæc morte meã adoptare tibi multos filios; ego pro me inuoco te Patrẽ, simul pro ipsis; sunt enim fratres mei per tuam diuinam adoptionẽ. Depono in tuas manus spiritum

& animam meam: quod depositum à te accepi, Pater, apud te repono, illud breui rursũ recepturus. Depono item in tuas manus, per meas has manus & pedes cruci affixos, animas meorum fratrum omnium, eorum præsertim qui adoptionis tuæ, & meæ fraternitatis gratiam morientes habuerint. Pater, in manus tuas commendo spiritum meum, omnium scilicet hominum spiritus; nam si facio meã omnium mortalium peccata, quantum magis eorum spiritus & animas facio! eas per totam eorum vitam tibi commendo, tamen præcipuẽ in eorum omnium morte, vbi finis illis imponitur vel meriti vel demeriti, & imminet iudicium meum. Per hanc meam commendationem peto, vt in gratia tuã moriantur, omni pœna liberi, & vincant Dæmonis fraudes vltimas illas & violentias. Peto item vt quæ pollicitus sum adimpleantur omnia, & in his nominatim, vt fides Petri & successorum ne deficiat, sed Ecclesiam confirmet perpetuò; & vt orationibus pijs vim tribuas impetrationis. Illud etiam, vt multi ad perfectionis statum vocentur, & in eo constanter & fructuose exerceantur, ac sanctẽ vitam in eo finiant. Venite filiæ Sion, animæ deuotæ, cruci Christi IESV adeste, & de Sion sublimi specula contemplantini Regem vestrum, vestrum Deum, fratrem vestrum in cruce morientem. Nouistis eum vos, scitis lumen esse immensum, virtutem infinitam, gloriam & vitam sempiternam; & hæc esse supra quàm dicere poteris vel intelligere sublimia: significationem spiritus tamen harum Dei dignitatum, quæ vna est simplicissima essentia infinita & esse, sentitis. Agnoscitis his veritatibus vos sustentari, his niti, quæ vna est res & veritas immensa: & tamen eum qui hæc veritas, hæc res est, videris in cruce morientem. O mors pessima, quid hęc tibi est iuris? quid in Filio Dei quaris? quid mortuum cum immortalis? quid cum vita sempiterna? & tamen qui Filius Dei es, qui immortalis, qui vita æterna, tu magne IESV moreris; quod non posses, nisi illud assumpsisses vnde posses, & in quo mori posses. O misericordiam tuam omnibus Angelis & hominibus adorandam! Quæsiuisti igitur mortalem naturam, vt quod ex tua natura non poteris pati, id in mortalitate patereris pro nostra salute & vita: tãta fuit erga immeritos tuæ misericordiæ immensitas. Alias præterea

terea addidisti diuinas miserationes tuæ humilitatis; nam ne homo quidem factus pati vel mori poterat, nisi animæ tuæ gloria illa summa ne in corpus influeret cohiberetur: cohibuisti, & fecisti, vt homo cuius anima gloria cœlesti fruebatur excellentissimè mori posset. Ac ne hæc quidem potentia ad actum peruenisset, nisi tu voluisses pati & mori: hoc quoque voluisti. O ineffabiles tuas miserationes benigne IESV! ô infinitam humilitatem! verè derelictus es, Domine IESV, & à Patre, & abs te; omnia derelinquunt te, vires te deficient, sanguis exinanitur, exsiccat naturalis humor, extinguitur calor natiuus, hæc augentur è cruciatibus & corporis & animæ vehementissimis: itaque omnia te derelinquunt, præter hæc quæ faciunt vt illa te, & vitæ derelinquat. O te desolatam magne IESV! O te mœrore & dolore confectum rota nocte & die, & nunc longè afflictissimū! O mors semper crudelissima, nunc suprâ quâ dici potest vel intelligi multò crudelior! nescis tu quæ vitæ priues, putas purum hominē; at non est purus homo IESV quem tu necas, sed Deus omnipotēs & homo simul. Eras ô fœda bellua! instigat te Satan vt occidas IESVM, vt pereat vitæ omnis: atqui deciperis & tu, & abyssi bestia. Peccati rabies vrget vos; coniuratis mors, Satan, & peccatū aduersus Dominum, & aduersus Christum eius; fremuistis furiosè; Deglutiamus insotē quasi infernus viuente, omnem pretiosam substantiam eius diripiamus, implebimus domos nostras, regnabimus mors, Satan, & peccatū. Verum hæc insanè cogitatis, inaniter, sine causâ, sine effectu; atq; adeò contrarius prorsus effectus extabit. Hæc enim mors tuus erit interitus ô mors; hæc ligabit te in inferno Satan; hæc te, peccatum, delebit & de medio tollet; vos omnes affixos cruci interimet; expoliabit diabolicos principatus & potestates. Te etiam mortem, te peccatum traducet confidenter & palam, ac triumphabit cum summa vestra ignominia superatos. Deridet vos Deus & subannat; & quidem necessum est incredibile esse vestrâ inanitatem, quam nullus pro merito possit deridere nisi Deus. Hæc verò faciet Dominus, sed in ira sua, & vindictam de vobis sumet in furore suo; vt nihil in vobis sit virium, quod quasi subito percussum non tabescat atque opprimatur. Verum, ô magne IESV, video iram hanc in te redundare; exercet enim iram & furorem suū Pater

tuus, sed per cruciatu tuos, & mortē crucis. Illa enim Dei ira contra mortē, Satanam, & peccatum, non solum contra hos, sed contra homines exarsit qui illis se coniunxerant, vt simul esset in homines illa persequenda ira; & mors, Satan, peccatū, essent cum hominibus in inferno sepelienda in sempiternū. At verò effulsit infinita lux tuæ misericordie Pater omnipotens; voluisti hominem liberare, sed absque culpæ satisfactione noluisse; neque voluisti iram illam remittere, sed per illā ipsum liberare: hic autem cum nihil haberet vnde per iram tuam liberaretur, effudisti eam in Filium tuum, atque in eum voluisti hominum peccata vindicare. Itaque omnes fluctus tuos super eū induxisti, & afflictiones omnes tuas in eum infregisti; sic omnem iram quam in homines conceperas, explesti in Filio tuo IESV. Hæc verò ita fecit, vt nihil remaneret iuris mortis, Satanæ, & peccato aduersus hominem, sed factum est vt nos liberaremur, illa conculcarentur. O immensas tuas passiones & mortem, per quas ad iram Patris fuisi traditus, quibus iræ Dei aduersus genus humanum fuit satisfactum, & omnes omnium hominū culpæ sunt expiatae; omnes omnium reatus sunt dissoluti: si quid enim nos dissoluimus, vt dissoluimus, ex tua solutione accipimus vt dissoluiere possimus. Erant in oculis Patris tui & tuis vniuersa peccata hominum; pro his omnibus tuæ poenæ & mors satisfecerunt: nam quæ aterni essent cruciatu subeundi vniuersis hominibus, omnes tamen illos cruciatu in te suscepisti, & pro omnibus solutionem, maiorem etiam quam pro merito illorum peccatorum vel poenarum representasti. Verè redemptio tua, excelsè IESV, infinita virtutis est, infinita misericordie & iustitiæ. Quid potuisti facere pro nobis, benigne IESV, quod non feceris? quod non cumulatè atque in finitè feceris? Quare est nostri animi hebetudo & fœcordia perpetuò infinita, & ingratitude. Venisti tu quidem, sancte IESV, ad finem passionū tuarū, hoc est ad summos tuos cruciatu cum morte tua etiā tua voluntate coniunctos; separanda est iam anima tua à corpore suo, & vitæ tua mortalis deponenda est: refugit hæc anima tua, & corpus tuum horret, auersatur natura omnis; & tamen hoc Pater tuus vult, hoc tu, hoc Angelus, vult Mater etiā tua; moriendū tibi est. Quis non contremiscat? cuius anima non contabescat & deficiat? Moriatur anima mea, Domine

*Psal. 2.
Prou. 1.*

Col. 2.

mine IESV, tecum, veniant in me cruciatus
tui omnes, sauiant in me Tyranni, Hæretici;
libenter omnia tormenta depono per tuam
crucem & moriem propter te. Tu Deus om-
nipotens, iustitia & sanctitas infinita, pro me
morieris; & quid ego infelix homo, quid pec-
cator miserimus nõ debeo pro te pati? Quid
tibi retribuã, nisi vt calicem salutaris tollam,
crucem meam cum tua? Sed quum hoc non
possim nisi de tua gratia & virtute, nomẽ tuũ
sanctum inuoco per tuam crucem vt possim:
tu si me adiuues, poterò crucem meam subire
post te. Da, Domine, vt tollam crucem, & cru-
ciatus quales tu voles, ex tuorum imitatione
per te & pro te; alioqui ego mereor propter
mea peccata crucem crudelem, omnes pœnas
promereor. Vtinam fieri posset vt ego pœnas
in quibus es, leuare aliqua ex parte possem; sed
solus vis omnes pœnas subire, nec socium in
passionibus tuis voluisti, nisi qui tuas etiã pas-
siones auget, Matrem, & paucos præterea.
Integra est tua redemptio, tua solus est li-
beratio generis humani; at propterea magis
tibi compati debemus, qui per solidam tuam
passionem dedisti, vt nos etiam tibi compati
possimus & debeamus. Mouet autem me
tua crux sua virtute, vt non solum pro meis
peccatis pati velim, sed pro aliorum omnium:
placet vt omnibus modis quibus pati possum,
& quibus hominibus vilis esse potest mea
crux, vt pro illis patiar. Acerbitas tuæ crucis
facit, vt nihil mihi videatur esse optatius, ni-
hil iucundius quàm crucem tuam imitari,
quum video te in cruce morientem: succur-
re Domine, adesto Domine, attende, & fac
vt hæc voluntas, quæ ex te est concepta, in
me augetur per te. Vim diuinam omnium
bonorum posuisti in tua passione & cruce
magne IESV, sed peculiarem etiam in tuis
verbis quæ è cruce dixisti, & salutarem ani-
marum nostrarum institutionem proposui-
sti. Nam vbi dixisti, Pater dimitte illis, ne-
sciunt enim quid faciunt: pro nobis etiam
orasti & impetrasti benigne IESV; nisi ob-
latæ gratiæ repugnemus: significasti simul, cū
peccamus, nos te crucifigere, & nostras culpas
tamen excusasti, & fecisti vt facilius remitte-
rentur: tum aperuisti piorum oculos, vt
sciunt quanta sit in peccato Dei offensio: &
indicasti lucem te per crucem tuam allaturũ,
qua luce & Dei maiestas intelligatur, & culpæ
in Deum commissæ peruersitas & magnitudo:
& planè spem confirmaisti remissionis

peccatorum, & diuinæ in nos benignitatis;
(quis enim non repleatur spe, qui sciat te mori-
entem in cruce pro crucifixoribus Patrem
orasse, & pro omnibus peccatoribus) tum in-
gentem necessitatem offensiones animæ om-
nes, iniurias, contumelias nobis illas re-
mittendi nobis imposuisti: simul terribilem
comminationem, & metum, & pœnas, si
non remittamus, significasti. Dixisti præterea
latroni; Amen, dico tibi, hodie mecum
eris in Paradiso: sed prius tamen illum tua
veritate illustrasti, & vt eam contra socium
latronem propugnaret fortem fecisti, ac lu-
cem qua cognosceret sua peccata, & confite-
retur, dedisti, & vt totam spem in te conijce-
ret: tum verò sanctè illi pollicitus es eodem
die Paradisum, & præmium sempiternũ. Do-
cuisti verò nos, vt veritatem tuam, & crucis
tuæ virtutem agnoscamus, quum propter
peccata affligimur, accordi illam imprima-
mus in te sic valide, vt eam contra omnes ad-
uersarios defendamus, contra etiam omnes
mentis hebetudines, ac cordis socordias affe-
ramus ac sentire contendamus; vnde nostrarum
actionum prauitates intelligamus, de-
ploremus, & confiteamur; ad te curramus, à
te remissionem peccatorum petamus atque
speremus, in te omnem spem nostram col-
lochemus. Magno autem mysterio magnum
pœnitentiæ sacramentum, bone IESV, hæc
indicasti, & diuinam peccatorum absolutio-
nem, & gratiæ collationem; atque ostendisti
tantum esse posse pœnitentiæ dolorem, vt abso-
lutio sacramentalis nullã relinquat pœnam
persolvendã: non enim pro remissione pœnæ
post gratiæ infusionem patiebatur Latro. O be-
nefici in latronem omni admiratione superi-
us, & à nobis omnibus votis expetendũ at-
que adorandũ! In finas tu igitur, magne IESV,
pœnitentiæ sacramentũ per latronẽ, qui
per te sacramentũ baptismi representasti tuo
sanguinis baptismate, quod tam capidè sem-
per desiderasti. Loqueris deinde, benigne IESV,
Matri, loqueris consobrino Ioanni; illi,
Mulier ecce filius tuus; huic, Ecce mater tua;
quibus verbis vitæ perfectionem omnibus
proposuisti: nam qui te videt matrem tuã re-
linquere vt moriaris, quid relinquere nõ de-
bet, vt seculo, & sibi moriatur? Neque tamen
hoc ijs solis imitandum exhibuisti, qui statũ
vitæ religiosum profiteri volunt, sed omni-
bus: in tua enim doctrina posuisti, vt patrem
& matrem propter te relinquunt, & te plus
quam

Luc. 14.

quam illos amēt, te magis quam illos sequatur. Omnibus etiam qui vitiorum mortem expetunt, loqueris de cruce bone I E S V; Reliqui ego Matrē, illam commendavi Ioanni, & me ad mortem totum conuerti: abijcite vos externos affectus, & omnia seponite quae retardare vestram hominis veteris mortem possint. Sed quorsum cōmendas, sancte I E S V, quos relinquis? Significo nō destitui obligationem erga propinquos naturalem vbi relinquuntur, nec naturalem amorem, nec charitatis affectum, sed impedimentū perfectionis dimoueri. Sed cur consobrino commendas Matrem, huic Ioannem? Quoniam exercitium naturalium affectuum ab ijs qui seculo renuntiant illis ceditur, qui iure in cognatos relictos debent esse officiosi, & quasi demandatur illorum cura per religiosam substitutionem; quasi audiant: mihi mundo est moriendum, vobis curam quam ego gerebam exteriorem relinquo; sequor ego Christi cōsiliū, sequimini vos eius voluntatem: en trado in manus vestras patrem meum & matrem; illos meo loco & nomine colite; ego spiritali illos & vos affectu prosequar & oratione. Eisdē porro verbis aliud nos docuisti, benigne I E S V, mysterium excellens & beneficium: quum enim essēs ad Patrem ascensurus, nec essēs nobis visibilem tuam praesentiam exhibiturus, substituiisti tibi apud nos Matrem visibilem, Ecclesiam Catholicā, quae nos agnosceret filios, nos aleret, nos gubernaret, nostri curam gereret, tua autoritate & virtute ageret erga nos Matrem. Etenim tunc audiuit in Maria Ecclesia tua; Ecce filij tui, fideles mei, fratres mei. His simul erga Matrem Ecclesiam I E S V S commendauit reuerentiam, obedientiam filiorum, omnem sanctū affectum & officium; & hoc voluit esse in suo testamento, quod sanguine suo & morte faciebat & obliuabat. Matri Mariae item Virgini commendauit, vt Ecclesia, & fidelium omnium curam gereret, tanquam suorum filiorum; & quos fratres per crucem faciebat, his vt ad Mariam Virginem tanquam ad matrem accurrerent indixit; atque adeo plusquam ad matrem, ad Matrem scilicet Dei, caelorum Reginam. Hoc verò quum faciebat, intelligitur Sanctis suis nos voluisse esse commendatos bonus I E S V S, & nobis in Sanctos deuotionem & orationem: sed propterea Virginem nominauit, vt illius patrocinium intelligeremus plusquam omnium Sanctorum

fore apud Patrem & se acceptissimum, & vnā illam esse Sanctorum omnium inflar. Subdis autem moriens I E S V; Eli, Eli, lammazaba-^{Mat. 27.} ōthani; excellentissimum nobis tribulationes patiendi exemplum. Nam vbi profiteris te in tuis cruciatibus à Patre Deo derelictum, docēs nos tribulationes quidem passuros, nec morum nostrorum pietatem facturam vt nō patiamur; viam enim nobis ad caelum ita aperuisti per crucem: sed tamen tu crucē propriam sustinuiisti solus, eam nullus potuit ferre, in ea Pater te dereliquit: quae derelictio peperit nobis, vt consideremus leues fore nostras cruces; eripuisti enim tu nobis vt similiter atque tu dicere non possemus; Deus no-^{Leu. 1.} ster, vt quid dereliquisti nos nam fuerunt tuę carnis infirmitates nostra robora & salutes; quare tua derelictio nostra est susceptio & leuamen. Neque verò hoc nobis refrigerium tantummodo ex tua derelictione confirmasti, sed prouentum etiam gratiæ reposuisti, vt non tentent nos aduersitates vel detrimenta plus quam sustinere possumus: deinde vt ex eis colligamus accessionem donorum, quae promoueamur ad pietatem; & gaudium om-^{Mat. 5.} ne existimemus cum in varias tribulationes inciderimus. Fregisti, magne I E S V, per tuam istam derelictionem aculeum nostrarum omnium tribulationum & desolationū, insuper vim dedisti diuinam vltimis duabus petitionibus orationis quam nobis praescripsisti: per tuam enim hanc desolationem fecisti, vt ne induceremur in peccatū per quasuis tentationes; siue Dæmonis, siue carnis, siue mundi; tam vt à detrimentis horum hostium liberemur. Ingentem vim posuisti, bone I E S V, per istud magnum mysterium impetrandi quae petimus in omnibus orationibus nostris à Patre & à te, per hanc extremam tuam afflictionem & derelictionem. Illud autē vnum verbum quod postea dixisti, Sitio, excellentem nobis cōtulit eruditio-^{Ioan. 19.} nē & vim spiritus: nā quum, Sitio, à te audimus, & à moriente audimus, fontem nobis à te caelestis aquae diuinum emanare percipimus & nobis donari, vn de vis tibi potum demus. Siis ergo, benigne I E S V, tua dona, quae nobis meruisti vt illis tuam sitim resciamus & desiderium, & vis fieri in nobis illa dona efficaciam per te, & illis te rescifi si nos illis cooperemur: aliās enim sities tu, & nos potum tibi nō dabimus, quum de tua gratia possumus in O ineffabile beneficium! generat aquam

quã è cruce Christus, ex illa vult nostra voluntate & operã potari; dat vim aquã vt id possimus; vita enim est in illa aqua, gratia Dei est, vita æterna à Christi vulneribus ex illa aqua promanat. O ingratorum hominem & infelicem, qui illam recipere nolit, qui illa vitã nolit ad tam diuinum mysterium, quicquid illa sitientem Deum nolit reficere, & sibi salutem & vitam sempiternam adferre! Præscribit itẽ nobis illud Christi, Sitio; vt sitim, & acre desiderium charitatis, quã virtus est omnium virtutum perfectissima, concipiamus: charitas enim fons est cœlestis; qui in omnes virtutes infuit, & diuinas perfectiones ac vires deriuat, de qua omnes virtutes, omnes omnium virtutum actus potant, quã faciunt animam nostram & potentias cœlestes Christi irriguum. Ingerit idem diuinum, Sitio, orationibus cõstantiam, & singularem ætmoniam petitionum sanctarum, cum summa exauditionis spe coniunctam. Nam & hoc simul sitiebat Christus è cruce, vt nostras orationes à Patre suo exaudirentur, hoc vehementi desiderio expetebat. Quodd si hoc ita est, vt est, quis non summam fidẽ & spẽ in orationibus constituat in Christo, & non conuincatur omni studio & diligentia sincerã habere ad Deum orationem, & quã illis carere impedimentis, quã debilitare orationem possunt? Sitio Domine, reficias meam sitim, & augeas pie & sancte Domine IESV, per tuam istam diuinã & salutarem sitim. Consummatum est; subiunxisti sancte IESV, quibus verbis consummationẽ & perfectionẽ tuarũ actionum, & finẽ significasti, & impleuisti te quã tibi erãt à Patre imperata, quã de te in sanctis literis cõscripta; & esse presentẽ mortẽ, quam toto animo compledebaris. Quanta, IESV bone, hęc diuinã eruditionis vim aperuisti! Nã cũ cõsummas tuã passionẽ, dũ finẽ illi imponis; consummatur simul, ac cõsumitur prauaricatio, & finẽ accipit peccati: in vltimã scilicet suam prauaricationẽ venit, & concluditur in inferno, & ab eius seruitute homines eripiuntur, atque vindicantur in libertatem filiorum Dei, & spem certã vitæ sempiternæ. Consummas simul, & breuiarum verbũ facis super vniuersã terrã tui Euangelij, iudicij tui, & seculorum consummationis. In te, & per te, omnia suam accipiunt consummationem & finem: lex vetus, Limbus & dilatio gloria, prophetiæ de te, Satanæ tyrannis, peccati, mortis consummatur.

Consummasti legẽ, & ea representasti quorum erat lex vetus figura, euacuasti Limbum, & in secula omnia illum clausisti, ac ianuam Paradisi reserasti; vt nihil sit necessum de cætero expectare, quos à gloria cœlesti aliud, nihil impediat. Prophetę alij quicquid de te sunt vaticinati, ea tu impleuisti; simul ea quã de te Ioannes, quã Simeon, quã Anna, iam omnia consummata sunt, tum reipsã, tum in merito tuæ crucis. Diaboli potestas dissipata & euersa est, mors moritur, & paulò potẽ erit mortua quum tu morieris: verẽ omnibus rebus quã tibi erant implendæ, vel imposita iã est, vel imponitur nũc à te cõsummatio perfecta. Hęc tua magnalia quis explicare possit, & tuum in nos consummationis mysterium quis assequi? Consummatio tua consumptionem facit peccati in nobis, culpa quidem & pœnæ per baptismi sacramentum, virtusque item per pœnitentiã, adhibita etiam nostra satisfactio, quod fuit tuum in nos singulare priuilegium, magnum beneficium; maius etiam, si singularem illam gratiam nõ amittamus. Aliæ sunt tuorum Sacramentorum consummationes, sed illa præminet, in qua mortem tuam sacrificio sancto & sacramento sacræ Eucharistiæ verissimẽ representasti, & quotidianam nobis facis & familiarem tuam illam crucis tuæ consummationem, & diuinum fructum passionis & crucis tuæ. Tuam porrò illam peccatorum remissionem quam in cruce perfecisti nobis, ac per pœnitentiã Sacramentum concilias & applicas clemensissimẽ, efficis perpetuam consummationem, si vim Sacramenti retinere velimus, & agnoscamus peccati consumptionem per te in nobis semper operari, vt inchoandum nobis semper sit in peccati cognitione, & per hanc in eius contritionẽ, etiam si præcedentes contritiones fuerint sufficientes: nam parit peccati cognitionem & vim; qua in dies in illius notitiã & odium crescimus. Consequitur alia in nobis cõsummatio; tu enim inferis in nos virtutes tuas, & illarum exercitium continẽter in nobis promoues, & vis ad vltiora nos progredi, & ex quauis consummatione virtutum principium accipere crescendi in tuis donis, quasi nihil antẽ fecissemus. Postremò leuas ad te tuorum & mentem & cor, atque de tua benignitate gratificaris tuæ cognitionis & mysteriorum excellens lumen, quod quidẽ supra facultatem nostrã omnẽ est, quò lumine ita eorum mentẽ perficis & con-

Dion. de Eccles. Hier. cap 3. telera.

Eccles. 10. Phil. 3.

summas, vt gaudio in te & de te exultent & iubilent incomparabili: sed simul intelligunt aliam ex te consummationem sperari posse & debere, & sibi ex integro inchoandum esse in te quærendo, & in te cognoscendo & amando. O adorandas tuas consummationes! Has continenter in nobis operare, magne IESV, donec amplius nobis inchoandum non sit, ybi te videbimus sicuti es, & consummata erit in te omnis consummationis inchoatio, & desiderium omne. Postrema fuerunt tua illa verba ô moriens pro nobis sancte IESV; Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Summa hæc spes nostra est, excelsum in nos beneficium. His verbis simul nostras animas

Luc. 23. Patri tuo cõmendas, bone IESV, & spiritum: gessisti enim semper personam nostram peccatorum, pateris pro nobis, moreris pro nobis, non solum vt merearis nobis peccatorum remissionem, sed vt in rebus omnibus facias

nos Deo commendatos: quæ cõmendatio vt esset commendatio, simul nos tecum Deo spiritum efflans commendas. Sublimem autem simul disciplinam de singulari tua benignitate nos doces: nam non commendasti spiritum nominatim Deo Patri, nisi postquæ consummaueras iam omnes passiones tuas, & mors sola restaret; tuis enim prioribus passionibus interficiebatur peccatum identidè: vnde docebamur nostras passiones subinde, & peccata mortificare: vt verò ad passiones tuas sequuta est mors, ita meruisti, ex mortificationibus nostris vt sequatur peccatorum & passionum nostrarum mors & victoria: & si de cætero pro huius mortalitatis vitæ imperfectione rursus molestæ sint passiones vel peccatum, id tamen conari non possint quasi viuæ si velimus, sed quasi mortuæ: Tibi gloria sempiterna magne IESV.

EMIS-

EMISSIO SPIRITVS.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

In cij. imaginem adnotati iunctula.

A. Excepit clamorem Christi emissio Spiritus. B. Tenebrae hactenus perseuerantes a sexta hora, incipiunt euanescere. C. Velum templi ad sancta sanctorum scissum in duas partes a summo, & c. D. Contremiscit terra. E. Petra scinduntur, & c. F. Monumenta multa aperiantur. G. Centurio videns quod sic clamans expirasset, glorificat Deum.	H. Omnis turba videntes quae fiebant, percutientes pectora sua reuerrebantur. I. Capiunt sanum consilium Iudaei, ut crucifixis crura frangerentur. K. Mittunt ad Pilatum qui peterent ut crucifixi frangendis crucibus tollerentur. L. Franguntur alijs crura. M. Vnus militum lancea latius IESV aperuit. N. Stabant longe omnes cognati, & mulieres.

cij.

I 30.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

<p>emissit spiritum. Et ecce velum templi scissum est in duas partes, a summo usque deorsum: & terra mota est: & petrae scissae sunt: & monumenta aperta sunt: & multa corpora sanctorum qui dormierant, surrexerunt: & exiit de monumentis post resurrectionem eius, & venerunt in sanctam ciuitatem, & apparuerunt multis. Centurio autem,</p>	<p>expirauit. Et velum templi scissum est in duas, a summo usque deorsum.</p>	<p>expirauit,</p>	<p>tradidit spiritum.</p>
--	--	-------------------	---------------------------

Videns autem Centurio qui ex aduerso stabat, quia sic clamans expirasset, ait; Verè hic homo filius Dei erat.

Videns autem Centurio quod factum fuerat, glorificauit Deum, dicens; Verè hic homo iustus erat.

Et qui cum eo erant cussidentes IESVM, visos terramotu, & ijs quae fiebant, timuerunt valde, dicentes; Verè filius Dei erat iste.

Et omnis turba eorum qui simul aderant ad spectaculum istud, & videbant quae fiebant, percutientes pectora sua reuerrebantur. Stabant autem omnes noti eius à longè,

Kk 4

MATTH.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LUC. XXIII. IOAN. XIX.

Erant autem ibi mulieres multae à longe, Erant autem & mulieres & mulieres

qua sequuta erant IESVM à Galilea, ministrantes ei:

inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Jacobi, & Ioseph mater, & mater filiorum Zebedaei.

de longè aspicientes: haec videntes.

inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Jacobi minoris, & Ioseph mater, & Salome; qua, cum esset in Galilea, sequebantur eum, & ministrabant ei: & aliae multae quae simul cum eo ascenderant Hierosolimam.

qua sequuta eum erant à Galilea,

haec videntes.

Indai ergo quia Parasceue erat, ut non remaneret in cruce corpora Sabbato (erat enim magnus dies ille Sabbati) rogauerunt Pilatum, ut frangerentur eorum crura, & tollerentur. Venerunt ergo milites, & primi quidem frangerunt crura, & alterius qui crucifixus est cuncto. Ad IESVM autem cum venissent, ut viderent eum iam mortuum, non frangerunt eius crura: sed vnus militum lancea latus eius aperuit: & continuo exiit sanguis & aqua. Et qui vidit, testimonium perhibuit, & verum est testimonium eius. Et ille scit quia vera dicit, ut & vos credatis: facta sunt enim haec, ut scriptura impleatur, Os non comminuetur ex eo. Et iterum alia scriptura dicit: Videbunt in quem transfixerunt.

ADNOTATIO.

Al. Excepit clamorem Christi capitis inclinatione, & emissio spiritus: illud verò fuit temporis punctum, quo precium redemptionis solutum est Patri Deo pro omnium mortalium peccatis. Ibi planè consummata omnia, ibi victoria reportata est de mundo, Diabolo, peccato, inferno. Quo concesserit Christi anima proxima adnotatione dicitur, nunc de his quae contigerunt super terram mori in Christo. Illud autem primò est animaduertendum, separatam quidem animam Christi fuisse ab eius corpore in morte, nec fuisse Christum hominem in triduo mortis suae, fuisse tamen verbum tum animae, tum corpori vnitum

hypostaticè, ut verè dicamus Christi latus apertum in cruce, Christum sepulchrum, Christum ad inferos descendisse, ab inferis sanctorum animas eripuisse; cum illa fecerit in corpore Christus, haec in anima. Fuit autem haec seunctio excellentissima anima à corpore perfectissimò (per tantum cruciatum praesertim) acerbissimam: nam cum explicari vix possit intima illa anima & corporis vulgare hominum conspiratio naturalis atque vnio, quid censemus in Dei hominis anima & corpore fuisse? Suauissimè quidem illud corpus sanctissimè fouit triginta tres annos beata Christi anima, corpus summa fuit illi inclinatione & in-

et iucunditate coniunctum et obsequens; hanc conuentionem sciungi, voluntate quidem Christi, violentia tamen penarum, fuit longe amarissimum, et omni dolore plenum; sentiunt autem Dei mortem, et deplorant omnia.

B. Caelum iam tertiam horam obtenebrato Sole, Luna, atque stellis lugere cum perseuerasset, redit paulatim ad solitam lucem, incepit enim cessare Eclipsis.

C. Templum interius, velum non sustinens, prodit quae erant obiecta et abstrusa antea semper: fuit enim expirante animam Christo velut quo sancta sanctorum obtenebantur, a summo decorum usque in duas partes discissum.

D. Terra ferre non potuit cum mori qui ipsam creauit, et tribus digitis molem terra appendit; subsultat enim, ac veluti tremore concutitur.

E. Petra duritiem suam obliuiscit, quasi dolorem suum explicantes discinduntur, et in bis marmoreae columnae toto aere diffugiunt consternatae volucres: mare ad terram totius commotionem exarsuatur, pisces turbantur: neque vero infernus non sentit Christi mortem. Nam cum omnes passionis Christi articulos per Angelos interuentos cognouissent patres in Limbo, et scirent aliud nihil esse reliquum, quam ut inclinato capite spiritum traderet, videtes terram totum, intelligunt eo ipso temporis momento exhalare animam Christum: commouentur et dolent, ut ad singulas Christi penas fecerant: verum nulla mora intercedente venit ad illos anima Christi, et fuerunt omnes aeterna gloria repleti. Et haec quidem Sancti sentiunt in inferno.

F. Multorum praeter ea sepulchra et Hierosolymis, et tota Iudaea aperiuntur, quod fuit indicium proxima resurrectionis multorum: non enim ante Christi resurrectionem ex eis quisquam resurrexit.

G. Haec cum fiebant prodigia inaudita, omnes quotquot aderant vehemens timor inuasit, Centurionem praefertim et milites, qui his signis perterriti, et animaduertentes quod tam validam clamans animam exhalasset, profertur filium Dei, aiant gloriam Deo, praedicant constantem et iustum esse hominem IESVM.

H. Omnis praeter ea turba populi et mulierum, quae ad spectaculum ex urbe conuenerat, tacta religione et stupore, ac tundens praeter ea pectora domum reuertitur: Sat autem ausugit consutatus et vitus.

I. At Iudaei, expleto iam tandem suae malignitatis desiderio, videntes portenta, non desinunt tamen scire in IESVM. Vide, obsecro, phari-

saicam et subdolum pessimorum hominum hypocritarum: aut horem legum interficiebant nefarie, et legis tamen zelum cum singulari vanitate praeferebant, excolentes culicem, camelum deglutientes. Sabbatum, inquit, et magnam quidem Sabbatum est, in quo duo festa concurrunt, et Pascha, et septima diei celebrata ordinaria; non decet Sabbato remanere corpora in cruce. Et haec quidem erat ipsorum simulatio, re autem vera alio spectabat eorum crudelitas et malitia; ut si forte mortuus non esset IESVS, proderat fractis cruribus interiret per cruciatum et atrocem infamiam: vel si non statim fractis cruribus moreretur, ut ita projiceretur, quemadmodum alia solebant damnatorum corpora, cum summa ignominia et acerbitate.

K. His constitutis aduenit ad Pilatum aliqui ex Iudaeis, ducunt secum milites nonnullos, petunt ut crucifixorum crura frangantur et rollantur, ne Sabbatum contaminetur, sed suam auctoritatem retineat: concedit Pilatus.

L. Cum reuertissent, reuertit IESVM milites alios aduenit primum crucifixos, et eorum crura frangunt, non enim erant adhuc mortui: ad IESVM vero venientes, explorant prius an animam exhalasset: quod cum coepissent, eius crura non sunt ausi contingere: etiamsi Iudaei frangi cõderent, plus tamen valuit apud milites communis humanitas, quam Iudaeorum atrocitas. Neque vero illud poterant, nec Deo contradicente, os vllum illi confringere poterat quisquam.

M. Sed Dei mysterio factum est, ut arrepta Longinus miles lancea lateris eius punctum aperiret, ferro inter costas a dextro latere ad cor adacto. Itaque non lateris solum, sed cor ipsum Christi IESVS aperuit, ex quo vulnere continuo, et verus sanguis, et aqua vera fluxerunt, ex quibus sacramenta, ex quibus Virgo Mater Ecclesia formaretur, vnde per fugium omnium tribulationum pateret et afflictioni. Quis enim non omni confidentia ad cor Christi aperit adeat? Quis in eo petrae Christi foramine non suauissime ac tutissime suam spem salutem, et vitam collocet? Recipe nos, Christe IESVS, ad cor tuum, quod etiam nunc habes in gloria caelesti apertum, ex corde tue voluntatis et virtutis, ut simus, viuamus, operemur ad gloriam nominis tui sempiternam. O felicem animam, cuius cor illa IESVS Christi lancea transfigi contigit, et sub cruce illum sanguinis fluxum, illud aquae excipere fluentum, illis fontibus rigari ac mundari, illinc potari ac pasci, illinc crescere in perfectam Christi IESVS imitationem. Et vulnus quidem infixit Longinus ad humanitatem spectans;

spectans, ut si forte mortuus non esset IESVS, absque cruciatu et exemplo moreretur: non caruit illud tamen summa impietate, etiamsi nihil sentiret doloris corpus: inferebatur enim vulnus illud Christo, inferebatur Deo in corpore: & tamen adorandum vulnus veritatis Deus in sacrosancta ac diuina mysteria.

N. Adstiterat ad crucem IESV Maria Virgo Mater, cum Ioanne, Maria Cleophae, & Maria Magdalene, recesserat tamen postquam mutuam illam commendationem ab eo audierat: longe deinceps abbat cum omnibus notis, & cum mulie-

ribus, Maria Magdalena, & sororibus Maria Cleophae, & Maria Salome, & alijs que Christum fuerant à Galilea usque sequuti. Omnes aduertebant que gerebantur & obseruabant, nequaquam discedebant, expectantes ut corpus IESV mortuum curarent. Erant quidem omnes in summo more ex morte Christi, spe tamen magna & suam, & aliorum mesitiam solabatur Virgo Mater, quod videret filium de morte, Diabolo, peccato, inferno triumphare, in Limbum sollicitis patribus Paradisum & gloriam caelestem inuisisse, & breui esse gloriose resurrecturum.

MEDITATIO.

Magnis indicijs è cruce ostēderas, benigne IESV, nobis tuæ erga nos voluntatis magnā propensionē; nunc verò motu etiā ipso, & capitis inclinatione idē cōfirmas. Inclinas ad nos caput, & si quidē totus es caput nostrū, totū te ad nos inclinas, ad bene & diuine de nobis merendū. Quū autē ea inclinatione animā ponas, clarē significas pro nobis virā te ponere, & id nutu capitis tui diuini demōstras: tradis verò spiritū Patri & reponis, quē tua voluntate ponis pro ouibus tuis. Porro in separatione animæ tuæ à corpore terminantur omnes tui dolores & cruciatus, absorbet illos mors tua, & simul mortē ipsam & peccatū abolet. Hoc verò fuit præcipuū temporis momentū, quo moriēte creatore, quasi se destitui sentiret, contremuit & turbata est creatura vniuersa; & quem in tota passione Christi sentiebat luctum, hoc tēpore expressit. Neque enim non senserūt suo luctu Angeli eum mori, qui est ipsorū vita æterna; sensit Virgo Mater mortē filij Dei dolore vehemētissimo, vehementē doloris sensum discipuli habuerunt, & sanctæ mulieres; suū quotquot pietatē aliquā ex Christi doctrina & miraculis retinebant. Verūm quū is esset dolor hic summus, erat tamē passionū omnium Christi postremus; quas passionē excipiebat animæ gloria, sequebatur gloria animarū omnium quæ in Limbo deinceps, dissoluebatur precii humanæ captiuitatis, & conficiebatur mortaliū redēptio; representabatur peccatorum nostrorū mors, & sensuū mortificatio, mētis in Deū leuatio & absorptio, qualē seruis suis Christus gratificari solet. Miseros nos si ad hæc non mouemur, miseriores si hæc miserā animo non cognoscamus & non deploremus. Vim mortis Christi sentiamus cœlū, aēr,

mare, terra, sepulchra, & quæ sub terra sunt illā si nos non sentimus, si nihil supra nos leuamur, sumus infensaris elementis stupidiōres, & nostrā socordia plusquā mortui; hæc quidē nostrā insensibilitas eō nocentior est, quòd nostrā voluntate fit & ignauiā. Vel Cetero & qui cum eo erāt, nos mouere deberent ad sentum mortis Christi; hi enim plus erant quā terra, plus quām petra & quā monumēta, infideles enim erāt & idololatra; & tamen audio Christi morientis clamore, visis quæ fiebant, agnoscut IESV diuinitatem ac profitentur. Fregit clamor Christi eorū corda petris duriora, mouerūt que fiebant signa illorū animū, expugnarunt infidelitatē; & nostræ fidei non commouebunt imperfectionē, & cordis duritiē non emollient? Postremò quis non se cōiungat turbæ? omnis enim turba eorū qui aderāt, & videbāt quæ fiebāt, percutientes peccatorā sua reuertebātur. Clama, Domine IESV, in corde nostro illū clamorē. Clama, & cōtinenter clamo, & non auditis. Adde, magne IESV, vim, & nostras ad te audiendum rebelles compelle voluntates; signa tua in nos exere, velū nostrarū cecitātū disrumpe, cōcūte nos timore tuo salutarī, discede cordis duritiē ac dissipta, sepulchrū aperi anima nostræ, vt peccata nostra suū scelerē exhalent, vt peccatorum confessionem ad salutem cōtēdamus. Compelle Domine, cōpelle nos ad te, vt nobis erit fructuosus & tu volēs. Cōiunge verò vulneris quod mortuus accepisti, piū & deuotum cordis nostri sensum; penetravit illa lancea diuinum cor tuum, penetrat per te lanceæ eiusdem, & vulneris tui, & cordis tui visin viscera cordis mei, tum me continenter & timore tuo, & aculeo compunctionis intima, & charitatis tuæ traiciat. A M E N.

QVAE

*Ephes. 1.
& 4.*

Ioan. 10.

QVÆ GESSIT CHRISTVS

395

DESCENDENS AD INFEROS.

ZACH. IX. ECCLE. XXIIII. AD EPHES. IIIII.

In ciiij. imaginem adnotatiuncula.

ciiij.

131.

- A. Christi anima, nulla mora interposita, in Limbum Patrum venit.
- B. Omnium sanctorum Patrum anima animam IESV supplices venerantur.
- C. Anima latronis paulo post mortui portatur ab Angelis ad Limbum.

- D. In Limbo infantum nulla pars huius letitia.
- E. E Purgatorio multe anime liberantur, quod significat radij lucis inde ad Limbum Patrum procedentes.
- F. In inferno inferiori Lucifer cum suis, ipsosq; Iuda, grauiter fremit.

ADNOTATIO.

Mortuo Christo, nulla mora interposita eius anima fuit usquequaque beata, quod fecit meritum eius passionis & mortis; quam enim gloriam anime Christi cohibuerat Deus, ne in eius portione anime inferiorem & corpus acruaretur (neque enim aliter corpus labores perferre potuisset & mortem) eam merito Christi per mortem relaxauit, ut in animam profusus redundaret, & postea in corpus. Exemplo affuerunt ad celebrandum Christi triumphum innumerabiles Angeli de celo, affuerunt omnes Angeli tutelares earum animarum quae in Limbo Patrum, quaeque in Purgatorio erant; neque enim illarum curam adhuc deposuerant sui Angeli. Hoc comitatu cum summo triumpho & gloria anime Christi ad Limbum Patrum descendit à cruce per mediam terram, clamantibus praecursoribus Angelis; Attollite portas, principes, vestras, & eleuamini portae eternales, & introibit Rex gloriae. Sciebant quidem Patres, sciebant qui erant in Limbo omnes venturum Christum, eo etiam ipso temporis momento ipsum expectabant: verum ad subitum eius aduentum, ad eius praesentiam & conspectum, ad eius maiestatem & gloriam, ad Angelorum Christum collaudantium celebratam em primis admirantur, deinde omnem praeteriti temporis & expectationis molestiam deponunt atque obliuiscuntur. Suis enim illos salutem salutem, Ecce quae tot seculis tanto desiderio expectastis, en adsum Deus vester & Dominus, salus & vestra & omnium; vici ego per mortem meam mortem ipsam, Diabolum, infernum, peccatum; en repleo vos omni gaudio & letitia: accipite laborum vestrorum premium gloriae sempiternae. Completur Limbus splendore diuino, repletur omnes caelesti gloria, fit in inferno Paradisus. Describitur autem forma quidam

humana Christus, verum absque musculis, & absque capillis, pilis vel barba; ut significetur anima illa esse, non corpus; representari vero illa figura propensionem anime ad corpus.

B. Omnium sanctorum Patrum anima simul genua ante Christum summittit, adoratur maiestatem, gratias agunt immortales, dant Christo gloriam sempiternam, exultat inestimabili suauitate & consolatione, accipiunt gloriam Paradisi aeternam.

C. Mortuus quidem est primum Christus, deinde sanctus latro; huius anima in Limbum & Paradisum ad Christum ab Angelis deducitur, recipitur leti aspectu à Christo, replet item banc aeterna gloria, muneratur à Paradiso, ut paulo ante à Christo audierat futurum; salutant illam Patres: collocatur inter Sanctos modo, qui fuerat crucifixus propter flagitia sua latro.

D. In Limbo infantum puerorum nihil horum quae in superiori orbe gerebantur intelligitur, nihil sentitur; perseverant in sua vita, & naturalium rerum quadam contemplatione animule ille, nihil amplius capiunt, nihil appetunt: sunt tamen in sua illa animorum naturali occupatione miserae, ut quae sempiterna gloria perpetuo priuauerunt.

E. Quae purgabatur anima in suo orbe & igne, intellexerunt per internuntios Angelos quae in Limbo Patrum gererentur, Christi praesentiam sentiebant supernam, augebatur eorum salutis & liberationis cupiditas, viuaciori fide, spe, & charitate in Christum ferebantur singulariter inde accipiebant consolationem, imminuebatur aliqua poenitentia portio; liberantur etiam si quae eo temporis momento suam expleuerant purgationem. Et quandoquidem verisimile est impensius Christo preces obtulisse pro illarum animarum liberatione sanctos Patres, non erit alienum pie credere non quidem omnes, sed certas, quas orationibus Patrum dedit

dedit Christus, alias præterea, quæ eximio Christi aduentus desiderio cum erant in viuis tenebantur, fuisse à suis pœnis liberatas.

F. Qui cruciabantur in Inferno tetri Demones, & Sceleratorum hominum anima, & inter has Iuda Iscariota, sentiunt primum ex profundo baratro per magnum chaos Christum & eius celebritatem, & se ab eo confutari potentissime: fit hic illis sensus longe acerbissimus; horrent, execrantur, blasphemant Christum, eius gloriam abominantur, atrociori furore & rabie corripiuntur, implent omnem infernum horrendis

stridoribus, & omni rerum confusione. Non augebatur quidem essentialis Demorum, vel damnatorum hominum pœna, sed accidentibus incrementum enim accipere possunt, & accipiunt frequenter accidentales cruciatus. In medio id est in ultima profunditate inferni teterrimum Satanam, malignorum omnium spirituum principem vide, igneis vinculis colligatum, horribilo fremitu saeuientem comit abescere; quod eius vires atque maleficia sint retusa atque debilitata. Hac in inferno gesta sunt donec illic fuit Christus, hoc est horis circiter quadraginta.

MEDITATIO.

Incipis, excelsæ IESV, victoriam tuam celebrare, & triumphum agis iam primum de Inferno, portas eius cõteris, & vectes ferreos confringis; vt educaas in sanguine testamenti tui victos de lacu, in quo non erat aqua aliqua afflictionis, præter eam quam dilata spes gloriæ efficiebat; & propterea per Prophetam tuum dixisti eos victos spei, atque adeo iam per tuam præsentiam eduxisti illos de lacu, quum dedisti illis gloriam sempiternam in Limbo, & fecisti vt locus ille lacus non esset, sed Paradisus. Attulisti Inferno exitum; hic enim fuit morsus tuus Inferne, colligasti Satanam serpentem tortuosum, dedisti salutem multis animabus quæ purgabantur, felicissimas fecisti trigintanovem horas, & principium quadragesimæ in Inferno. O beate te Inferne, qui tot beneficia à Christo accipis; inuitas me vt ad te viuens descendam mea meditatione, & non solum in Limbum Patrum, sed in Infernum inferiorem & extremum. Ad Limbum verò non simplici tantum meditatione, sed vt celebrem etiam stationem Christi illam, quam ibi habuit gloriæ cœlestis plenam, splendidissimam & Angelorum, & beatarum animarum conuentu frequentissimam; & adorem vbi fuit Christi anima, & Christus ipse, vbi gloria cœlestis, & Paradisus Dei: sed video oportere mortuum me eò venire vt Christus venit, vt Sancti. Fac igitur Domine IESV, si vis, moriar, vt eò veniam, sed non vt Patres primum fuerunt, sed vt tecum: tunc enim planè fruatur

illa statione, illo loco, illius loci mysterijs, vnde in cælum ascendam postea vocante te. Hoc si non das bone IESV, (quod etiam ego verecundè peto propter indignitatem meam) illud saltem concede, obsecro, ad hanc stationem tuam pie celebrandam, vt meis viuis & sensui moriar, & lucem mihi vitæ tribuas, qua possim tuam illam in Inferno gloriam fructuosè contemplari, & pijs orationibus prosequi & laudè tua. Verum hac etiam gratia intelligo me indignum propter peccata & imperfectiones meas multas & malas: postulo igitur ex te, Domine, per tuum hoc mysterium, vt frugifera illa cogitatione cor meum muniat, primò vt ex contemplatione meorum culparum dignum me esse cognoscam, & sentiam, & cõfitear omnibus pœnis inferioris etiam Inferni, non solum Purgatorij: quo timore perculsus ad te confugiam è toto corde meo, mète, anima, viribus, & peccatorum meorum penitentiam agam tam acrem, ac si è pœnis illis essem liberatus, & spatium parui temporis accepissem ad mea peccata descendenda & expurganda tuo beneficio. Quod cum fecero, illud præterea adde bone IESV, vt de tuo & sincero amore ita ardeam, vt non huius seculi solum pœnas omnes & martyria pro tuo nomine pati magna voluntate deposcam, sed etiam quas tu præterea voles, modò ego semper in te, & tua gratia conseruet, & tua virtute protegar. Amen.

397

DE DEPOSITIONE CORPORIS
CHRISTI E CRUCE.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

In cr. imaginem adnotatiuncula.

A. Venit ad Pilatum Ioseph ab Arimathea audax, & petijt corpus IESV.
B. Venit Nicodemus cum unguento, & Ioseph cum sindone ad crucem.

C. Deponant corpus IESV summa cum pietate & dolore.
D. Arimathea oppidum.
E. Locus sepulchri cum vestibulo.

MATTH. XXVII. MAR. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

Cum autem sero factum esset, Et cum iam sero esset factum, quia erat parascene, quod est ante sabbatum.

venit quidam homo dives ab Arimathea, nomine Ioseph, ab Arimathea nobilis Decurio.

qui & ipse discipulus erat IESV.

Hic accessit & audacter introiit ad Pilatum, & petijt

corpus IESV. Pilatus autem mirabatur se iam obisset. Et accersito Centurione, interrogavit eum si iam mortuus esset. Et cum cognovisset a Centurione,

Post haec autem

Et ecce vir nomine Ioseph, qui erat Decurio, vir bonus & iustus;

hic non consenserat consilio & actibus eorum, ab Arimathea civitate Iudaeae, qui expectabat & ipse regnum Dei. Hic accessit

ad Pilatum, & petijt

corpus IESV;

rogavit Pilatum Ioseph ab Arimathea (eo quod esset discipulus IESV, occultus autem propter metum Iudeorum) ut tolleret corpus IESV.

L I MATTH.

Tunc Pilatus

iussit reddi corpus.

donauit

corpus

Ioseph.

Ioseph autē mercatus

sindonem.

Et permisit Pilatus.

Et accepto corpore, Ioseph

inuoluit illud in sindone munda.

Et deponens eum

inuoluit sindone,

Et

depositum inuoluit sindone.

Venit ergo, & tulit corpus IESV.
Venit autē & b Nicodemus, qui uenerat ad IESVM nocte primū, ferens mixturā myrrhe & aloës quasi libras centum.

ADNOTATIO.

A Erat in Limbo cum Patribus Christus, agebat caelestem in Inferno conuentū, abierat militum multitudo è Golgotha, Iudæi abscēserant; reliqui tamen erant aliqui obseruatores. Erat corpus IESV de cruce deponendū, id prouiderat Christus ex cruce; incit at diuitem & nobilem Decurionem Iosephum ab Arimathea, uirum bonum & iustum. Discipulus hic quidem erat IESV, uerum propter metum Iudæorum occultus; expectabat enim per Christū redemptum iri Israel: neque uerò actibus, consilio, & impietati Iudæorum consenserat, neque ad Golgotha accesserat, sed cum ab Iudæorū scelere abhorreret & maleficio, domi se continebat expectatione rerum suspensus. Vbi autem uidit primum solis defectionem, dein terræ motum sensit, sepulchra Sanctorum aperta audiuit, petras scissas, ac reliqua signa quæ de cruce fecerat Christus, & postremo mortuum intellexit; abiecto timore audacter uenit ad Pilatum, & ab eo petiit corpus IESV, ut liceret sibi auferre & sepelire. Quod facile illi permisit, ac corpus donauit Pilatus, ubi ab accersito Centurione audisset mortuum, ac reddi imperauit; & ne quis intercedere uel impedire posset, cauuit edicto.

B Vel condixerant Ioseph & Nicodemus, ut unus ad Pilatū adiret pro facultate corpus IESV sepeliendi impetranda, & sindonem mercaretur, alius unguentum pararet atque afferret; uel prouidentia hoc factum est diuinitatis. Itaque diuisis officijs opportunè Iosephus cū facultate à Pilato & sindone, Nicodemus cum libris centum unguenti ex myrrha & aloës, cū uenerūt ad demittendum de cruce corpus IESV. Porro igitur Iudicaria ueniunt ad Golgotha cum Centurione, qui facultatem faceret auferendi corporis ex Pilati imperio, & repelleret si qui impedire uellent; ferunt secum uas unguenti, & scalas.

C Deponunt corpus quàm maxima possunt reuerentia atque honestate: uide ut clauis cum summa cordis acerbitate paulatim extrahunt cruentos, ut coronam è capite eripiunt sanguine Dei conspergam. Expectat Virgo mater gremio filium acceptura, discipuli tenent pedes at subleuant, ut facilius summittatur; omnia tamen adhuc plena sunt tristitia ac fletu. Mariam tamen dolorem suum ex morte & absentia filij conceptum, magna spei constantia non medicriter consolatur; contemplatur gloriam Christi in Inferno, diuinitatem in corpore: alij adhuc fluctuant, non tam retinentes resurrectionis Christi memoriam, quàm presentia mortis perturbati.

D Arimathea, oppidum ubi erat Decurio Iosephus; hæc est Ramatha, siue Ramathaim Sephim, Samuela patria, ubi uixit, ubi mortuus & sepultus est; ab Hierosolymis uiginti miliaribus ad occidentem uersus Ioppem.

E Sepulchrum, & hortus Iosephi, ubi cogitant Christum sepelire, & postea sepelierunt.

MEDT

MVtata sunt omnia, magne IESV, per mortem tuam; antea ab omnibus patiebatur, nunc à nullo potes: omnia verò ad gloriam tuam commutantur, omnia tibi obsequuntur pro Patris & tua voluntate. Petijt Judaeorum malignitas à Pilato vt frangerentur crura etiã IESV, sed nõ est consequuta illud consequutum est, quod ad magnum mysterium tuæ Ecclesiæ pertinebat, vt è latere tuo sanguis & aqua flueret. Cur non petijstis vos corpus IESV, ô Iudai, vt saltem scruviam vestram in mortuum atrociorẽ exploreretis? Non potuistis etiã si velletis, nec id vobis concessisset Pilatus, quia nihil horũ voluit Christus, nec potuit quicquam fieri nisi ipso volente. Illud voluit Patris sapientia IESV quod redudaret in gloriam Dei; à Iosepho discipulo, ab eo qui expectatione regni Dei tenebatur, vt peteretur corpus suũ adorandum, vngendum, reuerenter sepeliendũ. Et huic quidem, qui occultè ac timidè erat discipulus, vires fecit, vt magnanimiter auderet postulare, petijt, obtinuit. Quæ audacia, quæ magnanimitas, & timoris contemptus & periculi ad nos attinet, qui in virtutum exercitijs nostrã vmbra timemus, tardi sumus ac desides, nec vim quæ nobis semper est præstò à Christo, atque adeò pulsat ad ostiũ cordis nostri, recipere volumus, neque ad alia huius depositionis Christi mysteria oculos nostræ mentis aperimus, quæ sunt nobis salutaria. Noluit descendere Christus de cruce viuus, voluit mortuus deponi: qua ex re in-

telligimus, nobis esse semper crucem tenendam, donec viuunt in nobis peccata; quæ si viuunt, vel reuiuiscunt semper donec mortale hoc induerit immortalitatem, quotidie est nobis crux suscipienda pœnitentiã, & exercenda, neque expectandũ vt de cruce deponamur, nisi quemadmodum Christus consummata tota cruce & passione sua voluit à cruce deponi. Animaduertere autẽ illud oportet summa cum animi deuotione & cordis contritione, fuisse nos qui peccatis nostris Christum crucifiximus, & vtiã amplius nõ crucifigeremus! esse item qui illum de cruce deponimus, vbi pœnitentiã agimus, & crucem nostram baiulam, quod audissimè facere debemus, & faciemus maiori cũ fructu, gesta Ioseph & Nicodemi in spiritu si imitemur. Nostra enim peccata clauis fuerunt qui tenuerunt Deum crucifixum; eos nos euilemus è corpore Christi, si eius clauos sanguine Dei imbutos cordi nostro intimo spiritus sensu infigamus, quibus nostros peccatorum aculeos extrudamus. Cruentos Christi clauos semper in corde retineamus, vt Christum è cruce demittamus, ad eum per gradus orationis ascendamus, clauos, & omnes eius passiones, & mortem deosculemur & adoremus; eã factam consummatamque esse profiteamur, amplius non posse mori Christum, consecisse nobis vitam sempiternam: illum complectamur, pectori & intimis visceribus applicemus, illum à nobis nunquam separemus. Amen.

1. Cor. 15
Luce. 9.

DE CHRISTI SEPULTURA.

EISDEM CAPP.

In cui. imaginem adnotatiuncula.

A. Tã mediamur depositum è cruce filium gremio Matris exceptum, quod non exprimit imago. B. Straiũ corpus super planum lapidem vngunt, ob- naluunt sindone & sudario C. Sepelium in horto & sepulchro Ioseph, sepulchrum lapide occludunt. D. Mulieres obseruant vbi ponatur.	E. Maria Virgo mater cum mulieribus redit domum. F. Iudei impetrant à Pilato vt adhibeatur custodia sepulchro. G. Veniunt ad sepulchrum, obfignant illud publico signo, apponunt custodiam.

133.

MATTH. XXVII. MARC. XV. LVC. XXIII. IOAN. XIX.

Inuoluit illud in ^b sindone munda,

Inuoluit sindone,

Depositi inuoluit ^b sindone,

^a Acceperunt ergo corpus IESV, & ligauerunt illud linteis cum

aromatibus, sicut mos est Iudæis sepelire. Erat autem in loco ubi crucifixus est, hortus, & in horto monumentum nouum, in quo nondum quisquam positus erat. Ibi ergo propter Parasceues Iudæorum, quia iuxta erat monumentum, posuerunt IESVM.

& posuit illud in monumento suo nouo, quod exciderat in petra.

& posuit eum in monumento

quod erat excisum de petra;

& posuit eum in monumento

exciso,

in quo nōdum quisquā positus fuerat.

Et aduoluit saxū ^c magnū ad ostiū monumenti, & abiit.

& aduoluit lapidem ad ostiū monumenti.

Et dies erat Parasceues, & Sabbatum illucesebat. Subsequuta autem mulieres quæ cū eo uenerāt de Galilæa, uiderunt monumentū,

Erant autem ibi Maria Magdalene, & altera Maria, ^a sedentes cōtra sepulchrum.

Maria autem Magdalene & Maria Ioseph

^a aspiciēbant ubi poneretur.

& quemadmodum positum erat corpus eius. Et reuertētes paruerrunt aromata & unguēta: & sabbato quidem siluerunt secundū mandatum.

^a Altera autem die que est post Parasceuem, cōuenerunt Principes Sacerdotum & Pharisei ad Pilatum, dicentes, Domine, recordati sumus quia seductor ille dixit adhuc uiuens, Post tres dies resurgam. Iube ergo custodiri sepulchrū usque in diem tertium: ne forte ueniant discipuli eius, & furentur eum, & dicant plebi, Surrexit à mortuis; & erit nouissimus error peior priore. At illis Pilatus, Habetis custodiam; ite, custodite sicut scitis. Illi autem & abeuntes, munierūt sepulchrum, signantes lapidem, cū custodibus.

ADNO.

Ape postumus meditari depositum è cruce
Christum Mariam Virginem matrè gre-
mio excepisse (quod non potuit exprimere ima-
ge) & summa cum animi sui partim maestitia,
partim deuotione fouisse, oculis omnia vulnera
lustrasse, manibus contrèctasse ac demulcisse, la-
crymis irrigasse, pauisse animum hinc compas-
sione, illinc suauitate ac pia resurrectionis expecta-
tione. Circiustantes mulieres ac discipuli quoad
licuit, Magdalena præsertim, animum p̄ys effi-
cens & deuotione expletur: enouatur lustrus. Ha-
bet animam orationem Virgo Mater de eius
morte ad filium; presentes attentissimis auri-
bus audiunt: finem facit Virgo Mater dicenti,
faciunt alij, ostendit illa velle ut statim sepul-
tura mandetur inclinante iam die ad vesperum,
aufertur ab eius gremio.

B. Sternunt corpus IESV super planum &
oblongum lapidem qui in priori antro ante se-
pulchrum iacebat, qui adhuc à peregrinis lapis
vntionis appellatur; ibi decenter vngendum
collocant: vngit caput virgo Mater, vngit cor-
pus Iosephus & Nicodemus subseruiunt mulie-
res & discipuli. Vngebant quidem ipsi corpus
Christi: vngebat vero Christus eorum animos,
& celesti suauitate & gratia deliniebat. Vnto
Christo, quod ad honestatem fieri Mater intelli-
gebat & reuerentiam, non ad rei necessitatem,
(quamvis alij ferè non percipiebant necessariam
non esse illam vntionem, quod plenam fidem
resurrectionis tot Christi supplicij, morte, sepul-
tura occupati ac perturbati non tenebant) ob-
noluitur corpus sindone, obtigitur caput suda-
rio, colligantur hæc fascioli de more funeris.

C. Iuxta locum ubi cruce affixus fuerat IESV
ad loci, communes passus erat Decurionis Iose-
phi hortus, arboribus confitus, maceria muni-
tus & ianua in horto duplex spelunca, anterior
amplior & patentior, quasi interioris vestibulum,
quod innuit August. lib. ij. de consen.
Euang. cap. xxxij. Et certè Marcus idem signifi-
cat: nam in monumento exteriori Angelus
sedebat super lapidem qui clauserat ostium in-
terioris: huc primum ingressæ sunt mulieres,
deinde in monumentum interiorius, nam spelunca
interior erat in rupe operis excavata & artifi-
cio, septè palmos oblonga, alia octo: cuius est ad
orientem porta. Hic fuit Christi IESV sepul-
chrum: huc funus IESV delatum est cum sum-
ma omnium pietate ac veneratione cum lachry-
mis, & in suo lectu, repositumq; corpus est in no-

uo illo monumento, ubi nullus vnquam positus
fuerat: peruoluitur atq; accommodatur suus lapis
ad sepulchri ostium, magnus quidem ille, à Iosepho
alijs iuuantibus. O magne & sancte IESV, vi-
deo in te res nouas, atque omnibus mortalibus &
Angelis admirabiles: te tenet hinc spelunca con-
clusum, illinc infernus: illa corpus, hic animam.
Nihil me tenet, nihil me concludere aut circum-
scribere potest: ex inferno, ex sepulchro omnia
impleo mea diuinitate, omnia sustento, vniuer-
sam creaturam guberno, inferni potestates ex-
spolio & trado, in Limbo facio Paradisum, ac
demonstro mea presentia & maiestate, me non
viorum solum, sed mortuorum esse dominum,
omnium iudicem, bonorum liberatorem: sepul-
chro infero vim vite & resurrectionis, ex sepul-
chro veritatem meam mortis declaro, præclarissi-
mum finem meum inter homines æconomie impono.

D. Sedebant autem mulieres è regione, atque
observabant ubi & quem admodum eorum ma-
gister bonus sepeliretur, aduolueretur saxum ad
ostium sepulchri; cogitantes se quoque officium
vntionis obituras pro sua deuotione.

E. Redit in montem Sion domum Virgo Ma-
ter, redeunt mulieres, redeunt Apostoli, reci-
piunt se discipuli & noti singuli ad sua. Verum
eadem illa hora cum redirent è sepulchro mulie-
res illæ quæ prima Sabbati ad monumentum vnti-
ture erant, sollicitè vngent a aromatica emerit
ac seposuerunt: ut transfacto Sabbato corpus IESV
vngerent: quicquid Sabbato iuxta legis
mandatum.

F. Postridie, etiamsi Sabbatum esset, & mag-
num Sabbatum, tamen stimulant e Principes Sa-
cerdotum & Phariseos eorum pertinaci malitia,
male simulatum legis zelum peruerterunt. Sab-
bato adeunt ad Pilatum, Domine, inquiunt, re-
cordati sumus quia seductor ille dixit; Post tres
dies resurgam; iube ergo custodiari sepulchrum
in diem tertium. Sed quid timetis? Ne forte ve-
niant discipuli eius & furentur eum, & dicant
plebi, surrexit à mortuis, & ne sit nouissimus er-
ror peior priore. O homines stultissimos! sed stul-
titiã conuertit Deus in vestram ignominiam
& confutationem, tum verò ad confirmandam
resurrectionis Christi veritatem diuertit. Nam
nisi vos furie exagitant, si sileretis, si abesset
à monumento militum custodia; impudenter qui-
dem, probabiliter tamen apud plebem mentiri
poteratis, non resurrexisse IESV M, sed fura-
tos illum esse discipulos, & furtum factum pra-

dicaretis : nunc verò vestra diligentia clarissimum testimonium comparatis Christi resurrectioni, ubi signatis lapidem, custodiam militum adhibetis, ubi auctoritate Præsidis hæc tam anxie procuratis ; ut etiamsi omnes Demones vobiscum velint caullari ac mentiri, nulli persuadere aliter quam fuit veritas vel possitis vel audeatis. Concedit illis Pilatus

quod rogabant, accipiunt militem.

G. Veniunt ad hortum, obsecrant publico tæpli sigillo monumentum: commendant Centurioni ut summo studio & diligentia obseruet, ne qua vis sepulchro inferatur, ne clanculum cadaver auferri possit: spondet, abeunt Iudæi: instituntur militares excubie attentissime.

MEDITATIO.

Impressisti, Domine IESU, naturalē quēdam hominibus instinctum mortuos sepeliendi omnibus sæculis, & existimandi sancta esse sepulchra, & quasi sensum dedisti mortalibus suæ immortalitatis, & vitæ recuperandæ per mortem; & hæc etiam in te ostendisti, eorum rerum inditum esse suum desiderium hominibus, quas natura tota non potest assequi; quod facit creatio hominis ad Dei ipsius imaginem. Cõfirmatus verò est ille immortalitatis instinctus in tua sepultura, quæ resurrectionis spem proposuit humanæ generationi. Declinavit tamen ab hac immortalitatis propensione hominum peruersitas; neque id mirum: nam quum Deum cognouissent, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, sed euauerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum; dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. Fugiemus nos per te nõ illorum solum, sed omnium insipientiam, & sensum accipiemus diuinum tuæ sepulturæ. Mortuus es tu, æternæ IESU, ut tecum nos commoremur; sepultus es, ut nos tecum consepeliremur; atque adeo crux tua & mors fuit nostri veteris hominis, qui erat nostra mors, crucifixio & mors. Fuit ergo tua mors nostræ mortis, id est peccati mors, sepultura tua, nostra item sepultura: mortui enim peccato tecum sepelimur, & absconditur nostra vita in te, ut in pace in idipsum dormiamus, & requiescamus in spe singulari resurrectionis nostræ in te. Planè diuina sunt hæc mysteria & beneficia in morte tua: tu deposuisti vitam, nos mortem; & tu confirmasti mortem tuam per sepulchrum, ita mortem in nobis vis confirmari ex vi sepulturæ tuæ & imitatione. Vnge nos, Domine, myrrha & aloë, acri atque exemplari pœnitentia, ut mente pura te complectamur quasi sindone. Oramus te ut nos facias hortum tuum meditationibus & contemplationibus pijs & fructuosis consitum,

sanguine & aqua tui lateris irrigatum & fecundum: in eo horto cõstituas cor nostrum, quod quum petra sit durissima, excava tu illud vi tuæ sepulturæ, ut te recipiat, tuum sit habitaculum, te dulcissimè amplectatur & foueat: à reliqua petra cordis nostri duritiam illam veterem deicias, inferas verò tuum robur & fortitudinem. Hæc omnia claudere cum in sepulchro, muni petra, te ipso, obli-gna tuo sanguine, firmitatem spei & magnanimitatis mihi concede cum humilitate cõiunctam. O excelsæ IESU, sepeliris, & Deus mortuus sepeliris: quanta est hæc significatio voluntatis tuæ ut nos tecum sepeliatur! quanta vis ut possimus! Sed celebremus oportet tui funeris exequias te iuuante, cum matre tua Virgine sacra, sed luctuosa adhuc, cum Apostolis & discipulis, ac pijs mulieribus: hoc faciemus, si antè tota mente prosequamur quæ beata Virgo de te è cruce deposito, de vita tua, de passione, de vulneribus, de doloribus & cruciatibus, de cruce, de morte prædicauit, de quæ horum omnium virtute cœlesti, & diuina efficacia. Et quis possit cogitatione consequi quanta fuerit huius orationis funebris deuotio, quanta spiritus sublimitas, quanta diuinitas? Nam si Hierotheus in sua oratione de Maria totus excedens, totus se deserens, & eorum quæ laudabat consortium patiens, ab omnibus à quibus audiebatur, & videbatur, & agnoscebatur, afflatus Deo, & diuinus laudator iudicabatur, quid de excellentia orationis Virginis Dei Matris de filio Deo credere non possumus & debemus? Et quidem viri illius sancti post Apostolos ponitur laudatio, post Apostolorum orationes laudè meruit: at Regina cœli, Virgo Mater, & Apostolos omnes, & choros Angelorū omnes diuino priuilegio & gratia antecellit. Imbibamus dulci meditatione ac deuotione quæ ab illa cœlesti oratione & præconio discibatur, & suspèdatur animus noster, si nõ intel-

Rom. 1.

Rom. 6.
& Colof.
2.
Psal. 4.

Di. de
diu. no.
cap. 3.

intel.

intelligentia verborum & rerum illarum, aliqua saltem spiritus significatione & gustu. Apostolorum, & reliquorum præterea orationes cogitemus, quæ etiam si longè erant quæ Mariæ inferiores, luctuosæ tamen erant & sanctæ. Adfunt è cælo frequentes Angeli, adfunt ex ijs qui semper Christo assistent, animum huic aduertunt è Limbo torus Patrû contentus, & eorum tutelares Angeli, celebrant omnes Christi sepulturam, iuuant Angeli funeris officia, prosequuntur è Limbo Patres pia animorum religione & meditatione Christi exequias: adest Virgo Mater cum sanctis mulieribus, adfunt Apostoli cum discipulis, adfunt alij pietate & officio commoti, curant omnia Nicodemus & Ioseph, Christus ipse omnium pietatem promouet, portant sacrum feretrum Apostoli: procedit finis diuinum, prosequuntur illud omnes, ac celebrant cælesti prædicatione & laudibus.

Vbi estis Iudæi? At nos non solum inde abstruunt Christus mortuus, sed Pilatus etiam abegit suo imperio, donans corpus sepeliendum Decurioni. Sepeliunt, obuoluunt magnum lapidem ad os monumenti. O sanctam petram, quæ Dei corpus, quæ Christi immensitatem continet / offero ego, benigne I E S V, cor meum in tuum sepulchrum, vt uiuat in me vis tuæ mortis & sepulchri; offero tibi uiuenti in secula habitationem in corde meo: at enim rã excellenti beneficio indignissim, sed tu tamen dignus qui splendore tuo & gratia facias dignum, & ad me digneris venire. Confirma, obsecro te Domine I E S V, fidem tuæ passionis & mortis, & sensum illius spirituales cordi meo imprime, spem per tuam sepulturam erige resurrectionis & vitæ sempiternæ, vt hanc spem exceipiat charitatis tuæ fulgor cælestis & suauitas in tua resurrectione. Amen.

LI 4

DE

DE ANNUNCIATIONE

L V C. I.

In cuij. imaginem adnotatiuncula.

- A. *Conuentus Angelorum, ubi declarat Deus incarnationem Christi, & designatur Gabriel legatus.*
- B. *Veniens Nazareth Gabriel, sibi ex aere corpus accommodat.*
- C. *Nubes in caelo, unde radij ad Mariam Virginem pertinent.*
- D. *Cubiculum, quod visitatur Laureti in agro Piceno, ubi Maria.*
- E. *Ingitur Angelus ad Mariam Virginem, salutat eam, assentitur Maria, fit Deus homo, & ipsa Mater Dei.*
- F. *Creatio mundi, quo die Deus factus est homo.*
- G. *Eadem die Christus moritur, ut homo perditus recreetur.*
- H. *Pie credi potest Angelum missum in Limbum, ad Christi incarnationem Patribus annuntiandam.*

crvj. I.

EVANGELIUM MISSÆ.

L v c. I.

IN^o mense autem sexto ^b missus est Angelus Gabriel à Deo in ciuitatem Galilææ cui nomen Nazareth, ad ^c Virginem desponsatam viro cui nomen erat Ioseph, de domo Dauid, & nomen Virginis ^e Maria. ^d Et ^e ingressus Angelus ad eam, dixit; ^e Ave gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus. Quæ cum audisset, turbata est in sermone eius, & cogitabat qualis esset ista saluatio. Et ait Angelus ei; Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in utero, & paries filium, & vocabis nomen eius **I E S V M**. Hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur; & dabit illi Dominus sedem Dauid patris eius; & regnabit in domo Iacob in æternũ, & regni eius nõ erit finis. Dixit autẽ Maria ad Angelũ; Quomodo fiet istud? quoniã virũ nõ cognosco. Et respõdens Angelus, dixit ei; Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obũbrabit tibi. Ideoque & quod nascetur ex te sanctũ, vocabitur filius Dei. Et ecce Elisãbeth cognata tua, & ipsa concepit filiũ in senectute sua; & hic mensis est sextus illi, quæ vocatur sterilis: quia nõ erit impossibile apud Deum omne verbũ. Dixit autem Maria; Ecce ^e ancilla Domini, fiat mihi secundũ verbum tuum. Et discessit ab illa Angelus.

A D N O.

HÆc imago appositæ in hunc locum relata est, quia eodem die filius Dei homo factus est, & homo Deus crucifixus; quod Ecclesia representat ubi xxx. Martij Annunciationem Virginis Mariæ celebrat: etiamsi sapienter in Christi passione celebranda sequatur plenilunium primum mensis primi post vernum æquinoctium; quod tamen semper xxx. diem mensis Martij indicat.

A. Quæ Deus futura esse constituit, e a omnia in sua æternitate constituit: illud simul statuit, quando sint exequenda, ubi, quo pacto, per quos. Neque verò rerum nouitate, ubi sunt, mutatur; non enim semper tempori addicitur diuinitas; sed à Deo omnia ex æternitate fiunt, quæ nobis in tempore, est, eius æternitas omnibus temporibus præsens maxime; neque intelligi potest aliquid nunc fieri, qui in æternitate nunc, ut ita dicam, presentius non fiat. Hæc propterea dicta sunt, ut intelligamus quæ æterno consilio Deus prædestinauerat, & ex sua æternitate fecit, hodie esse facta. Fit igitur conuentus celeberrimus omnium Angelorum in cælo Empyreo ante diuinitatem, ostendit Pater Deus velle se in terram mittere Filium, declarat Trinitas diuina se illum velle hominem facere, designatur Archangelus Gabriel, aduoluit mentis genua ante diuinitatis infinitam maiestatem, pronunciat ad sacratissimam Virginem legatus, ex præscripto mandatum à Deo accipit, mittitur Nazareth in Galilaam, dantur illi comites complures Angeli; erigitur omnium animis tantæ rei expectatione, conuertunt in Galilaam animos, Gabrielem votis & comprobatione prosequuntur.

B. Benedictione à Deo accepta penetrat cælos omnes Gabriel, salutatur ab Angelis cælorum motoribus festiuè, iam tenet ætra, ibi verò corpus sibi accommodat humanum diuina virtute splendidissimi atque elegantissimi adolescentis, hunc circumuolant Angeli comites.

C. Nubes, vnde rãdy ad Mariam Virginem pertinent; hæc nube nititur Gabriel. Significat verò nubes obumbrationem virtutis Dei superueniente in Virgine sancto Spiritu; agere enim sancto Spiritui in utero Virginis sacrosancto, ipsa etiam diuina virtute cooperata est, ut verè esset Dei & hominis mater. Itaque diuina operatio humanæ infinita finita est atque imperata, quod ex nubis obumbratione intelligimus; quasi illa remissio sit atque accommodatio virtutis immense, quæ faciebat Virginem posse quam habebat

facultatem ut mater esset, eam exercere, atque ad diuinam prolem applicare.

D. Cubiculum idè quod Laureti in vico terriorij Recinatensis agri Piceni summa & frequentia visitur, & deuotione celebratur. Incolectulus, caminus, & ad focum ollula, armarium, fenestra; quæ omnia tenuitatem Virginis & paupertatem indicant: quæ ut oculus pateret, non potuerunt omnes parietes depingi, non sacra cellula ianua, non fenestra. Hic eo tempore orabat Virgo celestis, & de Filij Dei incarnatione commentabatur ac meditabatur studiosissime; & præter alia merita præstantissima, illud etiam ardens desiderium quo in aduertum Melchia ferebatur, causa esse potuerit, non ut Deus homo fieret, sed ut ex ea potissimum homo fieret. Habet autem in canistro paratam materiã, & instrumenta virginalium operarum.

E. Ingređitur in speratò ad eam Angelus, salutat: turbatur animus Virginis sanctissima atque pudentissima dum laudes suas audit, & veretur ut incolumè pudorem teneat, & tuetur virginitatem, quam Deo voto consecrauerat. Verbis illam Gabriel confirmat suauissimis: consentit diuine voluntati celestis Virgo cum summa fidei, humilitatis, magnanimitatis, aliarumque diuinarum virtutum conspiratione; Ecce, inquit, ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Quæ verba cum cõpleret fecit Deus excellentissima illa sua potentia atque miserationum opera, quæ alia eius omnia opera longo interuallo antecellunt: eodem enim temporis momento creauit animam Christi omnium in humana specie præstantissimam, formauit corpus in tanta paruitate consummatissimũ, hæc uniuert, & inuicem, & verbo Dei. Itaque factus est filius Dei homo unione illa hypostasis diuina immensa, simul anime Christi absque ullo merito, sola personæ & unionis dignitate collata est summa gratia, & beatitudo, atque harum plenitudo; ex qua plenitudine innumerabiles homines gratiam accipere possent & salutem: simul obtulit Christus Patri ut mortem, ita labores vitæ suæ omnes, & passionem, & mortis omnes acerbitates pro mortuorum redemptione ac liberatione. Itaque meriti Christi summa illa virtus atque efficacia iam inde exiit: neque verò unquam accessionem accepit Christi meritum, idè omni sua merito uirtute est promeritus; perfectus enim semper fuit homo Christus, perfectus semper est operatus, eo copiosior celebratur illa Christi

Christi IESU redemptio. & amplior lotio. Ad-
didit singulare illud miserationis mysterium;
gloriam enim anime ne in corpus rediret in-
hibuit, ut sua virtute & maiestate passiones
eius vite mortaliter vel mortem ne impediret. Fit
mater Dei omnipotentis Virgo humilis atque
paupercula, adorat hominem Deum Gabriel &
comites Angeli, adorant in celo omnes Angeli re-
verens hominem factum Regem suum ac Dominum;
simul omnes suum honorem deferunt Matri Dei,
illam laudant, illam adorant. Sentit ipsa divina
virtute se concepisse in utero, intelligit Matrem
se factam esse Dei, sentit non solum in utero di-
vinam prolem, sed in animo & in spiritu suo di-
vinam augeri virtutem, dona Dei multiplicari,
charismata incrementum; impletur omni suavitate
caelestis, adorat atque magnificat eius anima
Dominum, exultat in spiritu in Deo salutari suo,
id est Deo IESU filio suo. Sedit uniuersus orbis
se esse nobilitatum aduentu diuinitatis in carne,
laudant celi Dei immensam benignitatem, exultat
terra, collaudant omnia Deum. Consecrata lega-

tionem Gabriel honorificentissime saluta-
tione in calu euolat, dissoluitur in auras adoles-
centis figura quam acceperat.

F. Confirmat Ambrosius creatum Mundum l. 1. Exa-
ipso vere: numerantur autem anni Mundi à mer. c. 4.
creatione ad natiuitatem Christi, que fuit xxxv.
Decembris: quo fit ut intelligamus, ad nati-
uitatem Christi in utero etiam numerari an-
nos Mundi à creatione. Itaque eodem die di-
cemus creatum primum hominem xxxv. Mar-
tij, & Deum factum hominem; nouem scilicet
mensibus ante xxxv. Decembris: factumq; eodē
die primum hominem in animam uiuentem, &
secundum in spiritum uiuificantem. Ad hec

addi potest auctoritas Athanasij & Augustini.
G. Eodem die in cruce nostra crimina suo ad An-
sanguine & morte Christus expiauit quo con-
ceptus est.

H. Pie credi potest missum Angelum ad an-
nunciandum Patribus incarnationem Dei in
Limbam.

Athan.
lib. quest.
Aug. 2.
p. q. uet.
& no. 14.
q. 55.
Aug. li.
18. de ci-
uit. Dei
c. 54. &
l. 4. de
Trin. c. 5

MEDITATIO.

Fecisti tu, Domine IESU, initio Adam &
Heuam primos homines, sed è terra Adā,
cui spiritum uitæ inspirasti, ex huius costa He-
uam, ut mater esset cunctorum uiuentium:
sed simul vocari uoluisti nomen eius Isā, id
est uirago, quod de uiro esset sumpta: Adam
extra Paradisum creasti, Heuam in Paradiso,
os de ossibus Adam, & carnem de carne; qua-
propter relicturus esset homo patrem & ma-
trem, & uxori suæ adhaerens. Magna sunt
hæc tuæ sapientiæ & potentia sacramenta; nõ
solum in te & sponsa tua Ecclesia, sed in te
& Matre tua uirgine, quæ simul sponsa tua
est. Oro te uerbum Patris æterni coæternum
& consubstantiale, uerbum caro factum, ut
nobis illa aperias mysteria, obsecro per nati-
uitatem tuam in utero Matris uirginali. Conci-
pente primum fidem, spem, & charitatem in
me, deinde spiritum simplicitatis & humili-
tatis profundæ, & audite. Adam me repræ-
sentauit, Heua matrem meam: nam cum præ-
scirem uirumque esse peccatum, & corruptum
iri per peccatum nature humanæ inte-
gritatem, quam ego integram uolueram, fuit
meæ sapientiæ, simul & misericordiæ, ut si-
mul designarem alium Adam, aliam Heuam;
ut quod primus homo deformauerat, secun-
dus restauraret, & naturam humanam non

solum corruptione contracta liberaret, sed
diuina perfectione nobilitaret. At, sancte IESU,
quo nam pacto te Adam representauit
peccator innocentem & sanctum? Rectè, quia
ille peccatum admisit, ego deleui; ille peccato
implicauit & se, & suam posteritatem, ego
explicauit & illum, & eius posteros & libera-
ui: fecit ille peccatum, ex quo peccatores co-
stituti sunt multi, ego factus sum peccatum,
hoc est hostia pro peccato, unde multi con-
stituti sunt iusti, & sicut deriuatum est unius
delictum in omnes, ita mea unius iustitia in
omnes permanuit. Ex Adâ peccato miseria
& poenæ omnes humana fluxerunt, Satanæ ty-
rannis, hominum infernus; per me peccatum,
hostiam uidelicet peccati, & meam crucem, mi-
seria illa deleuit, Satan cõfutus & victus, ne-
cæ mors, infernus superatus. Quæ cum ita
sint, fit ut primus Adam rectè atque ordine
dicatur mei forma atque typus per dissimili-
tudines. Cæterum similitudines quibus me
ille representauit, magno intervallo anteces-
si; ille animam accepit à Deo, ego diuinitatem
& animam; illius anima prædita fuit gratia &
donis spiritualibus, mea ornata summa glo-
ria, gratia, & donis caelestibus; illius corpus
accepit Deus è terra uirgine, & cui nondum
maledixerat, meum ex Maria uirgine, cui sem-
per

Rom. 5.
2. Cor. 5.

per benedixit; Adamū creauit Deus extra Paradisum, meam incarnationē fecit & humanitatē extra cælū; tulit Adam Deus & posuit in Paradiso, vt operaretur & custodiret illū, me in Ecclesia Dei viuētis, vt illic eius salutē operaret, & illā ab aduersarijs potestatibus defenderem. Nam fuit Ecclesia mea Paradisus meus, (delicia enim mea fuere, esse eum

Prou. 8.

filij hominum) vbi arbor vitæ crux mea est, quæ vitā sempiternā mortalibus produxit; vbi etiā arbor scientiæ boni & mali, sed longè mitior, nam qui illic Dei præceptum præuaricatur, dono originalis iustitiæ perpetuò priuatur, in Ecclesia qui in Deum peccat, priuatur quidem gratia & donis, sed quæ possint per Sacramenta recuperari: vbi non quatuor flumina solum, sed quinque diuinæ misericordiæ & gratiarum è manibus meis, & pedibus, & latere fluunt. Heuam præterea nonam vetus illa significauit, Mariam Virginem Matrem meam; illa ex costa Adæ est formata in originali iustitiā & gratia, ex quibus excidere possit, vnde etiam excidit; hæc creata est à me sancta & immaculata, & in excellenti gratia confirmata, ex ossè meo, è singulari scilicet crucis meæ merito. Hanc enim in Ecclesia

Ephes. 5.

mea exhibui gloriosam, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sine peccato, sine peccati fomite; & ex costa mea dormientis, id est mortui in cruce: ex virtute enim crucis meæ omnem est perfectionem consequuta. Fuit igitur hæc Issa longè nobilior quàm illa, de meo excellenti priuilegio; etenim sicut ego eram & sum homo perfectus, ita etiam illa mulier perfecta: hinc intelliges me in Paradiso Heuā formasse, quod Ecclesiam meam significaret & matrem. Fuit illa Heua mater cunctorum viuētium, hæc mea, qui sum vitā sempiterna omnium & Angelorum & hominum; illa peccatū concepit in Satana tentatione, mea concepit me iustitiā in finitum in Archangeli salutatione, & incarnationis meæ annunciatione; illa peperit peccatum comedens ex pomō vetito, mea me peperit peccatum, hoc est hosiā pro peccatis omnium; illa dedit marito pomum in quo peccaret, mea dedit me Ecclesie: vnde à peccato mundaretur: Heua illa amica serpentis Diaboli aliquando fuit, hæc nunquam fuit, nec ego permisit vt esset; posui enim inimicitiam inter serpentem Damonem & hæc dilectam meam Heuam, & inter semen serpentis peccatum ac semen meæ Heuæ me, qui

Genes. 3.

fui peccatorum expugnator: & non solū hoc semen contriuit femem serpentis, & omnem eius potentiam enervauit, sed hæc etiam mea Heua caput serpentis contriuit in suo semine; & non solum alia peccata, sed originale etiam superauit, nulli subiecta peccato, nullo infecta. Huic meæ Sponse vt ego adhererē, & ex ea carnem sumerem, exiui à Patre, veni in mundum, fui à Patre derelictus; reliqui Matrem vt Sponsa mea Ecclesie adhererē. Initio igitur tuæ creaturæ, magne IESV, in primo homine & in prima femina qui suam innocentiam amiserūt, significasti futurum, vt illa iactura restauraretur: itaque dedisti perfectissimum alium hominem, & aliam perfectam feminam, te & matrem tuam. Hanc vt decuit filium formasti excellentibus donis ornata, corpore purissimo atque elegantissimo, anima etiam si specie humana, tamen potentissimè perfectissimè donata, & sublimi quadam naturæ indiuidualis bonitate, sensibus vt viuacissimis, ita mundissimis. Et ea quidem naturalia bona Marri tuæ cōtūllisti; quæ nostra infirmitas pro dignitate celebrare non potest vel intelligere; caligat tamen longè magis nostræ mentis acies, vbi dona spiritualia Matris tuæ considerare intendit, gratiam secundum tuam maximam, virtutum ac donorum spiritualium eximia priuilegia, atque excellentias singulares. Quocirca nulla, vbi de peccatis agitur, de Matre tua fit mentio, nullus, vbi de originali peccato tractat, Matrem tuam comprehendit. Verè tota pulchra & sancta est amica tua & Mater, excelsæ IESV, & macula nulla in ea vel fuit vel est. Et quid mirum? quid non te dignum, si Matrem tuam Dei tanta gratiarum & donorum plenitudine cumulasti? Quis enim homo non similibus donis matrem suam ornaret si posset & si eliceret? Ex huiusmodi Matre Virgine sacrosancta voluit Pater tuus, voluisti tu, voluit Spiritus sanctus vt tu carnem acciperes, immaculatam ab immaculata, & fieres homo perfectissimus ex perfecta Virgine. Magnum fuit miraculum vestræ Trinitatis Dei vnus, & omnibus secularis inauditum; tāta præstantia mulierem formare, & tamen ea nihil aliud quàm femina erat; diuinis ornamentis erat decorata, sed tamē mulier, nihil aliud: Mater verò erat Dei, & hæc gloriæ sublimitas faciebat, vt supra omnes Angelos & homines esset Deo gratiosa, vt cali terræ que esset domina & regina, vt

Joan. 16.

August.

de nau.

de grat.

cap. 36.

Conc.

Frid.

sess. 5.

Can.

cap. 4.

na, vt

na, vt supra omnem puram creaturam eſſet
particeps diuinitatis: erat tamen ipſa tãtum-
modo creatura. At tu, admirabilis I E S V, &
omnibus donis illam, nō ſolū omnes alias
creaturas longè antecellis, & illo vnionis tuæ
hypostatice inſinito interuallo: nam es Deus
& homo in vnitate diuinæ hypostaticeos &
perſonæ tuæ. O immenſam Dei bonitatem
& virtutem! ō diuinæ miſericordiæ & iuſtitie
opus incenarrabile! Quis audiuit vnquã tale?
Quis vidit huic ſimile? Nihil eſt, nihil fuit,
nihil erit vel tale vel ſimile. Angeli quidem
audierant hoc opus, viderant etiam in Deo;
ſimile tamen vel tale non viderant, non au-
dierant: quapropter diuinis laudibus illud
proſequuntur in altiffimis, nec tamē integrè
aſſequuntur illius operis maiestatem; quo fit
vt ſemper dicant; Quis eſt iſte Rex gloriæ?
Vnitus eſt tu verbum Dei Patris omnipoten-
tis humanitati iſti excellentiffimæ, factus eſt
homo; quis aſſequi vel cognoſcere hęc vnio-
nem poſſit, niſi quantus ſit Deus qui vnitur
perfectè nouerit? Immenſus eſt tu Domine
I E S V, factus eſt tamen certa meſura homo;
inſinitus factus eſt finitus, immortalis factus
eſt mortalis; imparibilis factus eſt patibilis,
omnipotens factus eſt infirmus; & per vnio-
nem naturæ diuinæ & humanæ in perſona
tua feciſti, vt cōſeruata vtriuſque naturæ pro-
prietate, diuina de humanis, humana de diui-
nis verè in te dicerentur, non cōfunderentur
tamen naturarū proprietates, nec in altera
natura alterius proprietates ineſſent. O Tri-
nitas, ſubſtãtia, diuinitas, bonitas, vnitas om-
ni ſubſtãtia, diuinitate, bonitate, vnitate ſu-
perior atque præſtantior, quæ lucem habitas
inacceſſibilem! Amas tu vnitatem vnitas im-
menſa Deus trine, voluiſti vt vnum ſint ho-
mines, quemadmodum vos vnum eſtis: vos
quidem natura inſinita vnum eſtis, Pater, Fi-
lius, & Spiritus ſanctus: fieri nō potuit vt na-
tura humana hoc modo diuina eſſet natura,
nec conuerſi potuit natura humana in diui-
nam: quod fieri potuit poſt hanc vnitatem
præſtantiffimum & diuinum bonum feciſti,
vt in vnitate ſecundæ perſonæ natura diuina
& humana vnirentur; & fieret Deus & ho-
mo vnus Chriſtus. Altius leuari non potuit
creatura: itaque hęc laus eſt poſt tuæ vnitatis
gloriam maxima. Duæ aliæ ſunt creatæ vnio-
nes, gratia, & gloria: has ſummas codē tem-
poris momento creasti in Chriſto; & per ip-
ſum homines ad vnionem gratiæ tuæ & glo-

riæ exaltaſti. Admirabiles ſunt aliæ etiam tuæ
potentiæ & miſericordiæ vniones: veriſſimè
dixit, Pater æterne, filius tuus, & orauit effica- *Iohn. 17.*
ciſſimè, vt & Apoſtoli, & qui per ipſos eſſent
credituri, vnum eſſent, ſicut & vos inter vos
vnum eſtis, nam illa eſt ſumma inter vos &
nos vnio, ſi tibi primū per gratiam à Chri-
ſto acceptam ex illius excellentiffimis vnio-
nibus coniungamur, dein per gloriam. Sis be-
nedictus in æternum Deus trinus & vnus,
omniū diuinarū vnionum author & cōſum-
mator: feciſti tu ſublimes illas Chriſti vnio-
nes hodie in vtero Virginis, quam tibi prius
excellenti gratiæ, & charitatis, & virtutum, &
donorum vnione copulaueras. Itaque cū
ex hac vnione, & ſplendore tuæ gratiæ, in ex-
celſa quadam contemplatione verſaretur,
miſiſti ad eam è cœlo Archangelum Gabrie- *Luce. 1.*
lem; ex quo quum laudes ſuas audiret, fecit
perfecta eius humilitas & Dei zelus vt turba-
retur; & cogitaret qualis eſſet ſalutatio illa.
Non timuit Angelum, erat enim colloquijs
& viſitationibus Angelorum aſſuefacta cœ-
leſtis Virgo, ſed laudari quò maior eſt humi-
litas minus pati poteſt: oportuit ſummæ hu-
militatis actum præcedere, vt præclariffimū à
Deo beneficium acciperetur. Ab hac autem
humilitatis & zeli trepidatione confirmata
diuinitus per Angelum, coniunxit cum hu-
militate profunda excellētem animi magni-
tudinem, rota in Deum erecta, & in eius po-
tentias bonitatis & ſapientiæ introducta. Vbi
audiuit ſe cōcepturam, eredit quidē abſq;
vlla dubitatione ita futurum, ſed eius magna-
nimitas nixa humilitate fecit, vt auderet ro-
gare ab Angelo tanti myſterij rationē. Credo,
Angele ſancte, ita futurum vt dicis, ſed ſimul
ſcio me meam virginitatem Deo ſanctè de- *Iohn. 17.*
uouiſſe, quam eius prouidentie curæ eſſe non
dubito: ſcio verbum Dei carnem humanam
ſuſcepturum, & quidem ex Virgine alma per *Es. 7.*
myſterium à ſeculis abſconditum; & ſignum
hoc admirabile datum iri domui Dauid: ſcio
quòd creaturis ſit notum illud Dominus *Hier. 31.*
ſuper terram, vt ſœmina perfectum virū vte-
ro complectatur: intelligo viam huius, & con- *Prou. 3.*
ſummam viri, & incarnationis rationem, om-
nem intellectum ſuperare; & hanc viam item
ſcio Synagogam eſſe negaturam: verū quò
hęc maiora ſunt, & diuina, & recondita
magis, eò aſſeret animo meo conſolationem
maiorem, ſi rationem aliquam mihi aperias
qua illa ſient, vt Dei miſericordiam & virtu-

tē in me agnoscam, & laudem vberius. Quum hoc fecisset Gabriel, & quā de tam sublimi mysterio fide erat complexa diuina Virgo singulari luce fuissent illustrata, consequutū fuit illud responsum omnibus & Angelis & hominibus adorandum; Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum; per quod responsum & consensum parata est hominibus salus & gloria sempiterna; Verbum Dei caro factum est, & habitauit in nobis, vt nos Deus faceret suā diuinitatis participes, & natura consores. Tu me prædicas, Angele Dei, gratia plenam, mecum esse Dominum, me benedictam inter mulieres, quā Deum sim conceptura & paritura superueniente in me Spiritu sancto, obumbrante altissimi virtute; hæc omnia faciunt, vt toto pectore & animo, toto corde me Domino subijciam & dedam, & plenius agnoscam me esse eius ancillam: itaque Domino vt ancillam me totam offero & permitto. Quum verò sentiam me occupari immenso Spiritus sancti amore, & virtute diuinitatis obumbrari & refici; his viribus freta desidero, volo, & consentio vt fiat mihi secundum verbum tuum, & fiat in me verbum Dei homo, & filius Dei meus filius. Gloria sit Deo in altissimis; laudent eius bonitatem & virtutem Angeli, omnes mortales, coelum, terra, omnis creatura. Cognoueram Dei mirabilia in creaturis, promissiones Dei diuinas noueram in lege, & ante legem, & in Prophetis; sed opus nunc video supra omnem admirationem positum; instauratur creatura diuino filij Dei commercio, adimplentur Dei promissiones & iusturandum; Paruulus enim natus est in vtero meo, qui semper ex vtero Patris æterni nascitur, qui natus est ante Luciferum; & filius datus est nobis, & factus est principatus super humerum eius, & vocabitur nomen eius Admirabilis, Consiliarius, Deus, Fortis, Pater futuri seculi, Princeps pacis. Natus est qui legis umbras discutiatur, & mysticas significationes impleat per gratiam suam & veritatem, & suā humanae economiæ mysteria. Exultemus, fratres, in Domino, & in potētia virtutis eius, quia est incarnatus eius filius. Exultate filiae Ieri. 40. Hierusalem omnes, Consolamini, consolamini popule meus, dicit Deus vester. Ecce in vtero Virginis fecit Deus noua omnia; postea nasceretur in quo fecit Deus omnia, & cognoscetis ea: verè iam est in vtero Matris

Deus absconditus, Deus Israël saluator. Non est quod amplius dicatis; Vtinam distumpere caelos, & descenderes: descendit enim Dominus, & à facie eius altitudines superbia defluerunt; depositi sunt potentes de sede, exaltati humiles. Ex his, pie mediator, vberimum fructum, & in mente tua, & in corde potes reponere si attendas, si rumines, si sensus interiores spiritus applices: illud enim comperies, similiter fieri spiritus & gratiā diuinā vnionem ad cor tuum. En præuenit te Dei eudocia & gratia: audi verò Deum, quasi te salutantem, tibi offerentem suam gratiam, vel gratiæ suæ incrementum, Deum tecum futurum; benedictione eius te esse ornandum: hæc agnosce dona tibi præstò esse à diuinitate. Responde tu primùm per profunda humilitatis exercitium & turbationem; excipiet atque reficiet tuam trepidationem piā benignus Dominus; rationem suæ gratiæ & vim tibi exponet; eam ex te non esse, sed à Dei bonitate & misericordia, tibi tamen quærendam esse, vt eam inuenias, vt in corde tuo concipias Dei Spiritum, & vt aqua reficiaris in vitam æternam saliente. Intelliges gratiā præterea tibi offerri, vt concepta illa eiusque virtute in corde tuo, ex illa in actiones diuinas exeat, & parias opera celesti gloria digna, quasi Christum ipsum in tuis operationibus. Nihil verò hinc dubites, nihil vacilles ob rei magnitudinem; sed fide ac spe confirma cor tuum, adhibe charitatis candorem & vim: fiet vt sentias spiritu mentis tuæ, quemadmodum in te formetur Christus, eius amore in te superueniente quo nos dilexit Deus; sentias potentiam virtutis Dei, quod est verbum incarnatum, & pro nobis crucifixum & mortuum. Hæc cordi tuo spiritualia indicia erunt, huiusmodi spiritualis sensus, superuenientis in te gratiæ, & tibi offerentis filium Dei; quæ omnia dona Dei celestia intellige in te non esse superuentura, nisi per humilitatem, & fidem, & aliarum virtutum conspirationem. Consentias itaque tangente Deo cor tuum per Spiritum sancti illuminationem & gratiam, illi motioni coopereris gratia subleuatus & erectus, sine qua mouere te ad iustitiam coram Deo tua voluntate non potes. Sit benedictum in secula verbum Patris æterni incarnatum, qui est Christus IESVS. Amen.

RESURRECTIO CHRISTI
GLORIOSA.

MATTH. XXVIII. MARC. XVI. LUC. XXIII. IOAN. XX.

In cuius imaginem adnotatiuncula.

cvij.
134.

- A. Adhuc Christus in anima ad sepulchrum ex Limbo cum Angelis & animabus Patrum ad finem crepusculi primae Sabbati.
- B. Vni animam corpori, & egreditur salus sepulchro: pronunciat; Vni mundum, conculcavit Daemonem, Mortem interemi, Vivo in aeternum.
- C. Sepulchrum obsignatum.
- D. Milites duo agunt excubias, alij dormiunt, nemo quicquam omnino sentit.
- E. Duci Christus captivum Satanam, mortem, &c.
- F. Per totam Iudaeam sepulchris apertis Sancti excitantur, quorum anima interfuerunt Christi resurrectioni, & apparent deinde multis.

Tertia die resurrexit à mortuis.

ADNOTATIO.

Hora nona emisit spiritum in cruce Christus, fuit eius anima in Limbo tres horas quoad erat reliquum sextae Sabbati, totum praetera Sabbatum, quoad a vespera in vesperam agebatur, ac totam ferè noctem primae Sabbati, quam Dominicam die ex Christi resurrectione appellarunt Apostoli, tenuit nomen Ecclesia. Itaque tribus diebus fuit Christus mortuus & tribus noctibus, hoc est tribus diebus, vno naturali integro, partibus aënorum, & ad finem horae 39. post mortem resurrexit. Igitur in ipso Solis primo exitu, vel in extremo diluculo resurgit Christus, & lucem affert mundo caelesti. Expolians enim infernum, hoc est educens omnes animas ex Limbo, multas ex Purgatorio, praecedentibus & cingentibus eum Angelis, prosequentibus beatis animabus & Limbo in monte Golgotha & sepulchrum ascendit gloriosissimo triumpho, ducens victam Mortem & Satanam. Stat caelestis papa triumphi super monumentum nihil impedit acie mentium humanarum vel Angelicarum, longe minus Christum impedit abiectum saxum, vel claustra sepulchri, contemplantur omnes mortuum corpus, utriusque & corporis & animae cõtemplantes diuinitatem; vident verisimam Christi mortem.

B. At verò extemplo virtute suae diuinitatis redit anima Christi ad corpus, illi se insinuat, illi vnitur, ut vnita antea fuerat; verum illa fuerat vnio patibilis corporis & mortalis, haec impatibilitatè eius corpori attulit atque immortalitatè. Fit rursum homo Christus, redundat anima illa beatitudinis gloria in corpus, emicat è Christi corpore fulgoris immensi, splendidiore, verò ex vulneribus. Indutus surgit gloria sindone speciosissima, ut erat appariturus suis, gerit insigne sui triumphi crucem, ex diuina quadam claritate confectam; egreditur è sepulchro immoto lapide, illo sigillo, leuat in caelum manum suam, & dicit, Vivo ego in aeternum, Vici mundum, conculcavi Daemonem, mortem interemi. Fiunt omnium Angelorum & animarum infinitae gratulationes, cantantur diuinae laudes Deo & Christo eius.

- C. Sepulchrum obsignatum omni diligentia & fide.
- D. Milites alij dormientes, duo militari more agentes excubias, omnia secura & quietam vndique; neque verò eorum qui in sepulchro excubabant quisquam sentire vel videre quid gerebatur poterat; surrexit enim Christus IESVS clauso sepulchro, ignorantibus prorsus militibus.
- E. Satan & Mors; ille vincit, haec inter-

Mm 2 inter-

in terram prostrata quasi extincta.

F. E sepulchris viuentes procedunt Sancti, nā eorum anime cum Christo fuerant in Limbo: inter fuerunt eius resurrectioni, ex qua vim resurgendi accipientes singula ad corpora cum suis Angelis ad sua sepulchra Christo annuente properant; illi colligunt eorum materiam corporū, Christus inserit animas; fiunt homines, resurgunt à mortuis, discedunt Hierosolimā, apparēt

multis, narrāt Christi mysteria, exponūt resurrectionē. Gerebātur autē hac quo tēpore alie se bāt & Angelorum, & Christi apparitiones: quo ministerio expleto rursus redeunt ad sepulchra animas, deponūt corpus, deinde redeunt ad Christū quē semper viderant: neque enim verendū est ne in ea morte sensum doloris habuerim, quae singulari Christi virtute & mysterio sicbat.

MEDITATIO.

1. Cor. 15 **H**E v s vbi, Mors, victoria tua? Vbi stimulus tuus peccatum? Vbi Satan? Vbi Infernus? Putastis vos perpetuū regnū obtinere in mortales: infātia ista fuit vestra, & fanaticus error, & tetra tyrānis. Agite, exerite capita vestra si potestis, sibilū tuū vibra serpens tortuose. Vitam aurumastis vos cōculcare posse perpetuū, at vbi nūc vis vestra? vbi vestra impotentia? vbi tartareū in homines regnum?

Apo. 18. Cōcidit, cōcidit vobiscū Babylō, cōfusa est vestra tenebrosa Babel & cōculcata: vicit leo de tribu Iuda: absorpta est nō mors solū, sed peccatū, Satan, infernus; absorpta sunt omnia in Christi I E S V resurgentis victoria. Gaudere cali, exultet terra, lætētur omnes qui inhabitāt orbē terrarū; mōtes & colles cantent

Esa. 55. Christi resurgētis laudem, omnia ligna orbis terrarū plaudāt manibus. Vos filiae Sion, quae toties ad lucū egressae fuistis, egredimini nūc ad gloriā vestri Regis, ad laudē, & latitiā, & exultationē mentiu vestrarū in caelesti iubilo: cōtemplamini Angelorū diuinā exultationē. En vobis euāgelizāt surrexisse I E S V M, resurrexisse Christū, surrexisse è mortuis Dominū vitæ, cali regnatorē, triumphatorē peccati, Satanæ, Mortis, & Inferni. At quis suscitatur resurgentē Christū? Ipse se, qui alios mortuos suscitauit; in quo Elias, in quo Eliseus suos mortuos excitarūt, erāt suscitaturi Apostoli, & alij Dei homines. O potentiā mortui I E S V immensam! Neque tamē mirū: mortuus I E S V S Deus erat omnipotēs, consubstantialis erat Patri, & Spiritui sancto, vita erat sempiterna. Vos quidē Angeli mori non potestis; neque enim corpus accepistis quod deponere possitis, nec naturā quae corruptioni subiecta sit; potuistis tamē per peccatū mori, vt mortui sunt Dæmones: itaq; sentitis quā sublimē beneficiū accepistis à Deo; vbi aeternā vitā gloriæ accepistis. Illi vbi vitā gratiæ amiserunt & cōdemnati sunt, cōijciunt per mortē aeternā, quātū fuerit boni in vita lem-

piterna. Tabescite vos Diaboli in vestra morte; gaudete vos nobiscum, o sancti Angeli, ex laude gloriæ resurrectionis Domini vestri & nostri, ex gustu vestra vitæ, quā possidetis in Deo, ex charitate vestra in nos, & nobis de nostri beneficij excellentia congratulamini, quā per Christū resurgentē accepimus. Vincimus quidē vitā quandā naturalē, sed quae nobis cū plātis, cum animantibus, cū perditis hominibus, cū pabulū mortis sempiternæ; fecerat enim peccatū vt hæc vitæ nō viuerent. Quis enim absq; vitæ gratiæ, quæ est inchoatio vitæ sempiternæ, viuere velit, vel verē viuere possit, & non potius viuēs sit in morte, præsertim cū illa mors esset futura aeterna? Cōfecit ineffabili mysterio vitā quā recuperavit resurgēs Christus, verā vitā nostris & animis & corporibus, quæ mortua erāt in peccatis nostris. Exulta o anima; iubila cor & caro mea in Christū viuū, & vos viuificantē; vitæ enim illi vestrae, quæ dabat potētis per se moueri & agere, sed inermortuē dabat, parta diuinior vita est, quæ supra vestrā naturā est: neq; enim ad illā leuari potuistis, nō illa vitæ vi, nisi à Dei infinita potentia & misericordia vobis cōmunicaretur. Hoc factū est, vbi Christus filius Dei vitā corpori suo dedit, quā deposuerat; mors enim eius fecit, vt peccata quæ illā vitā excluderāt exstirparentur, vnde exstitit resurrectio, quæ simul exhibuit nobis gratiā, quæ est vita sempiterna: quia traditus est Christus Dominus & Deus nos ter à Patre & semetipso propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationē nostrā. Vtriusque fuit voluntas, simul & Spiritus sancti, vt traderetur. Filius Patri coaeternus in cruce & mortē, non propter sua, sed propter peccata nostra; ad hæc enim delenda crucifixus & mortuus

mortuus est Christus, unde meritis est nostra
 iustificacione, quæ remissione peccatorum cõ-
 stat, & gratiæ infusione. Quod explicat diuine
 Paulus; Traditus, inquit, est propter delicta
 nostra, & resurrexit propter iustificacionem
 nostram: mors enim Christi & resurrectio iusti-
 ficacionis nostræ causa est efficiens, mors etiã
 meritorie. Representatur verò in morte & re-
 surrectione Christi nostra iustificatio; Chri-
 stus enim resurrexit à morte in vitam diuinam
 virtute, nos à peccati morte in vitam gratiæ ea-
 de virtute per meritum crucis Christi, & virtute
 resurrectionis eius. O adorandam tuam resur-
 rectionis vim magne IESV, quæ in nos in-
 fluit, quæ nos viuificat, non solum vt delecto
 peccato vitam gratiæ tuæ viuamus, quæ est
 vita animæ æterna; sed vt corporis mortali-
 tatem exuamus, & per mortem immortalita-
 tem apud te & per te induamus in celo. Cum-
 mulas autem nos, benigne IESV, (quæ tuæ
 misericordiæ est exundantia) suavissimis tuæ
 resurrectionis muneribus: vbi illius quodque
 sensum nobis communicas, & sentimus nos
 mori & mortuos esse peccato, voluntaria &
 acri poenitentia peccata projicientes, gratiam
 Sacramenti accipientes, ac nihil malæ volun-
 tatis reliquum in nobis agnoscentes; sed fa-
 ctos nos esse tuæ mortis consortes, & per tuos
 cruciatus & mortem nostrorum sensuum, &
 potentiarum, & affectuum terrenorum mor-
 tificationem imbibentes, tuæ passionis & crucis
 virtutem concipiendo ex imo corde in te:
 unde quasi ex ergastulo mortis educimur in
 vitam placidam, lucidam, lætam, in vitam è resur-
 rectionis tuæ vita profluentem, quæ nostram
 animam replet iucunditate, splendore, diui-
 na virtute, & facit vt in nouitate vitæ, ac mo-
 tionum vitalium in te ambulemus, operantes
 quod bonum est per te & propter te: idcirco
 enim vitam à te accipimus, vt in te illam ex-
 erceamus, & vitam operemur æternam. Audi
 verò anima mea, huc ades, & tu corpus meum,
 & tota humanitas; audite potentiam meam, at-
 tendite omnes & videte: quid eratis, vbi, quo-
 modo; quid agebatis absque Christi morte,
 absque Christi resurrectione? Eramus quasi
 non essemus, quasi redacta per peccatum ad
 nihilum. Quid enim, Domine IESV, sine te
 esse potes, & non potius pessimum nihilum
 est, qui es fons & essentia, & esse, & vita om-
 nis? Itaque eramus, viuebamur; quod esse,
 quæ vita à Deo sustentabatur, vt posset à te
 separata esse, & experiri nihil se esse sine te,

pessimè esse sine te, quæ vt optimè esset crea-
 ueras. At vbi eratis? Extra te eramus Domine,
 extra quem tamen cõsistere non poteramus;
 in tenebris eramus, tu es lux infinita; in in-
 ferno eramus, tu verò es in Paradiso: tu enim
 Paradisus es, & gloria sempiterna: in peccatis
 eramus, quæ à te separant, tu in vnitrate diui-
 nitatis sanctitas & iustitia infinita: eramus
 cum Satana & immundis spiritibus, tu in Tri-
 nitate tuæ diuinitatis purissimæ cum splendi-
 dissimis spiritibus. Et hinc tamè cum essemus &
 illic tu esses, erat tamè natura nostra in te, quæ
 erat incredibilis nostræ poenæ acerbitas, quæ
 esse nostrum à tua gratia & gloria esset separatum,
 nec sumeret diuinum & supernaturalem ex
 te influxum, cuius eramus creati capaces, etiã
 auidi naturaliter. Quo pacto autem eramus?
 Pessimè semper, etiam si mala nostra non sen-
 tiremus propter nostram socordiam & ini-
 quitatem: dominabatur in nos hostes nostri,
 non domestici solum carnis & sensuum no-
 strorum, sed affinis mundus cum suis concu-
 piscentijs, simul crudeles Dæmones in nos sæ-
 uiebant: omni spurcitia erat anima nostra,
 nostræ potentia, nostræ manus oppleta; ni-
 hil in nobis sanum, nihil non conculcatum à
 nostris persecutoribus, nihil non mortuum ex
 nobis sine Christo. Quid tandem agebamus?
 At nihil agebamus. Num aliquid poteramus
 sine te magne IESV? Nam quæ faciebamus
 mortua erant sine vitæ tuæ spiritu viuificatæ.
 Neque solum erant nostræ actiones mortuæ,
 sed nonnunquam mortiferæ etiam. Quid
 enim in nobis mortem operari non poterat?
 Quid non augere continenter mortem nos-
 tram sempiternam, & inferni reatum? Nam
 si qua bona absque te & tua gratia agere pote-
 ramus quasi naturaliter, ea etiam interibant,
 nec nos liberare ab æterna damnatione pote-
 rant. Seruiebamus concupiscentijs impoten-
 tibus, & dæmonum crudelitati: tales eramus
 sine tua morte & resurrectione sancte IESV;
 & longè erant peiora quæ eramus, quàm quæ
 ego commemorare possum. Fecit tamen tua
 mors & resurrectio, vt illa mala omnia ex no-
 bis extirparentur, contraria verò bona vt no-
 bis infererentur; habitaret verò in nobis mors
 illa tua & resurrectio; mors quæ peccata no-
 stra morte afficeret, & in morte contineret,
 resurrectio vt præmio tuæ mortis nos finire-
 mur in vita tua, & in gratiæ & gloriæ tuæ
 sempiterna luce. Amen.

EODEM DIE APPARET MATRI MARIE VIRGINI.

In cix. imaginem adnotatiuncula.

A. Descendentibus sanctis, & vestigio venit in Montem Sion I. E. S. V. S. cum caelesti comitatu, Matris apparet soli in conclavi iucundissime colloquantur.

B. Gerebantur hac alijs in scijs & merentibus, & mulieribus se ad sepulchrum visendum parantibus.

C. In sepulchro nulla mutatio.

ADNOTATIO.

A. Descendentibus Sanctorum animis, Christus, & Angelorum, & animarum venit ad montem Sion & convalesce Matris: eo enim monte Golgotha fecerant. pia Virgo Mater plena suavissime atque firmissime spei. Neque verò sola spe resurrectionis proxima sustentabatur, sed simul spiritu cum Christo erat in Limbo, eius gloriam in spiritu & oratione contemplabatur, Sanctorum felicissimum illum conuentum paradysum ex inferno esse factum intelligebat; noverat quo tempore, quo temporis puncto esset filius & mortuus resurrecturus; videbat deinde resurgentem. Neque hoc vel novum esse cuiquam debet, vel mirum: nã huiusmodi in eo genere sunt, quae quum à sacris litteris prodita non sint, nec cum illis pugnent, pie tantum meditamus, ut inde devotione colligamus, non fidem Catholicam asseruamus. Quid enim fecerint (quod habet historie) sancti viri, pia virgines & mulieres non pauca, quae in hoc genere tot privilegia à Christo acceperint, & Virgo Dei Mater non acceperit? Et ubi erit illud de Matre Dei praerogativum, quod acceptum ab excellentiys laudum quas sancti in Virginem Matrem conferunt celebramus, nullam factam esse cuiquam Sanctorum praerogativam à Deo, quam excellentius non acceperit Virgo Dei Mater Maria. Quocirca meditari etiam possumus Matrem prius Christum apparuisse quam Magdalene, etiam si huic primo inter quærentes mortuum Christum, & vix fidem resurrectionis tenentes. Inter hos igitur primo apparuit Magdalene (de his enim solum apparitionibus loquebantur Evangelistae) inter quos non decuit, nec potuit

Maria intelligi. Deniq. Anselmus, & Rupertus, Berparus, & recentiores hanc pietatē sequuntur, quam innuere videtur Ecclesia Romana, ubi in die sancto Pasche primam stationem celebrat ad Divam Mariam. Erat in hac animi spei, in hac luculetâ contemplatione Maria: & ecce tibi divino lumine refulgens clauso conclavi ingreditur ad Matrem circumfusis Angelorum & Sanctorum agrimibus Christus. Assurgit omni gaudio & spiritu exultatione delibuta sanctissima Virgo; illam salutat filius, filium adorat Mater suavissime asident, collocante Matrem ad suam dexteram Christo, miscens de passione, & de Limbo, de victoria, de resurrectione letissimum colloquium. Accedit caelestis Angelorum melodia: Regina celi latere halleluia, & Honorem deferunt Angeli & Sancti omnes Dei Matri, atque sua Imperatrici.

B. Hac alijs omnibus in scijs gerebantur, erat enim in alijs adium locis marcentes & lugentes mulieres, & discipuli se invicem solantes, recolentes quae viderant, rerum maximarum admiratione attoniti, non sine spe aliqua resurrectionis futurae. Expectabant verò omnes donec Sabbatum preteriret, & cogitabant mulieres ad sepulchrum redire cum aromatis. Egrediebatur ad multitudinem aliquando Virgo Mater, omnes iubeat bene sperare, solabatur omnium dolore sua animi magnitudine, omnium animos erigebat, neque tamen cuiquam aperiebat quae ipsa viderat.

C. In sepulchro nulla adhuc mutatio, dormiunt alij milites, duo suas excubias obeunt, silent adhuc omnia.

MEDITATIO.

Doce nos, Virgo Dei Mater sacrosancta, quid est quod sancti Evangelistae nullam de te mentionem faciunt, ubi de Christi filij

tui resurrectione agunt, & eius apparitionibus? Me decet pro Matre mea benedicta respondere: sapientia Patris mei & mea id factum

cum est & prouidentia; scribebant enim E-
 uangelistę de ijs qui querebāt me mortuum;
 illa non querebat, tenebat enim me in spiri-
 tu, nec dimittebat: minus querebat mortuū,
 quem sciebat ē mortuis resurrexisse. Ageba-
 tur de varijs dubitationibus illis, vt illis ex-
 pulsus fieret robustior fides resurrectionis; in
 Matre nulla fuit vnquam in fide dubitatio,
 nulla in resurrectione vel alijs mysterijs meis
 hæsitatio; semper fuit in ea constans & viua
 fides dono sapientię, intellectus, & scientię
 illustris, frequentes etiam spirituales reuelat-
 ones accipiebat à me. Satagebant præterea
 Spiritu sancto inspirati Euangelistę testimo-
 nia præbere, quibus assereretur vera mea re-
 surrectio, & confirmaretur apud discipulorū
 tarditatem, & corū qui erant credituri: quod
 munus nolui Matrem meam subire, ne si illi
 non crederetur vt Matri de filio prædicanti,
 eius existimatio & dignitas ladi videri posset,
 quæ fuit mihi semper charissima & sacrosan-
 cta; neque volui ea de re ipsam à quoquam
 interrogari. Illud porro non fuit necessarium
 literis mandare, quod erat necessarium & ob-
 nium credere sine scriptura: nemo enim erat
 futurus adeo tardus, vt crederet Marię Mag-
 dalenę, de qua eieceram septem dæmonia
 apparuisse me, & non Matri, quæ Domina est
 etiam omnium Angelorum, non solum dæ-
 monum omnium perpetua triumphatrix.
 Et quid putas obiter fecisse Euangelistas, quū
 tā diligēter alijs meā astruunt resurrectionē,
 nisi viā munire quæ ducere vos posset vt cre-
 deretis, quū tam multis etiā primo die resur-
 rectionis apparuissem, prius & excellentius
 Matri meæ apparuisse? Nam si quod nō dicar
 primum Matri apparuisse, non apparui pri-
 mō; ne apparui quidem, quū simpliciter non
 scribant me illi apparuisse. Tota igitur Euan-
 gelica narratio quasi excellentias Matris meę,
 quæ in me redundabant, silētio celebrat elo-
 quenti, & laudum plenissimo. Itaque nihil
 est quod te moueat, quod primō dicar appa-
 ruisse Marię Magdalenę, vbi de alijs appari-
 tionibus meis fit mentio inter dubitantes &
 quærentes me mortuum, inter eos qui ad te-
 stimonium meæ resurrectioni ferendum pa-
 rabantur. Inter hos primo loco Marię Mag-
 dalenę apparui; qui alioqui vniuersis Patri-
 bus, quos mecum ē Limbo eduxeram, & An-
 gelis qui mecum erant, prius apparui resurgēs
 ē mortuis, prius Matri meæ venerandę, de
 quibus apparitionibus alieno loco & tempo-

re dixissent Euangelistę. Confirmasti, sancte
 IES V, meam deuotionem tua singulari in-
 immerentem benignitate. Euge anima mea,
 surgens Dominus ē mortuis non solum vim
 suæ resurrectionis & vitæ illam quam indue-
 bat simul communicat Matri; sed præmissis
 Angelis qui illi prænunciarent se resurrexis-
 se, ipse extemplo consequutus adest, atque
 eius & animam, & corpus, & potentias om-
 nes replet suæ resurrectionis & vitæ splendor-
 ribus & suauitatibus. Contemplare, quæso te,
 anima mea & spiritus, incunditatem collo-
 quii resuscitati Dei & eius Matris, lucem, læ-
 titiam, diuinitatem, vt illud admirabile col-
 loquium celebrant Angeli exultantes, vt ex-
 hibent omnem reuerentiam, vt & suam ad-
 rationem deferunt Matri Domini & Dei sui
 Reginę cælorum, vt illi congratulantur, vt
 illam laudant & magnificent; vt verò ipsa vi-
 cissim humilitatis suæ auget virtutem, vt si-
 gnificat Christus placere sibi illa Matris præ-
 conia. Celebrat Christus ipse Matris visi-
 tationem, euocat Adam ad Matrem: Vides,
 Mater, hanc animam, inquit: hæc est primi
 parentis tui, mei etiam secundum meam hu-
 manitatem, & corpoream substantiam. Ni-
 hil verò est quod erubescas amice parens A-
 dam: deiecit tuam constantiam serpens tor-
 tuosus per mulierem, verum eni tibi Mater
 mea, quæ illius caput contriuit per me. Illa
 formata est mulier ex tua costa sopore occu-
 pati à Deo, hæc ex fortitudine meæ passionis
 & mortis formata est excellenti priuilegio.
 Illi tu obedisti, vnde prouenit peccatum &
 tuum, & omnium mortalium; hæc nuntian-
 te Angelo meam conceptionem Deo obedi-
 uit, vnde gratia infinita meæ vnionis hypo-
 staticæ prouenit, & omnis gratiæ & salutis
 exundauit plenitudo. Huic defer obedi-
 entiam & honorem; hæc enim salutem tibi, quā
 per lachrymas tuas consequutus es, attulit,
 quando me concepit & peperit. Vides glo-
 riam meam & Heuæ meæ, in his gloriare, &
 laudem da Deo, vt das; & vide quā felix
 dici possit tuum peccatum, quod talem ac
 tantum habuerit Redemptorem, talem Red-
 emptoris Matrem. Nihil enim deperijt de
 proposito Dei, de æterno eius consilio &
 clementia: volebamus Pater, ego, & Spi-
 ritus sanctus ruinas Angelorum restaurare &
 complere; non fecit tuum peccatum vt non
 compleantur; tot enim mortales in cælum
 euadent ad æternam beatitudinem, quot

etiã si nullus homo peccasset in cælũ fuisset assumpti: neque hi solũ, sed plures quã Angeli perierant. Hæc ego hæc mea resurrectione conficio, his fruire in me, de his gaude; simul de excellenti meæ Matris lætitia & gloria: Ipsam quidẽ videbis in cœlo post aliquot annos in anima simul & corpore glorificatã; tu corpus tuum assumes tandem in fine sæculorum gloriosum, & mecum regnabis in æternum. Dein accessit annuente Christo Heuamater, similis verecundã de sua deceptiõne & præuaricatione, & marii ad peccatum sollicitatione. Hanc voluit IESVS propius accedere ad Matrem. Accede, inquit, ad Matrem meam Heuamater, accede ad meam Heuam: quod quum facis, ad me accedis: in ea agnosce maiorem dignitatem quã tu amisisti. Tu fuisti donata iustitia originali & gratia, vnde posses excidere; hæc excellenti gratia, vnde excidere non potest diuino priuilegio. Tu fuisti mater viuentium, sed moriturorũ; hæc mater facta est vitæ æternæ, mea qui sum vita æterna, & qui vitam æternam do mũdo: Hæc vera est virago: tu id fuisti, sed de carnẽ hominis sumpta; ego ex hac carnem sumpsi, & factus sum Deus homo: Tu peccasti; hæc nunquam, ne peccato quidem originali. Gaudes tu de tua poenitentia; hæc de sua innocentia perpetual. Huic da honorem secundum me maximum, vt Matri meæ: Ad tuam lætitiã quam cœcepisti de meæ resurrectionis gloria, adiunge gaudium de Matris meæ gaudio &

gloria. Accedite quotquot ex mortuis resurrexistis, & Matri meæ secundum me deserere honorem, huic cõgratulamini de mea resurrectione, & eius dignitate & gloria. Vos Ioa- chim & Anna parentes Matris meæ, & per eã mei, adeste, agnoscite filiam, & videte quanta gloria de mea resurrectione eam ego coronauerim. Beata vestra fecunditas, beata fuerunt vbera tua, Anna, quã Matrem meam lactauerunt: vestram fecunditatem dico ego felice, & tua vbera de tanto dono: vos gratias Deo agite, & Matrem meam exaltate; & celebrate filiam vestram. Accedite quotquot præsentes estis beatæ animæ, veneramini Matrem meã, Reginam cœli, Dominam vestram & Angelorum omnium, & illi de mea resurrectione & gloria, de eius exultatione & iubilo cõgratulamini. Hoc ego tibi munusculum ostero Virgo & Mater gloriosissima Maria, indignus quidem, & balbutiens, & omnibus modis ineptus: certè tamen de filij gratia, & tua intercessione, tuæ dignitatis, & gloriæ, & exaltationis desidero studiosus esse & deuotus, in tuum patrocinium recipi, tuus esse seruulus. Oro, Domina, per resurrectionem filij tui, & per huius gaudium, quod celebrare volui, & non potui assequi, vt hoc mysterium sensũ cordis mei & spiritus complectar; illius veritas & sensus meum exhilaret animum, & vitæ gratiæ nouam, saluarem, lætam cordi meo conciliet; vnde filio tuo possim obedire atq; seruire, & tibi secundum ipsum Amen.

EODEM

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

EODEM DIE, DE PRIMO ADVEN-
TV MVLIERVM AD SEPVLCHRVM.

MATTH. XXVIII. MAR. XVI. LVC. XXIII. IOAN. XX.

In cx. imaginem adnotatiuncula.

cx.

136

- A. Parauerunt mulieres aromata; veniunt ad monumentum cum tenebrae essent, perueniunt orto iam sole.
- B. Sed antequam peruenirent, Angelus iuuenis pulcherrimi specie excitat magnum terrae motum, reuoluit lapidem ab ostio monumenti, exanimatur metu milites, & fiunt veluti mortui.
- C. Introspectientes mulieres in speluncam, videt Angelum in morem fulguris collucentem, & reuolutum lapidem, & insidentem ei Angelum: obstupescunt.
- B. Recreat eas Angelus, nunciat resurrexisse IESVM, hortatur ut sepulchrum visant, & discipulis Christum surrexisse renunciant.
- D. Iacent milites velut mortui.

MATTH. XXVIII. MAR. XVI. LVC. XXIII. IOAN. XX.

Vespere autem sabbati, quae lucefcit in prima sabbati, venit Maria Magdalene, & altera Maria vide-
re sepulchrum.

Et cum transisset sabbatum, Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Salome emerunt aromata, ut venientes ungerent IESVM. Et valde mane una sabbatorum

Vna autem sabbati Maria Magdalene venit mane, cum adhuc tenebrae essent

valde diluculo veniunt

Et ecce terrae motus factus est magnus; Angelus enim Domini descendit de caelo, & accedens reuoluit lapidem, & sedebat super eum. Erat autem aspectus eius sicut fulgur, & vestimentum eius sicut nix. Præ timore autem eius exterriti sunt cussodes, & facti sunt velut mortui.

veniunt ad monumentum orto iam sole: & discabant ad inuicem; Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti?
Et respicientes viderunt reuolutum lapidem.

ad monumentum, portantes quae parauerant aromata.

& vidit lapidem sublatum à monumento.

Et inuenerunt lapidem reuolutum à monumento.

Erat quippe magnus valde. Et introeuntes in monumentum, viderunt iuuenem sedentem in dextris, cooperitum stola candida, & obstupuerunt,

MATTH.

MATTH. XXVIII. MARC. XVI. LVC. XXIII. IOAN. XX.

Respondens autem An-

gelus, dixit mulieribus;

Nolite timere vos:

scio enim

quod IESVM,

qui crucifixus est,

queritis:

non est hic;

surrexit enim sicut

dixit:

Venite, & videte locum

vbi positus erat

Dominus.

Et citò euntes,

dicite discipulis eius

quia surrexit;

& ecce procedet vos

in Galilaam.

Ibi eum videbitis,

ecce praedixi vobis.

Qui dicit illis;

Nolite expauescere:

IESVM

queritis Nazarenum

crucifixum:

surrexit, non est hic:

ecce locus

vbi posuerunt

eum.

Sed ite,

dicite discipulis eius,

& Petro,

quia procedet vos

ibi eum videbitis,

sicut dixit vobis.

ADNOTATIO.

A. Praeauerant iam ante Sabbatum aromatata sanctae mulieres Maria Magdalene, Maria Iacobi, id est Alphae uxor, & Maria Salome, cum his Ioana uxor procuratoris Herodis Antipae, & aliae. Et Sabbato quidem siluerunt iuxta legis mandatum: apparente vero iam prima Sabbati luce contendunt ad sepulchrum, ferentes quae parauerant aromatata. Surrexerat quidem iam Christus, erat tamen clausum sepulchrum, excubabant milites, non poterant ad monumentum vel accedere mulieres propter militum custodiam, vel ingredi propter lapidis magnitudinem, qui ostium sepulturae claudebat, & publicam lapidis obsequationem: reperiuntur autem haec omnia, antequam perueniant mulieres.

B. Misit enim Angelum Deus, cuius aspectus vel species erat ut fulgur, vestis candida ut nix. Is excito vehementi terrae motu primum terret custodes, dein remouet ab ostio monumenti lapidem, & illi insidet. Angelico splendore ac maiestate perterruntur adeo milites, ut abiectis armis, viribus omnibus destituti & animo, quasi mortui in terram deiecerentur.

C. Sedato terrae motu adueniunt mulieres

sanctae in conspectum sepulchri orto iam sole, quae domo discesserant cum adhuc essent tenebrae: reliquas vero antecedebat feruentior Magdalena. Dicebant vero ad invicem; Quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? Soluti de his agebant, oculis in terram dimisit praedoloris sensu, & reuerentiae, vel etiam timoris. Respicientes autem ad monumentum, antequam ad priorem speluncam ingrederentur, vident ex sepulchro ipso & secundo specu lapidem reuolutum, qui erat maximus: neque de custodiis cogitant, fecerat iam illis animum Christus, sed confidenter ad primam speluncam adeunt, obstupescunt, & timent conspicientes figuram iuuenis splendidissimi Angelum, candida stola ornatum. Is ad dexteram sepulchri super lapidem quem ab ostio remouerat sepulturae sedebat praestolans mulierum aduentum. Accedentibus propius mulieribus, praeventit illarum interrogationem tacitam ac metu suppressam;

B. Nolite, inquit, expauescere. Rescit prius earum animos ex stupore & metu. Hoc enim ingenium est celestium visonum, ut quando quidem totam hominis naturam antecellunt, ita totum hominem

hominem subito perturbent: verum exemplo adesse diuina virtus, quæ imbecillitatem humanam erigat atque reficiat. Indicat deinde Angelus quem quærent IESVM Nazarenum crucifixum resurrexisse, vt prædixerat, nec eo loco esse: inuitat verò eas vt ad interiorius antrum procedant, quò suis oculis perspiciant non esse in sepulchro IESVM, & resurrexisse credant: ad hæc iubet vt citò ad discipulos reuertentes nun-

cient resurrexisse Christum, & futurum vt eos præiret in Galileam. Colligunt se ex timore sanctæ & famine, & ad sepulchrum properant: ingrediuntur vna post aliam omnes.

D. Non sunt milites ita depingendi quasi arma expediant viso Angelo, & sint pugnatu-ri: contra fuit, nam exterriti & exanimati, abiectis armis ad terram exporrecti iacuerunt veluti mortui.

MEDITATIO.

RESURREXERAT Christus videntibus Angelis & Patrum animabus; apparuerat matri; lux resurrectionis, vitæ, & gloriæ Christi Ecclesiam illustrabat: erant omnia plena exultatione & iubilo cælesti atque splendore; & tamen hæc lux & splendor gloriæ non erant conspicua mulieribus quæ Christum erant sequutæ à Galilæa, non discipulis, ac ne Apostolis quidem: vigebar adhuc sensus passionis Christi & crucis; tristitia & luctu erant corda occupata. Non erant quidem in fideles, sed ne fideles quidem perfecta fide & consummata; quali videres illos ad fidem ampliore informari, fuisse in illis vniuersalem quandam fidem, & quæ virtute omnes articulos contineret vno complexu; in Christum enim credebatur omnes, sed ita vt reuelationes particulares eorum fides adhuc non accepisset. Dixit certe Christus se crucifigendum, & resurrecturum è mortuis, sed nullus intellexerat, ne Apostoli quidem: postea viderant cruci affigi & mori, toti in hoc erant, moerentes & desolati; mortuus est IESVS, mortuus est Dominus noster, mortuus est Christus filius Dei viui, in quo erat nostra spes collocata, & Israël Dei. Dignissima illa eis videbatur causa cur lugerent; itaque hæc cogitatione implicati aliud nihil cogitabant. Fuerant quidem in eorum corde & fide ante passionem omnia quæ erant credituri; non adhuc tamen erant illis omnia reuelata tam aperte, vt fidei articulos constituerent: nihil disertè de Sacramento penitentia audierant, nihil de primatu Petri nisi futuro designata tantum hæc in doctrina Christi erant: non erat adhuc illis sensus apertus vt scripturas intelligerent: multas veritates erant ab Spiritu sancto docendi, quas nondum intellexerant. Hæc quum ita sint, meditandum nobis est quemadmodum Ecclesia sit ad fidem resurrectionis Christi instituta. Agite vos sanctæ mulieres, docete

nos; elegit enim vos Christus per quas gloriam recuperatæ vitæ suæ Ecclesiæ insinaret. Credebatis mortuum, & sepulchro conclusum Dominum; hæc enim videratis. Quare vestram deuotionem sequuta paraueratis vnguenta aromatica, quibus mortuum vngeretis, & diligenter quidem, tum ante sabbatum sexta sabbati in itinere redeuntes ex sepulchro, tum post sabbatum prima sabbati noctu. Vixistis certè vos Christum mortuum, & celebrastis animi vestri proposito & deuotione, etiam si non re ipsa accepit Christus vestrum obsequium, vt ante passionem acceperat tuum Magdalena, sepulturam eius vntione preciosa vaticinantis. Ita per vestrum desiderium docuit nos Dominus suam sepulturam laudibus & pia oratione prosequi, vt vim accipiamus perfectè moriendi peccatis nostris, & in ea morte perseverandi: neque tamen in hac meditatione nobis esse sistendum, vt mulieribus non permisit in eo perseverare, sed fecit vt desiderium vngendi Christum mortuum exciperet non solum Angelorum conspectus & alloquium, sed Christi etiam è mortuis suscitati, & in æternum viuentis. Sed quo tempore venistis vos ad monumentum? Adeo eramus illinc perterritæ & afflictæ propter Christi mortem, hinc vngendi Domini desiderio adeo flagrantæ, vt post sabbatum tota nocte quæ lucebat in primam sabbati conquiescere nequiremus, & quum primum aurora videretur esse vicina, domo exierimus festinanter, nec de custodia militari cogitarem, non de oblatione publica sepulchri, quæ per obseruatores nostros intelligebamus; nec prouideremus qui magnum illum lapidem ab ostio monumenti dimoueret: ducebat enim nos Spiritus Domini alio quam nos putabamus, vt est frequens eius benignitas & prouidentia. Ibamus celeriter quidem, propter auiditatem vngendi Do-

di Dominum, sed retardabat nos aliquando difficultas sepulchri aperiendi; iter etiam longius nobis erat ad Golgotha extra urbem è monte Sion: quocirca deuenimus ad sepulchrum orto iam sole. Augebatur enim in nos Dei benignitas: tenebræ enim erant in mentibus nostris cum domo egredieremur, & in mundo, nondum resuscitato Domino; aurora verò resurrectionis erat cum in itinere essemus; siquidem & orbi fiebat sol vicinus, & lux Christi resurgentis Ecclesiæ. Venimus ergo ad sepulchrum cum iam ortus esset Sol. Siquidem resurrexit Christus ad vltimam auroræ partem; quò factum est vt noctis umbrâ in qua perpetuò fuerat mundus, illuminaret resurgens Christus, & Ecclesiæ fulgoribus cælestibus repleret. Ibi verò sensimus in spiritu nostro nescio quid nouæ exultationis & lucis; & tamen quod identidem feceramus in itinere, in eo eramus; quis reuoluet nobis lapidem ab ostio monumenti? progrediebamur tamen, qui erat interior spiritus nostri insinatus. Eramus iam ad vestibulum monumenti, & ne tunc quidem militum vllam habuimus ratione, vel metum concepimus. Vidimus tandem reuolutum ab ostio monumenti lapidem illum magnum valde, quod nostros animos rescicit: itaque plenæ spei bonæ sumus ingressæ in anteriore specû. Tunc verò conspicimus rem admiratione, timore, & stupore plenam; Iuuenem candidissima veste ornatam, cuius erat aspectus vt fulguris coruscantis, sedentem super lapidem, vt ex eo tamquã ex virtute Christi resuscitati, eius resurrectionem nuntiaret. Obstupuitis & timuimus ex illius conspectu; sed è vestigio nostros animos confirmauit dulcissimis verbis: nam & fulgor eius, & candor, & præsentia robur spiritus nobis, & suauitatem cordis inferuerunt, expulso stupore & timore: contra quàm fecerat militibus, qui non solû terræ motu, sed & harum rerum conspectu perterriti facti, veluti mortui omnibus viribus resoluti in terram ceciderant. Erat videlicet vis illa Angeli diuinitatis, quæ per eandem rem diuersa operatur: ita splendor gloriæ venientis ad iudicium Christi lætus erit bonis, malis terribilis. Eramus iam in alium spiritum immutari, milites æstimabamus ac si nõ essent, non meminimus vnctionis, totæ pendebamus ab illius iuuenis fulgore, & Angelum à Deo missum lætæ confidebamus. Nuntiat il-

le splendidissimis verbis surrexisset Christum, non esse in sepulchro: inuitat vt ipsæ per nos sepulchrum videamus vacuum; simul edicit vt narremus discipulis, & Petro, quòd surrexisset è mortuis Dominus, quòd præiturus esset nobis in Galilæã, & ibi videndus & apertius & clariùs. Hoc initium fuit doctrine euangelicæ de Christi resurrectione. Eratis rursus, o sanctæ mulieres, in aurora resurrectionis; incipiebant enim ad nos radij illius lucis expandi, non tota lux apparere. Non faciebat illa aurora in vobis fidem plenam, vt nec plenum lumen communicabat: & tamen permouit vos Angelus vt in monumentum velletis ingredi; videbat enim vos de eius verbis hæsitare: verum hæc vestra tarditas, nostra erat celeritas; facit enim nobis & certiorum fidem resurrectionis, & faciliorem, quòd in vobis permissa est illa dubitatio, ne nos turbaret; & expulsa, vt in nobis constaret illius articuli substantia. Magnû accepimus per vos à Deo beneficiû, sed hoc beneficium singulare nos admonet nostrarum in fide imperfectionum, quæ etiam si non expungunt è cordibus nostris fidei substantiam, debilitant certè illius renorem, & cohibet incrementû. Er vt de alijs fidei imperfectionibus sileam, resurrectionem ipsam Christi nonne tam frigidè credimus & intermortuè, vt illa fide nihil ferè moueamur ad amorem mortificationis, & vitæ melioris desiderium; nullam vim accipiamus ex vita resurgentis Christi, ad exercenda opera illius lucis & fidei, opera quæ nobis præcepit Deus vt in eis ambulemus, illius virtuti diuina cooperantes? Fides enim diuinitus per charitatem efficax facit, vt quæ credit homo, ea coniungat cum principio reuelationis, Deo ipso veritate insinata; vnde mirabiles effulgent fidei splendores in nobis, & vis quædam diuina, & omnis boni principium concipitur. Sed quis tandem hæc sentit in spiritu suo? quòd si hæc assequimur, id facimus speculatiuè; quasi credamus id fieri posse, non experiamur in nobis, non gustemus. Orate pro nobis, beatæ mulieres, vt per vim resurrectionis Christi hæc abigamur à nobis fidei imperfectiones; effulgeat verò in mentibus nostris lux fidei, quæ charitas viuificet, sapientia, & intellectus, & reliqua dona spiritus illustrent & ornent: & vt Lutherana illa fumosa fides ac diabolica cum autore in inferno sepeliatur. Amen.

EODEM

Aug. ita
sentit,
1.4. de
Trin. 6.5
Diuus
Tho. 3.
p. 9. 53.

EODEM DIE DOMINICO AN-⁴²¹
GELI APPARENT MULIERIBVS.

MATTH. XXVIII. MAR. XVI. LVC. XXIII. IOAN. XX.

In cxj. imaginem adnotat iuncula.

cxj.

- A. Ingressa mulieres non inueniunt corpus IESV. D. Praecurrit Magdalena, qua prior venerat ad monumentum.
 B. Egre diuntur consternata. E. Venit domum in montem Sion, narrat omnia Petro & Ioanni; superueniunt alie, narrant omnibus omnia.
 C. Apparent ipsis duo Angeli virorum specie, fulgentibus vestibus, ad sepulchrum stantes, dicunt: Quid queritis uiuentem cum mortuis?
 F. Milites similiter iacent.
 B. Illa pra timore fugerunt, nunciatura discipulis.

137.

MATTH. XXVIII. MAR. XVI. LVC. XXIII. IOAN. XX.

Et ^a ingressa non inueniunt corpus Domini IESV. Et factum est dum ^b mente consternata essent de isto, ^c ecce duo viri steterunt secus illas in veste fulgenti. Cum timeret autem, & declinaret vultum in terram, dixerunt ad illas; ^d Quid queritis uiuentem cum mortuis? Non est hic, sed surrexit. Recordamini qualiter loquutus est vobis cum adhuc in Galilea esset, dicens; Quia oportet filium hominis tradi in manus hominum peccatorum, & crucifigi, & die tertia resurgere. Et recordata sunt verborum eius;

Et exierunt ^a cito de monumento cum timore & gaudio magno,

At illa

exeuntes, ^b fugerunt de monumento;

& egressa à monumento

Nn

MATTH.³

inuaserat enim eas pa-
uor & tremor; & ne-
mini quidquam dixe-
runt; timebant enim,

currentes ^b nunciare
discipulis eius.

Cucurrit ergo (^a Maria
Magdalene) & venit
ad Simonem Petrum,
& ad aliū discipulum,
quem amabat IESVS,
& ^a dicit illis;
Tulerunt Dominū de
monumento, & nesci-
mus ubi posuerūt eum.

^b nunciauerūt hac om-
nia illis undecim, &
ceteris omnibus. Erat
autem Maria Magda-
lene, & Ioanna, &
Maria Iacobi, & cete-
ra qua cum eis erant,
que dicebant ad Apo-
stolos haec. Et visa sunt
ante illos sicut delira-
mentum uerba ista, &
non crediderunt illis.

ADNOTATIO.

A. Ingressa mulieres in monumentum cor-
pus IESV non inuenerunt.

B. Egrediuntur autem mente quidem con-
sternata timore magno, sed gaudio simul magno
exultantes; itaque nec ad linteamina, nec ad su-
darium aduertunt animum: primo enim An-
gelo plenam fidem non habuerant; ubi uero cor-
pus non reperiunt, amplius fides eorum turba-
tur: egrediuntur attonitae tremore ac pauore,
& in terram uultum declinantes.

C. Apparent egresis duo Angeli, non specie
iuuenerunt ut prior, sed uirili, fulgentibus vesti-
bus; nec sedent ut ille, sed iuxta eas adstant; ne-
que blandius, ut alius, eas compellant, sed seue-
rius obiurgant; Quid queritis uiuentem cum
mortuis? non est hic, sed surrexit: simul eas do-
cent suauiter; Recordamini qualiter locutus est
uobis cum adhuc in Galilea esset. Mira est haec
uerberū & rerum uarietas, & plena mysterij,
si quis attendat.

B. Quid sanctae mulieres? colligunt se ex ti-
more, qua audierant à Christo ipso de eius re-

surrectione in memoriam reuocant, animo con-
citantur: audierant à priori illo Angelo ut citò
irent & nunciarent qua audierant & uiderat
discipulis; properant itaque, atque ad eò excur-
runt & fugiunt in urbem & montem Sion.

D. Et quidem Maria Magdalena, que &
prior uenerat ad monumentum, alias antecedit,
narrat omnia Petro & Ioanni: perueniunt &
aliae mulieres, exponunt omnes alijs Apostolis &
discipulis lugētibus ac fletibus rem totam. His
autem uidentur illarum uerba muliebri esse
deliramentum: non ita Petro & Ioanni; sed re-
ligione tacti, condicunt inter se ut ipsi per se
curriculo ueniant ad sepulchrum, & ueritatem
earum rerum quas narrauerant mulieres pre-
sentes uideant.

E. Domus in monte Sio, ubi Petro & Ioan-
ni Magdalena, omnibus omnes mulieres nar-
rant que sibi contigerant.

F. Adhuc iacent milites exanimati, qui po-
stea ubi secundo abierint mulieres ultimum exur-
gent obstupescit, & diffugiunt.

MEDL

MEDITATIO.

Permouerat vos Angelus, beatæ mulieres, ut velleris videre sepulchrum, & locum vbi positus fuerat Dominus. Mutata vobis sunt omnia: venistis ut ingressæ sepulchrum mortui corpus vngeretis, nunc auditis viuentem: ingredimini, non ut vngatis Dominum, sed vbi fuerat Dominus vacuum loci ut videatis: dubitabatis, accusabat vos animus vester, cælesti voci vix credebatis. Plena erat mens vestra magna rerû contrarietate; astuabatis præsertim quando intra monumentum essetis, & incessisset corda vestra loci illius maiestas, & diuinum numen & sensus; quæ illic postea fuerunt perpetua, & sepulchrum Domini semper gloriosum. Dicitis piæ mulieres, obsecro, quid sentiebatis vbi tenuit vos sacer ille lapis? nõnne sensus vos corripuit mortui Christi ibi sepulti, ibi iacentis, inuoluiti sindone munda, colligati caput sudario? Nõnne quum hæc sentiretis, præterita non videretis, simul vos, & quidem vehementiùs, comprehendit sensus quidam resurrectionis, & lux viuentis Christi, quum in vestris animis pugnantem hi omnes varij rerum magnarum motus? Apprehendit vos timor & tremor, consternatio percussit ut citò exeuntes de monumento fugere inciperetis. Sed modicum detinuit vos non vnus qui interea abcesserat, sed duo Angeli; non quasi iuuenes, sed quasi viri; non sedentes, sed stantes; non solum fulgenti vultu, sed veste, quorum conspectus compefcuit quidem illam consternationem vestram & tremorem, sed non fecit ut sine tremore non timeretis, non fecit ut vultum auderetis in Angelorum fulgore intendere. Audistis à duobus quæ à priori Angelo, pauciora etiam quàm à priori, sed ita audistis, ut magis hæc vos mouerent quàm illa: non enim tantum duorum Angelorum verba Christi resurrectionem vobis denuntiarunt, sed ad corda etiam vestra penetrarunt, & illorum dubitationem acrius perstrinxerunt. Audistis, bonæ mulieres, iam à tribus Angelis Dei surrexisse Dominum, & tamen adhuc animo illum quæritis cum mortuis. Nihil est vitæ cum morte cõmune, nihil esse potest, quanto minùs vitæ Dei, vitæ Domini, vitæ triumphatrici mortis, Satanæ, peccati, inferni! Vos quidem Christum mortuum quæritis, at Christus & vita est sempiterna, & in vitam surrexit sempiternam: erratis igitur ve-

hementer vbi vitam quæritis in sepulchro & morte. Fuit quidem mortuus Christus, sed non potuit illi mors dominari, & tamen dominari posse vos vnguentis significabatis. Non potuit Christus ita mori: sed quemadmodum mortuus fuit vita sempiterna, & mors eius vitæ parens; ita semper erat etiam in sepulchro viuens Christus, & mortuus vitam mortalibus conficiebat. Itaque fuit mors illa vitalis, nec fuit quæredus cum mortuis mortuus Christus: illi enim vim non habebant à morte resurgendi, Christus verò verè mortuus non solum habuit per mortem suã vim resurgendi, sed alijs etiam vim promeruit & confecit ad immortalẽ vitam resurgendi. Non placet Deo, non nobis, ut ita quæritis Dominum; abigite à cordibus vestris mortis illius imaginem ut mortis, induite ut vitæ; & credetis ut verè mortuum fuisse, ita verè resurrexisse; & illam eius mortem & sibi & vobis vitã præstitisse, quapropter suscepta erat. Viuit Christus Dominus noster & vester, viuit in æternum Christus Dominus, sepulta est mors in inferno; reuocate in memoriam quæ ipse dixit vobis quum adhuc in Galilæa vobiscum versaretur: non enim solum dixit; Oportet filium hominis tradi in manus ho-

Mat. 16

minum peccatorum & crucifigi, sed adiunxit, Et die tertia resurgere. hæc est dies tertia: si illa creditis, cur non etiam hoc? Non enim magis illa dixit quàm hoc; nec alius illa, alius hoc: Filius Dei illa dixit, hoc idem Filius Dei dixit. Agite, ne patiamini corda vestra occupari magis virtute passionis & mortis Domini, quàm gloria & luce resurrectionis & vitæ. Ille sensus fidei vestræ bonus est, ne velitis per illum sensum hanc fidem arcere: sedate corda vestra & componite, ut fides vestra hanc veritatẽ absq; hæsitatione excipiat. Agnoscimus nostram culpam & imperfectionem, Angeli Dei: recordamur verborum Domini, & illius verbis & vestris mouemur: verum ea est vis in nobis amoris erga Dominum, ea fuit illius acerbitatis, & doloris, & lætus vehementia, ut nos totas adhuc comprehendat, nec sinat splendore resurrectionis perfrui. Hei nobis, interfecerunt impij homines Dominum nostrum, mortuus est IESVS, nostri cordis vita; orate vos beati spiritus pro nobis, ut hæc hæsitatio nos deserat, & resurgat Dominus in corde & spiritu nostro: nos tamen interim

optima fide, vt dixit prior ille Angelus, & intelligimus vos velle, quæ audiuius, quæcūque vidimus omnia celeriter ad discipulos & fratres nostros perferemus. Erant discipuli cum Apostolis intra domum in monte Sion congregati lugentes & flentes; audiunt Magdalenam, audiunt alias mulieres, non solum non credunt, sed videntur ipsis quæ audiunt esse deliramenta; præsertim quum hæsitanter illa narrètur à mulieribus & mæsto animo. Neque verò mirum: ad terrorem enim comprehensionis Christi in horto, & eorum præcipientem fugam accesserat infinita atrocitas & ignominia passionis & mortis Christi. Itaque erant timore adhuc perculsi; & lucem fugientes, fidem quidem suam in Christum retinebant in vniuersum, sed quæ adhuc erat articulo resurrectionis informada. Nondum erat eorum fidei plenum robur datum; non enim promissam acceperat confirmationem, nec eam fidei amplitudinem quam Spiritus sanctus in eorum corda infudit postea; sed tamen firmiores alij alijs erant; in omnibus tua rursus aurora resurrectionis agebatur. Non enim etiam si non crederent Christum resurrexisse, non aliquo lumine tangebantur lucis suscitati è mortuis Christi. Varia erat illius sanctæ domus facies; Sacrosancta Virgo Mater fruebatur excellenti sua luce resurrectionis filij, & apparitionis sibi factæ, contemplabatur viuèrem Christum in dono spiritus sapientiæ, & suauitate Dei, sereno vultu, summa cum grauitate composito: intelligebat au-

tem quæ gerebantur inter discipulos & mulieres: sciebat quò mysterium spectabat Angelorū apparitionis, dubitationis mulierum & discipulorū; omnia reuelabat matri filius. Esse item sciebat in illo mysterio, vt nihil ipsa eorum quæ nouerat alijs exponeret, simul vt nullus illam interrogaret. Erant ita res diuina diuina prouidentia; illa fruebatur donis caelestibus, hi fluctuabant in suis timoribus & titubationibus. Interim prouidebatur maiestati fidei resurrectionis Christi, quam non per hominem voluit constare Christus, sed præmissis Angelis, præmissa discipulorum hæsitacione, per se ipsum inuehi in Ecclesiam gloriosissimè. Non videbatur hætenus, sancti Apostoli, & discipuli, & mulieres, lucem resurrectionis: eratis in vestra aurora; non erat ortus vobis sol vitæ æternæ viuens Christus, qui faceret vt illa aurora fieret vobis dies clarissimus: sed vos habuistis quidem prius auroram, postea tamè lucem diuinam. Nos verò hoc à Deo accepimus beneficium, vt in aurora etiam vestra videamus plenam perfectamque lucem, & in vestris dubitationibus firmitatem maiorem accipiamus; quod nos vobis item debemus in Christo, & debere profitemur. Oramus autem illud præterea apud Deum impetretis, vt fides nostra in dies maiorem accipiat lucem & perfectionem; & quod in fide est, id in nobis sentiamus valere potentèr per fidem in Christum, principium & radicem omnis iustificationis, & operum bonorū, & meritū in vitam æternam. Amen.

EODEM

... in horto, & eorum præcipientem fugam accesserat infinita atrocitas & ignominia passionis & mortis Christi. Itaque erant timore adhuc perculsi; & lucem fugientes, fidem quidem suam in Christum retinebant in vniuersum, sed quæ adhuc erat articulo resurrectionis informada. Nondum erat eorum fidei plenum robur datum; non enim promissam acceperat confirmationem, nec eam fidei amplitudinem quam Spiritus sanctus in eorum corda infudit postea; sed tamen firmiores alij alijs erant; in omnibus tua rursus aurora resurrectionis agebatur. Non enim etiam si non crederent Christum resurrexisse, non aliquo lumine tangebantur lucis suscitati è mortuis Christi. Varia erat illius sanctæ domus facies; Sacrosancta Virgo Mater fruebatur excellenti sua luce resurrectionis filij, & apparitionis sibi factæ, contemplabatur viuèrem Christum in dono spiritus sapientiæ, & suauitate Dei, sereno vultu, summa cum grauitate composito: intelligebat au-

EODEM DIE VENIUNT PETRVS
ET IOANNES AD SEPVLCHRVM.

LVC. XXIII.

IOAN. XX.

In cxy. imaginem adnotatiuncula.

cxy.

132.

- A. Per moti verbis Magdalena excurrunt ad monumentum Petrus & Ioannes; sed Ioannes praecurrit.
B. Sequitur Magdalena non ita longe.
C. Subsequuntur alie mulieres paulo longius.
D. Peruenit Ioannes citius Petro, inclinat se, videt linteamina, non intrat, dat locum cediūq; Petro.

- E. Venit Petrus, intrat inclinat, videt linteamina, & sudarium inuolutum, deinde intrat Ioannes.
F. Redeunt Apostoli domum.
G. Magdalena remanet ad monumentum.
H. Milites consternati silent.

LVC. XXIII. IOAN. XX.

^aPetrus autem surgens

Exijt ergo Petrus

cucurrit ad monumentum:

& ille alius ^adiscipulus, & venerunt ad monumentum. Currebāt autem duo simul; & ille alius discipulus praecurrit citius Petro, & venit prim^o ad monumentum. Et cum se inclinasset, vidit posita linteamina, non tamen introiuit. Venit ergo Simon Petrus sequens eum, & introiuit in monumentum.

& procumbens vidit linteamina sola posita,

& vidit linteamina posita, & sudarium quod fuerat super caput eius, non cum linteaminibus positum, sed separatim inuolutum in unum locum. Tunc ergo introiuit & ille discipulus qui venerat primus ad monumentum, & vidit, & credidit: nondum enim sciebant scripturam, quia oportuit eum a mortuis resurgere.

Nn 3

Lvc.

*& abiit,
secum mirans
quod factum fuerat.*

*Abierunt ergo iterum
discipuli ad semetipsos:
b^c Maria autem sta-
bat ad monumentum
foris, plorans.*

ADNOTATIO.

A. *P*ermoti verbis Magdalena & aliarum mulierum Petrus & Ioannes currunt ad monumentum; celerius tamen Ioannes, vel ut iunior, vel audior.

B. *S*ubsequitur Magdalena non ita longè festino gradu.

C. *S*equuntur aliæ mulieres postea, sed longiori intervallo.

D. *P*ervenit prior Ioannes ad monumentum quam Petrus; inclinat caput introrsum, videt tantum linteamina, non ingreditur tamen, deferens scilicet digniori honorem. Ita semper habitus est primus Apostolorum Petrus.

E. *I*ngressus Petrus linteamina videt, & sudarium quo Christi caput fuerat obvolutum, alio & alio loco posita: non erat egressus Petrus cum intrat etiam Ioannes, & videt quæ Petrus: *Chrysof.* crediderat Petrus, credit Ioannes resurrexisse Christum, augetur in utroque fidei sensus interior, ingeneratur scientia mystica vera resurrectionis; quæ fecit ut quæ non intellexerant antea, ubi mortem & resurrectionem suam illis prædixerat IESVS, quæ legerant in scripturis, quæ audierant à mulieribus, ea tunc primum cum animi sui admiratione & suavitate perciperent.

F. *R*ecipiunt se domum hac persuasionem pleni.

Hæc ita possumus meditari cum Chrysofostomo, Cyrillo Alexandrino, Euthymio & alijs: nisi velimus Augustini, Gregorij, & item aliorum sequi interpretationem, qui sentiunt non credidisse tunc Ioannem Christi resurrectioni, sed quod fuisset eius corpus sublatum, ut mulieres crederent. Ceterum quod quidam interpretantur ter venisse Petrum ad monumentum, primo solum, deinde cum Ioanne, tertio item solum, etiã si non ducatur ex euangelica historia, tamen & pie credi potest, & videtur appositum ad vehementiam amoris Petri in Christum demonstrandam, & penitentiam trine negationis. Adde quod facile intelligi poterit cum tertium rediret à sepulchro Petro apparuisse Dominum: alii qui incertum nobis est quando apparuerit, cum sciamus ei eodem die apparuisse antequam redissent duo discipuli ex Emmaute.

G. *P*ervenit interea ad monumentum Magdalena, & recedentibus discipulis non recedebat: sed amoris igne succensa, ac Christi ardens desiderio, audiens ab Apostolis confirmari Christum non esse in sepulchro, esse tantum linteamina & sudarium, illis abeuntibus restabat foris ad monumentum plorans.

H. *A*dhuc iacent exterriti milites.

MEDITATIO.

Augetur splendor resurrectionis Domini IESV, minuitur aurora, fit magna animorum commotio, non solum in alijs discipulis, sed in Apostolis ipsis, & inter hos in Petro & Ioanne præcipue. Narrabat Magdalena & aliæ mulieres quæ audierant & viderant; & ea quidem ex mentis suæ statu adeo titubanter, adeo perplexè, ut cum dicerent Angelos sibi apparuisse qui confirmarent resurrexisse Christum, & viderent se vacuum se-

pulchrum; adderet tamen Magdalena, non dubium quin etiã aliæ, Tulcrunt Dominum de monumento, & nescimus ubi posuerunt eum: quæ videbatur esse deliratio, & à priori narratione exorbitatio comperta. Nam si vera sunt, Magdalena, quæ ab Angelo, quæ ex Angelis audistis, quomodo falsum non est quod illi abstulerint nescio quod, nescio quis? Itaque ex verborum vestrorum perplexitate nihil potest esse nobis perspicuum; & aliud nihil

nihil quam accenditis in nobis desiderium
 acce ea qua narratis explorandi. Eamus, in-
 quit Petrus Ioanni, excurramus nos ad mo-
 numentum; probant alij, curruntambo au-
 de. Mouit verò Christus hos præsertim; alie-
 rum enim elegerat præcipuè inter Aposto-
 los, alterum diligebat: vnde fiebat, vt cre-
 dent alij Christum facilius illis esse reuelatu-
 rum rem totam & apertius, vt electo & dile-
 cto. Sed cur simul primò currunt? cur deinde
 præcurrerit citius Petro Ioannes? Par eorum
 duorum desiderium erat fortassis currendi,
 non eadem vires; præsertim cum longè cur-
 reret, à monte Sion in Golgotha. Adde quòd
 Ioannes & in initio itineris, & in fine detulerit
 primus Petro; illic ne prior curreret, hic vt
 præcederet quasi exploraturus minister. Cur-
 rebat eorum affectus, & vehementius incita-
 batur, id enim erat in eorù cursu, neque lon-
 gitudine cursus dererrebantur, nec insolentia
 currendi per medià urbem, & circa templum,
 ubi erat hominum perpetua frequentia, ne-
 que Iudæorù metu, nam militum custodum
 timorem abstulerant mulieres. Corripuerat
 eorum animos diuinum nomen, & cælestis
 quidam impulsus: moliebatur enim Christus
 fidem suæ resurrectionis, & fructum suæ pas-
 sionis & mortis. Peruenit prior Ioannes, pro-
 spicit quidem interius, non ingreditur tamen
 persistens in reuerentia Petri, & tamen amoris
 Christi teneritudo non est passa, quin in-
 spiceret in monumentum: vidit linteamina,
 non sudarium; intulerat enim oculos, non lu-
 strauerat; cohibuit enim se donec veniret Pe-
 trus: nec tamen adhuc credit, re non explora-
 ta nec sibi nec Petro. Venit ergo Petrus, in-
 greditur, circumspicit omnia, videt linte-
 mina reposita, sudarium verò alia in parte se-
 pulchri nò repositum solùm, sed inuolutum
 item, vt studiosè factum vtrunque videretur,
 non temere vel propteranter, & ad fidem re-
 surrectionis spectare: tangitur religione, & fi-
 dei oculos aperit singulari Christi beneficio;
 credit Dominum verè resurrexisse à mortuis.
 Tum verò intelligit non solùm quæ audierat
 à Christo in Galilæa toties, & postremò post
 Cenam, sed scripturam quæ erat de eius re-
 surrectione: neque enim credidit esse corpus
 sublatum nescio quò, & non potius alijs ver-
 bis & Magdalena, & mulierum ex ore Ange-
 lorum. Egit gratias Deo quòd primam re-
 uelationem fidei resurrectionis inter quærē-
 tes & ambigentes sibi esse factam videret.

Gloria, inquit, in altissimis Deo & Christo
 eius viuenti in sæcula sæculorum: lætentur
 celi, iubilent Angeli omnes, gaudeat Ecclesia;
 surrexit Dominus, vitam mundo dedit Chri-
 stus, vim accepimus vitæ cælestis, qui sumus
 in Christo: alij omnes mortales eandem de-
 sumere possunt si velint; omnibus mortali-
 bus vitam parauit æternam resurgens à mor-
 tuis Deus. Quum expleisset desiderium suum
 Petrus, tunc ingreditur Ioannes, circumspicit
 & ipse omnia, notat omnia, credit & ipse:
 quod quum dicit ipse, sine vlla dubitatione
 significat etiam Petrum credidisse; quasi dice-
 ret, non credit solùm Petrus, sed ego simul:
 quod fidei lumen diuinum fecit, vt qui antea
 non intelligebamus quæ erant de resurrectione
 Christi scripta, nisi quadam vniuersali fi-
 de; fierent nobis lux præclara in Domino.
 Laudat & dilectus discipulus magistrū suum,
 & gratias vterque Deo agit pro excellenti be-
 neficio; sunt inter ipsos magnæ spiritus con-
 gratulationes, animaduertunt & sentiunt se-
 pulchrum & locum illum cælesti quadam lu-
 ce & virtute esse illustratum, contemplantur
 animo præsentiam Christi viuenti, Angelo-
 rum cum ipso, & animarum sanctarum fre-
 quentiam; sepulchrum exosculantur deuotè,
 linteamina suauiantur & sudariū, in ijs Chri-
 stum adorant: percipiunt ex ea adoratione
 singularem spiritus consolationè & gustum,
 qui postea à fidelibus acceptus fuit omnibus
 sæculis: nò auferunt tamen sindonem, non
 sudarium adhuc; vnicè fruuntur sua spiritus
 exultatione & iubilo in Christo, & integra
 volunt adhuc constare omnia in sepulchro
 resurrectionis indicia. Redeunt vnde vena-
 rant gaudentes, nec quicquam eorum quæ
 crederant nuntiant Magdalena, non mu-
 lieribus: eas beneficio Christi permittunt:
 quod è prouidentia Christi agebant, vt pluri-
 bus testimonijs fides resurrectionis eius con-
 firmaretur. Reditis quidè, ò beati Apostoli,
 ad vosmetipsos domum in montem Sion, vnde
 veneratis. Redimus; sed maior erat reditus
 noster alius, qui nos ad interiõra cordis nostri
 colligebat, nostram increpans tarditatem.
 Nõne audieramus de resurrectione sua re-
 spondisse Christum Iudæis; Soluite templum
 hoc, & in tribus diebus excitabo illud? Nõ-
 ne bis, & grauissimè quidem, dixerat nobis in
 Galilæa, & iterum veniens Iericho, tertia die
 se post condemnationem & mortem surre-
 cturum? Nõne post cenam, & acceptam

Ioan. 2.
 Mat. 26.
 & 27.
 Marc. 8.

ac nobis traditam corporis & sanguinis sui
 sacrosanctam comunione, idem nobis fue-
 rat testatur: lam dies tertius est ab eius cruce,
 iam Angeli per mulieres nobis confirmaue-
 runt eum à mortuis resurrexisse; & tamen nō
 credimus, quum ego, inquit Petrus, eius ver-
 ba sensissem verba esse æternæ vitæ, quum eū
 esse filium Dei viui fuissem professus ex Dei
 reuelatione. Vita ergo tunc in me dominaba-
 tur Christi, nunc verò totum comprehen-
 derat mortui eius sensus. Hem miseriam! Quid?
 Me, inquit Ioannes, non debuit mouere præ-
 cipiuis ille Domini mei amor quo me sem-
 per amplexus est? non ea verba quæ à pecto-
 re eius in Cana audierā plena diuinitatis &
 vitæ æternæ? O meam ingratitude singulari-
 rem! verum eō maior in nos enituit Dei
 misericordia & benignitas, qui indignos tam
 excellēti munere & luce ornauit: sit eius no-
 men benedictum in secula. Atque nos etiam,
 ô beati Apostoli, Deo pro vestro beneficio

gratias agimus immortales; illud enim bene-
 ficium, & fides in nos redundauit; diuinum
 etiam in vestra tarditate credendi mysterium
 suscipimus, quæ & vos erudiuit & nos: con-
 silium item Dei veneramus, qui vos duos ex
 imbecillitate ad firmitatem fidei resurrectio-
 nis primos erexerit: tu enim nobis significas,
 Petre, fidei soliditatem & firmitatem; tu, Ioa-
 nes, charitatis suauitatem & feruorem. Sed
 hæc in vtroque vestrum erant; vterque enim
 non solum solidè & firmiter credidit, sed sua-
 uiter etiam & feruidè amauit Dominum sus-
 citatum. Hæc ad nostram institutionem facta
 non dubitamus, vt in fide non solum cōstan-
 tiæ perfectionem quaramus, sed charitatis
 etiam adiungamus. Hæc vos nobis sancti A-
 postoli, & illis non egeret cognoscitis: estis no-
 stri patroni, iuuare nos vultis & potestis in
 Christo. Obsecramus sit nobis apud Christū
 vestra intercessio salutaris. Amen.

E O D E M

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

EODEM DIE APPARET 429

MAGDALENÆ.

MARC. XVI. IOAN. XX.

In cxij. imaginem adnotati uncula.

cxij.

139.

- A. Magdalena stabat ad monumentum foris plorans.
- B. Dum ergo fletet, vidit duos Angelos in albis sedentes in monumento, ab his audit; Mulier, quid ploras?
- A. Annumadverit Angelos post suū ipsius tergū cupidè prospicere. Itaque conversa videt IESVM habitu hortulani.
- C. A quo audit; Mulier, quid ploras? &c.
- A. Cum responderet illa rursum; Domine, si tu sustulisti eum:
- D. A Christo nomine de more appellatur, Maria.
- E. Responder; Rabboni; accidit ad pedes eius, vulnerata cor uno ipsius verbo, cupiens suo more completi.
- D. IESVS se tangi vetat, ac docet quemadmodum antequam ascendat cum eo sit agendum.
- F. Apostoli redeuntes sunt obviam venientibus mulieribus.
- G. Nondum milites surgunt.

MAR. XVI.

Surgens autem (IESVS) mane prima Sabbati, apparuit primò Mariæ Magdalene, de qua eiecerat septem demonia.

IOAN. XX.

* Dum ergo fletet, inclinavit se, & prostravit in monumentum: & vidit duos Angelos in albis sedentes, unū ad caput, & unum ad pedes, ubi positum fuerat corpus IESV. Dicunt ei illi; Mulier, quid ploras? Dicit eis; Quia tulerunt Dominum meum, & nescio ubi posuerūt eum. Hec cum dixisset, conversa est retrorsum, & vidit IESVM stantem; & nō sciebat quia IESVS est. Dicit ei IESVS; Mulier, quid ploras? quem queris? Illa existimans quia hortulanus esset, dicit ei; Domine, si tu sustulisti eam, dicit mihi ubi posuisti eum, & ego eum tollam. Dicit ei IESVS; Maria. Conversa illa, dicit ei; Rabboni; quod dicitur Magister. Dicit ei IESVS; Noli me tangere; nondum enim ascendi ad Patrem meum. Vade autem ad fratres meos, & dic eis; Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrū, Deum meum & Deum vestrum.

ADNO-

A. **L**vgente Magdalena foris extra interius antrum, hoc est ante sepulchrum ipsum, existerunt Angeli duo veste candida in monumento: ipsa sollicita, & impatiens desiderij, inclinatur se, ac prospicit ad monumentum.

B. Videt autem duos Angelos, unum ad caput loci ubi fuerat positus Christus, alterum ad pedes. Excitatur mentis nostrae deuotio ubi locus caput habere & pedes dicitur; consecratus enim erat ille locus corporis Christi praesentia, & altu sensum induerat ac referebat totius Christi corporis: itaque iam non tam saxu est, quam expressio quaedam corporis Christi sepulchri. Quid propterea? Respiciunt & Angeli ad Mariam, eam blande compellant; Mulier, quid ploras? Respondet: Quia tulerunt Dominum meum, & nescio ubi posuerunt eum. Adco erant preoccupata omnium mentes cruciatu Christi & mortis proximo conspectu & memoria, ut nisi Christus ipse praesens cerneretur, ne Angeli quidem afferre fidem possent resurrectioni: quae erat diuina providentia, ut firmissimum testimonium & auctoritas Dominicae resurrectionis firmiter constaret; prouidebatur enim illis titubationibus futura nostra fidei infirmitati. Cum Mariam Angeli interrogarent, stetit trans illam Christus, & in eum Angeli auidè oculos coniecerunt: quod animaduertens

A. Magdalena conuertit retrorsum caput, IESVM uidet habitu quidem hortulani (ita enim consuetum est depingi, ut esse apparebat Maria) nec eum agnoscat: prouenit illam suauissimis verbis bonus & sanctus IESVS;

C. Mulier, quid ploras? quem quaris? Illa uero existimauit hortulanum (in horto enim erat sepulchru) neque agnouit plane IESVM, sed ut ignotum praesentem tamen eum uidebat, & eius uerbis praesentem ignoranter, & animo interna suauitate delibuto atque commoto, respondit ut olitori; respondet tamen, Domine; quod sensus interni erat, & ad Christu nescienter ferebatur;

A. Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi

ubi posuisti eum, & ego eum tolla, hoc ad hortulanum. Noluit affligi amplius Magdalene desiderium IESVS;

D. Aperit illi se. Maria, inquit. Quo uerbo cum nihil uideretur dicere, omnia non solum dixit, sed egit, quae desiderare potuit Magdalena; eo enim uno uerbo se cordi Magdalene insinuauit dulcissime, & clarissime demonstrauit.

E. Sentit cor vulneratum Christi suauissimo iaculo Maria, conuertit non solum caput ut antea, sed se totam ad IESVM, appetit ad pedes, cogitat ut antea consueuerat illos deosculari, feruorem desiderij in amoris redundantiam commutat: uno tamen prius uerbo uni Christi uerbo respondet; Rabboni; quod dicitur Magister. Uno uerbo uterque omnia loquitur: itaque illis duobus uerbis habuerunt inter se suauissimum interius colloquium IESVS & Maria.

D. Respondet uero Christus ad ea quae non expresserat Magdalena, animo tamen concipiebat; Vis tu ad me accedere, me tangere, mecum ita agere ut antea solebas? At tota ratio mea uita & conuersationis immutata in melius est; non est uobiscum futura mea consuetudo & familiaritas terrena, sed caelestis: ad calum te oportet aspirare, quod non ita post multos dies ascendam. Hoc age quapropter tibi me reuelauit ad fratres meos Apostolos, nuntia illis quae uidiisti, & quae a me audis: surrexi, non ut hic cum ipsis ut antea feci agam, sed è calo, quod propro ascendere, eò animum intendat, hic resurrectionis tantum colligant argumenta. Quibus uerbis quod emendauit in animo Magdalena, uoluit esse emendatum in discipulorum & mulierum.

F. Fiunt obuiam mulieribus uenientibus discedentes Apostoli

G. Adhuc iacent consternati milites; occupabatur enim locus ille Angelorum praesentia, & exerta Dei uirtute, donec omnes mulieres discederent. Quod factum non est antequam iterum uenirent aliae mulieres, & abirent uersus non reuersura.

MEDI-

Pervenit interim Magdalena ad vestibulū sepulchri; discedentibus verò Apostolis, nec quicquam ex illis interrogat, nec audit de fide eorum: astat desiderio Domini sui, plorat, non sedet, sed stat morè omnis impatientis, quasi adtuosè parata ad omnia, modò Christi corpus inueniat. Recedit dilectus Christo Ioannes, discedit primus Apostolorum Petrus, tu manes Magdalena: quid amplius quæris quàm illi? Meo desiderio satisfacere non possum, ferre non valeo mei amoris flammam erga Dominum meum, ferueo, ardeo, exstuo, nulli me comparo: scio maiorem esse meam indignitatem quàm vt cuiquam conferri possim, nedum primarijs Apostolis Petro & Ioanni. Heu vbi est Dominus meus? quoniam abstulerunt illum? quoniam tulerunt? O si scirem qui mihi indicabit vbi repositus sit! Tanta erat Magdalene amoris vehementia, & eius desiderium, & impatientia, & affectio, vt illa videantur etiam Angeli ferre nō potuisse, Christus noluerit longius progredi Magdalenam miseratus. At cur Petro & Ioanni paulò antea non apparuistis Angeli, nunc Magdalene apparetis? Illi nostro ministerio non egebant, quos absque ministerio voluit Dominus nosse docere per se in Spiritu; vt fidei resurrectionis suæ firmitudo diuinum omni ex parte principium haberet: vnde factum est vt mulieribus nostræ fierent apparitiones, tum etiam vt nostris reuelationibus non crederetur: quæ laus quidem non fuit nō credentium, fuit tamen plena mysterio diuina permisso & providentia. Sed quid dicunt Angeli Magdalene? quo pacto illam solantur? Mulier, quid ploras? Non dicunt resurrexisset Christum, quod iam à tribus Angelis audierat; non in monumento non esse, hoc etiā ipsa viderat: sed hæc cum non dicant, intelligunt tamē in illis tribus verbis. Quid cogitas mulier? vbi es? tuus amor te à te subducit, sed non debet ab amato: permittit te amori IESV, & ipsum inuenies non iam mortuū, sed viuentem in secula. Non redit tamen ad se Magdalena, nec cohibet luctum. Non possum, Angeli, cogere cor meum; Tulerunt Dominum: quoniam tulerint, & quò tulerint, heu vtrumque nescio, nec quò insistam illū quætere, vel vbi reperire possim, scio. Age feruida Magdalena, iam appetit lux cordis tui & lætitia; nonne vides Angelos trans te prospicien-

tes attentissimè? eò cōuertere & tu oculos tuos; en dilectus tuus stat post parietem tuum. *Cant. 2.* Video ego, sed hortulanum, & audio. Sed attende, plura tibi loquitur quàm Angeli; Mulier, quid ploras? quem quæris? etiam si me existimes olitorem, tamen aliter & plura tibi loquor quàm Angeli: ego verus sum tui cordis & spiritus hortulanus; volo noxiam istā herbam quæ te angit, & amoris tui errorem extirpare. Non est iam quod luceas, animaduerte esse præsentem quem quæris; quid tibi aliud vis? quem alium quæris? quæ te amorem tuum viuentem, non mortuum. Permovebant hæc interiùs Magdalenam; sed quū non superarent impetum desiderij, quasi vltimam illius vim expirans, Sentio, inquit, Domine plus moueri spiritum meum, quàm ab Angelis; confidentiùs igitur expeto quod fui ab Angelis petitura nisi tu interuenisses; si tu eū sustulisti, obsecro te dic vbi posueris, & ego illum tollam, & corpus Domini mei honore prosequar, iuxta animi mei amorem, & dolorem, & desiderium. At nec vnguentum habes, nec qui te iuuet, nec vbi reponas scis: vide quid pollicearis sola. Verè amor cæcus esse solet: en illa stro tuum in me amorem, & omnem ab eo & cæcitate & errorem abigo. Maria, ecce innouo spiritum & amorem restum in visceribus tuis, vulnero cor tuum vno intuitu oculorum meorum: nunc iam es non Amara, id est plena amaritudine, sed Maria Deum oculis tuis conspiciens. Ego sum Deus & Dominus tuus, ego resurrectio tua & vita; surrexi à mortuis gloriosissimè, & vivo in æternum potentissimè: hæc erant in verbo, Maria. Quid Maria? Rabboni. Illustrasti faciem tuam super famulam tuam Magister mi bone IESV, verè vulnerasti cor meū sponse celestis: agnosco resurrectionem tuam & vitam, & eandem sentio in me de tuo singulari beneficio diuinitus operantes: hæc enim rursus erant in Rabboni. Quid præterea cogitas o felix Maria? Appeto ad pedes dilecti mei, illos non iam rigatura lachrymis & vinctura, sed grato corde & humili adoratura. In hoc erat Magdalene feruor; verum prohibuit IESVS, & cum singulari quidē priuilegio id fecit, nam illius caput tetigit. Habes fructum, inquit, tui desiderij Magdalena, sensisti diuinitatem attractus digiti Dei; non in tuo capite tantum, sed interiùs in corde. *Contre-*

Contremuerunt viscera spiritus tui, ibi dilectum tuum adorasti, sed simul audisti in spiritu tuo docerem te Magistrum tuum dulcissimè. Ne existimes me inter vos esse versaturum in terris, vel regnaturum: regnabo quidem in orbe terrarum, sed è caelo; quò scias me post aliquot dies cum summo triumpho ascensurum, vt sedeam ad dexteram Patris mei omnipotentis, à quo accepi omnem potestatem & in caelo & in terra. Eò faciam vos etiam in terra viuentes è terra ascendere, & confedere mecum in caelestibus in spiritu fidei, spei, & charitatis sapientia; quò etiam postea venietis in anima primùm, deinde in anima simul & corpore, & regnabitis mecum in aeternum. Quocirca nihil est quòd nunc me tangas, vel ita mecum agas vt solebas, sed altiore quadà deuotione & spiritu; nondum enim ascendi ad Patrem: sed ita mecum agendum vobis est, atque si iam ascendissem, non quasi in terris intra vos regnarem. Et hæc volo te renunciare fratribus meis Apostolis & discipulis, & sanctæ meæ Ecclesiæ; eos non spectare tantùm debere ad humanitatē meā, iuxta quam inferior sum Patre, & vester sum frater, vestraque naturæ particeps: ille enim meus est Deus & vester, meus Pater & vester; sed ad meam personam leuate spiritum, & verbi mei diuinitatem, quæ vnā cum Patre meo est. Ille me genuit in æternitate consubstantialē & coæternum sibi filiū, per quem sibi vos in filios adoptauit; itaque Patris mei filij estis, & mei fratres, sed per meā humanitatis mysterium; vnde simul & Deus meus est, qui sum vobiscū in humanitate eiusdem substantiæ. Euge felicissima Magdalena, quanta fuit exultatio animi tui & spiritus in his Christi verbis, quanta suauitas cordis tui, quanta iubilatio, quanta lux mentis tuæ & splendor! Tu igitur prima es inter quærentes & ambigētes cui reuelat Christus, non per Angelos, non per signa alia, sed per se tandem; non tantum per suam præsentiam & vocem, sed per Spiritus sui numen æternum, admirabilem & gloriosam suam resurrectionē. Credebant quidem Petrus & Ioannes, sed Christum non viderant suscitatum; tu ante eos vidisti, tu secundum eius sanctam Matrem IESVM vidisti. O vim amoris incredibilem! ergo tuus in Christū acerrimus & constans

amor, etsi imperfectus, Christi tamen amor, fecit vt tibi primæ post Matrem appareret resurgens è mortuis Deus. Quid non poterit perfectus amor? quid non apud Christi bonitatem consequatur? Venite peccatores, audite, attendite. Aduertamus animum nostrum peccatores omnes ad hæc mysteria, ad hæc magni IESV excellentia beneficia. En facinoram nobilem, quæ fuit in ciuitate peccatrix, huic tamen non solum dedit Deus vt pedes IESV lachrymis rigaret, tergeret capillis, oscularetur, & Christum diligeret multum, & cui multa ille peccata dimitteret, non solum vt rursus & pedes & caput pretioso vnguento vngeret, & esset eius sepulcræ prophetissa; sed vt amoris igne succensa audiuisset & diligentius Christum sepulcrum quæreret, & recedentibus è sepulchro primarijs Apostolis, ipsa nõ abscederet, vt primæ (quod fuit Christi eximium erga illā amoris indicium) appareret ante omnes qui erant de eius morte & sepultura anxij. Verissimè venit Christus, & mortuus est, & resurrexit vt peccatores saluos faceret: & quidem cuius remittit peccata, illius peccatorū ampliùs non solum non recordatur, sed ipsum donis munerat amplissimis. Verum impudentiā esse agnoscite singularē, si similia dona à Christo expectemus, nisi Christū similiter amemus atque Magdalena. Oportet non desides esse nos, nõ repidè Deo seruire, & Christi resurrectionem & alia mysteria celebrare negligenter: adiua tu nos feruoris diuini exemplum egregium Magdalena. Iuui, & iuua bo; id enim vult Magister meus IESVS: sed vos quum sciatis desitit corda vestra, & indigere sapientia, postulate corde, verbo, opere illam à Deo, qui dat omnibus simpliciter atque affluenter, & non improperat, vel eorum quibus dat indignitatem considerat: postulate autem nihil in fide vel promissionis, vel omnipotentia, vel voluntatis Dei hæsitantes, & dabitur vobis Christi diuina sapientia, quæ faciet vt diuina mysteria non solum per fidem, spem, & charitatem diuinas virtutes concipiatis, sed per dona etiā Spiritus sancti, & fructus, & beatitudines percipiatis, & fructuosè gustetis & videatis quam suauis est Dominus omnibus inuocantibus eum in veritate. Amen. Ita fiat, sanctissima Magdalena.

EODEM

EODEM DIE APPARET

433

MVLIERIBVS.

MATTH. XXVIII. MAR. XVI. IOAN. XX.

In xliij. imaginem adnotatiuncula.

cxliij.

- A. Rerise ad monumentum mulieres, postquam Magdalene apparuerat Christus, audiunt ab ea qua ipsi edixerat.
- B. Redeunt omnes. sudorem & sudarium, ut pie credi potest, auferunt.
- C. Occurrit illis IESVS in uias salutis, prabet eis pedes attingendos.
- D. Pergunt in urbem mulieres.

- E. Milites tandem destituit conseruatio, ablata illa diuina uirtute è loco sepulchri: reuocatis in agris uiribus in urbem ueniunt.
- F. E custodiibus quidam narrant Principibus Sacerdotum omnia que facta fuerant.
- G. Mulieres nuntiant omnia discipulis, Magdalena precipue IESVS mandata illis exponit.

MATTH. XXVIII. MAR. XVI. IOAN. XX.

Et ecce IESVS occurrit illis, dicens: Aue. Ille autem accesserunt, & tenuerunt pedes eius, & adorauerunt eum. Tunc ait illis IESVS: Nolite timere. Ite, & nunciate fratribus meis, qui eant in Galileam, ibi me uidebunt. Que cum abiissent, ecce quidam de custodiibus uenerunt in ciuitatem. & nuntiauerunt Principibus sacerdotum omnia que facta fuerant. Et congregati cum senioribus, consilio accepto pecuniam copiosam dederunt militibus, dicentes: Dicite quia discipuli eius nocte uenerunt, & furati sunt cum nobis dormientibus. Et si hoc auditum fuerit a Praside, nos suadebimus ei, & securos uos faciemus. At illi accepta pecunia fecerunt factum erant edocti. Et diuulgatum est uerbum istud apud Iudeos usque in hodiernum diem.

Illas uadens nunciauis
ijs qui cum eo fuerant, lugentibus
& stentibus.

Et illi audientes quia uiueret,
& uisus esset ab ea, non crediderunt.

Venit Maria Magdalene annuncians discipulis,

quia uidi Dominum, & hec dixit
michi.

O O ADNO-

A. **E**xierant rursus ad monumentum alie mulieres, tardiusque sequebantur Magdalenam, ad sepulchrum peruenerunt posteaquam & discesserant Apostoli, & Magdalena apparuerat IESVS: ex itinere audierant ab Apostolis, ne se quidem reperisse corpus IESV in sepulchro, sed linteamina & sudarium. Hac audientes, maiori studio ad monumentum properant; reperiunt omni consolatione spiritus plenam & gaudio exultantem Magdalenam: narrat illa Dominum sibi apparuisse, sunt magna inuicem leti animi significationes; docet tamen eas Magdalena quod à Christo didicerat, non esse querendum Christum humano desiderio vel terrestri, sed spirituali ac caelesti. Neque enim (inquit) Christus similis nobiscum atque ante mortem est consuetudine atque familiaritate usurus; properat ad Patrem in caelum, & hoc tempus, quo in terris versatur, dat diuini mysterij dispensationi, ac nostrae necessitati; ut Ecclesiae suae resurrectionis veritatem probet atque confirmet, doceat Apostolos, Ecclesiam instituat. Fecit haec Magdalena oratio, ut animi sanctarum mulierum in spirituale & caeleste Christi desiderium conuerterentur.

B. Neque verò diutius in monumento cunctantur; auferunt tamen (quod pie credi potest) sindonem & sudarium: nisi hac velimus à Petro ablata, cum secundo vel tertio rediret ad sepulchrum. Plena Spiritus sancti suauitate domum regrediuntur cum Magdalena.

C. In itinere verò antequam ad urbem venissent, ecce tibi occurrit illis IESVS: illas dulcissime salutatur; Aucte, inquit: non timent, non turbantur mulieres; repleuerat enim earum mentes cum gaudio Christi salutatio, tum spiritus robore: quo ductae, non ut antea Magdalena cum terreno aliquo affectu, sed magna cum spiritus deuotione ac luce accedunt ad Christum, prooluuntur ad eius pedes, diuina illa vulnera deosculantur, Christum adorant; allegerat enim eas ad se Christus salutatione, & timorem abegerat. Quid igitur illud est quod addit Christus, nolite timere, cum non timerent? Solet videlicet maior rerum diuinarum cognitio facere, de nostra quidem incuria, ut minor rerum agendarum libertas consequatur: & tamen volebat Christus contemplatiuum in rebus agendis non remittere vigorem spiritus; quod mulieribus postquam pedes IESV tenuerant ne euiniret curauit: opus itaque fuit noua Christi confirmatione; quae simul fecit, ut constantius

quae viderant, quae audierant, Apostoli renunciarent.

D. Pergunt quò iter cœperant mulieres in urbem & montem Sion.

E. De militibus interpretari possumus, eos primum veluti mortuos iacuisse, dein consternatos & attonitos, viribus etiam destitutos, omnia tamen obseruasse, nec discessisse antequam secundo mulieres abscessissent; quod ex Evangelio Matthaei colligere licet, ut aperte exponit Dionysius Carth. & sensisse videtur Thom. & græcum exemplar innuere, quod etiam Hier. indicat quæst. 6. ad Hebræos. Occupauit enim locum sepulchri diuina virtus, & nonnullorum Angelorum præsentia, donec & Magdalene primum, & rursus mulieribus apparuit Christus. Quin pie possumus illud etiam meditari, in ære super horum & sepulchrum astitisse Christum cum beatis Angelis & animabus, & omnia caelesti virtute fuisse repleta. Cum autem Angeli abscessissent, vel etiam Christus, & esset illa loci maiestas ablata, remisit se simul pavor militum, ad se redierunt; sed tamen ex præterito timore attoniti huc illuc diffugiunt.

F. Aliqui tamen milites ad Principes Sacerdotum peruenientes, narrant quae facta fuerat omnia; apertum sepulchrum ab Angelo, renunciatum ab Angelis resurrexisse IESVM, ipsum etiam viuentem apparuisse, earum rerum esse magnam coniecturam: se è timore primum factos quasi mortuos, dein examinatos iacuisse viribus destitutos, donec diuina veluti quedam præsentia & virtus abscessit; se tamen IESVM non vidisse. Hoc nuncio conturbati Principes, conuocatis ad concilium Senioribus, machinantur testimonium militum, & veritatem resurrectionis Christi oblitescere; copiosam pecuniam militibus largiuntur, ut IESVM mentiantur non resurrexisse, sed quum ipsi dormirent, ablatum clanculum ab eius discipulis: pollicentur simul militibus negligentiae euentum a securitate præside. At illi, accepta pecunia, fecerunt quidem ut erant edocti, & diuulgatum est verbum hoc apud Iudæos; sed ita tamen, ut omnia contra Iudæorum voluntatem, ut res erant, non solum Christianis, sed & gentilibus enunciatæ sint. Nam & Pilato esse renunciata est verisimile, & affirmat Thomas. Referunt historiographi Pilatum ea de rescripsisse ad Tiberium, & Christi resurrectionem eo tempore fuisse peruulgatam.

G. Quae viderant & audierat mulieres narrant

rant ijs qui cum Christo fuerant, lugentibus & flentibus, id est Apostolis aliquot & discipulis: illi vero occupati adhuc tristitia, & nimium mortis & cruciatum Christi sensum retinētes, non crediderunt adhuc omnes. Erat varia animorum facies; Petrus & Ioannes credebant, alij partim non credebant; partim rem considerabāt

attentiū, & maiora argumenta resurrectionis expectabant. Inter hæc verò Maria Virgo Mater in spiritu omnia videns, ea in corde conferebat, neque (ut ipse erat à Christo significatum) quicquam de eius resurrectione cuiquam exponerat. Erat in suo secessu exultans spiritu, atque in suavitate mentis Deum & filium laudabat.

MEDITATIO.

Increbescunt testimonia resurrectionis Christi, testificantur Angeli, credunt primarij Apostoli, videt Magdalena, vident mulieres, sed mixta pariter ferebantur aurora & dies resurrectionis. Alijs erat iam ortus sol iustitiæ, alijs ad ortum appetebat, terra mentis eorum radios directos adhuc recusante atque impediēte. Magnum mysterium diuinæ benignitatis & prouidentia; alijs etiam mulieribus apparet IESVS, non solum Magdalena; & non apparet Apostolis, non discipulis: malignè videlicet egerat Saran in genus muliebre, tu, magne IESV, eò ampliorē benignitatem exeris in mulieres: ille per mulierem tenebras Adamo offudit, tu non per vnam solum mulierem, sed per plures lucem nuntias Ecclesiæ, & viam ostendis, qua omnes qui te querunt inuenire possint deuotionem, humilitatem, simplicitatem, lachrymas, quæ facilius esse in mulieribus solent; ea enim est via celerius ad tua dona perueniendi. Illud etiam prouidisti sapiens IESV, quum mulieribus non creditur, vt fides tuæ resurrectionis vel per Petrum, vel per Ecclesiam ipsam reciperetur, & reuelationes particulares ad Petrum & Ecclesiam referrentur: quæ fuit etiam causa vt Mater tua apparitionem non publicaret. Exponite igitur nobis sanctæ mulieres, obsecro, animi vestri sensum, qualis tunc fuit. Cum gaudio magno & timore egressæ sumus è monumento & fugimus, inuaserat enim nos timor & tremor: currimus auditis duobus Angelis nunciare discipulis quæ audieramus: veneramus ad monumentum vehementi amore & desiderio permotæ vngendi Christum mortuum, sed tristes, ac infirma fide resurrectionis eius: viso Angelorum, & præcipuè ingressus nostri in monumentum tristitiam quidem nostram abstulerat, gaudebat cor nostrum, & principia quadam inesse sentiebat fidei resurrectionis in illo magno gaudio: vincebat tamen nostri amoris gaudium immodicus

quidam sensus crucis Christi; accedebat timor ac tremor in omnia penetrans. Itaque non potuit obtinere fides nostra suam vim, nec in debitum actum resurrectionis euadere. In hoc statu animus noster erat dum discipulis quæ iusserant Angeli renuntiaremus. Verum vt est difficile fidem verba facere quæ narranti non sunt persuasa, nobis creditum non est; quod etiam auxit nostram fidei imperfectionem. Quocirca non nihil etiam ab illo primo feruore debilitata, sequuta tamen sumus Magdalenam ad sepulchrum denuo prope rantem; sed lentè nos. Inuenerunt fidem nostram modicum Petri & Ioannis verba redeuntium; qui tamen nihil præterquæ quod nos sciebamus narrarunt aliud, quam de sindone & sudario. Ita deuenimus in sepulchrū ad Magdalenam gaudio iam exultantem de visione Christi resuscitati. Rem vt erat gesta exponit nobis totam, addit doctrinam quam ex Christo audierat; non esse futurum Christi in terra regnum, sed in cælo, in terrâ è cælo, quò erat breui ascensurus; non esse cum illo agendum vt antea, sed in spiritu, vt cum ascensuro in cælum, non cum in terra regnatura. Implemur & nos maiori lætitiâ, credimus Dei beneficio resurrexissè Christum, fugit à nobis timor ille & tremor, illustratur mens nostra luce resurrectionis & vitæ Domini nostri, agnoscimus præteritas nostras animi imperfectiones, agimus Deo & Christo eius gratias quàm possumus maximas: proponimus & nos Magdalenæ de sindone & sudario; ac re inter nos collata, statuimus auferenda sacra illa sepulchri Dominici monumenta, & domum esse redeundum. In itinere autem cum essemus, & excellenti quadam deuotione essent corda nostra perfusa; ecce occurrit nobis Christus ipse, dicens: Auerte. Occurrit suauissimè nostræ deuotioni bonus IESVS, & dixit in nobis interiùs, quod exteriùs loquebatur, salutis & deuotionis incrementum. Saluete. Ego sum salus vestra & vita; viuo in

æternum, viuo in cordibus vestris; & cū hoc facio, habetis vnde auetis, & speretis plura etiā quā nūc in cordibus vestris sentitis. Quibus verbis & actis I E S V ira cōmota deuotio nostra est, vt ad illū accedere auderemus, illius pedes amplexaremur atq; oscularemur adorantes. Ibi verò admirabilem percepimus spiritus nostri non solum consolationē & gaudium, sed virium interiorum omnium, & deuotionis augmentum & exultationē. Quæ dona quum accederemus inchoata, & accessionem accipientia sensim, ipso contactu diuinæ & gloriose carnis Dei, & vulnerum cælesti afflatu sunt consummata. O beatas vos, sanctæ mulieres! O si quam partem horum donorum nobis de vestra ista abundantia à Christo impetretis deriuari: ea in vos è bonitate I E S V sunt profecta; non accepit terminum in vobis illa Christi benignitas, sed inchoata ad nos simul spectabat: fecit vestra dubitatio, vt vestri sensus in fide resurrectionis confirmarentur & nostri; faciant vestra dona, quæ confirmationem illam sunt cōsequuta, vt nos aliqua similiū donorum virtute reficiamur. Nihil est quòd de nostra in vos voluntate dubitetis, fratres: tenete vos pium hunc vestrum animum ac deuotionem, & fructum vestræ deuotionis consequemini in Christo, qui vobis simul resurrexit. Bono animo estote, ne timeatis: facit enim timor & animi tepiditas, vt tardiùs proueniant in vobis dona Dei, & vt accepta debilitentur, nisi beneficij firmiter hareatis, gratias Deo agentes. Hoc verò beneficium accepimus nos à Christo I E S V benignissimè: quum enim post tam eximia dona nobis collata timorem qui potuit obrepere, & vacillationem abegisset, audiuius tamen ex illo; Nolite timere: tenuistis pedes meos, tenete dona quæ inde vobis prouenerunt; nolite ampliùs vacillare: en expuli à vobis huiusmodi timorem; huic succedat ille timor reuerentiæ filiorum Dei, qui permanet in seculum seculi. Quid autem tu Magdalena? Tenui cum mulieribus Christi pedes. At tibi fuerat prohibitum. Fuerat prohibitum ne tunc, non vt ne possē nunc amplecti & adorare eius pedes & vulnera: affectum enim contactus imperfectum tunc prohibuit magister meus I E S V S; simul tamē docuit quemadmodū tãgi adhuc posset: quod igitur fecit vt mulieres tangere Christū possent me docente, fecit vt ego etiam (præfertim quum iam I E S V S me digito suo te-

Pf. 18.

tigisset, & cor præparasset) illius pedes possē tenere. Bis igitur te felicem dicemus, Magdalena, cui secundo apparuit Christus, & fecit vt per tuā doctrinā idoneæ essent mulieres, quæ possent ad Christū accedere, & eius pedes tenere. Euge felicissima Magdalena, idē in nobis operare in Christo, quod tunc in mulieribus; quòd si non idē, vt est nostra indignitas, at aliquam saltem illius spiritualis sensus scintillam in cor nostrum à Christo impetra. Abijt porrò è conspectu mulierum Christi exterior præsentia, mansit tamen interior earum spiritui infixæ dulcissimè: domū discedunt, narrant discipulis quæ facta erant omnia, quæ ue acceperant à Christo mandata; verum cum tanta spiritus animi, & verborum constantia, & alacritate, & luce, vt nisi fuisset Christi prouidentia, qui volebat à mulieribus pendere fidei principia, credidissent omnes: non crediderunt tamen. Sed quid vos militis? quid agitis? vbi estis? quid cogitatis? Terræ motus ille acerrimus, fulgur, & immensâ cælestis illius viri lux & vis ita nos perculit & exterruit, vt omnibus viribus resolutis in terram veluti mortui prosterneremur, & simul tãgeremur numinis præsentis necessaria quadam & vehementi religione: immobiles quidem mansimus & tremebundi; audiuius tamen quæ gerebantur, nec potuimus animum surgendi vel abeundi recipere, vel linguæ aut virium usum, donec discederent omnes mulieres. Itaque, quæ ibi gesta sunt vidimus omnia & audiuius, non tamen I E S V M ipsum suscitatum. Et verò ne cogitauimus quidem, nec intendere animum potuimus vt quicquam impediremus: vnde intelligere faciliè potuimus, plusquam humana virtute quadam nos ibi tantisper detentos fuisse, quasi testes illorum mysteriorum quæ fiebant, & resurrectionis illius hominis, quem tanto miraculo videramus morientem. Postea euasimus rectà ad Principes, qui eramus in custodia primarij; Tribunus, Draconarius, Centuriones; rem totam vt videramus & audieramus exposuimus. Quo nuntio ita sunt consiernati, vt in amentiam versi esse viderentur. Tandem quum ad se redijissent, multis verbis, magna cum impudentia & impotentia egerunt apud nos, vt omnia ementiremur, & diceremus noctū illum nobis dormientibus esse ab eius discipulis ablatum: nihil nobis à Præsede timeremus, ipsos se offerre sponsores nostræ securitatis. Nihil

Ma. 18.

Nihil tamen illis essemus polliciti, nisi ingē-
rem pecuniā vim nobis pretium ingēis me-
daci obulissent: auidē accepimus argentum
ab auarīs hominibus egeni, polliciti fidem fa-
ciuros nos quae uellent omnia. Et quidem
apud Iudaeos fidem seruauimus, sed tamen
necessum fuit ut rem omnem explicarem
Praesidi, ne quid nobis fraudi uerti posset, &
calumnia in nos reuolui; Iudaeos enim & o-
dio habebamus, & aspernabamur: inserer mili-
tes autem alij nostri commilitones, tum nos
apud amicos omnia euulgauimus, ueritatem
ipsam. Verisimile sit, o milites, ita uos rem
euulgasse ut dicitis, nam de resurrectione &
gestis IESV scripsit ex templo Pilatus ad Ti-
berium, ut solebant Praesides prouinciarum
de euentis extraordinarijs, si eadem essent
immodica, ad Imperatorem litteras dare: ita-
que apud Romanos euulgata fuerunt omnia.
Atque adeo nō diuini potuerunt celari apud
Iudaeos, siquidem & Iosephus Iudaeus de re-
surrectione Christi dat testimonium, quasi
inter Iudaeos etiam sciret rem fuisse uulgatā,
non solum per Apostolos. O immensam
magni IESV clementiam & sapientiam!
Ab hostibus etiā suis prouidet testimonium
suae resurrectionis. Nam etiam si nihil aliud
euulgassent milites, quā quod nefariē
fuerant Iudaeis polliciti, illa tamen ipsa
euulgatio nisi stultis & stupidis hominibus
facere non potuit fidem. Nam primū si
surripuerunt corpus IESV eius discipuli,
cur non potius ea nocte quae praecesserat sur-
ripuerunt, ubi nondum erat apposta custo-

dia illa militum Romanorum? Igitur qui nō
sunt furati quum potuerunt absque periculo
uel impedimento, furati sunt ubi fuisset pu-
gnandum hominibus timidjs, & inermibus,
& paucis contra cohortem armatā & acrem
Romanorum? At dormierunt milites. Quali
uero ipsi scirent illos esse dormituros, & mi-
litibus persuasisset, Vos dormite, nos surabi-
mur. Iam si omnino dormierunt, quo pacto
dormientes uiderant quum illum asportarēt
discipuli? quod si hoc non uiderunt, quomo-
do testes esse poterant? Quare quod adductū
fuisse militum testimonium, fidem potius
astruxisset resurrectioni. Quocirca mysterio
Christi resuscitati factum est, ut non solum
Iudaei testimoniū daret resurrectionis Chri-
sti, Apostoli uidelicet, discipuli, sanctae Mu-
lieres, sed gentiles etiam. Atque adeo hostes
resurrectionis Iudaei dum curant ut appona-
tur custodia sepulchro, cum emunt falsitatē
testimonij à militibus, quid tandem efficiūt,
nisi ut ex ipsis etiā confirmetur IESV Chri-
sti Domini & Dei nostri resurrectio, & glo-
riosus esset De^o in omnibus uerbis suis, & tan-
tus in omnibus operibus suis: ita fac, Domi-
ne IESV, in uersutjs & mendacijs quibus
aduersus nos pugnant cōtinenter dāmones,
& conuerte illorum malitias in bonitatem
animarum nostrarum & fructum: ut Spiritu
resurrectionis tuae uiuamus, & in nouitate vi-
tae caelestis conuersationis ambulemus, nihil
meruentes dāmonum machinationes, ut
gloriamur in laude tuae gloriose resurrectio-
nis. Amen.

*Mat. 27.**Pf. 144.**Rom. 6.*

O o 3

EODEM

439

EODEM DIE APPARET IESVS
DVOBVS DISCIPVLIS EVNTI-

BVS EMMAVNTA.

MARC. XVI. LVC. XXIIII.

In exv. imaginem adnotatiuncula.

A. Pergunt Hierosolymis Emmaunta Cleophas & Amaon.	F. Domus Cleopha, quò deductus est IESVS.
B. Appropinquat IESVS colloquentibus.	G. Ibi recumbens cum illis consecratum & fractum panem porrigens, ab oculis eorum euasecit.
C. Comitem se illis adiungit, tenentur oculi eorum ne eum agnoscant; variè verbis suis illos permouet IESVS; ardet eorum cor; IESVS se longius ire simulat.	H. Repleti dono & agnitione celesti IESVM agnoscunt, & quæ ab eo in itinere audierant plenius intelligunt.
D. Persuadent illi ut eum ipsis maneat.	I. Redcunt è vestigio Hierosolymam.
E. Emmaus in tribu Benjamin sexaginta stadijs ab Hierusalem, quò vehementer rogant vi secum diuertat.	K. Reperunt congregatos undecim, narrant quæ gesserat Christum, audiunt eum Simoni apparuisse.

cxv.

141.

EVANGELIUM MISSÆ.

MARC. XVI.

LVC. XXIIII.

*Post hac autem duobus ex his ambulatibus o-
Hesus est in alia effigie,
emittibus in villam.*

ET ecce duo ex illis ibant ipsa die in castellum, quod erat in spacio stadiorum sexaginta ab Hierusalem, nomine Emmaus. Et ipsi loquebantur ad inuicem de his omnibus quæ acciderant. Et factum est dum fabulareretur, & secum quærerent, & ipse IESVS^b appropinquans ibat cum illis: oculi autem illorum tenebantur ne eum agnoscerent. Et ait ad illos; Qui sunt hi sermones quos cõfertis ad inuicem ambulantes, & estis tristes? Et respondens vnus cui nomen Cleophas, dixit ei; Tu solus peregrinus es in Hierusalem, & non cognouisti quæ facta sunt in illa his diebus? Quibus ille dixit: Quæ? Et dixerunt; De IESV Nazareno, qui fuit vir Propheta, potens in opere & sermone coram Deo & omni populo: & quomodo eum tradiderunt Summi Sacerdotes & Principes nostri in damnationem mortis, & crucifixerunt eum. Nos autem sperabamus quia ipse esset redempturus Israël: & nunc super hæc omnia tertia dies est hodie quod hæc facta sunt. Sed & mulieres quædam

Oo 4

MAR.

ex nostris terruerunt nos, quæ ante lucem fuerunt ad monumentum, & non inuento corpore eius, venerunt dicentes se etiam visionem Angelorum vidisse, qui dicunt eum viuere. Et abierunt quidam ex nostris ad monumentum, & ita inuenerunt sicut mulieres dixerunt, ipsum verò non inuenerunt. Et ipse dixit ad eos; O stulti & tardi corde ad credendum in omnibus quæ loquuti sunt Propheta! Nonne hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam? Et incipiens à Moyse & omnibus Prophetis, interpretabatur illis in omnibus scripturis quæ de ipso erant. Et appropinquauerunt castello quò ibant: & ipse se finxit longius ire. Et coegerunt illum, dicentes; Mane nobiscum, quoniam aduersperascit, & inclinata est iam dies. Et intrauit cum illis. Et factum est dum recumberet cum eis, accepit panem, & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis. Et aperti sunt oculi eorum, & cognouerunt eum: & ipse euauit ex oculis eorum. Et dixerunt ad inuicem; Nonne cor nostrum ardens erat in nobis dum loqueretur in via, & aperiret nobis scripturas?

Et illi euntes

Et surgentes eadem hora regressi sunt in Hierusalem, & inuenerunt congregatos undecim, & eos qui cum illis erant, dicentes quòd surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni.

nuntiauerunt ceteris.

Et ipsi narrabant quæ gesta erant in via, & quomodo cognouerunt eum in fractione panis.

nec illis crediderunt.

ADNOTATIO.

A. **D**VO discipuli pergètes Hierosolymis verus occidètem ad oppidum Emmaunt: neuter horum erat Apostolus; nam quum Hierosolymam redyissent, repererunt undecim Apostolos: vnius nomè prodiit Lucas, Cleopha; alterum appellat Ambrosius Amaonem. Hi iter faciunt mæssi, & inter se sermocinant es de ijs quæ acciderant: iter autè sunt ingressi postquam apparuit Christus Maria Magdalena & mulieribus, antequam Magdalena cum mulieribus redyisset à monumento, postquam tamen redyissent Petrus & Ioannes. Ipsi verò apparuit postquam Magdalena & mulieribus apparuerat. Statim autè in via his duobus apparuisse vide-

*Mar. 16
Mat. 28
Luc. 24*

tur in alia effigie priusquam Petro, huic tamen antequam aperire illis.

B. Appropinquat IESVS colloquentibus.

C. Illis se coniungit, non quidem specie peregrini, sed Hierosolymite, non sua; non enim illi dicunt discipuli peregrinum, sed qui se gerat ut peregrinum, cum indigena sit. Est autem operapretium animaduertere ad hoc Christi IESVS & duorum discipulorum colloquium, ut illorum animis se insinuet suauiter IESVS, teneat oculos ne agnoscat ut, eliciat de quibus egerant, quid cogitarent; denique manifeste præsenserunt mentis suæ imbecillitatem. Vnde Christus, qui prænouerat eorum animos, accepta occasione acriter il-

los 18-

los reprehendit: O stulti & tardi corde ad credendum in omnibus que loquuti sunt Prophetæ! nomine oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam? Quibus verbis arguit quidem illos vehementer, incipit tamen ab eorum cordibus illas nubes, & fidei impedimenta abigere; simul illorum animos luce cælesti illuminare ac docere agreditur, & eorum corda diuino amore inflammare. Cum IESVM audirent attentè, & arderent eorum corda, atque Emmaum appropinquarent, ut eorum desiderium Christus accenderet vehementius, ostendit se longius velle progredi: quæ factio, ut dicitur, videri poterat & dici, sed quæ omni vituperatione careret. Ea enim est Dei misericordia & benignitas in mortales, ut sæpe huiusmodi actionibus utatur: præfert enim facturum se per multa que non est facturus; sed ea propterea prædicat, ut vel cauere homines, atque ad penitentiam, & vitæ emendationem reuocentur, ut Ninivitas per Ionã ad respicientiam adduxit: vel ut eorum excitentur animi ad meliora, quemadmodum hoc loco discipulorum desiderium inflammauit, & ne abire sineret permouit;

D. Coegerunt enim illum ne longius progrediretur. Sed cur non potius illum sequimini ò boni? Quia erat quidem cor nostrum ardens, sed parum consideratum; necdum præsentem Christum noueramus; versabamur adhuc in incipiti fide resurrectionis: propterea non sumus profecti. Sed quenam fuit ratio coactionis? Num vim aliquam Christo externam intulerunt, placidam quidem & beneuolam, sed vim tamè? Nihil horum, sed ardor animi, & deuotio quam incenderat in illis IESVS atque augebat assidue, ea per suauia verba ac mitia adduxit Christum ut cum illis maneret. Mane nobiscum, inquiunt, quoniam aduerserascit, & inclinat a est iam dies. Ita solet vim orationi inserere Christus, quæ tã sit uehemens, tãtæ sit efficacia, ut Deus cogi illa videatur, & suæ misericordiam cedere, huic iustitia.

E. Emmaus castellum in tribu Beniamin iuxta Gabaon ad occidentem, Hierosolymis distans 60. stadiis, a ferè miliaribus Ioppem versus, ubi in fractione panis cognitus est Dominus, & Cleopha domum in Ecclesiâ consecrauit. Fuit hoc castellum in obsidione Hierusalem deletum: illud tamen non modò restaurauit postea M. Aurelius Ant. Imperator, sed urbem celebrem

fecit, & Nicopolim illustri nomine appellauit. Hoc vocat Iosephus Amaunta, & interpretatur Lib. 4. nomen aquas calidas, & tradit ibi fontem esse c. 1. de bello Iu-

F. Hoc castellum ingressus IESVS, ad domum Cleophaeductus est, assedit ad mensam cum discipulis: cum verò cibi essent apposti, primum sacram Eucharistiam consecrauit; accepit enim panem, benedixit, fregit, & porrigebat ipsis. Statim verò oculi eorum interni aperti sunt, nec fuit amplius impedimentum quin etiam exteriores Christum agnoscerent.

G. Sed quando aperti sunt illis oculi? quãdo illum cognouerunt? Tunc primum quando panem consecratum frangebatur, ut antequam sumerent cælestem cibum, illustraretur eorum mens, confirmaretur fides & virtutes, abirent titubationes & dubia si qua erant residua. Exemplo autem sumpta Eucharistia ab eorum oculis euauit, id est, non fuit amplius eorum oculis conspicuus; ut planè intelligamus, nihil moræ fuisse interpositum inter sacram discipulorum communionem & Christi abscesum propterea dicitur, porrigebat illis: unde perspicuum voluit esse Ecclesiæ Christus suum exemplum, sub panis sola specie Eucharistiam ministrandi.

H. Repleti cælesti cibo, & animorum exultatione Christi discipuli agnoscunt virtutem quæ in illis ubi cum Christo colloquerentur operabatur, animaduertunt ac notant loca scripturarum quæ illis exposuerat Christus: surgunt confestim, & dant se itinere, ut ante noctem Hierosolymam ad Apostolos peruenirent: quod difficile non erat, cum quatuor Italicis miliaribus, & ijs non plenis, ab urbe abessent.

I. Redeunt discipuli festini ad urbem.

K. Reperiunt Hierosolymis in eadem illa domo ubi Pascha celebrauerat Christus, congregatos propter Iudeorum metum undecim Apostolos, & alios discipulos; nondum enim absceserat Thomas, qui tamen statim discescit, nec illum inuenit IESVS, cum paulo post ibidem apparuit Apostolis: fit magna inter eos gratulatio, narrat illi summum argumentum resurrectionis Christi, quod Simoni Petro apparuisset; vicissim duo discipuli quod sibi quoque apparuisset renuntiât, & de quibus cum ipsis egisset in via exponunt, quemadmodum illum in fractione panis cognouissent; & tamen nec credit Thomas, nec alij nonnulli

Luce. 24. **E**T ecce duo ex illis ibant ipsa die in Castellum. Ecce iam plena appetit fidei resurrectionis lux, Christus apparet Discipulis, apparet Principi Apostolorum; deinde toti Ecclesiae se dat videndum, palpandum, atque adorandum. A mulieribus, quibus non credebatur, venit ad virorum testimonium: ex illis erant duo hi Discipuli, quibus verba mulierum visa erant deliramentum, & non crederant; his tamen se exhibet fidei pædagogum & catechistam benignus IESVS. Magnum & admirabile resurrectionis sacramentum Christus voluit per se summa cum clemetia docere Discipulos adhuc stultos, adhuc tardos corde, adhuc illum non agnoscentes. Petrum verò non legimus docuisse, sed illi apparuisse, quod mysterium habet, & privilegium Petri singulare; intelligimus enim excellentem resurrectionis doctrinam in apparitione Christi Petrum accepisse, iam antea in sepulchro cum Ioanne illuminatum. Age de Discipulis, & Christo eos reprehendente, ipsos instituente, illis apparente meditemur, illo auctore, his iuuantibus. Vos igitur non crederatis mulieribus referentibus de visione Angelorum & resurrectione, Petrum & Ioannem videbatis noui aliud nihil dixisse, nisi quòd relicta in sepulchro erant lintamina & sudarium: quocirca nihilo magis credentes res alias aggredimini, & ad vestrum Castellum reditis. Attamen toti eratis in gestis Christi, sed resurrectio vobis erat difficilis. Erat quidem in vobis fides, sed quæ carebat adhuc sua perfectione; constabat charitas in Christum, sed quam imperfectio fidei affligebat; non quærebatis Christum mortuum ut mulieres, non verane essent quæ à mulieribus audieratis, ut Petrus & Ioannes; sed tamen de omnibus quæ acciderant colloquebamini inter vos, de omnibus quærebatis & conferebatis inuicem, & quidem tristi animo & afflicto. Itaque serio meditabimini, & cum pio animi sensu de Christi gestis omnibus: quæ meditatio fecit, ut essetis Christi catechumeni, ut doceret vos Christus. Quid enim in vestra conquisitione & collatione mutua volebatis? quid requirebatis? Certè Christum: nam propterea facti eratis, quòd frustrari videbatur vestra spes & desiderium regni eius in terra, quod eo non resurgente videre non poteratis. Respexit vestram afflictionem bonus IESVS sua clemetia; sequitur vos ponè celerius quæ

vos vestris cogitationibus discederetis, appropinquat, consequitur: ita solet errorem diuina gratia præuenire bonæ mentis hominum ac sistere. Adiungit se vobis comitem, non dubium quin statim, sancti Discipuli, senseritis animi vestri internam quandam motionem, & lucis principium, præsentem Christo, sed non animaduertistis; siquidem tenebantur oculi vestri non solum exteriores, sed interiores etiam: adeo enim hi erant occupati, & in alia cogitatione fixi, ut nec præsentem lucem agnoscerent ipsi, & veluti ligarent exteriores, & communem quasi alienam speciem sentirèt, non Christi. Incepit tamen in vobis cor vestrum commoueri ex præsentia Christi vobis non aduertentibus. Interrogat porrò vos IESVS; Quinam sunt isti sermones de quibus inuicem confertis, & quidem maesto animo? Quæ interrogatio eò vos promouit, ut mentè vestram & animi sensum vniuersum declararetis. Et primùm quidem admiramini vehementer, si non etiam ipse in his esset in quibus vos: quasi nullus ne peregrinus quidè (cui lege prohibetur in aliena ciuitate esse curioso) esse poruerit in vrbe, qui totus non esset in ijs, de quibus inter se agebant ipsi; nec fieri posset ut alijs de rebus colloquerentur: vnde intelligitur, illos ad eam cogitationem fuisse immerfos, ut ab alijs omnibus peregrinarentur. Quam animi tam acrem intentionem non solum non miratur IESVS, ut etià respicere videatur; benignè enim rogat quæ nam illa sint. Ibi verò maior etià vis spiritus incescit vestros animos: interna narratis, & ignoto quidè homini pleraque omnia, & quæ sentiretis omnia exponitis; nec timetis qui è latebris veniebatis, & iuxta vrbe adhuc eratis, & cum homine è ciuitate prodeunte colloquebamini. Neque tamè mirum: erat ille homo Christus, etiam si vobis ignotus. Quàm multa enim peculiariter virtus diuina operari in nobis solet non animaduertentibus! Quid igitur auditis? O stulti, & tardi corde ad credendum! Præparauerat vos Christus ne ad hæc verba perturbaremini, ita alioqui vestra animi intentione compeditos, ut aliud nihil quàm de quibus agebatis sentire possentis; & tamen incipit cor vestrum ex illa præparatione exire in ardorem quandam. *Sept. 11.* Omnipotès est sermo tuus, Domine IESVS; præparat ad diuina dona hominum corda non solum palam, sed occultè etiam; & prouehit ignoran-

ignorantes, atque inflammat corda diuinitus. Notat sapiens magister vestram cordis inconsiderationem & oscitantiam; quod quum facit, excitat vt sibi cooperemini ad illam imperfectionem & impuritatem abigendam, qui primus est gradus ad diuina dona, & spiritus doctrinam recipendam. Et vos sanè quæ corda vestra retardabant à fide resurrectionis (de qua tamen toties ante passionem audieratis) nimium cogitabatis, eorum verò quæ alioqui scire poteratis, & cōsiderare debebatis, nihil. Redite ad vos o boni; nam mors ipsa quam subiit Christus, coniunctam habuit necessariò resurrectionem & vitam. Si enim ea fuit necessaria, vt fuit (ita enim voluit Pater, Christus, & Spiritus Sanctus) non pro suis peccatis illam subiit, sed pro vestris: quare gloriã & vitam debuit parere & illi & vobis mors ipsius. Mortem enim Deus non fecit, nec in morte eius memoria esse potest, nec in inferno confessio; nec potuit illius caro corruptionem videre, nec mors ipsi dominari: fuit mors eius mortis victoria, & diuinus triumphus: mortuus quidem est propter delicta vestra, & resurrexit propter vestram iustificationem. Nonne aduertitis ad scripturas? Videte Moysen; quid aliud quàm Christum demōstrat & pradicat, per Abel, per Noë, Melchisedech, Abraham, Ioseph, per se, per pascha, per alia sacrificia, quid aliud quàm totum illum exprimit, diuinitatem, humanitatem, mortem, vitam? Quid euāgelicus vates Esaias, nonne subinde de tota Christi œconomia vaticinatur, gestis, morte, & vita? Quid suis locis idē non faciūt alij prophetæ opportunè, & in his Dauid disertè, & huius filius Salomon, nonne de Christi mysterijs vaticinati sunt? Hæc audistis à Christo, simul harū rerū interpretationem diuinā intellexistis. Quo loco celebrare libet Christi in vos vultos adhuc non nihil & tardos, sed dociles tamen, Christi inquam clementiam singularem; vt quod erat facturus in Apostolis, id iam in vobis inciperet, traditionem excellentissimam illam cōmunicare sensus & intelligentiæ scripturarum, qui est spiritus vitæ in Ecclesia sua perpetuus. Iam illa verba cūm audiretis, quum hæc dona à Christo acciperetis, planè ardebat cor vestrū in vobis, à spiritu vitæ influebant in vos fluēta lucis & gratiæ cælestis, abigebatur stultitia & tarditas. Accepistis aliud Spiritus sancti donum, Discipuli, admirabilem illam Christi fictionem, & significationem, quasi longiūs velle ire, &

vos derelinquere, quod fuit ingens in vos beneficium, vt illum vestrum ardorem inflammarer; non enim potuistis ferre vt fons ille spiritus, quem senseratis, è vestris cordibus auerteretur. Sed quo pacto illum coëgistis vt vobiscum maneret Christus, cui nihil aliud quàm dixistis. Mane nobiscū Domine, quoniam aduersperascit, & inclinata est iam dies? Verba nostra non solum ex illo ardore spiritus, quem antea acceperamus, profluebāt, sed acrius etiam ab illa accessione quā illa fictio in nobis effecerat: itaque ab ardentissimo animi affectu illa fuit nostra petitio profecta, & (quæ fuit illius vis potissima) ad eam nos cogebat illius Christi fictionis clementia & virtus. Intrauit igitur domum nobiscum, & euestigio cūm recubisset, accipiens panē benedixit & fregit, & porrigebat nobis; quem simulatque frangebat vt daret, commota sunt vehementer viscera cordis nostri & spiritus, & ardor ille euasit, præsertim sumpta Eucharistia, in lucem claram, lætam, iucundam. Euauit si quod erat reliquum in nobis vestigium inconsiderantiæ & tarditatis, si quod impedimentum ne Christum agnosceremus; aperti sunt oculi nostri cūm spiritus tum sensus, qui alijs rebus tenebantur; exultauimus in salutari nostro; vim percepimus sanctissimi sacramenti tunc primū, solis Apostolis adhuc notam. Satiati autem apparitione gloriæ Christi cūm essemus, & suspensi in admiratione magnitudinis Dei, non fuit amplius cur nobis in carne adesset IESVS; discessit è conspectu nostro, nec propterea vllam sensimus animi molestiam; impleuerat sapiens IESVS cor nostrum sapientia & donis spiritus, ingens cōcepimus desiderium redeundi ad Apostolos & fratres nostros. Hierosolymam igitur statim omnibus prætermisissis reuersi sumus, pleni gaudio, & cordis nostri placidissima iubilatione. Hanc vestram animorum exultationem quā accepistis à Christo, beati Discipuli, videmus nobis item magnam consolationem, & singularem doctrinā afferre: sed illud nostrum est malum, quod vestra stultitia & cordis tarditas ablata est, in nobis vtraque vel perseuerat, vel subinde repullulat nostra culpa: atque adeò similit̃ in cōsiderationē & tarditatem in rebus omnibus spiritualibus, in omnibus meditationibus & orationibus longè maiori desidia patimur. Vos enim sensu passionis Christi eratis occupati vehementiūs, & non erat Ecclesiæ adhuc

Luc. 24.

Psal. 9.

Luc. 24.

adhuc plenè reuelata Christi resurrectionis gloria ; socios multos vestra tarditatis habebat: at nos nec mouemur Christi passionis mysterio, & est Ecclesiæ & nobis per Ecclesiã *Psal. 38.* luculentissimè reuelatus, creditus, celebratus non resurrectionis solum Christi triumphus, sed eius omnia mysteria: & tamè adèd sumus semper stupidi, vt, quum de his agimus, semper in singulari quadam animi nostri insipientia versemur, semper à nobis peregrinemur, semper occupemur inertia & foecordia incredibili. Habemus presentem Christum ; presentem eius fidei lucem splendidissimam, nõ agnoscimus tamen, non videmus. Et si quidè in alterius mysterij meditatione & sensu occupati, in quod animum intendere vellemus, illud non penetraremus ; minus esset nobis dolendum ; sed nos vbi meditari volumus & debemus, vsque adèd perturbant atque agunt transferros nostra inanes cogitationes, etiam peruersæ, vt sæpenumero nec tenere cursu præ meditationis possimus, & in præcipitum aliquod tandem euadat nostra meditatio. At saltem si non videntibus lucem presentem

Dei, ignis tamen in nostra meditatione exar- *Psal. 31.* desceret, leuior esset iactura ; magnum esset principium illuminationis nostræ ; si modò excitaret in nobis oratio animi boni & feruentem aliquem affectum ; sed ne hoc quidè consequimur : tam aridè & inspidè meditamur, quasi non habeant mysteria Christi lucem in se, amorem, excitationè, Spiritus sancti ignem, diuinam motionem. Succurrite sancti Discipuli, iuuate nos apud Deum per mysterium resurrectionis Christi : rogamus vos intercedite pro nobis, per illam etiam excellentem gratiam & dona quæ in illo itinere & domo accepistis ; maiori enim estis nunc potentia, gratia, merito apud Dõminum, maiori in proximis beneuolentia & charitate. Ardeat, obsecro, cor nostrum in meditatione & orationibus nostris: ibi accipiamus interpretationes scripturarum, & lumen fidei sincerum & copiosum. Consummentur hæc omnia per sacram communionem, & Sacramentorum aliorum participationè & fructu, ad maiorè Dei omnipotentis gloriã. Amen.

EODEM

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

EODEM DIE APPARET DISCIPVLIS ABSENTE THOMA.

LVC. XXIII. IOAN. XX.

In cxvi. imaginem adnotatiuncula.

cxvi.

142.

- A. De rebus gestis eo die colloquebatur Discipuli, erigebantur animo propter verba Petri & duorum Discipulorum, mulieres non negligebantur; maior tamen desiderabatur confirmatio.
- B. Cum serum esset diei, & fores clausae, stat IESVS in medio eorum, & dicit, Pax vobis.
- A. Conturbantur, existimant se spiritum videre.
- B. Confirmat eos IESVS, ostendit manus & pedes, postulat num quid habeant quod manducetur.
- C. Apponunt illi partem piscis assi & fauum mellis.
- B. Edit IESVS, eis reliquias imperit.
- D. Janne domus intelligantur clausa, ut credatur vsus dono subleuatis.
- E. Dicit eis iterum, Pax vobis, sicut me misit Pater, & ego mitto vos; deinde aperit sensum scripturarum, & instituit sacramentum Penitentiae, insufflans in Apostolos, & dicens, Quorum remiseritis peccata, &c.

E V A N G E L L V M M I S S A E.

LVC. XXIII.

IOAN. XX.

Cum ergo sero esset die illo una sabbatorum, & fores essent clausae ubi erant Discipuli congregati propter metum Iudaeorum;

Dum autem haec loquuntur,

stetit IESVS in medio eorum, & dixit eis: Pax vobis:

venit IESVS, & stetit in medio & dixit eis: Pax vobis.

ego sum, nolite timere.

Conturbati vero & conterriti existimabant se spiritum videre. Et dixit eis; Quid turbati estis, & cogitationes ascendunt in corda vestra? Videte manus meas & pedes, quia ego ipse sum. Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.

Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus & pedes.

Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus & pedes. Causae sunt ergo discipuli viso Domino.

Adhuc autem illis non credentibus, & mirantibus praegaudio, dixit; Habetis hic aliquid quod manducetur? At illi obtulerunt ei partem piscis assi, & fauum mellis. Et cum manducasset coram eis, sumens reliquias dedit eis.

P P

LVC.

Et dixit ad eos: Hæc sunt verba quæ loquutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi, & Prophetis, & Psalmis de me.

Tunc aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas, & dixit eis, Quoniam sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die, & prædicari in nomine eius penitentiam & remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Hierosolyma. Vos autem estis testes horum, & ego mittam promissum Patris mei in vos.

Dixit ergo eis iterum,
Pax vobis.
Sicut misit me Pater,
& ego mitto vos.

Hæc cum dixisset,
insufflauit, & dixit
eis;
Accipite Spiritum
sanctum: quorum remissionem peccatorum remittuntur eis;
& quorum retinueritis, retenta sunt.

ADNOTATIO.

A. Descenderat Thomas, reliqui de gestis eius dici colloquebantur. Erigebat omnium quidem animos Petri, Ioannis etiam aut horit as, mouebat prædicatio duorum discipulorum, non negligebantur iam verba mulierum, & tamen maior rei confirmatio desiderabatur: erat clausa ianua propter meritum Iudæorum.

B. Aduenerat iam eius diei vespera, cum ecci tibi stat IESVS in eorum omnium medio, ingressus iannis clausis, dote videlicet vsus subtilitatis.

A. Primo conspectu conturbantur & conturbentur, varijs cogitationibus multorum corda occupantur: alij spiritum se videre autumant, alij alia, & tamen gaudent omnes viso Domino. Erant in plerisque mixta gaudium, timor, fidei nonnulla imbecillitas, cogitationum tumultus.

B. Confirmat tamen suauissima saluatione IESVS omnium corda, Pax, inquit, vobis. Ego sum, nolite timere. Utinam hæc sex verba in cordibus nostris loquaris Bone & Sancte IESVS, & depulsis aduersarijs omnibus pacem tuam nobis concilies, & inseras tui veram & dulcem cognitionem, confirmes corda sancto tuo timore, ut nihil imperfecte timeamus. Sciebat porro Christus maiori aliquos egero argumento, nec illa verba ad cor eorum omnino penetrasse: subdit igitur, Cur turbati estis? Cur locum datis ascendentibus in corda vestra cogitationibus? quæ erat blanda quedam increpatio: addit tamen singulari increpationi benignitatem, ut omnes abigat animi titubationes, & dicit, inquit, manus meas & pedes, & agnoscite quia ego ipse sum;

palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Visus intelligi solet, quæuis corporis sensatio, adhibet operæ timudicio & certitudine. Tetigerunt aliqui, quos ad id interius ipse vocabat, corpus IESVS, agnouerunt spiritum non esse, sed verè corpus humanum, quale spiritus habere non possunt (assumunt autem simile vero, cum non sit vera & viuacaro, nec vera ossa habeant) astruebat enim Christus illi tactui & correctioni vim veritatis. Fuerunt autem hæc argumenta resurrectionis Christi, non quæ rem demonstraret, sed quæ inducerent certitudinem, si quis attenderet beneuole: & ea quidem planè dubitationem, quæ laborabant, à cordibus imbecillium discipulorum abegerunt. Sat videri poterant esse confirmati discipulorum animi: verum quia contingebat (quod fere solet) ut præ nimio gaudio ea etiam incerta viderentur quæ cernebatur, & vix crederetur quod erat indubitatum; huic etiam incerta certitudinem voluit mederi benignus IESVS, postulat si quid essentis habeant.

C. Offerunt illi partem piscis assi & mellis fauum; comedit, dat eis reliquias.

B. Verus quidem fuit hic cibus, vera manducatio, sed mysticam habuit significationem; Christus enim ut piscis in aqua tribulationum mundum versatus est; captus à Iudæis, & quasi assatus in cruce exaruit; sed hæc in humanitate passus est, qui cetera humanitatis, & melle diuinitatis consistebat.

D. Clausa ianua omnes: ut intelligatur IESVS

IESU dono subtilitatis usus, cum intravit ad discipulos.

E. Depulsis ab omnium animis cogitationum tumultibus, magna exorta tranquillitate, confirmat Christus rursum in omnium cordibus pacem, dicens denuo; Pax vobis. Conuertit verò se ad Apostolos; hos docet, his aperit mentis sensum internum, ut intelligerent scripturas. Deinde; Sicut, inquit, misit me Pater, ego mitto vos: quibus verbis ordinavit (ut tradit Cyrillus) orbis Doctores, & diuinorum mysteriorum ministros, &

uniuersum terrarum orbem illuminare iussit. In illos præterea insufflans spiritum quidem oris sui diuini, simul interius spiritus sancti charisma & gratia inserens; Accipite (inquit) spiritum sanctum: quorum remisistis peccata, remittuntur eis: quorum retinueritis, retenta sunt. Quo insigni facto, & verbis tam perspicuis, potestatem remittendi & retinendi peccata, ad reconciliandos fideles post baptismum lapsos, Apostolis & eorum legitimis successoribus communicatã uniuersus Patrum consensus semper intellexit.

Con. Tr. seß. 14. cap. 1.

MEDITATIO.

Perueniunt ad Apostolorum & Discipulorum congregationem duo Discipuli gaudentes, aliam rerum faciem vident quam cum discesserant, iam nunc discipulorum multitudo credit; dicunt verò, præter Thomam & aliquos; Surrexit Dominus verè, & apparuit Simoni. Quid est, apparuit Simoni? Per prædicationem Simonis credimus resurrexisse, & verè resurrexisse Dominum. Incipit compleri verbum Christi, quod Ecclesiam esset confirmatura fides Petri & prædicatione, Petrus ipse: prima Apostolica sedis auctoritas incipit fieri illustris. Thomas tamen ne Petro quidem credit; quæ fidei retardatio, fidei confirmationem parturiebat in mysterio. Ex alijs aliqui ne Petro quidem, nec duobus narrantibus credebant: non erant omnibus clara omnia. Apostoli credunt præter Thomam omnes, ex Discipulis plerique credunt, reliqui inter fidem Petri & duorum discipulorum titubant: discutiuntur autem nubila, abiguntur titubationes Christi glorioso aduentu. En adest IESUS. Sed quando? serò, vltima diei parte, sole occidente: occidebat enim creatus sol, ut in creatur oriretur, & lux caelestis in cordibus Discipulorum, & per illos in nostris. Non præterierat prima Sabbatorum, hoc est dies dominicus (ut eodem die quo Deus mundum creauit, non solum resurgeret Christus, sed fidem suæ resurrectionis confirmaret) oclusæ, o boni, fores domus, quas poterat vis humana aperire; fortius tamen cordis vestri portas, quas solus Christus potuit aperire: sed vos timebatis Iudæos, vestras titubationes fidei & infirmitates non metuebatis. Attamè eratis in vnum congregati, quod erat signum fidei, spei, & charitatis, quas virtutes in Christum & in vobis debilitèr quidem, & quasi in arcum redactas habebatis. Erat autem vobiscum magnum illud præsidium, virgo Dei Ma-

ria. Ita eratis adhuc aliqui ubi venit ad vos IESUS clausis ianuis, nec voluit pulsare, ne turbaremini; qui pulsabat alioqui ad corda vestra continenter, & suo aduentu erat illa adaperitur. Permoit vos aduentus IESUS, non enim tantummodò exterius ad vos aduenit salus æterna, sed interius etiam, læta & viuida præsentia & operatione: itaque gauisi estis viso Domino: stetit in medio vestrum utrobique, & interius & exterius. Tuum est, magne IESUS, stare, quia Deus es infinite firmus & immutabilis: tuum est in medio stare, quia solus es Dei & hominum mediator. Utrobique igitur stetit; & ut Deus, & ut homo, medius inter Discipulos, hoc est, in medio Ecclesiæ tuæ constitisti: firmitatem inchoasti communicare tuæ sponsæ & constantiam tuam præsentia & gubernatione & donis perpetuam. Iam igitur primum è consistentia tua illa diuina, & medio viscerum misericordiæ & redæptionis tuæ dixisti pacem, & attulisti Discipulis & Ecclesiæ tuæ. Neque enim solis illis pacem dixisti, sed Ecclesiæ quæ erat, & quæ futura erat omnibus seculis: tua enim vox, tua dictio, etiam si creata erat, immensi tamen verbi erat, vim habuit diuinam, & virtutem pacis immensæ. Neque hoc solum dixisti, sancte IESUS, sed addidisti; Ego sum. Vim tui nominis æterni exeruisti, & quod Abraham nõ indicaueras, quod primùm Moyse indicasti, eius rei immensæ sensum mysticè Ecclesiæ proposuisti; Ego sum, sum ego Dominus, hoc mihi nomen in æternum. Sublimia dona sunt hæc Domine: sed quare addis, Nolite timere? Significauit quod temper volo in Ecclesiâ mea intelligi, liberi arbitrij, quod hominibus indidi, usum liberum me illis relinquere, qua libertate vtantur si velint, meis donis præuenti & adiuti. Attendite mei Discipuli, commouit corda vestra gaudio, &

1. Tim. 2

1. Tim. 2

Exod. 3.

luce præueni ac donis meis: nolite esse timidi, confidite, reiicite vestras tristitias, quibus abducti fuistis ab officio, pauores depellite, qui de mea passione & morte, de mea absentia vos debilitauerant; quod prouideret quidem permisit & benignè. Addidit hæc Christus, non ad doctrinam Ecclesiæ solum perpetuam, sed ad emendandū in Discipulis imperfectum vsum, donorum quæ acceperant; conturbantur enim & conterrentur, & ascendant cogitationes in corda. Verè illud certū est Christe IESV, necessarium esse speciale auxilium diuinitatis præfens, vt iuxta tuam gratiam, & virtutem à te nobis inditam, operemur: non dabis Discipulis post dona illa illud auxilium, propterea adhuc turbabantur: sed erat singularis tunc prouidentia quod non dares, vt illo auxilio & illos, & nos egere perciperemus. Addis igitur suauem increpationem, vehementem tamen, vt qui illis tuā diuinitatem aperis, & ad secreta cordis eorum penetras. Quid estis turbati, & cogitationes ascendunt in corda vestra; & putatis spiritum videre, non me verum hominem? Adeste, o Discipuli, præsentī & forti animo, nec plus valeat apud vos præteritorum turbinum importunitas, quàm celestis, quam ego vobis offero, tranquillitas & diuina vis: animaduertite nihil esse cur turbemini. Hæc erant in verbis Christi; simul porrigebatur Discipulorum cordibus speciale Dei auxilium, quod faceret dona Dei in illis efficacia. Subijcit verò interiores animi consolationes & confirmationes per externa signa: sic enim est eius misericordiae vberitas, vt non solum Ecclesiam suam, & dilectas sibi animas auxilio illo peculiari prosequatur, sed sensibus etiam spiritus ornet & confirmet benignus IESVS. Videte manus meas, inquit, & pedes, externæ oculorum aciei coniungite internam: ita perspicietis quod idem ille ego sum qui fui pro vobis crucifixus. Applicat tactus sensum tui exteriorum tum interiorum & ad vulnera, & ad corpus, & experimētū accipietis vtrinque, me non esse tantum spiritum, sed carnem simul, & veram carnem, verum corpus me habere, & idem in quo passus sum habere agnosceris; vnde spiritualis experientia mea resurrectionis corda vestra penetrabit, & in Ecclesia & pijs hominibus perseverabit. Neque verò solum hanc humanitatem quam cernitis, crederis illam esse eandem, & hominem me resurrexisse, sed Deum. Animaduerte

hac veritate pasci interiorum vestrum auditum, tactum, & odoratum singulari spiritus mei, & corporis, & cicatricum fragrantia, suauitate, celesti virtute. Gaudio erant Discipuli è primo Christi conspectu occupati, nunc autem ad tam eximia IESV beneficia & spiritualia dona adeo gaudent, adeo exultant, vt gaudij vehemētia, quæ à fide profecta erat & eius sensu spirituali, sua exundantia fidem ipsam superet; & facit vt quasi non credant quæ credebant maximè, cordis exhilaratione absorpti, & in admirationem leuati. Ibi verò auget miserationes suas magnus IESVS, ex gustu exteriorum excitat spirituales etiam gustum suæ resurrectionis: quo gustu, quas acceperant consolationes aliorum sensuum perfunderet, nec sineret è lætitia abduci, sed in ipsorum gustu & affectu conquietere. Prius comedit ipse, & verè comedit; comedens autem cibauit simul eorum corda gustu spirituali suæ resurrectionis: quem vt confirmaret, dedit illis suas reliquias ad comedendum. Auidè accipiunt Discipuli excellentem cibū, quem in manu habuerat Christus, è quo comederat, qui è manu Christi dabatur. Quis dignè cogitare poterit quanta vis spiritus illi cibo ex illis rebus accederet, quanta suauitas, quanta bonitas? Nam propterea illum cibum petijt & accepit Christus, ex illo comedit, ex illo reliquias dedit de manu sua, vt illam haberet diuinitus efficaciam in animis Discipulorum cibus ille. Comedunt, confirmantur illis dona, augetur spiritualis gustus resurrectionis, & deriuatur in illorum omnes sensationes diuina quædam suauitas & sancta quies: vnde celestis accessit sapientia, & excellens illud donum spiritus, quo Deus sensum illis aperuit vt intelligerent scripturas. Propterea quæ locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moyse, & Prophetis, & Psalmis de me. Agnosceris ex his meis donis, tum ex eo quod nunc vobis conferam ea omnia de quibus vobis ante meam passionem egi; & intelligetis esse impleta quæ scripta sunt in lege Moyse de me, & in Prophetis ac Psalmis; videbitis ea omnia completa, sentietis in spiritu & gustabitis: hæc pronouent è sapientia mea in vos. Addo aliud spiritus donum, vt non sapientiam solum in diuinis scripturis & fidei dogmatibus habeatis, sed lucem infundo sensui vestro interno & menti

atque

atque intelligentiam, qua scripturas omnes intelligatis, & nihil vobis sit clausum. En ego hoc beneficium diuinum vobis confero, qui aperio & nemo claudit, claudio & nemo aperit: ego qui solus accipere possim. Librum de manu sedentis in throno, & aperire vobis & Ecclesiae meae septem eius signacula. Haec excellentissima illa est traditio ac diuina intelligentia scripturarum, qua perseuerat perpetuo in Ecclesiastica Hierarchia: ab hac excidunt haeretici diabolico fumo abducti in errorum tenebras pestilentes. Multa sunt & magna beneficia quae contulisti discipulis hactenus excelsi IESV; adiungis tamen maiora: rursum illis pacem confers priori maiorem: nam illa ad confirmationem propriae attinebat dogmatis quod erat de tua resurrectione & mysteriorum intelligentia, haec priori quasi cumulus additur, & vis acrior illam fidei praedicandi, & omnem veritatem Euangelij tui sacrosancti, & contrarijs potestatibus debellatis pacem hominibus afferendi. Ostendisti verò illam pacem, & quae accipiebant dona Discipuli eò esse dirigenda, vt alijs pacem affereret & salutem, per maiorum donorum accessionem. Propterea additur, Dixit ergo iterum IESVS, Pax vobis: quasi per illud, ergo, quò referretur pax significaretur: explicasti enim haec maior pax quorsum artineret magne IESVS, ad missionem scilicet tuam à Patre Apostolis & Ecclesiae communicandam. Non enim fat tuae bonitati fuit & misericordiae, si naturam humanam ad vnionem diuini verbi exaltares per incarnationem tuam, & nos faceres filios Dei, fratres tuos per tuae gratiae & virtutis diuinae operationem; sed excellentem nunc facis donorum tuorum accessionem. Communicas hominibus tuam à Patre missionem & quasi extendis, Sicut, inquis, misit me Pater, & ego mitto vos: illa mea missio in mundum facta est, vt per meam veritatis praedicationem & confirmationem per miracula, labores, passionem & mortem hominibus conficerem salutem sempiternam: sed in hac ipsa missione hoc simul erat, hanc simul accipi potestatem, vt ego vos similiter mitterem; quod nunc

facio diuina auctoritate & virtute, vt inter homines & Deum mediator. In me enim reconciliauit Deus sibi mundum; & in vobis per me posuit hoc verbum & ministerium huius reconciliationis: en estis Apostoli mei, Legati mei ad mortales. Verum illud intelligite, rationem missionis meae à Patre vobis esse imitandam. Me vnum misit Pater Apostolum, in quo habeatis vestri Apostolatus vnitatem, à quo vno vim diuinam accipiaris atque exerceatis: legationem verò hanc vestram, qua pro me fungemini, vt certius teneatis, vnitatem vobis vnius Pastoris & mei Vicarij relinquam à vobis ad caelum ascendens, vt similitudinem meae & vestrae missionis agnoscat: in mea enim missione agnoscitis vnitatem & virtutem Patris mei; in eo quem vobis praeficiam, meam vnitatem, & vim, & rationem totius meae gubernationis in Ecclesia mea: ita perfecta fiet vestra missio in me. Neque hoc tantum modo donum accipietis à me, sed potestatem etiam dimittendi & retinendi peccata hominibus per meum sacramentum: cuius maiestatem facultatis vt percipiat, en in spiro ex meo afflatu in vos diuinitatis spiritum, gratiam vtramque, & illam quae faciat vos mihi magis acceptos, & eam in qua illa est facultas caelestis vt ipsam & teneatis, & exerce re possitis. Deus remittit peccata hominibus, vel non remittit sed punit: huius auctoritatis ministerium habetote ex me & in me, quod ego sum cum Patre meo probaturus: atque vobis absoluentibus hominum peccata, Trinitas nostra soluet, vbi non soluetis, nos similiter retinebimus. O rerum diuinarum sublimia mysteria! Tot ergo ac tantis beneficijs, tanta gloriae splendore ornatae, magne IESVS, tuam resurrectionem Ecclesiae tuae manifestasti: videt, agnoscit, confitetur sancta tua Sponsa: gratias agit tibi immortales. Permanent illa dona ad me item, etiam si ingenti sum indignitate: abige tu meam indignitatem benigne IESVS, fragilitatem protege & roborata, & fac vt vis tot beneficiorum in me influat, ad gloriam tui nominis sempiternam. Amen.